

† Petroniu Florea

**CVVÂNTĂRI LA SĂRBĂTORI
ȘI CV ALTE OCAZII**
Volumul II

Editura Episcopiei Sălajului
„Credință și viață în Hristos”
Zalău, 2022

Sfântul Voievod Ștefan cel Mare¹

(2 iulie)

Anul acesta în ziua de 2 iulie se împlinesc 500 de ani de la mutarea la Domnul a domnitorului Moldovei Ștefan cel Sfânt, cunoscut sub apelativul de „Ștefan cel Mare”, dar numit de multă vreme în popor: „Ștefan cel Mare și Sfânt”.

Ștefan cel Mare s-a născut la Borzești în jurul anului 1435. Tatăl său, Bogdan, avea să fie domnitorul Moldovei între anii 1449-1451, cunoscut sub numele de Bogdan al II-lea, iar mama lui era doamna Oltea, călugărită (probabil după moartea soțului) sub numele de Maria, la mănăstirea Reuseni. Ștefan era os de viță domnească, trăgându-se după tată din neamul Mușatinilor, iar după mamă din cel al Basarabilor.

În anul 1451 Petru Aron l-a asasinat pe Bogdan al II-lea, pentru a-i ocupa tronul, iar Ștefan a fost nevoit să se refugieze în Transilvania și Țara Românească. După șase ani însă, în 1457, tânărul Ștefan a intrat pe valea Siretului în Moldova, fiind însoțit de o armată de aproximativ 6000 de ostași, o parte dintre ei fiind munteni ai lui Vlad Țepeș, rudenia sa, iar restul moldoveni din țara de jos, de unde era neamul lui Ștefan. În urma celor două confruntări dintre oastea lui Ștefan și a lui Aron, de la Doljești (12 aprilie) și Orbic (14 aprilie), Ștefan l-a înfrânt pe ucigașul tatălui său, care a luat calea pribegiei, în Polonia. La locul numit Direptate, moldovenii l-au aclamat pe biruitor, iar mitropolitul

¹ Această conferință a fost rostită de autor în data de 28 mai 2004, la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Oradea, în cadrul simpozionului dedicat Sfântului Ștefan cel Mare.

Teoctist l-a uns domn al Moldovei. Suceava, capitala țării, l-a primit cu bucurie pe fiul lui Bogdan.

La urcarea lui Ștefan pe tron, vremurile erau tulburi. În urma cuceririi Constantinopolului (29 mai 1453), Imperiul Otoman se găsea în plină expansiune spre Europa. Marile puteri învecinate, Polonia și Ungaria, erau obișnuite să se amestece în treburile interne ale Moldovei, numind domni supuși lor. În această situație, Ștefan s-a ocupat în primii ani de domnie de consolidarea tronului. Acest lucru va fi realizat deplin în anul 1469, când Petru Aron, ucigașul lui Bogdan al II-lea, a fost prins și ucis.

Ștefan cel Mare era un conducător abil și un diplomat dibaci, care știa că nu poate avea câștig de cauză dacă se găsește în conflict cu doi dușmani deodată. Din acest motiv, când avea neînțelegeri cu vreun vecin, cultiva relații bune cu ceilalți. Cu toate că regii Ungariei și ai Poloniei căutau să supună Moldova, Ștefan nu se temea de ei, fiind conștient de faptul că marele dușman al țării era Poarta Otomană.

Pentru a-și întări poziția la Dunăre, de unde putea fi atacat de turci, Ștefan cel Mare a atacat și a cucerit Chilia (1465). Întrucât această cetate se găsea sub ocupație ungurească, regele Matei Corvin al Ungariei a întreprins o expediție de pedepsire a lui Ștefan, în Moldova. Confruntarea dintre cele două armate a avut loc la Baia, în 15 decembrie 1467, și a constituit un dezastru pentru unguri.

Pentru a controla accesul înspre Moldova de la Marea Neagră, pe unde oștile otomane puteau pătrunde în țară, Ștefan cel Mare a cucerit Cetatea Albă (1470).

Turcii nu priveau însă cu ochi buni tendința de consolidare a poziției Moldovei. Faptul că Ștefan cel Mare refuza să plătească tribut Porții și făcuse repetate intervenții de a-l schimba de la domnia Țării Românești pe Radu cel Frumos, fidel turcilor,

încercând să impună un om de încredere, pentru a porni lupta antiotomană, i-a nemulțumit pe turci.

În această situație, sultanul Mahomed al II-lea a trimis o armată numeroasă în Moldova, condusă de Soliman Pașa, pentru a supune țara și a îndepărta de la domnie pe incomodul Ștefan. Armatei turcești i s-a adăugat și oastea Țării Românești. Ștefan cel Mare a întâmpinat oastea inamică la Vaslui, în 10 ianuarie 1475, și a repurtat o victorie strălucită. Soliman și-a scăpat viața prin fugă.

În urma acestei victorii, cronicarul polonez Dlugosz, exclama la adresa lui Ștefan: „O, bărbat demn de admirat, întru nimic inferior ducilor eroici pe care atât îi admirăm, care cel dintâi dintre principii lumii a repurtat în zilele noastre o victorie atât de strălucită în contra turcilor. După părerea mea, el este cel mai vrednic să i se încredințeze conducerea și stăpânirea lumii și mai ales funcțiunea de comandant și conducător contra turcilor, cu sfatul comun, înțelegerea și hotărârea creștinilor, pe când ceilalți regi și principii creștini trândăvesc în lene, în desfătări și lupte civile”.

În lupta contra turcilor, Ștefan cel Mare era conștient că apără întreaga creștinătate, de aceea a afirmat într-o scrisoare: „Fiindcă sultanul s-a împiedicat de mine, mulți creștini au rămas în pace”. În urma victoriei de la Vaslui, domnitorul Moldovei a trimis o admirabilă epistolă monarhilor europeni: „Prea puternicilor și aleșilor domni a toată creștinătatea. Noi Ștefan voievod, din mila lui Dumnezeu, domn al Țării Moldovei, vă spunem că necredinciosul împărat al turcilor a fost de multă vreme și este încă pierzătorul întregii creștinătăți. Auzind și văzând noi acestea, am luat sabia în mână și cu ajutorul Domnului Dumnezeuului nostru atotputernic, am mers împotriva dușmanilor creștinătății, i-am biruit și i-am călcat în picioare și pe toți i-am trecut sub ascuțișul sabiei noastre; pentru care lucru laudat să

fie Domnul Dumnezeu nostru. Auzind despre acestea, păgânul împărat al turcilor își puse în gând să se răzbune și să vie, în luna mai, cu capul său și cu toată puterea sa, împotriva noastră și să supună țara noastră care e poarta creștinătății. Dar dacă această poartă va fi pierdută – Dumnezeu să ne ferească de așa ceva – atunci toată creștinătatea va fi în mare primejdie. De aceea, ne rugăm de domniile voastre să ne trimiteți pe căpitani voștri într-ajutor împotriva dușmanilor creștinătății, până mai este vreme. Iar noi, din partea noastră, făgăduim, pe credința noastră creștinească și cu jurământul domniei noastre, că vom sta în picioare și ne vom lupta până la moarte pentru legea creștinească, noi cu capul nostru. Așa trebuie să faceți și voi, pe mare și pe uscat, după ce, cu ajutorul lui Dumnezeu cel atotputernic, noi i-am tăiat mâna dreaptă. Deci, fiți gata fără întârziere”. Ca răspuns din partea monarhilor creștini, Ștefan a primit laude, papa Sixt al IV-lea l-a numit „atletul lui Hristos” și i-a scris: „Faptele tale săvârșite cu înțelepciune și vitejie, contra turcilor necredincioși, inamici comuni, au adus atâta celebritate numelui tău, încât ești în gura tuturor și ești în unanimitate foarte mult lăudat”, însă bani sau ostași nu i-au sosit de nicăieri, în ceasul primejdiei, viteazul domn al Moldovei rămânând singur cu Dumnezeu și cu oștenii lui.

Ștefan cel Mare era pe bună dreptate apărătorul creștinătății în fața primejdiei otomane, pentru că Europa era singurul aluat creștin al lumii de atunci. Asia și Africa erau păgâne, așa cum în mare parte sunt și astăzi. America va fi descoperită abia în 1492, de navigatorul Cristofor Columb, deci la 17 ani după bătălia de la Vaslui, Noua Zeelandă în 1642, de olandezul Abel Tasman, deci abia la 167 de ani de la marea victorie repurtată de Ștefan asupra turcilor, iar Australia în 1770, de căpitanul britanic James Cook, deci după 295 de ani de la această bătălie.

Mahomed al II-lea nu a putut răbda rușinea pe care i-a făcut-o Ștefan, de aceea în anul 1476 a condus personal o

armată în Moldova, la care s-a adăugat domnul Munteniei cu oastea lui și o armată de tătari. Ștefan l-a întâmpinat pe Mahomed la Războieni. Cu toate că oastea condusă de Ștefan a fost copleșită ca număr și biruită, din cauza ciumei care izbucnise în tabăra otomană și a lipsurilor, Mahomed al II-lea s-a retras, nerealizând nimic prin această victorie. În această situație, Ștefan cel Mare a transformat o înfrângere tactică într-o victorie strategică.

În anul 1484, noul sultan Baiazid, a pornit să supună Moldova în fruntea unei armate puternice, căreia i s-au alăturat o oaste tătărească și cea a Țării Românești. Baiazid a cucerit Chilia (14 iulie) și Cetatea Albă (5 august), prădând țara până la Suceava, dar Ștefan i-a pus pe fugă, fără a izbuti însă să recupereze cele două cetăți ocupate.

În 1485 Baiazid a trimis o armată în Moldova, cu gândul de a-l înlătura de la domnie pe Ștefan și de a-l impune ca domn pe Petre Hronot. Ștefan a ieșit în întâmpinarea turcilor la Șcheia, biruindu-i, iar rivalul său a fost omorât.

În ciuda hotărârii lui Ștefan de a nu se supune turcilor și a faimei sale, despre care medicul său venețian, Matei Muriano, scria: „După cât mi-au spus mulți oameni de seamă și negustori care vin din Constantinopol, turcii au mare frică de acest domn și de creștini din pricina acestei țări”, conjunctura politică internațională i-a fost nefavorabilă. Muntenia era supusă turcilor. Polonia a încheiat o înțelegere cu Poarta în 1476, iar Ungaria, aflându-se în război cu Austria, a încheiat un tratat de neagresiune cu turcii (1483). În această situație, Ștefan este silit să încheie și el pace cu Poarta Otomană în 1486. Cronicarul Tubero scrie: „Obosiți mai mult din cauza devastărilor decât a războaielor, moldovenii au pus capăt năvălirilor prin plata tributului”. Prețul tributului era mai mic decât costul războaielor, iar turcii garantau respectarea independenței Moldovei.

Ștefan cel Mare a dus și alte războaie în decursul îndelungatei sale domnii, cu tătarii, cu muntenii, cu ungurii și cu polonezii, pentru independența și neatârarea Moldovei, precum și pentru crearea unei coaliții antiotomane, încât cronicarul polonez Miechowski scria pe bună dreptate la adresa lui Ștefan: „Bărbat glorios și victorios, care ai biruit pe toți regii vecini. Om fericit căruia soarta i-a hărăzit cu multă dărnicie toate darurile. Căci pe când altora le-a dat numai unele însușiri și anume prudență împreună cu șiretenie, altora virtuți eroice și spirit de dreptate, altora biruință contra dușmanului, numai ție ți le-a hărăzit pe toate la un loc. Tu ești drept, prevăzător, isteț, biruitor contra tuturor dușmanilor. Nu în zadar ești socotit printre eroii secolului nostru”.

Noi suntem interesați însă de războaiele purtate cu Poarta Otomană, în care Ștefan nu apare doar apărătorul gliei strămoșești, ci al întregii creștinătăți.

Marele Ștefan nu a purtat numai războaie în decursul domniei sale, ci s-a îngrijit și de bunăstarea supușilor săi, de înflorirea vieții bisericești, de cultură și de artă.

Cetățile Chilia și Cetatea Albă, pe lângă faptul că erau niște fortărețe în calea dușmanilor, erau și mari centre comerciale.

Pentru că Ștefan cel Mare a avut întotdeauna un spijin în Biserică, prin slujitorii ei, renumitul Daniil Sihastrul fiindu-i duhovnic, iar mitropoliții Teoctist I (1452-1478) și Gheorghe (1478-1508) sfetnici apropiați, domnitorul a iubit și a ocrotit Biserica. Și-a creat aproape un obicei, ca după fiecare bătălie să zidească o biserică. Conform unei tradiții din veacul al XVII-lea, Ștefan cel Mare a ridicat 44 de biserici. Până astăzi avem documente pentru 32 de lăcașuri de cult, dar cu siguranță ele au fost mai multe. Cert este faptul că Ștefan al Moldovei a înălțat mai multe biserici și mănăstiri decât toți ceilalți domni ai țării la un loc.

Cea mai de văză ctitorie a lui Ștefan este mănăstirea Putna, unde și-a ales locul de veci. La Neamțu, Bistrița, Voroneț, Tazlău, Dobrovăț, a zidit biserici noi. Numărul bisericilor de mir ctitorite de Ștefan este mult mai mare decât al mănăstirilor. Între ele se pot aminti bisericile din Bădeuți, „Înălțarea Sfintei Cruci” din Pătrăuți (lângă Suceava), „Sfântul Ioan Botezătorul” din Vaslui, „Sfântul Nicolae Domnesc” din Iași, „Adormirea Maicii Domnului” din Borzești, „Sfântul Nicolae” din Dorohoi, „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” din Huși, Biserica de la Războieni, „Sfântul Nicolae” din Popăuți - Botoșani, „Sfântul Ioan Botezătorul” din Piatra Neamț, „Înălțarea Sfintei Cruci” din Volovăț, „Tăierea Capului Sfântului Ioan Botezătorul” din Răuseni, jud. Suceava. Tradițiile locale îi mai atribuie bisericile din Scânteia (jud. Iași), Scheia, lângă Roman, Florești, lângă Vaslui, Cotnari (jud. Iași), Ștefănești (jud. Iași), o biserică la Mănăstirea Căpriana, dincolo de Prut, o biserică cu hramul „Sfântul Nicolae” în cetatea Chilia, un paraclis în cetatea Neamț, altul în cetatea Hotin, o biserică în Cetatea Albă. Tradiția, ca și unii istorici, îl socotesc ctitor a două biserici transilvane: la Vad pe Someș și la Feleac lângă Cluj, unde au fost și scaune vlădicești. În afara hotarelor țării sale, a mai ridicat o biserică cu hramul „Cuvioasa Parascheva” în Râmnicu Sărat.

Domnul moldovean a venit și în sprijinul unor așezăminte bisericesti căzute sub dominație otomană. Cu ajutorul lui, a fost refăcută Mănăstirea Zografu din Sfântul Munte Athos. Alte ajutoare a acordat mănăstirilor athonite Vatopedu, Sfântul Pavel, Constamoni și Grigoriu.

Odată cu construirea bisericilor „Sfânta Cruce” din Pătrăuți și „Sfântul Procopie” din Milișăuți (1487), stilul autohton din arhitectură s-a concretizat deplin, realizându-se o tradiție moldovenească. Profesorul Vasile Drăguț afirmă în acest sens: „Tendința de orizontalitate a arhitecturii bizantine și cea de verticalitate, specifică arhitecturii gotice, au fost

îmbinate armonios, oferindu-ne un remarcabil exemplu de organizare spațială”.

Domnitorul Moldovei nu a ridicat numai numeroase biserici și mănăstiri, ci a făcut și numeroase danii atât ctitoriilor lui, cât și mănăstirilor anterioare epocii lui, precum moșii, mori, iazuri cu pește, prisăci, le-a înzestrat cu sfinte vase, acoperămintे, odăjdii, cărți de cult etc. Unele din bisericile lui Ștefan cel Mare au fost împodobite cu picturi atât interioare, cât și exterioare, ca de pildă biserica Mănăstirii Putna. Astfel, în timpul lui, apare pentru prima dată pictura murală exterioară a unei biserici.

O altă latură a vieții bisericești din timpul domniei lui Ștefan este cea culturală. În mănăstirile ctitorite de el sau de înaintașii lui s-a desfășurat o apreciabilă activitate de copiere a unor manuscrise, în limba slavonă, fie cărți de slujbă, fie traduceri din literatura patristică. După activitatea îndelungată a copistului-miniaturist Gavriil Uric, în prima jumătate a secolului al XV-lea, în cursul domniei lui Ștefan și-au desfășurat activitatea alți meșteri ai scrisului. Sub îndrumarea egumenilor Ioasaf, Paisie și Spiridon, Mănăstirea Putna a devenit cel mai însemnat centru cultural-artistic al țării. Un ieromonah de aici, cu numele Nicodim, a copiat, în 1473, un Tetraevanghel slavon (azi în Muzeul de Istorie din București), cea mai reușită operă caligrafică-miniaturistică din epoca marelui domnitor. Tetraevanghelul a fost copiat pe pergament, cu frontispicii și chenare bogate, cu chipurile celor patru evangheliști. Ceea ce impresionează însă, în mod deosebit în acest manuscris, este portretul policrom al lui Ștefan cel Mare, în genunchi, oferind Evanghelia Sfintei Fecioare Maria, așezată pe tron cu pruncul Iisus în brațe. Domnitorul, cu plete blonde și ochi albaștri, este îmbrăcat într-o tunică de brocart roșu deschis. Tot la Putna, monahul Paladie a împodobit un Evangheliar în 1489, iar ieromonahul Spiridon un Tetraevanghel în 1502. Alți caligrafi

și miniaturiști au copiat diferite cărți liturgice și texte ale unor Sfinți Părinți.

La Neamț cel mai de seamă caligraf al vremii a fost diaconul Teodor Mărișescu, care a copiat mai multe Tetraevanghele cu miniaturi pentru ctitoriile domnului și ale familiei sale. Unele se păstrează în țară, dar cele mai multe în muzee și biblioteci de peste hotare. Tot la Neamț s-au copiat operele unor Sfinți Părinți. În alte mănăstiri mai pot fi pomeniți copiiști: egumenul Anastasie de la Moldovița, ieromonahul Ioanichie de la Neamț, monahul Pahomie de la Voroneț, monahul Filip, preotul Ignatie din Cotmani, monahul Visarion de la Zografu, gramaticul Dimitrie, diecii Isaia, Mircea, Trif, logofătul Ion Tăutu și alții.

Pictura, artele, cultura, toate au cunoscut o mare dezvoltare în acest timp, în umbra chiliilor mănăstirești. Din timpul lui Ștefan se mai păstrează numeroase piese de broderie, argintărie, foarte multe odăjdii lucrate cu mâna, odoare, potire. Colecția muzeului de la Putna constituie un adevărat tezaur, în care se poate urmări evoluția atelierelor moldovenești. Întreaga creație artistică a epocii lui Ștefan cel Mare se caracterizează prin originalitate.

Pentru o mai bună organizare a vieții bisericești, Ștefan cel Mare a înființat în anul 1472 Episcopia Rădăuțiului.

Din toate cele relatate până aici, se evidențiază faptul că Ștefan cel Mare a fost un neîntrecut cârmuitor de oști și apărător al pământului strămoșesc, precum și al creștinătății întregi, un priceput diplomat, un bun îndrumător al treburilor interne ale țării și un mare ctitor de lăcașuri sfinte. Era însuflețit de o credință puternică în Dumnezeu, din mila Căruia se socotea domn al Moldovei. A vegheat cu grijă la bunul mers al vieții bisericești din țara sa, la dezvoltarea artei și culturii. Bisericele și mănăstirile zidite de el pe tot cuprinsul pământului românesc, dar și în afara hotarelor, activitatea excepțională de ordin cultural-artistic care s-a desfășurat în cele mai multe dintre ele sunt mărturii grăitoare

ale unei epoci de maximă strălucire, care poartă pecetea geniului creator și îndrumător al marelui domnitor.

Pentru calitățile cu care era înzestrat, Ștefan cel Mare a fost îndrăgit de supușii săi, prețuit de aliați și temut de dușmani. Matei Muriano, medicul venețian al domnitorului, care a stat multă vreme alături de el, consemna despre Ștefan: „Este un om foarte înțelept și demn de mare laudă, foarte iubit de supuși, căci este blând și drept, foarte vigilent și darnic”. Nicolae Iorga spunea și el: „Ștefan este domn mai presus de toată lauda și cel mai viteaz apărător al patriei sale contra nedreptăților inamicilor din toate părțile, în același timp sfânt și împărat al tuturor țărilor, al tuturor oamenilor românimii, al tuturor celor care comunică în această limbă”.

Ștefan cel Mare a trecut la cele veșnice în 2 iulie 1504, în jurul vârstei de 70 de ani. La dorința lui, a fost înmormântat în straie călugărești, nu ca un cap încoronat. A domnit o perioadă de 47 de ani, având cea mai îndelungată domnie din Moldova și a doua din istoria Țărilor Române, după cea a regelui Carol I al României, care a ocupat tronul timp de 48 de ani (1866-1914). Sfârșitul domniei sale este prezentat de Grigore Ureche în aceste cuvinte mișcătoare: „Iară pre Ștefan Vodă l-au îngropat țara cu multă jale și plângere în Mănăstirea Putna, care este zidită de dânsul. Atâta jale era, de plângeau toți ca după un părinte al său, că cunoștea toți că s-au scăpat de mult bine și de multă apăratură. Că după moartea lui, până astăzi îi zic sveti (sfântul) Ștefan Vodă, nu pentru suflet, ce ieste în mâna lui Dumnezeu, că el încă au fost om cu păcate, ci pentru lucrurile lui cele vitejești, carile nimenea din domni nici nainte, nici după aceia l-au ajuns”.

Domnia lui Ștefan cel Mare este cea mai frumoasă pagină din istoria Moldovei. Constantin C. Giurescu afirmă: „Niciodată țara n-a fost mai întinsă, mai bogată și mai respectată; niciodată faima domnului ei n-a străbătut atât de departe, deopotrivă în

Apusul creștin ca și în Răsăritul musulman; niciodată nu s-au ridicat atâtea lăcașuri – civile și bisericești – și într-o formă atât de desăvârșită. Întocmai cum grecii cei vechi au avut epoca lui Pericle – acel maximum de strălucire politică și artistică – noi am avut epoca lui Ștefan cel Mare. Depășind hotarele Moldovei, ea a fost și va rămâne reprezentativă pentru întreg poporul nostru, care și-a găsit în acest glorios și gospodar voievod cea mai înaltă întrupare a sa”. Nicolae Iorga a zis și el: „În Ștefan cel Mare poporul a găsit icoana cea mai curată și mai fidelă a sufletului său cinstit și harnic, curajos și viteaz”.

În ședința de lucru din 20 iunie 1992, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române l-a canonizat pe domnitorul moldovean, numindu-l: „Binecredinciosul Voievod Ștefan cel Mare și Sfânt”. Nu Sfântul Sinod l-a declarat sfânt, ci doar a constatat faptele sale și urmările lor în istorie, precum și evlavia poporului la domnul Moldovei. Biserica niciodată nu impune cinstirea vreunui sfânt nou, ci constatând existența unui cult, ea îl oficializează.

Ștefan cel Mare a fost canonizat pentru credința lui puternică în Dumnezeu și pentru dragostea lui față de Biserică. Credința în Dumnezeu a deprins-o în sânul familiei și o putem observa în primul rând din pisaniile numeroaselor locașuri de cult ctitorite sau refăcute de el, precum și din toate donațiile emise de cancelaria domnească, în care scria: „Io Ștefan Voievod, din mila lui Dumnezeu domn al Țării Moldovei” sau „În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, Treime Sfântă de o ființă și nedespărțită, iată eu, robul Stăpânului meu Iisus Hristos, Io Ștefan Voievod, din mila lui Dumnezeu, domn al Țării Moldovei”. Din tradiție cunoaștem faptul că Ștefan purta întotdeauna cu sine, mai ales în războaie, un triptic (Deisis) ce avea în mijloc pe Mântuitorul înconjurat de Maica Sa și de Sfântul Ioan Botezătorul. În faptul că domnitorul se ruga, postea și era smerit, îi observăm

din nou credința. Războaiele de apărare a gliei străbune, ca loc de manifestare a dreptei credințe, precum și a întregii creștinătăți, sunt o altă dovadă a credinței nestrămutate a lui Ștefan cel Mare în Dumnezeu, care și-a înțeles rolul extrem de important pe care îl juca la porțile Europei.

Domnitorul moldovean și-a manifestat dragostea față de Biserică prin zidirea de biserici și mănăstiri, prin înzestrarea lor cu toate cele necesare desfășurării cultului, prin împodobirea unora cu picturi interioare și exterioare, prin numeroasele danii făcute, prin sprijinirea ei, precum și prin miluirea celor sărmani și a oștenilor lui.

Pentru faptul că Ștefan cel Mare a fost căsătorit de trei ori: prima dată cu Evdochia din Kiev, sora cneazului Simion Olelkovici, care însă a murit tânără, cu Maria de Mangop, rudă a „bazileilor bizantini”, care și ea s-a stins din viață la doar câțiva ani după căsătorie, și cu Maria Voichița, fiica domnitorului muntean Radu cel Frumos, care a supraviețuit marelui domnitor, fiind și ea înmormântată la Putna, unii contestă sfințenia domnitorului.

Noi nu pomenim păcatele lui Ștefan cel Mare, pentru că nu cunoaștem pocăința făcută de domnitor în taină pentru ele, iar acestea au fost dezlegate de oamenii Bisericii și iertate de Dumnezeu. Cele trei căsătorii însă nu constituie păcat, pentru că Biserica Ortodoxă îngăduie și oficiază a treia cununie, deci toate cele trei consoarte ale lui Ștefan i-au fost soții legitime. A doua sau a treia căsătorie sunt impediment la hirotonie, dar nu la sfințenie. Sfânta Maria Magdalena a fost o mare curtezană. La ea intrau șapte bărbați într-o noapte pentru a-i satisface poftele păcătoase, dar s-a căit și a ajuns o mare sfântă, pentru că *„Dumnezeu nu voiește moartea păcătosului, ci să se întoarcă și să fie viu”* (Iezechiel 33,11). În istoria Bisericii avem nenumărate exemple de sfinți care au fost păcătoși până L-au descoperit pe Dumnezeu.

În plus, Ștefan cel Mare a rămas văduv de două ori, nu a divorțat de nici o soție și era domnul unei țări, nu era preot sau călugăr. De asemenea, prin sfinți, noi Îl cinstim pe Dumnezeu, pentru că „*Dumnezeu este minunat întru Sfinții Lui*” (Psalmul 67,36). Noi nu cinstim omul cu firea lui slabă, pentru că în acest fel am deveni idolatri, închinându-ne „*făpturii în locul Făcătorului*” (Romani 1,25), ci noi Îi aducem închinare lui Dumnezeu prin sfinți. Oamenii cu viață sfântă sunt instrumente prin care Dumnezeu lucrează în lume, așa cum s-a întâmplat și cu Ștefan cel Mare.

Să ne rugăm lui Ștefan cel Mare și Sfânt să mijlocească la Dumnezeu pentru noi, ca acolo unde este el, să fim și noi.

Vă mulțumesc.

Sfântul și slăvitul Proroc Ilie Tesviteanul

(20 iulie)

Preacucernici Părinți, iubiți credincioși,

Cu ajutorul Bunului Dumnezeu astăzi îl prăznuim pe Sfântul Proroc Ilie Tesviteanul, una dintre cele mai puternice personalități ale Vechiului Testament, care a dus o luptă grea și îndârjită împotriva idolatriei care bântuia, începând de la casa regală, întregul Israel. În limba ebraică numele lui înseamnă: „Domnul este Dumnezeul meu”.

Pentru o înțelegere corectă a contextului în care a trăit și a activat Sfântul Ilie, care a fost cel mai mare profet al Vechiului Testament, voi prezenta pe scurt istoria poporului ales înainte de el și din vremea lui.

Evreii s-au născut din patriarhul Avraam, s-au maturizat ca popor în Egipt, unde au ajuns să fie robiți, însă Dumnezeu i-a eliberat din robie sub conducerea lui Moise, căruia i-a descoperit Legea Veche în Muntele Sinai și i-a îndrumat spre Canaan, pe care l-au cucerit călăuziți de Iosua Navi. După ce s-au așezat în Pământul Făgăduinței, fiii lui Israel au fost conduși de judecători, dintre care ultimul a fost Samuel, care era și proroc. În timpul lui evreii și-au manifestat dorința de a avea în frunte un rege, asemenea popoarelor din jurul lor.

Primii trei regi ai evreilor au fost Saul, David și Solomon. Cel din urmă era foarte vestit pentru bogăția și înțelepciunea lui, dar și pentru opulența în care trăia, alături de curtenii săi. Pentru a duce acest mod de trai, dar și pentru zidirea templului din Ierusalim, Solomon a pus biruri apăsătoare pe umerii poporului,

devenind nepopular între fiii lui Israel, încât unul dintre generalii săi, numit Ieroboam, s-a refugiat în Egipt, de unde întreprindea acțiuni de sabotare a curții regale din Ierusalim.

Solomon a încetat din viață în anul 933 î.Hr., iar poporul a răsuflat ușurat la moartea lui.

Conducerea regatului a fost preluată de Roboam, fiul lui Solomon, care s-a înconjurat de sfetnici tineri, lipsiți de experiență. Bătrânii poporului s-au prezentat la noul rege și i-au cerut să ușureze birurile excesive puse de tatăl lui asupra evreilor. Roboam s-a consultat cu sfetnicii săi, dar aceștia doreau să ducă același mod de trai de la curte ca și până atunci, de aceea l-au sfătuit pe rege să nu-și plece urechea la cererile poporului. Când bătrânii au venit după un răspuns, Roboam le-a zis: „*Tatăl meu a pus jug greu peste voi; dar eu vi-l voi face și mai greu; tatăl meu v-a bătut cu bice, eu însă vă voi bate cu scorpioane*” (III Regi 12,14) (scorpioanele erau bice cu niște bucăți de metal în vârf).

În această situație, zece dintre cele douăsprezece seminții ale lui Israel s-au declarat împotriva domniei lui Roboam. Cu toate acestea, nu l-au îndepărtat de la putere pe monarh, nici nu au pus la cale un complot pentru a-l asasina, fiind unsul lui Dumnezeu, ci s-au desprins de el, întemeind un regat separat în Nord, cu capitala la Samaria, sub conducerea lui Ieroboam, fostul general al lui Solomon. Noul regat s-a numit Israel sau Efraim.

Regatul de Nord a fost condus de mai multe dinastii, aproape fiecare ajungând la tron prin uzurparea și exterminarea familiei regale anterioare. Pentru a împiedica orice legătură cu regatul din Sud (cel supus urmașilor lui Solomon), regii din Nord au introdus cultul egiptean al vițelului de aur și au zidit un templu pe muntele Garizim, care să contrabalanseze influența templului din Ierusalim.

În ultimii ani ai vieții sale, regele Omri al Regatului de Nord (cca 884-873 î.Hr.) l-a asociat la domnie pe fiul său, Ahab,

care a și rămas pe tron după moartea tatălui său. Acesta a domnit, aproximativ, între anii 874-852 î.Hr.

Ahab s-a căsătorit cu prințesa feniciană Izabela, fiica lui Etbaal I, preotul rege al Tirului și Sidonului.

Izabela era foarte devotată religiei sale și, având o influență covârșitoare asupra soțului său, l-a determinat să renunțe la propria lui credință și treacă la politeism. În urma acestui fapt, în Regatul de Nord au fost aduși sute de preoți idolatri, în Samaria a fost construit un templu în cinstea lui Baal (cel mai important zeu din panteonul canaanit) și în întreaga țară au fost ridicate numeroase capiști idolești, în timp ce altarele închinatelor Dumnezeului Celui adevărat au fost dărâmate, iar preoții Legii Vechi au fost persecutați și chiar omorâți, motiv pentru care cei mai mulți evrei au devenit politeiști.

Ahab a înființat mai multe orașe și a întărit fortificațiile țării, refăcându-le și pe cele de la Ierihon. La inaugurarea construcțiilor din acest oraș, conform religiei Izabelei, regele și-a sacrificat primul său născut, pe Aviram, dar și alt fiu, pe Seguv.

Datorită influenței negative a reginei asupra soțului ei, care s-a răsfrânt asupra întregului popor, aceasta a devenit foarte nepopulară între evrei, motiv pentru care numele ei a fost modificat din forma lui originală, pentru a-i conferi un înțeles infam, „Izabela” însemnând în limba ebraică „nerușinată”, „neînfrânată” sau chiar „insulă de gunoi”.

În aceste vremuri grele pentru fiii lui Israel din Regatul de Nord, s-a născut Ilie în cetatea Tesva, din Galaad, de unde i se și trage numele de Tesviteanul. El a fost fiul lui Sovac, un preot al Legii Vechi, din seminția lui Aaron.

Prorocul Ilie a fost trimis de Dumnezeu ca să-l mustre pe regele apostat și să-i întoarcă pe evrei la credința cea adevărată.

Ajungând în fața lui Ahab, Ilie i-a adus aminte de prima poruncă din Decalog, în care Dumnezeu le-a zis evreilor: „Eu

sunt Domnul, Dumnezeu tău, Cel ce te-a scos din țara Egiptului, din casa robiei. Să nu ai alți dumnezei în afară de Mine” (Ieșire 20,2-3). Apoi i-a mai spus: *„Viu este Domnul, Dumnezeul puterilor, Dumnezeul lui Israel, Căruia eu Îi slujesc: În acești ani nu va fi nici rouă și nici ploaie decât numai când voi zice eu”* (III Regi 17,1).

Cuvintele profetului reprezentau o provocare majoră la adresa regelui, fiindcă în concepția lui, preluată de la canaaneni, Baal era zeul care aducea ploaia și roua pe pământ și tot el producea tunetele și fulgerele, iar Sfântul Ilie i-a spus că acesta nu are nicio putere, pentru că rouă și ploaie vor mai fi doar atunci când va spune el, robul adevăratului Dumnezeu.

Vorbind despre idoli, care sunt reprezentarea materială a zeilor, regele și psalmistul David a scris: *„Idolii neamurilor sunt argint și aur, lucruri făcute de mâini omenești: gură au și nu vor grăi, ochi au și nu vor vedea, urechi au și nu vor auzi, că nu este suflare în gura lor”* (Psalmul 134,15-17).

Prorocul Ieremia le-a scris mai explicit despre idoli robilor evrei care urmau să fie duși în Babilon: *„De vreme ce sunt de lemn, îmbrăcați doar cu aur și argint, mai târziu se va ști că ei nu sunt decât minciună; pentru toți, popoare și regi, va fi limpede că ei nu sunt dumnezei, ci lucruri făcute de mâini omenești, și că în ei nu se află nicio lucrare a lui Dumnezeu. Așadar, cui nu-i va fi limpede că aceștia nu sunt dumnezei? Ei nu pot să pună un rege într-o țară, și nici să le dea oamenilor ploaie”* (Epistola lui Ieremia 1,50-52).

Cel care a lămurit cu exactitate ce sunt zeii, cărora li se închină păgânii, a fost tot psalmistul David, care, inspirat de Dumnezeu, a scris că *„toți zeii păgânilor sunt demoni”* (Psalmul 95,5).

Cunoscând prea bine faptul că regele Ahab va dori să se răzbune pe profet pentru afirmația sa, *„a fost cuvântul Domnului*

către Ilie: «Du-te de aici, îndreaptă-te spre răsărit și ascunde-te la pârâul Cherit, care este în fața Iordanului. Apă vei bea din acel pârâu, iar eu le voi porunci corbilor să te hrănească acolo». Iar Ilie a făcut după cuvântul Domnului și s-a așezat la pârâul Cherit, în fața Iordanului. Corbii îi aduceau pâine dimineața și carne seara, iar apă bea din pârâu» (III Regi 17,2-6).

Corbii erau considerați de către evrei drept păsări necurate. Dumnezeu a hotărât ca tocmai aceste zburătoare să-l hrănească pe proroc, pentru a arăta starea decadentă în care se afla poporul Său.

La fel cum Dumnezeu le-a purtat de grijă evreilor în timpul peregrinărilor prin pustie, după ce au fost scoși din robia egipteană, trimițându-le mană din cer, la fel a procedat acum și cu robul Său, Ilie.

„După o vreme pârâul a secat, nefiind ploaie pe pământ. Atunci a fost cuvântul Domnului către Ilie, zicând: «Ridică-te și du-te la Sarepta Sidonului; iată, eu i-am poruncit unei femeii văduve să te hrănească»” (III Regi 17,7-9).

Sarepta Sidonului se afla în Fenicia. Dacă Izabela s-a dus de acolo în Regatul de Nord, făcând mult rău fiilor lui Israel, prin impunerea cultului lui Baal, Dumnezeu l-a trimis pe Ilie tocmai în Fenicia, pentru ca o femeie păgână, din același neam cu Izabela, să-i poarte de grijă.

„Iar Ilie s-a ridicat și s-a dus la Sarepta și a ajuns la poarta cetății; și, iată, acolo era o femeie văduvă adunând vreascuri; iar Ilie a chemat-o și i-a zis: «Adu-mi puțină apă într-un vas, ca să beau!». Ea a plecat ca să-i aducă, dar Ilie a strigat-o și i-a zis: «Adu-mi în mână și o bucată de pâine!». Dar femeia i-a zis: «Viu este Domnul, Dumnezeul tău, că nu am nicio azimă, ci doar o mână de făină într-un vas și puțin untdelemn într-un urcior; iată, adun câteva vreascuri și mă duc să o gătesc pentru mine și pentru copiii mei și vom mânca și vom muri».

Atunci Ilie i-a zis: «Nu te teme; intră și fă așa cum ai zis; dar de acolo să faci mai întâi pentru mine o azimă mică și să mi-o aduci; iar pentru tine și copiii tăi vei face la urmă. Căci așa grăiește Domnul: Făina din vas nu va scădea și untdelemnul din urcior nu se va împuțina până în ziua când Domnul va da ploaie pe pământ». Iar femeia s-a dus și a făcut întocmai; și au mâncat, ea, el și copiii ei; și făina din vas nu a scăzut și untdelemnul din urcior nu s-a împuținat, după cuvântul pe care Domnul îl grăise prin gura lui Ilie» (III Regi 17,10-16).

Prin prezența lui Ilie în casa văduvei din Sarepta Sidonului, Dumnezeu a salvat-o pe aceasta și pe copiii ei de la o moarte sigură, datorită lipsei hranei.

„După o vreme s-a îmbolnăvit fiul femeii, stăpâna casei; iar boala lui a fost atât de grea, încât n-a mai rămas în el suflare. Atunci ea a zis către Ilie: «Ce ai avut cu mine, omul lui Dumnezeu? Ai venit la mine să-mi pomenesci păcatele și să-mi omori fiul?». Iar Ilie i-a zis femeii: «Dă-mi-l pe fiul tău!». Și i l-a luat din brațe și l-a urcat în odaia în care locuia el și l-a întins pe pat. Și a strigat Ilie și a zis: «O, Doamne, Tu, martorul femeii la care locuiesc, Tu i-ai făcut rău omorându-i fiul!». Și a suflat de trei ori asupra copilului și L-a chemat pe Domnul, zicând: «O, Doamne, Dumnezeul meu, să se întoarcă sufletul acestui copil în el!». Și a ascultat Domnul glasul lui Ilie, și copilul a înviat; iar el l-a coborât în casă din odaia de deasupra și i l-a dat mamei sale. Și a zis Ilie: «Vezi, fiul tău trăiește». Iar femeia a zis către Ilie: «Iată, acum știu că ești un om al lui Dumnezeu și cu adevărat cuvântul lui Dumnezeu este în gura ta»» (III Regi 17,17-24).

Dacă feniciană Izabela, prin impunerea cultului lui Baal i-a omorât spiritual pe evrei, Ilie l-a readus la viață pe fiul văduvei feniciene, aceasta fiind cea dintâi înviere menționată în paginile Sfintei Scripturi.

După trei ani și jumătate de la discuția dintre prorocul Ilie și regele Ahab, „a fost cuvântul Domnului către Ilie, zicând: «Du-te și i te înfățișează lui Ahab, iar Eu voi aduce ploaie pe fața pământului». Iar Ilie a plecat să i se înfățișeze lui Ahab. Foametea era cumplită în Samaria, iar Ahab l-a chemat pe Obadia, mai-marele curții (acest Obadia era foarte temător de Dumnezeu; când Izabela îi ucidea pe profeții Domnului, Obadia a luat o sută de profeți și i-a ascuns, câte cincizeci, în două peșteri, și-i hrănea cu pâine și apă). Și a zis Ahab către Obadia: «Vino să umblăm prin țară pe la izvoarele apelor și pe la toate pâraiele, că poate vom găsi ceva iarbă ca să ținem în viață caii și catării, ca ei să nu piară cu totul». Atunci și-au împărțit între ei calea pe care s-o cutreiere fiecare: Ahab a apucat singur pe un drum, iar Obadia a apucat, tot singur, pe un altul. Obadia era singur pe drum; iar Ilie venea, tot singur, să-l întâmpine. Atunci Obadia s-a grăbit și a căzut cu fața la pământ și a zis: «Domnul meu, Ilie, oare tu ești?». Iar Ilie i-a zis: «Eu sunt. Du-te și spune-i stăpânului tău: - Iată, Ilie este aici!». Atunci Obadia a zis: «Ce păcat am făcut eu ca să-l dai pe robul tău în mâinile lui Ahab să mă omoare? Viu este Domnul, Dumnezeul tău: Nu este neam sau regat la care stăpânul meu să nu fi trimis să te caute. Și dacă-i spuneau: - Nu se află aici, atunci el dădea foc regatului și ținuturilor lui, numai pentru că n-a dat de tine. Iar acum tu zici: - Du-te și spune-i stăpânului tău: - Iată, Ilie este aici! Dar când eu voi pleca de lângă tine, iar pe tine te va duce Duhul Domnului într-un loc pe care eu nu-l știu, și voi intra să-i spun lui Ahab, iar el nu te va afla, atunci el mă va ucide. Robul tău însă se teme de Domnul încă din tinerețile lui. Domnul meu, oare nu ți s-a spus ce am făcut eu când Izabela îi ucidea pe profeții Domnului? Cum am ascuns eu o sută dintre profeții Domnului, câte cincizeci într-o peșteră, și cum i-am hrănit cu pâine și apă? Iar acum tu îmi zici: - Du-te și spune-i stăpânului

tău: - Iată-l pe Ilie! Vrei să mă ucidă?». Ilie însă a zis: «Viu este Domnul Puterilor, Căruia eu îi slujesc: astăzi mă voi arăta în fața lui!». Atunci Obadia a plecat să-l întâlnească pe Ahab; și i-a spus, iar Ahab a alergat în mare grabă și s-a dus să-l întâmpine pe Ilie. Și când Ahab l-a văzut pe Ilie, i-a zis: «Tu ești cel care aduce nenorocire peste Israel?». Dar Ilie a zis: «Nu eu aduc nenorocire peste Israel, ci tu și casa tatălui tău, prin aceea că L-ai părăsit pe Domnul, Dumnezeul vostru, și ai mers după baali. Și acum, trimite și adună la mine întregul Israel pe muntele Carmel, și pe cei patru sute cincizeci de profeți nerușinați ai lui Baal și pe cei patru sute de profeți ai tufișurilor, care mănâncă la masa Izabelei!». Și a trimis Ahab pe toți fiii lui Israel și a luat pe toți profeții în muntele Carmel. Iar Ilie s-a apropiat de ei toți. Și le-a zis Ilie: «Până când veți șchiopăta din amândouă gleznele? Dacă Domnul este Dumnezeu, mergeți după El; dar dacă este Baal, mergeți după el!». Dar poporul n-a răspuns nimic. Și a zis Ilie către popor: «Eu singur am rămas profet al Domnului; profeții lui Baal sunt patru sute cincizeci, iar profeții tufișurilor sunt patru sute. Dați-ne doi boi: ei să-și aleagă unul, să-l taie în bucăți și să-l așeze deasupra lemnelor; dar foc să nu pună; iar eu îl voi rândui pe celălalt bou, dar foc nu voi pune. Voi să strigați numele dumnezeilor voștri, iar eu voi chema numele Domnului Dumnezeului meu. Și Dumnezeul care va răspunde cu foc, Acela este Dumnezeu». Și întregul popor a răspuns, zicând: «Bun e cuvântul pe care l-ai grăit!». Iar Ilie le-a zis profeților rușinii: «Alegeți-vă un bou și jertfiți voi întâi - fiindcă sunteți mulți! - și chemați numele dumnezeului vostru; dar foc să nu puneți!». Iar aceia au luat un bou și au făcut așa și de dimineața până la amiază au chemat numele lui Baal, zicând: «Auzi-ne, Baale, auzi-ne!». Și nici glas nu a fost și nici auz. Și alergau bezmetici în jurul jertfelnicului pe care-l făcuseră. Iar pe la amiază Ilie Tesviteanul își bătea joc de ei, zicând: «Strigați cât vă ține gura,

că el este dumnezeu; poate că meditează, ori s-a apucat de vreo treabă oarecare, ori poate că doarme, ca să se trezească». Iar ei strigau cu glas mare și - după obiceiul lor - se tăiau cu cuțitele până ce le dădea sângele. Și au tot strigat până seara, la vremea jertfei; și nici glas nu a fost și nici auz. Atunci Ilie Tesviteanul a grăit către profeții urâciunilor, zicând: «Dați-vă acum la o parte, ca să-mi aduc și eu jertfa!». Iar ei s-au dat de-o parte, mai încolo. Iar Ilie a zis către popor: «Apropiați-vă de mine». Și întregul popor s-a apropiat de el. Atunci Ilie a luat douăsprezece pietre, după numărul semințiilor lui Israel și a zidit pietrele întru numele Domnului și a refăcut jertfelnicul care fusese dărâmat; iar împrejurul jertfelnicului a săpat un șanț în care ar fi încăput două măsuri de sămânță; și a îngrămădit lemnele pe jertfelnicul pe care-l făcuse și a tăiat bucățile de carne menite arderii-de-tot și le-a așezat deasupra lemnelor și le-a rânduit pe jertfelnic. Și a zis: «Aduceți-mi patru vedre de apă și vărsați-le peste jertfă și peste lemne!». Și au făcut așa. Și a zis: «Faceți-o a doua oară!». Și au făcut-o a doua oară. Și a zis: «Faceți-o a treia oară!». Iar ei au făcut-o a treia oară, iar șanțul se umpluse de apă. Ilie și-a ridicat atunci glasul către cer și a zis: «Doamne, Dumnezeu lui Avraam, al lui Isaac și al lui Israel, auzi-mă, Doamne, și răspunde-mi astăzi cu foc, ca să cunoască tot poporul că Tu ești Domnul, Dumnezeul lui Israel, și că eu sunt robul Tău și că de dragul Tău am făcut eu lucrurile acestea! Auzi-mă, Doamne, auzi-mă cu foc, ca să cunoască acest popor că Tu ești Domnul Dumnezeu și că Tu ai întors la Tine inima acestui popor!». Atunci a coborât foc din cer de la Domnul și a mistuit jertfa și lemnele și apa care era în șanț. Și întregul popor a văzut și a căzut cu fața la pământ și a zis: «Cu adevărat, Domnul este Dumnezeu; Domnul Acesta este Dumnezeu!». Și a zis Ilie către popor: «Prindeți-i pe profeții lui Baal, încât niciunul dintre ei să nu scape!». Și i-au prins, iar Ilie i-a dus la pârau lui Chișonului și acolo i-a înjunghiat.

După aceea i-a zis Ilie lui Ahab: «Du-te și mănâncă și bea, că se aude vuiet de ploaie!». Și s-a dus Ahab să mănânce și să bea. Iar Ilie s-a urcat pe Carmel și, plecându-se la pământ, și-a pus fața între genunchi și i-a zis slujitorului său: «Ridică-te și uită-te spre mare!». Slujitorul s-a uitat și a zis: «Nu este nimic». Și i-a zis Ilie: «Du-te și fă-o de șapte ori!». Iar acela s-a dus de șapte ori. Și a șaptea oară, iată, un norișor cât urma unui picior de om scotea apă din mare. Iar Ilie i-a zis: «Du-te și spune-i lui Ahab: - Înhamă-ți caii la căruță și du-te la vale, ca să nu te prindă ploaia!». Și între timp cerul s-a înnegrit de nori și de vânt; și a fost ploaie mare. Iar Ahab a înhămat și s-a dus la Izreel. Și mâna Domnului era peste Ilie. Acesta, încingându-și mijlocul, a alergat înaintea lui Ahab în Izreel» (III Regi 18,1-46).

Ajungând acasă, „Ahab i-a spus Izabelei, femeia sa, tot ceea ce făcuse Ilie, și cum îi omorâse pe profeți cu sabia. Atunci Izabela a trimis la Ilie și a zis: «Tu ești Ilie, iar eu sunt Izabela: așa să-mi faci mie dumnezeu - ba încă mai mult - dacă mâine la vremea aceasta nu voi face cu viața ta ceea ce ai făcut tu cu viața fiecăruia dintre ei!». Iar Ilie s-a temut și s-a ridicat să-și scape viața și a venit la Beer-Șeba, în țara lui Iuda, unde și-a lăsat slujitorul. Și a mers în pustie, cale de o zi; și a venit și s-a așezat sub un ienupăr și-și ruga moartea, zicând: «Destul îmi este acum! Ia-mi, Doamne, viața, că nu sunt eu mai bun decât părinții mei!». Și s-a culcat și a adormit acolo, sub copac. Și, iată, cineva S-a atins de el și i-a zis: «Scoală-te și mănâncă!». Ilie s-a uitat și, iată, lângă căpătâiul său era o azimă de orz și un urcior cu apă. Și s-a sculat și a mâncat și a băut și a adormit din nou. Iar îngerul Domnului s-a întors și l-a atins din nou și i-a zis: «Scoală-te și te hrănește, că lungă îți este calea!». Iar el s-a sculat și a mâncat și a băut; și în puterea acelei hrane a mers patruzeci de zile și patruzeci de nopți până la muntele Horeb. Acolo a intrat în peșteră și a locuit în ea. Și, iată, cuvântul

Domnului a fost către el și i-a zis: «Ce faci aici, Ilie?». Iar Ilie a zis: «Mare râvnă am avut pentru Domnul Atotțiitorul, de vreme ce fiii lui Israel Te-au părăsit și Ți-au dărmănat jertfelnicele, iar pe profeții Tăi i-au ucis cu sabia; eu singur am rămas, iar ei caută să-mi ia viața». Iar El a zis: «Să ieși mâine și să stai în fața Domnului în munte. Și, iată, Domnul va trece; și înaintea Domnului va fi vijelie năprasnică ce va despica munții și va sfărâma stâncile, dar nu în vijelie va fi Domnul; după vijelie va fi cutremur, dar nu în cutremur va fi Domnul; și după cutremur va fi foc, dar nu în foc va fi Domnul; și după foc va fi adiere de vânt lin, și într-însa va fi Domnul». Și dacă Ilie a auzit, și-a acoperit fața cu cojocul și a ieșit și a stat lângă peșteră. Și a auzit un glas care i-a zis: «Ce faci aici, Ilie?». Iar Ilie a zis: «Mare râvnă am avut pentru Domnul Atotțiitorul, de vreme ce fiii lui Israel au părăsit legământul Tău și Ți-au dărmănat jertfelnicele, iar pe profeții Tăi i-au ucis cu sabia; eu singur am rămas, iar ei caută să-mi ia viața». Și a zis Domnul către el: «Du-te, întoarce-te pe calea ta și mergi pe calea din pustia Damascului; și te vei duce și-l vei unge pe Hazael rege peste Siria. Pe Iehu, fiul lui Nimși, îl vei unge rege peste Israel; iar pe Elisei, fiul lui Șafat din Abel-Mehola, îl vei unge profet în locul tău. Și cel ce va scăpa de sabia lui Hazael, pe acela îl va ucide Iehu; iar cel ce va scăpa de sabia lui Iehu, pe acela îl va ucide Elisei. Eu însă voi păstra în Israel șapte mii de bărbați: toți genunchii care nu i s-au plecat lui Baal și toate gurile care nu l-au cinstit». Iar el a plecat de acolo și l-a aflat pe Elisei, fiul lui Șafat, care ara cu boii: douăsprezece perechi de boi erau înaintea lui, iar el în urma celei de a douăsprezecea; și a mers Ilie la el și și-a aruncat cojocul asupra lui. Atunci Elisei a lăsat boii și a alergat după Ilie și a zis: «Îți voi săruta pe tatăl meu și pe mama mea și voi veni după tine!». Iar Ilie i-a zis: «Întoarce-te, că am treabă cu tine!». Iar Elisei a plecat de lângă el și a luat o pereche de boi și

i-a înjunghiat și i-a fript cu jugurile boilor și i-a dat poporului; aceia au mâncat, iar el s-a ridicat și a mers după Ilie și-i slujea” (III Regi 19,1-21).

Dumnezeu i-a descoperit lui Moise Legea Veche în Muntele Sinai, care mai este cunoscut și sub numele de Horeb. Prezența lui Ilie pe acest munte reprezintă întoarcerea unui profet loial, dar descurajat, la însăși sursa credinței pentru care s-a luptat.

„Nabot Izreeliteanul avea o vie lângă aria lui Ahab, regele Israelului. Și a grăit Ahab către Nabot, zicând: «Dă-mi via ta, ca să-mi fac o grădină de legume, fiindcă este aproape de casa mea; iar eu îți voi da în schimb o altă vie, mai bună decât aceasta; sau, dacă-ți convine mai bine, îți voi plăti via cu bani, iar ea îmi va fi grădină de legume». Dar Nabot i-a zis lui Ahab: «Ferească-mă Dumnezeu să-ți dau eu moștenirea părinților mei!». Atunci sufletul lui Ahab s-a tulburat; el s-a culcat pe patul său și și-a acoperit fața și n-a mâncat. Iar Izabela, femeia sa, a intrat la el și i-a zis: «De ce-ți este sufletul tulburat și nu mănânci?». Iar el i-a zis: Fiindcă i-am vorbit lui Nabot Izreeliteanul și i-am zis: «Dă-mi via ta pe bani; sau, dacă vrei, în schimbul ei îți voi da o altă vie». Dar el mi-a răspuns: «Nu-ți voi da moștenirea părinților mei!». Atunci Izabela, femeia sa, i-a zis: «Așa faci tu acum, tu, rege peste Israel? Scoală-te și mănâncă și fii stăpân pe tine: eu îți voi da via lui Nabot Izreeliteanul!». Ea a făcut o scrisoare în numele lui Ahab și a pecetluit-o cu pecetea lui și a trimis-o la bătrânii și la fruntașii care locuiau în aceeași cetate cu Nabot. Iar în scrisoare se spunea: «Vestiți tuturor să postească și puneți-l pe Nabot să șadă printre fruntașii poporului. Și-n preajma lui puneți să șadă doi oameni netrebnici care să mărturisească împotriva lui, zicând: - Ai defăimat pe Dumnezeu și pe rege! Apoi să-l scoată afară, să-l ucidă cu pietre, și așa să moară». Iar bătrânii și fruntașii care locuiau în aceeași cetate cu el au făcut așa cum le poruncise Izabela și cum se spunea

în scrisorile pe care ea le trimisese. Au ținut post și l-au pus pe Nabot să șadă printre frunțașii poporului. Și au venit doi oameni netrebnici și au șezut în preajma lui. Iar oamenii netrebnici au dat mărturie împotriva lui Nabot, zicând: «Ai defăimat pe Dumnezeu și pe rege!». Atunci l-au scos afară din cetate și l-au ucis cu pietre. Și au trimis vorbă la Izabela, zicând: «Nabot a fost ucis cu pietre». Și atunci când Izabela a auzit aceasta, a zis către Ahab: «Scoală-te și pune stăpânire pe via lui Nabot Izreeliteanul, cel care n-a vrut să ți-o vândă, căci Nabot nu mai este viu, ci a murit». Și dacă Ahab a auzit că Nabot Izreeliteanul este mort, și-a sfâșiat hainele și s-a îmbrăcat în pânză de sac. Și după aceea s-a sculat Ahab și s-a coborât la via lui Nabot Izreeliteanul ca s-o ia în stăpânire. Atunci a grăit Domnul către Ilie Tesviteanul, zicând: «Scoală-te și te coboară să-l întâlnești pe Ahab, regele Israelului, cel din Samaria; el se află în via lui Nabot, unde s-a dus s-o ia în stăpânire. Și vei grăi către el, zicând: - Așa grăiește Domnul: De vreme ce tu ai ucis și ai luat în stăpânire, de aceea așa grăiește Domnul: În locul unde porcii și câinii au lins sângele lui Nabot, acolo vor linge câinii sângele tău». Și a zis Ahab către Ilie: «M-ai aflat, vrăjmașule, și aici?». Iar acesta a zis: «Te-am aflat, fiindcă tu te-ai aruncat nebunește să faci ce este rău în fața Domnului, ca să-I stârnești mânia. Așa grăiește Domnul: - Iată, Eu voi aduce peste tine necazuri, și foc voi aprinde în urma ta și voi nimici tot ceea ce este parte bărbătească din Ahab, fie rob, fie liber în Israel. Și voi face din casa ta ceea ce am făcut din casa lui Ieroboam, fiul lui Nabat, și din casa lui Baeșa, fiul lui Ahia, pentru fărădelegile cu care M-ai mâniat și cu care l-ai făcut și pe Israel să păcătuiască». Domnul a grăit și despre Izabela, zicând: «Câinii o vor mânca lângă zidul Izreelului. Cei din neamul lui Ahab: câinii îl vor mânca pe cel mort în cetate, păsările cerului îl vor mânca pe cel mort în câmp. Nimeni însă nu este ca Ahab, prin aceea că el s-a încumetat să facă ce este rău în ochii Domnului,

la îndemnul Izebelei, femeia sa. Urât s-a făcut el prin urâciunile pe care le-a urmat, cele săvârșite de amoreii pe care Domnul i-a nimicit din fața fiilor lui Israel». Și, din pricina acestui cuvânt, Ahab s-a pătruns de mâhnire în fața Domnului și a prins a plânge și și-a sfâșiat hainele și și-a încins trupul cu sac și a postit; cu sac se îmbrăcase și în ziua în care a fost ucis Nabot Izreeliteanul. Cuvântul Domnului a fost atunci în gura robului său Ilie asupra lui Ahab; și a zis Domnul: «Ai văzut cum s-a pătruns Ahab de mâhnire în fața Mea? Nu în zilele lui voi aduce necazurile, ci în zilele fiului său le voi aduce» (III Regi 21,1-29).

„Ahab, regele lui Israel - și Iosafat, regele lui Iuda, împreună cu el - s-a ridicat împotriva Ramot-Galaadului. Iar regele lui Israel a zis către Iosafat, regele lui Iuda: «Eu mă voi ascunde sub altă îmbrăcămintă și voi merge la război, iar tu să pui pe tine îmbrăcămintea mea». Așa că regele lui Israel și-a ascuns înfățișarea sub altă îmbrăcămintă și s-a dus la război. Iar regele Siriei le-a poruncit celor treizeci și doi de căpitani peste carele lui de luptă, zicând: «Nu vă bateți cu cel mic sau cu cel mare, ci numai împotriva regelui lui Israel!». Și atunci când căpitanii carelor de război l-au văzut pe Iosafat, regele lui Iuda, au zis: «Acesta este regele lui Israel!». Și l-au înconjurat să se bată cu el; dar Iosafat a strigat. Și atunci când căpitanii carelor de luptă au văzut că acesta nu era regele lui Israel, s-au întors dinspre el. Dar unul și-a întins arcul și l-a lovit din întâmplare pe regele lui Israel între plămâni și coșul pieptului. Iar acela i-a zis conducătorului carului său: «Întoarce și scoate-mă din luptă, căci sunt rănit». În ziua aceea a încetat războiul, iar regele a stat în carul său, în fața sirienilor, de dimineața până seara; timp în care sângele îi curgea din rană pe fundul carului; și a murit până seara. Când apunea soarele, vestitorul oastei a stat în tabără și a zis: «Fiecare să se întoarcă în cetatea sa și pe moșia sa, căci regele a murit». Iar ei au venit în Samaria și acolo, în Samaria,

l-au îngropat pe rege. Și au spălat carul la fântâna Samariei; și porcii și câinii lingeau sângele, după cuvântul pe care Domnul îl grăise. Ahab a adormit împreună cu părinții lui, iar în locul său a domnit Ohozia, fiul său. Și a domnit peste Israel, în Samaria, vreme de doi ani. El a făcut ceea ce este rău în ochii Domnului, umblând în calea lui Ahab, tatăl său, și în calea Izabelei, mama sa, și în păcatele casei lui Ieroboam, fiul lui Nabat, care l-a făcut pe Israel să păcătuiască. El le-a slujit baalilor și li s-a închinat și L-a mâniat pe Domnul, Dumnezeul lui Israel, așa cum făcuseră toți cei de dinaintea lui” (III Regi 22,29-38; 40 și 52-54).

„După moartea lui Ahab, Moabul s-a răzvrătit împotriva lui Israel. Iar Ohozia a căzut printre gratiile foișorului său, cel din Samaria, și s-a îmbolnăvit; și a trimis soli și le-a zis: «Duceți-vă și întrebați-l pe Baal-Zebub, dumnezeul Ecronului: Mă voi ridica eu oare din această boală?». Iar aceia s-au dus să-l întrebe. Atunci îngerul Domnului a grăit către Ilie Tesviteanul, zicând: «Ridică-te și ieși în întâmpinarea solilor lui Ohozia, regele Samariei, și spune-le: - Oare de aceea mergeți voi să-l întrebați pe Baal-Zebub, dumnezeul Ecronului, că nu este Dumnezeu în Israel? Dar nu va fi așa! Căci așa grăiește Domnul: Din patul în care te-ai suit, nu te vei coborî, ci negreșit vei muri». Și s-a dus Ilie și le-a spus. Atunci solii s-au întors, iar Ohozia le-a zis: «De ce v-ați întors?». Iar ei i-au zis: «Un om ne-a ieșit înainte și ne-a zis: Întoarceți-vă la regele care v-a trimis și spuneți-i: Așa grăiește Domnul: Că nu este Dumnezeu în Israel, de aceea mergi tu să-l întrebi pe Baal-Zebub, dumnezeul Ecronului? Dar nu va fi așa! Din patul în care te-ai suit, nu te vei coborî, ci negreșit vei muri». Iar regele le-a zis: «Ce înfățișare avea omul care v-a ieșit înainte și care v-a grăit cuvintele acestea?». Ei au răspuns: «Era un om pârșos și încins peste mijloc cu o curea». Iar el a zis: «Acela este Ilie Tesviteanul!». Și a trimis la el un căpitan peste cincizeci de oameni, împreună cu cei cincizeci de oameni ai lui. Ei s-au

duș și au ajuns la el; și, iată, Ilie ședea pe vârful muntelui. Atunci căpitanul i-a grăit, zicând: «Omule al lui Dumnezeu, te cheamă regele; coboară!». Iar Ilie, răspunzând, i-a zis căpitanului: «Dacă eu sunt omul lui Dumnezeu, atunci să se pogoare foc din cer și să te mistuie pe tine și pe cei cincizeci de oameni ai tăi!». Și s-a pogorât foc din cer și i-a mistuit, pe el și pe cei cincizeci de oameni ai lui. Atunci regele a trimis la el, pentru a doua oară, un căpitan și pe cei cincizeci de oameni ai lui. Iar căpitanul celor cincizeci i-a grăit, zicând: «Omule al lui Dumnezeu, așa grăiește regele: - Coboară-te degrab!». Și răspunzând Ilie, i-a zis: «Dacă eu sunt omul lui Dumnezeu, atunci să se pogoare foc din cer și să te mistuie, pe tine și pe cei cincizeci de oameni ai tăi!». Și s-a pogorât foc din cer și i-a mistuit, pe el și pe cei cincizeci de oameni ai lui. Atunci regele a mai trimis, a treia oară, un căpitan, cu cei cincizeci de oameni ai lui. Iar cel de al treilea căpitan a venit și i-a căzut lui Ilie în genunchi și i s-a rugat și i-a grăit, zicând: «Omule al lui Dumnezeu, să aibă preț în ochii tăi viața mea și viața acestor cincizeci de oameni, robii tăi! Iată, foc s-a pogorât din cer și i-a mistuit pe primii doi căpitani și pe cei cincizeci de oameni ai fiecăruia din ei; acum, însă, să aibă preț în ochii tăi viața robilor tăi!». Atunci îngerul Domnului a grăit către Ilie, zicând: «Coboară-te, nu-ți fie teamă de ei!». Iar Ilie s-a ridicat și a coborât cu ei la rege. Și i-a grăit Ilie acestuia, zicând: «Așa grăiește Domnul: - De vreme ce tu ai trimis soli să întrebe pe Baal-Zebub, dumnezeul Ecronului, ca și cum în Israel n-ar fi Dumnezeu, ca să-I ceri cuvântul, de aceea din patul în care te-ai suit nu te vei mai coborî, ci negreșit vei muri». Și a murit, după cuvântul pe care Domnul îl grăise către Ilie. Iar Ioram, fiul lui Ahab, a domnit peste Israel, în Samaria, vreme de doisprezece ani; el a făcut ceea ce este rău în ochii Domnului, însă nu ca frații săi, și nici ca mama sa. El a îndepărtat stâlpii lui Baal, pe care îi făcuse tatăl său, și i-a rupt în bucăți; numai

că s-a lipit de păcatele casei lui Ieroboam, fiul lui Nabat, cel ce l-a făcut pe Israel să păcătuiască, și nu s-a îndepărtat de ele” (IV Regi 1,1-17 și 19-20).

„Ilie și Elisei au plecat din Ghilgal. Și a zis Ilie către Elisei: «Stai aici, căci Dumnezeu m-a trimis la Betel». Dar Elisei i-a zis: «Viu este Domnul și viu este sufletul tău dacă te voi lăsa singur!». Așa că amândoi au venit la Betel. Iar fiii profeților care se aflau în Betel au venit la Elisei și i-au zis: «Știi tu oare că Domnul îl va lua astăzi pe stăpânul tău pe deasupra capului tău?». Iar el a zis: «Da, știu; tăceți!». Și a zis Ilie către Elisei: «Stai aici, căci Domnul m-a trimis la Ierihon». Dar Elisei i-a zis: «Viu este Domnul și viu este sufletul tău dacă te voi lăsa singur!». Așa că amândoi au venit la Ierihon. Iar fiii profeților care se aflau în Ierihon s-au apropiat de Elisei și i-au zis: «Știi tu oare că Domnul îl va lua astăzi pe Ilie pe deasupra capului tău?». Iar el a zis: «Da știu; tăceți!». Și i-a zis Ilie: «Stai aici, căci Domnul m-a trimis la Iordan». Dar Elisei a zis: «Viu este Domnul și viu este sufletul tău dacă te voi lăsa singur!». Așa că s-au dus amândoi, precum și cincizeci de oameni dintre fiii profeților, care au stat în față, la oarecare depărtare, în timp ce ei amândoi ședeau lângă Iordan. Acolo Ilie și-a luat cojocul și l-a făcut vâlătuc și a lovit apa; iar apa s-a despărțit într-o parte și în alta, așa că ei amândoi au trecut ca pe uscat. Și după ce au trecut, Ilie i-a zis lui Elisei: «Cere ceea ce vrei să fac pentru tine mai înainte de a fi eu luat prin ridicare de la tine». Iar Elisei a zis: «Duhul care este în tine să fie îndoit peste mine». Iar Ilie a zis: «Greu lucru ai cerut: dacă mă vei vedea atunci când voi fi luat prin ridicare de la tine, așa îți va fi; dar dacă nu mă vei vedea, nu-ți va fi așa». Și în timp ce mergeau și vorbeau, un car de foc și cai de foc i-au despărțit unul de altul și l-a ridicat pe Ilie în vârtej de vânt la cer. Iar Elisei privea și striga: «Părinte, părinte, carul lui Israel, și călărețul lui!». Și nu l-a mai văzut. Și, apucându-și hainele, le-a sfâșiat

în două. Apoi a ridicat cojocul lui Ilie, care căzuse de la acesta asupra lui. Și s-a întors Elisei și a stat pe malul Iordanului; și a luat cojocul lui Ilie - cel ce căzuse asupra lui - și a lovit apa, dar ea nu s-a despărțit. Și a zis: «Unde este acum Dumnezeuul lui Ilie?». A lovit din nou apa, ea s-a despărțit într-o parte și în alta, iar Elisei a trecut. Iar fiii profeților - cei din Ierihon - care rămăseseră de partea cealaltă, l-au văzut și au zis: «Duhul lui Ilie s-a odihnit peste Elisei». Și i-au venit în întâmpinare și i s-au închinat până la pământ. Și i-au zis: «Iată acum: împreună cu robii tăi sunt cincizeci de bărbați viteji; să meargă ei să-l caute pe stăpânul tău, ca nu cumva Duhul Domnului să-l fi ridicat și să-l fi aruncat în Iordan sau pe un munte sau pe un deal». Dar Elisei a zis: «Să nu-i trimiteți!». Ei însă au stăruit până ce l-au înduplecat și le-a zis: «Trimiteți!». Ei au trimis cincizeci de oameni, aceia l-au căutat trei zile și nu l-au aflat. Și s-au întors la el, fiindcă el locuia în Ierihon, iar el le-a zis: «Nu v-am spus eu să nu vă duceți?»» (IV Regi 2,1-18).

Izabela a rămas la fel de influentă și după moartea soțului ei, în calitate de regină mamă, în timpul lui Ohozia și apoi a lui Ioram.

Într-o zi, „prorocul Elisei l-a chemat pe unul din fiii profeților și i-a zis: Încinge-ți mijlocul, ia în mână cornul cu acest untdelemn și du-te la Ramotul Galaadului. Și vei intra acolo și-l vei vedea pe Iehu, fiul lui Iosafat, fiul lui Nimși. Și, intrând, îl vei face să se ridice dintre frații lui și-l vei duce într-o cămară de taină. Și vei lua cornul cu untdelemn și-l vei turna pe capul lui și-i vei zice: Așa grăiește Domnul: «Te-am uns rege peste Israel!» Apoi vei deschide ușa și vei fugi fără zăbavă. Și profetul s-a dus la Ramotul Galaadului. Și a intrat. Și, iată, acolo ședeau căpitanii oastei. Și a zis: «Căpitane, am ceva să-ți spun». Iar Iehu a zis: «Căruia dintre noi?». Acela a zis: «Ție, căpitane». Și a intrat în casă și a turnat untdelemnul pe capul său și i-a

zis: *Așa grăiește Domnul, Dumnezeul lui Israel: «Te-am uns să fii rege peste poporul Domnului, peste Israel. Și vei nimici de dinaintea Mea casa lui Ahab, stăpânul tău, și vei răzbuna sângele robilor mei, profeții, și sângele tuturor slujitorilor Domnului, din mâna Izabelei, și din mâna întregii case a lui Ahab; din casa lui Ahab vei stârpi toată partea bărbătească, fie rob, fie liber în Israel. Și voi face cu casa lui Ahab așa cum am făcut cu casa lui Ieroboam, fiul lui Nabat, și cu casa lui Baeșa, fiul lui Ahia. Căinii o vor mânca pe Izabela în câmpul Izreel, și nu va fi cine s-o îngroape». Și a deschis ușa și a fugit. Iehu a ieșit la slujitorii domnului său, iar aceia i-au zis: «E bine? De ce-a venit la tine bezmeticul acesta?». El le-a zis: «Voi îl cunoașteți pe acest om și știți ce mi-a spus?». Dar ei au zis: «Nu știm; spune-ne acum». Atunci Iehu le-a zis: Asta și asta mi-a grăit; și mi-a spus: «Așa grăiește Domnul: - Te-am uns rege peste Israel». Iar ei, auzind aceasta, s-au grăbit să-și ia fiecare haina și să și-o pună sub el, ca să pară că stă mai sus. Și au sunat din trâmbiță, strigând: «Iehu este rege!». Iehu, fiul lui Iosafat, fiul lui Nimși, s-a ridicat împotriva lui Ioram - acest Ioram apăsă Ramotul Galaadului și întregul Israel împotriva lui Hazael, regele Siriei. Iar regele Ioram se întorsese să se vindece în Izreel de rănile pe care i le făcuseră sirienii în războiul său cu Hazael, regele Siriei. Și a zis Iehu: «Dacă sunteți într-un cuget cu mine, să nu iasă din cetate vreun fugăr care să se ducă și să dea de veste în Izreel». Iehu a încălecat, a pornit și s-a coborât la Izreel - căci Ioram, regele lui Israel, se vindeca în Izreel de rănile pe care i le făcuseră sirienii la Ramot, în războiul cu Hazael, regele Siriei (care era bărbat tare și puternic) - unde se coborâse și Ohozia, regele lui Iuda, să-l vadă pe Ioram. Iar un străjer s-a suit în turnul lui Izreel și a văzut praful pe care Iehu și ceata lui îl stârneau apropiindu-se; și a zis: «Văd praf». Și i-a zis Ioram: Ia un călăreț și trimite-l în întâmpinare și să zică: «Cu pace vii?». Călărețul s-a dus*

să-l întâmpine și a zis: «Așa grăiește regele: - Cu pace vii?». Dar Iehu a zis: «Ce ai tu de-a face cu pacea? Treci în spatele meu!». Iar străjerul a spus: «Trimisul a ajuns la ei, dar de întors nu s-a întors». Atunci a trimis un alt călăreț, care s-a dus la el și i-a zis: «Așa grăiește regele: - Cu pace vii?». Dar Iehu i-a zis: «Ce ai tu de-a face cu pacea? Treci în spatele meu!». Iar străjerul a spus: «Călărețul a ajuns la ei, dar de întors nu s-a întors. Dar cel ce mână este Iehu, fiul lui Nimși, căci aleargă ca un apucat». Atunci Ioram a zis: «Înhămă!»; și au înhamat caii la car. Și au ieșit Ioram, regele lui Israel, și Ohozia, regele lui Iuda, fiecare în carul său, și s-au dus să-l întâmpine pe Iehu; și l-au aflat la țarina lui Nabot Izreeliteanul. Și atunci când Ioram l-a văzut pe Iehu, i-a zis: «Cu pace vii, Iehu?». Dar Iehu a zis: «Ce fel de pace? Că sunt atâtea destrăbălările mamei tale Izabela și multele ei vrăjitorii». Atunci Ioram și-a întors carul și a fugit, zicându-i lui Ohozia: «Trădare, Ohozia!». Dar Iehu și-a încordat arcul cu toată întreaga lui putere și l-a lovit pe Ioram între umeri; săgeata i-a trecut prin inimă, iar el a căzut pe genunchi. Și a zis Iehu către Bidcar, căpetenia oștirii: «Aruncă-l în țarina lui Nabot Izreelitul! Adu-ți aminte că-n timp ce noi doi călăream în urma lui Ahab, tatăl său, Domnul a aruncat asupra lui această prezicere, zicând: - Ieri am văzut sângele lui Nabot și sângele fiilor săi, zice Domnul; aici, în țarina aceasta îl voi răzbuna, zice Domnul. Așadar, ridică-l și aruncă-l în această țarină, după cuvântul Domnului!». Iar Ohozia, regele lui Iuda, văzând aceasta, a fugit pe drumul ce duce la Bethagan. Iar Iehu a alergat după el și a zis: «Ucide-ți-l și pe acesta!». Și cineva l-a lovit în car, în dreptul Gurului care este lângă Ibleam. El a fugit la Meghiddo și a murit acolo. Iar slujitorii săi l-au pus în car și l-au dus la Ierusalim și l-au îngropat în mormântul său din cetatea lui David. Ohozia devenise rege în cel de al unsprezecelea an al domniei lui Ioram, fiul lui Ahab. Apoi Iehu a venit în Izreel.

Iar Izabela, auzind de aceasta, și-a vopsit ochii și și-a împodobit capul și s-a uitat pe fereastră în timp ce Iehu intra în cetate. Și a zis: «Oare Zimri, ucigașul stăpânului său, va avea el pace?». El și-a ridicat capul spre fereastră, a văzut-o și a zis: «Cine ești tu? Vino cu mine jos!». Spre el, jos, se uitau de sus doi eunuci. El le-a zis: «Aruncați-o jos!». Ei au aruncat-o, iar sângele ei a stropit peretele și caii, care au călcat-o în picioare. Iar Iehu a intrat și a mâncat și a băut și a zis: «Aveți grijă acum de blestemata aceea și s-o îngropați, că este fică de rege». Și s-au dus s-o îngroape, dar nu au mai găsit din ea decât capul, picioarele și palmele mâinilor. Și s-au întors și i-au spus lui Iehu, iar el a zis: «Este cuvântul Domnului, pe care El l-a grăit prin robul Său Ilie Tesviteanul, zicând: - În țarina Izreel o să mănânce câinii trupul Izabelei; și va fi stârvul ei ca gunoiul pe ogorul din câmpul Izreel, așa că nimeni nu va putea să zică: - Aceasta este Izabela!» (IV Regi 9,1-37).

Deși nu a avut o operă scrisă, asemenea majorității prorocilor Vechiului Testament, Sfântul Ilie a fost mereu pomenit de către evrei, chiar și după aproape nouă sute de ani de când a trăit pe pământ, în timpul Domnului Hristos, pentru că „venind Iisus în părțile Cezareii lui Filip, i-a întrebat pe ucenicii Săi, zicând: «Cine zic oamenii că sunt Eu, Fiul Omului?». Iar ei au răspuns: «Unii, Ioan Botezătorul; alții, Ilie; alții, Ieremia sau unul dintre profeți» (Matei 16,13-14).

După ce Sfântul Ioan Botezătorul a fost omorât, „numele lui Iisus era tot mai cunoscut. Și a auzit regele Irod și zicea că Ioan Botezătorul s-a sculat din morți, și de aceea se fac minuni prin el. Alții însă ziceau că este Ilie, iar alții că este profet sau ca unul din proroci” (Marcu 6,14-15).

Sfântul Ilie însă nu a rămas numai în memoria colectivă a fiilor lui Israel până în vremea Domnului Hristos, ci el a avut și ocazia de a-L vedea pe Mântuitorul lumii în slavă pe

Muntele Taborului. Acest eveniment este menționat în toate cele trei Evanghelii sinoptice. Odată, când le vorbea Sfinților Săi Apostoli, Domnul Hristos le-a spus: *„Adevăr vă grăiesc că sunt unii din cei ce stau aici care nu vor gusta moartea până ce nu vor vedea Împărăția lui Dumnezeu venind întru putere. Și după șase zile i-a luat Iisus cu Sine pe Petru, pe Iacov și pe Ioan și i-a dus într-un munte înalt; și S-a schimbat la față înaintea lor; și a strălucit fața Lui ca soarele, iar veșmintele I s-au făcut albe ca lumina. Și Ilie li s-a arătat împreună cu Moise; și vorbeau cu Iisus despre sfârșitul Său pe care avea să-l împlinească în Ierusalim. Și Petru I-a zis lui Iisus: «Învățătorule, bine ne este să fim aici; dacă vrei, voi face aici trei colibe: Ție una și lui Moise una și lui Ilie una». În timp ce el încă vorbea, iată un nor luminos i-a umbrît pe ei; și iată glas din nor, zicând: «Acesta este Fiul Meu Cel iubit întru Care am binevoit; de Acesta să ascultați!».* Și auzind, ucenicii au căzut cu fața la pământ și s-au înspăimântat foarte” (Marcu 9,1-2; Matei 17,2; Marcu 9,4; Luca 9,31 și Matei 17,4-6).

Cu toate că activitatea Sfântului Ilie este consemnată în două cărți ale Vechiului Testament și acesta a fost prezent, împreună cu Moise, alături de Domnul Hristos la schimbarea Sa la față din Muntele Taborului, misiunea lui pe pământ încă nu s-a încheiat, din moment ce el nu a murit, ci doar a fost ridicat în căruță și cai de foc la cer.

Sfântul Ilie nu este singur în această situație, pentru că și Enoh, alt bărbat cu viață bineplăcută lui Dumnezeu din Vechiul Testament, a fost răpit cu trupul la cer. Despre acest eveniment citim în Sfânta Scriptură: *„Și a plăcut Enoh lui Dumnezeu și apoi nu s-a mai aflat, pentru că l-a mutat Dumnezeu”* (Facere 5,24). Sfântul Apostol Pavel preia acest text extrem de lapidar și neclar din Vechiul Testament și îl lămurește: *„Prin credință, Enoh a fost luat de pe pământ ca să nu vadă moartea, și n-a fost găsit, pentru*

că Dumnezeu îl strămutase, căci mai înainte de a-l strămuta, el a avut mărturie că I-a bineplăcut lui Dumnezeu” (Evrei 11,5).

În urma păcatului strămoșesc toți oamenii sunt datori să moară, „*pentru că păcatul odată săvârșit aduce moartea*” (Iacov 1,15). Și Domnul Hristos, care deși era Fiul lui Dumnezeu, dar și om, a murit, deci nimeni dintre oameni nu poate ocoli moartea. Astfel atât Ilie, cât și Enoh, trebuie să moară. Ei sunt ținuți de Dumnezeu într-un loc cunoscut numai de El, de unde vor veni înainte de sfârșitul lumii, pentru a lupta contra lui Antihrist, când vor muri în războiul credinței din timpul ultimelor zile.

Până când va ajunge să guverneze întreaga lume, Antihrist se va strădui să câștige încrederea a cât mai multor locuitori de pe pământ, comportându-se ca un om cu frica lui Dumnezeu, plin de dragoste, blând, drept, preocupat de soarta săracilor, încât nimeni nu va ști că el este Antihrist.

Dumnezeu însă îi va trimite pe pământ pe Ilie și pe Enoh, ca înaintemergători ai celei de a doua veniri în lume a Domnului Hristos. Aceștia vor anunța sfârșitul lumii, chemând popoarele la pocăință, și îl vor demasca pe Antihrist și fățarnicia lui.

Despre venirea profetului Ilie în lume, la sfârșitul acesteia, Dumnezeu a grăit prin gura lui Maleahi: „*Iată, Eu vi-l voi trimite pe Ilie prorocul mai înainte de a veni ziua Domnului cea mare și înfricoșătoare*” (Maleahi 3,23).

Despre activitatea desfășurată de Ilie și Enoh, timp de trei ani și jumătate pe pământ, Dumnezeu ne descoperă în cartea Apocalipsei: „*Și celor doi martori ai Mei le voi da putere și ei vor profeți, îmbrăcați în sac, o mie două sute șazeci de zile. Aceștia sunt cei doi măslini și cele două sfeșnice care stau înaintea Domnului pământului. Și dacă va vrea cineva să-i vatăme, foc le iese din gură și-i mistuie pe vrăjmași; și dacă ar vrea cineva să-i vatăme, tot așa trebuie și el ucis. Aceștia au puterea să închidă cerul, pentru ca ploaia să nu plouă în zilele prorociei lor, și putere*

au peste ape să le schimbe în sânge și să lovească pământul cu orice fel de plagă, ori de câte ori vor voi” (Apocalipsa 11,3-6).

Minunile lui Ilie și Enoh, mărturia acestora despre cea de-a doua venire în lume a Domnului Hristos, dar mai ales deconspirarea lui Antihrist vor trezi mânia acestuia, care îi va omorî. Despre sfârșitul celor doi citim în cartea Apocalipsei: „*Și când își vor isprăvi mărturia, fiara care se ridică din adânc va face război cu ei și-i va birui și-i va omorî. Și leșurile lor vor zăcea în piața cetății celei mari, acolo unde a fost răstignit și Domnul lor. Și timp de trei zile și jumătate, oameni din popoare și din seminții și din limbi și din neamuri le vor privi leșurile și nu vor îngădui ca trupurile lor moarte să fie puse în mormânt. Și cei ce locuiesc pe pământ se vor bucura și se vor veseli și își vor trimite daruri unii altora, pentru că acești doi profeți i-au chinuit pe locuitorii pământului. Și după cele trei zile și jumătate, duh de viață de la Dumnezeu a intrat în ei și au stat pe picioarele lor și frică mare a căzut peste cei ce se uitau la ei. Și au auzit un glas puternic din cer, zicându-le: «Suiți-vă aici!» Și s-au suit la cer într-un nor; și dușmanii lor au privit la ei. Și în ceasul acela s-a făcut cutremur mare și a zecea parte din cetate s-a prăbușit și au pierit în cutremur șapte mii de oameni, iar ceilalți s-au înfricoșat și I-au dat slavă Dumnezeului Cerului” (Apocalipsa 11,7-13).*

În urma minunilor săvârșite de Ilie și Enoh, a propovăduirii acestora despre cea de-a doua venire în lume a Domnului Hristos, a învierii și a înălțării lor la cer, la care va fi martoră o lume întreagă, o parte dintre evrei se va converti la creștinism. Despre aceasta citim în cartea profetului Isaia: „*Și va fi în ziua aceea că rămășița lui Israel nu se va mai aduna laolaltă, iar cei mântuiți ai lui Iacov nu vor nădăjdui în cei ce i-au năpăstuit, ci vor nădăjdui în Dumnezeu cel sfânt al lui Israel, întru adevăr, și rămășița din Israel se va întoarce la Dumnezeu cel Puternic” (Isaia 10,20-21).*

Pentru viața lui curată, dedicată în întregime lui Dumnezeu și petrecută mereu în pribegie, din pricina conducătorilor țării de atunci, care căutau să-l omoare, pentru lupta sa înverșunată împotriva idolatriei și râvna lui nestăvilită în întoarcerea poporului la credința cea adevărată, Sfântul Proroc Ilie a primit darul facerii de minuni, dar s-a și învrednicit să-L vadă de două ori pe Dumnezeu, prima dată în Muntele Horeb, într-o adiere de vânt, iar a doua oară pe Muntele Tabor, când a fost alături de Domnul Hristos, care s-a schimbat la față și, asemenea lui Enoh, a fost ridicat de Dumnezeu la cer.

Sfântul Ilie se bucură de o cinstită deosebită din partea Bisericii, ziua prăznuirii sale fiind marcată în calendar cu roșu, însemnare care nu apare la niciun alt proroc din Vechiul Testament.

Sfântul Ilie este cinstit și de către musulmani, care îl socotesc profet, fiind menționat chiar în Coran.

Datorită faptului că Sfântul Proroc Ilie nu a fost căsătorit, ceea ce era un lucru extrem de rar pentru evrei, el este un precursor al monahismului creștin, asemenea Sfântului Ioan Botezătorul.

În țara noastră, Sfântul Ilie este socotit ocrotitorul aviației.

De asemenea, acest proroc este protectorul spiritual al Bosniei și Herțegovinei.

Să îl avem ca exemplu în viață și mijlocitor înaintea lui Dumnezeu pe Sfântul Profet Ilie Tesviteanul, săvârșind cât mai multe fapte bune și ferindu-ne de rău, pentru că numai în acest fel vom putea ajunge în Împărăția cerurilor.

Amin

Schimbarea la Față a Domnului

(6 august)

Preacucernici Părinți, iubiți credincioși,

Dintre cei patru evangheliști, doar Sfântul Ioan, ucenicul iubit al Domnului Hristos, a fost alături de Acesta de la începutul activității Sale publice, el fiind ales printre primii Apostoli, în Capernaum, împreună cu Petru, Andrei și Iacov, fratele său, și până la sfârșitul activității publice a Mântuitorului, inclusiv în momentele în care Domnul Hristos voia să fie doar cu grupul restrâns al ucenicilor Săi, format din Petru, Iacov și Ioan, înaintea cărora a înviat-o pe fiica lui Iair, S-a schimbat la față în Muntele Taborului și S-a retras pentru rugăciune în grădina Ghetsimani după ce a fost vândut de Iuda. De asemenea, doar el și Sfântul Petru L-au urmat pe Mântuitorul, în urma arestării, în curtea arhiereului Anna, iar dintre toți Apostolii, numai Sfântul Ioan a avut tăria să fie de față în ceasurile de agonie ale Domnului Hristos pe cruce.

Ucenicul iubit al Mântuitorului a scris: „*Ceea ce era de la început, ceea ce noi am auzit, ceea ce cu ochii noștri am văzut, ceea ce am privit și ceea ce mâinile noastre au pipăit despre Cuvântul Vieții - și viața s-a arătat, și noi am văzut-o și mărturisim, și vă vestim viața de veci care era la Tatăl și care ni s-a arătat nouă -, ceea ce am văzut și ceea ce am auzit, aceea vă vestim și vouă, pentru ca și voi să aveți părtășie cu noi; iar părtășia noastră este cu Tatăl și cu Fiul Său Iisus Hristos. Și pe acestea vi le scriem, pentru ca bucuria noastră să fie deplină*” (I Ioan 1,1-4).

În încheierea Sfintei Evanghelii scrise de el, Sfântul Apostol Ioan a afirmat: *„Sunt încă și multe alte lucruri pe care le-a făcut Iisus, care, dacă s-ar fi scris unul câte unul, socotesc că lumea aceasta n-ar cuprinde cărțile ce s-ar fi scris”* (Ioan 21,25).

Din afirmația Sfântului Ioan înțelegem că Mântuitorul a săvârșit mult mai multe fapte decât cele consemnate în scris de către Sfinții Evangheliști, iar acestea au fost menționate, sub inspirația Sfântului Duh, pentru a rămâne ca mărturie, peste veacuri, despre activitatea Domnului Hristos, pentru cei ce vor crede în El.

Dintre nenumăratele minuni săvârșite de Mântuitorul și menționate în Sfintele Evanghelii, unele au un caracter unic, fiindcă nimeni nu le-a săvârșit înaintea Lui sau după El, decât prin credința în Iisus Hristos. Dintre acestea voi aminti doar câteva: înmulțirea a cinci pâini și doi pești, cu care a săturat *„ca la cinci mii de bărbați, afară de femei și de copii”* (Matei 14,21), potolirea furtunii pe mare (Matei 8,23-27), umblarea pe apă (Matei 14,25), tămăduirea de la distanță a fiicei cananeencei (Marcu 7,24-30) și a slujitorului sutașului roman (Matei 8,5-13).

Una dintre cele mai importante minuni pe care le-a săvârșit Mântuitorul o prăznuim noi astăzi, și anume schimbarea Lui la față în Muntele Taborului.

Toți trei Evangheliștii sinoptici plasează această minune imediat după mărturia Sfântului Apostol Petru că Domnul Hristos este Fiul lui Dumnezeu.

Activitatea publică a Mântuitorului se apropia de sfârșit, *„și venind Iisus în părțile Cezareii lui Filip, i-a întrebat pe ucenicii Săi, zicând: «Cine zic oamenii că sunt Eu, Fiul Omului?»». Iar ei au răspuns: «Unii, Ioan Botezătorul; alții, Ilie; alții, Ieremia sau unul dintre profeți»». Și le-a zis: «Dar voi, cine ziceți că sunt?»». Răspunzând Simon Petru, a zis: «Tu ești Hristosul, Fiul lui Dumnezeu-Cel-Viu!». Iar Iisus, răspunzând, i-a zis: «Fericit*

ești, Simone, fiul lui Iona, că nu trup și sânge ți-au descoperit aceasta, ci Tatăl Meu Cel din ceruri». Atunci le-a poruncit ucenicilor să nu spună nimănui că El este Hristosul. De atunci a început Iisus să le arate ucenicilor Săi că El trebuie să meargă la Ierusalim și să pătimească multe de la bătrâni și de la arhierei și de la cărturari și să fie omorât și a treia zi să învie” (Matei 16,13-17 și 20-21).

Prin această discuție Domnul Hristos și-a pregătit Sfinții Apostoli pentru ceea ce avea să I se întâmple în Ierusalim.

Până în secolul al IV-lea, schimbarea la față a Mântuitorului era sărbătorită înainte de Sfintele Paști, dar după sfințirea Bisericii Schimbării la Față de pe Muntele Taborului, care a fost ctitorită de Sfânta împărăteasă Elena, prăznuirea evenimentului a fost mutată în data de 6 august.

Sfinții Părinți ai Bisericii au rânduit ca schimbarea la față a Domnului Hristos să nu fie sărbătorită înainte de Săptămâna Mare, pentru a-i da importanța care i se cuvine, întrucât Sfântul Post al Paștilor are un caracter penitențial. De aceea au stabilit ca prăznuirea să fie săvârșită cu patruzeci de zile înainte de Înălțarea Sfintei Cruci, din 14 septembrie, zi care amintește de Vinerea Mare.

În Sfânta Evanghelie de la Marcu citim că odată, când le vorbea Sfinților Săi Apostoli, Domnul Hristos le-a spus: *„Adevăr vă grăiesc că sunt unii din cei ce stau aici care nu vor gusta moartea până ce nu vor vedea Împărăția lui Dumnezeu venind întru putere”* (Marcu 9,1).

Schimbarea la față a Mântuitorului a fost prorocită încă din Vechiul Testament, unde psalmistul îi spune lui Dumnezeu: *„Taborul și Ermonul întru numele Tău se vor bucura”* (Psalmul 88,13).

Domnul Hristos nu a anunțat prea multe evenimente care urmau să aibă loc în viața Lui, însă de vreme ce a vorbit

despre ceea ce se va petrece pe Muntele Taborului, înseamnă că schimbarea Lui la față are o importanță deosebită.

Când vorbește despre „Împărăția lui Dumnezeu venind întru putere”, Mântuitorul se referă la lumina necreată pe care o vor contempla unii dintre Sfinții Săi Apostoli încă în această viață.

Astfel, între Împărăția cerurilor și schimbarea la față a Domnului Hristos există o legătură, în sensul că Împărăția lui Dumnezeu constă în contemplarea harului necreat și a slavei Sfintei Treimi în firea omenească a Fiului lui Dumnezeu întrupat.

Așadar, nu este vorba despre o venire în spațiu a Împărăției cerurilor, ci despre o revelare, iar aceasta are loc prin lucrarea Sfântului Duh, care vine „întru putere”, fiindcă omul nu este capabil să vadă slava lui Dumnezeu dacă simțurile sale psihosomatice nu sunt întărite de energiile necreate ale lui Dumnezeu.

Schimbarea la față pătrunde dincolo de timp, în atemporalitatea învierii, a slavei lui Dumnezeu. Ea revelează scopul istoriei, care va fi transfigurarea totală și definitivă a lumii, *„care încă suspină în durerile nașterii”* (Romani 8,22). Ea este semnul unui Paști, făcând trecerea spre raiul care va deveni zidirea în starea sa transfigurată de harul celei de-a doua veniri în slavă a Fiului lui Dumnezeu întrupat.

„Și după șase zile i-a luat Iisus cu Sine pe Petru, pe Iacov și pe Ioan și i-a dus într-un munte înalt; și pe când Se ruga, S-a schimbat la față înaintea lor” (Marcu 9,2 și Luca 9,29).

La șase zile după ce a anunțat venirea Împărăției lui Dumnezeu întru putere, Domnul Hristos, împreună cu trei dintre Apostolii Săi, a urcat pe un munte.

Faptul că la această minune au luat parte doar trei dintre Sfinții Apostoli dovedește, pe de o parte, semnificația ei de taină, din moment ce după ce S-a schimbat la față, Mântuitorul le-a poruncit ucenicilor Lui *„să nu spună nimănui ceea ce văzuseră,*

decât atunci când Fiul Omului va învia din morți” (Marcu 9,9). Pe de altă parte, ceilalți Apostoli nu erau suficient de înalți din punct de vedere duhovnicesc ca și Petru, Iacov și Ioan pentru a-L putea contempla pe Domnul Hristos în slava Sa. Cei trei ucenici de pe Tabor erau pregătiți pentru primirea revelației lui Dumnezeu. Pentru ceilalți, aceste lucruri trebuiau să rămână ascunse până după învierea Mântuitorului.

Sfântul Maxim Mărturisitorul a scris că Domnul Hristos nu li S-a arătat tuturor oamenilor în același fel. Celor începători le-a apărut în chip de rob, iar celor cu care a urcat pe Muntele Tabor li S-a arătat în chip de Dumnezeu, aceștia fiind caracterizați de câte o virtute teologică: Petru de credință, Iacov de nădejde și Ioan de iubire.

Schimbarea la față este momentul în care natura umană a contemplat slava lui Dumnezeu, este locul de întâlnire al temporalului și al eternului, cu Domnul Hristos Însuși ca punct de legătură, acționând ca pod între cer și pământ.

Urcarea pe munte arată faptul că cei care vor să contemple slava dumnezeirii în firea omenească a Fiului lui Dumnezeu întrupat trebuie să iasă din micime și să ajungă la cele înalte, să urce spre cer, adică să se curățească de toate cele lumești care îi țin legați de pământ.

Schimbarea la față a Mântuitorului urmărește întărirea credinței Apostolilor în așteptarea patimilor Sale, ascensiunea pe „un munte înalt” îi pregătește în vederea Golgotei, a înălțării Sale pe cruce, în spatele căreia se văd razele învierii.

Expresia „schimbarea la față” este o adaptare în limba română a termenului grecesc „μεταμόρφωση” (metamorfosi), pe care îl folosesc toți Evangheliștii sinoptici în relatarea minunii de pe Tabor, care ar trebui tradus prin „transformare”. Termenul „μεταμόρφωση” a fost tradus în limbile moderne prin „transfigurare”.

Schimbarea la față înseamnă transfigurare sau schimbarea înfățișării, prin care Domnul Hristos a dezvăluit ceea ce ținea ascuns, adică Și-a arătat slava dumnezeirii cu care a fost unită firea umană în momentul zămislirii în pântecul preacurat al Sfintei Fecioare Maria. Cu alte cuvinte, în timp ce se ruga, Mântuitorul și-a descoperit dumnezeirea Sa prin natura umană pe care a asumat-o.

Din smerenie și din iubire față de oameni, Domnul Hristos a ascuns ceea ce era El dintotdeauna, pentru ca ucenicii și contemporanii Lui să nu fie înspăimântați și orbiți din pricina nevredniciei lor, ei nefiind încă pregătiți să-L vadă pe Mântuitorul în slava Sa.

Astfel, pe Tabor, Domnul Hristos S-a schimbat la față, dar nu a luat o altă înfățișare și nici nu S-a transformat, ci S-a arătat ucenicilor cu adevărata Lui față. Aceasta înseamnă că Mântuitorul nu a luat ceva ce nu avea, nici nu S-a transformat în ceva ce nu era, ci S-a arătat Apostolilor așa cum era El în realitate.

Sfântul Ioan Gură de Aur spune că pe Tabor Domnul Hristos nu Și-a revelat întreaga dumnezeire, ci numai o mică parte din energia Sa. El a făcut acest lucru ca să le arate ucenicilor slava dumnezeiască doar ca o pregustare a Împărăției cerurilor, dar și din iubire de oameni, pentru ca Apostolii să nu-și piardă viața prin vederea întregii slave a dumnezeirii. De aceea, minunea schimbării la față în Muntele Taborului revelează Împărăția cerurilor, dar este și o expresie a iubirii de oameni a lui Dumnezeu.

Schimbarea la față a Mântuitorului a fost o revelare a firii Sale dumnezeiești și o manifestare a slavei Sale, pe care Acesta le avea înainte de a fi lumea, după cum S-a rugat lui Dumnezeu Tatăl în grădina Ghetsimani: „*Și acum, preamărește-Mă Tu, Părinte, la Tine Însuși, cu slava pe care am avut-o la Tine mai înainte de a fi lumea*” (Ioan 17,5).

Schimbarea la față a Domnului Hristos are un caracter profetic și altul eshatologic, în sensul că ea este considerată o anticipare a învierii Sale din morți, o înainte arătare a trupului Său slăvit în urma învierii și a înălțării Lui de-a dreapta lui Dumnezeu Tatăl, dar în același timp și o referire directă la cea de-a doua venire a Domnului Hristos, când morții vor învia, iar cei cu viață sfântă vor fi îndumnezeiți și plini de slavă.

În privința minunii săvârșite pe Muntele Tabor trebuie menționat faptul că nu doar Mântuitorul Și-a arătat slava Lui cea dumnezeiască, ci și Sfinții Apostoli au fost învredniciți să o vadă, fiindcă ochii le-au fost deschiși și din orbi au devenit văzători, contemplându-L pe Învățătorul lor așa cum nu Îl mai văzuseră niciodată. De aceea Sfinții Părinți vorbesc și despre transformarea ucenicilor pentru a-L putea vedea pe Domnul Hristos schimbat la față.

Schimbarea Apostolilor a avut loc în toată existența lor psihosomatică. Ei nu au văzut lumina sfântă doar prin mintea lor, care este ochiul sufletului, ci și prin simțurile trupești, care au fost întărite de harul necreat al lui Dumnezeu și au fost transformate pentru a putea vedea. Ochii trupești sunt orbi pentru lumina lui Dumnezeu, pentru că sunt creați și nu pot vedea Lumina necreată. Tocmai de aceea, prin harul Creatorului, ochii lor au fost transformați pentru a putea vedea slava lui Dumnezeu.

„Și fața Lui a strălucit ca soarele, iar veșmintele I s-au făcut albe ca lumina” (Matei 17,2).

Din relatarea Sfântul Evanghelist Matei constatăm faptul că nu soarele fizic își răspândea razele asupra feței Domnului Hristos, ci lumina care venea din interiorul Său Îi făcea chipul să strălucească asemenea soarelui.

Întrucât Mântuitorul nu era singur în Muntele Taborului, ci împreună cu ucenicii Săi, atunci când El Și-a arătat slava, aceștia s-au împărtășit de ea, după cum Domnul Hristos s-a rugat

lui Dumnezeu Tatăl în grădina Ghetsimani, când era împreună cu aceiași trei Sfinți Apostoli, zicând: „*Părinte, vreau ca acolo unde sunt Eu să fie împreună cu Mine și cei pe care Mi i-ai dat, ca să-Mi vadă slava pe care Tu Mi-ai dat-o*” (Ioan 17,24).

În momentul schimbării la față nu oricine ar fi fost capabil să vadă slava Soarelui duhovnicesc, ci numai cei trei ucenici. Sfântul Grigorie Palama spune că, în afara cazului orbilor, soarele fizic care răsare din cer este văzut de toți oamenii de pe pământ, în vreme ce Soarele duhovnicesc al dreptății este văzut numai de cei vrednici și pregătiți pentru aceasta. El mai spune că soarele fizic este văzut de toți oamenii pentru că nu are suflet, rațiune și voință, în vreme ce Soarele duhovnicesc se arată cui vrea, dacă vrea și cât timp vrea, pentru că, nu numai că are ființă, strălucire și slavă, dar are și voință corespunzătoare. Prin urmare, doar cei care sunt învredniciți de Dumnezeu pot vedea lumina duhovnicească și necreată, fiindcă Dumnezeu Se descoperă pe Sine Însuși după cum voiește El, iar această revelare se face în funcție de starea duhovnicească a oamenilor care se învrednicesc de o asemenea experiență revelatoare, fiindcă nimeni nu poate să ajungă la vederea lui Dumnezeu dacă nu Îi împlinește poruncile.

Schimbarea la față a Domnului Hristos a avut loc în timpul zilei, fapt pentru care cei trei Apostoli prezenți vedeau atât soarele fizic, cât și pe cel duhovnicesc. Atmosfera a fost copleșitoare, pentru că una din cele două apariții luminoase era soarele care răsărise din cer, iar cealaltă era Soarele duhovnicesc, care răsărise de pe pământ. Cel de-al doilea Soare era fără de asemănare mai presus decât soarele fizic, care răsărise din cer. La fel cum, prin răsărirea soarelui fizic, toate stelele cerului dispar, atunci când a răsărit Soarele dreptății, au dispărut toate razele soarelui fizic.

Cu alte cuvinte, soarele fizic s-a ascuns, adică a dispărut în fața razelor dumnezeirii Mântuitorului. După cum au

mărturisit sfinții care au avut asemenea experiențe, este posibil ca la început ucenicii să fi văzut două lumini, adică lumina creată și lumina necreată, dar atunci când s-a arătat energia dumnezeirii, care era mult mai puternică, soarele fizic a dispărut cu desăvârșire.

În timp ce chipul Domnului Hristos strălucea ca soarele, veșmintele I s-au făcut albe ca lumina, însă nu ca lumina obișnuită, a soarelui fizic, ci Apostolii contemplau lumina cea necreată izvorâtă din dumnezeirea Mântuitorului.

În prezentarea acestei minuni, Sfântul Evanghelist Matei consemnează că „*fața Lui Iisus a strălucit ca soarele, iar veșmintele I s-au făcut albe ca lumina*” (Matei 17,2), iar Sfântul Evanghelist Marcu scrie că „*veșmintele Lui s-au făcut strălucitoare, albe foarte, ca zăpada, așa cum înălbitorul nu poate înălbi pe pământ*” (Marcu 9,3). Faptul că Evanghelistul Matei menționează despre chipul Domnului Hristos că era „ca soarele”, iar Sfântul Marcu, vorbind despre veșmintele Sale, consemnează că acestea „erau ca zăpada”, ne descoperă faptul că firea omenească nu a fost absorbită de cea dumnezeiască în Domnul Hristos, pentru că „zăpada” nu a fost topită de „soarele” din El.

Pe Muntele Tabor, precum și în întreaga viață a Mântuitorului, trupul Lui s-a făcut izvor al harului necreat al lui Dumnezeu, datorită unirii ipostatice a firii dumnezeiești cu cea omenească în persoana Domnului Hristos. Înainte de întruparea Fiului lui Dumnezeu, numai persoanele Sfintei Treimi izvorau harul necreat; acum însă, firea omenească a Fiului lui Dumnezeu întrupat se face și ea izvor al harului. Tocmai de aceea, chipul Domnului Hristos a strălucit ca soarele pe Muntele Tabor, iar veșmintele I s-au făcut albe ca lumina.

Sfântul Maxim Mărturisitorul a afirmat că duhul legii este sufletul, iar litera legii este formată din trup și îmbrăcăminte.

Fără a disprețui trupul și veșmintele, adică litera legii, trebuie să înaintăm spre duhul acesteia, adică spre suflet.

Sfântul Grigorie Palama a scris și el că veșmintele strălucitoare reprezintă literele cuvântului lui Dumnezeu, care sunt luminoase pentru cei ce văd duhovnicește ceea ce este duhovnicesc. Dimpotrivă, oamenii care gândesc rațional nu pot să le explice și nici să le înțeleagă, pentru că ele pot fi explicate numai de către cei ce Îl văd pe Dumnezeu. Aceasta înseamnă că numai cei îndumnezeiți pot înțelege cuvântul lui Dumnezeu și cuvântul celor îndumnezeiți.

Lumina pe care au văzut-o Sfinții Apostoli pe Muntele Tabor nu era o realitate creată, ci însăși lumina dumnezeirii, iar ei s-au învrednicit să vadă slava dumnezeirii în firea omenească a Fiului lui Dumnezeu întrupat, pentru că acea lumină era slava dumnezeirii, fiind o pregustare a Împărăției cerurilor.

Lumina de pe Tabor, care strălucea pe fața Mântuitorului, nu izvora din chipul Lui, ci dinlăuntrul Lui, din tot trupul, căci El era Dumnezeu întrupat. Această lumină nu venea nici din afară ca să-L lumineze pe Domnul Hristos, ci dinlăuntru iradia și în afară, căci El era izvorul luminii celei veșnice și nemărginite.

Noi, oamenii, nu vedem și nici nu ne împărtășim de ființa lui Dumnezeu, ci numai de energiile Sale. Prin urmare, ceea ce au văzut ucenicii pe Muntele Tabor nu era ființa lui Dumnezeu, ci energia Sa în firea omenească a Domnului Hristos.

Prin schimbarea Lui la față Domnul Hristos ne încredințează că El este „*Lumina cea adevărată, Care, venind în lume, luminează pe tot omul*” (Ioan 1,9). Cu toate acestea, El nu și-a arătat întreaga strălucire ucenicilor Săi, pentru că acestora le-ar fi fost imposibil să o privească. Nimeni nu poate vedea fața lui Dumnezeu, după cum a afirmat Sfântul Apostol Ioan: „*Pe Dumnezeu nimeni nu L-a văzut vreodată*” (I Ioan 4,12) și după

cum i-a spus Dumnezeu lui Moise: „*Nu poate omul să-Mi vadă fața și să trăiască*” (Ieșire 33,20).

Dumnezeu este și Se numește Lumină, pentru că acest lucru a fost revelat de Mântuitorul Însuși, Care a spus: „*Eu sunt Lumina lumii; cel ce-Mi urmează Mie nu va umbla în întuneric, ci va avea lumina Vieții*” (Ioan 8,12), iar cei care s-au învrednicit să-L vadă, au afirmat că El esta ca o lumină strălucitoare.

Lumina lui Dumnezeu a fost și este fără de început, adică nu a fost un timp în care ea să nu fi existat. După întruparea Fiului lui Dumnezeu însă, firea omenească a fost luminată, pentru că s-a unit cu plinătatea dumnezeirii (Coloseni 2,9).

Lumina necreată este hrană venită din cer, însemnând trăirea Împărăției lui Dumnezeu prin pregustarea bunătăților ce vor să fie.

Lumina duhovnicească lucrează la fel ca și lumina fizică, pentru că luminează gândul curat și inima strălucitoare tot așa cum lumina fizică luminează ochii sănătoși ai trupului.

Chiar dacă este creată, lumina fizică reprezintă singura realitate de pe pământ care poate reda slava și strălucirea dumnezeirii. Sfântul Evanghelist Matei a scris că „*fața Lui Iisus a strălucit ca soarele, iar veșmintele I s-au făcut albe ca lumina*” pentru ca în acest fel, omul să poată înțelege slava dumnezeirii, întrucât nu există nicio altă realitate pământească în stare să exprime acest lucru.

Sărbătoarea Schimbării la Față este o oportunitate însemnată pentru credincioși să privească la Mântuitorul ca la „lumina lumii”.

Pe Muntele Taborului, Domnul Hristos le-a arătat oamenilor frumusețea originară a chipului lor, pentru că El a fost arhetipul creării omului, iar omul a fost plămădit după chipul Său. Prin aceasta, s-a vădit slava chipului, dar și marea cinste pe care o avem de a fi creați după chipul lui Dumnezeu.

Schimbarea la față a Mântuitorului arată obârșia omului, dar și scopul către care acesta trebuie să tindă.

Pe când cei trei Sfinți Apostoli Îl contemplau pe Domnul Hristos în slavă, *„iată, doi bărbați vorbeau cu El; iar aceștia erau Moise și Ilie”* (Luca 9,30).

Apostolii Petru, Iacov și Ioan nu aveau de unde să cunoască înfățișarea lui Moise și Ilie, cu toate acestea, prin harul lui Dumnezeu, au recunoscut imediat cele două personalități puternice din Vechiul Testament, care se aflau în lumina dumnezeiască. Acest fapt este dovada că în viața veșnică ne vom recunoaște unii pe alții.

Moise și Ilie reprezentau Legea și prorocii, fiindcă cel dintâi a primit Legea Vechiului Testament, de la Dumnezeu, în Muntele Sinai, iar cel de-al doilea era cel mai mare dintre profeți. Prezența lor, alături de Mântuitorul pe Tabor, confirmă afirmația făcută de Domnul Hristos înaintea evreilor: *„Să nu socotiți că am venit să stric Legea sau prorocii; n-am venit să stric, ci să împlinesc”* (Matei 5,17).

Dacă Moise și Ilie întruchipau Vechiul Testament, Petru, Iacov și Ioan aparțineau Noului Testament, ceea ce arată că Mântuitorul este centrul Sfintei Scripturi, iar de slava Lui pe Tabor s-au împărtășit reprezentanți din Legea Veche și din cea Nouă.

Când i-au văzut pe Moise și Ilie, Sfinții Apostoli au devenit martori oculari ai vieții de dincolo, fiindcă ei știau prea bine că Moise trecuse din lumea aceasta în urmă cu aproximativ 1.300 de ani, iar Ilie fusese ridicat la cer, în car de foc, cu mai bine de 800 de ani înainte, dar cu toate acestea ei se găseau în fața lor, vii, în slava Domnului Hristos, cu care stăteau de vorbă.

Astfel, schimbarea la față în Muntele Taborului este dovada celor afirmate de Domnul Hristos că *„Dumnezeu nu este Dumnezeul celor morți, ci al celor vii”* (Marcu 12,27), din

moment ce Mântuitorul l-a chemat alături de Sine pe Moise, dintre cei morți, iar pe Ilie dintre cei vii, dar ținut de Dumnezeu într-un loc pe care numai El îl cunoaște.

Oare din ce motive Domnul Hristos a hotărât ca Moise și Ilie să I Se alăture pe Tabor?

Pentru a dovedi faptul că El este împlinitor al Legii și în El s-au realizat prorociile Vechiul Testament. Pentru a arăta că El are putere asupra celor vii și asupra celor morți. Pentru a risipi bănuiala multor evrei că El ar fi Ilie revenit pe pământ sau unul dintre profeți. Pentru a arăta că în slava lui Dumnezeu pot ajunge și cei căsătoriți, asemenea lui Moise, și cei care nu și-au întemeiat o familie, cum a fost Ilie.

De asemenea, atât Moise, cât și Ilie, L-au văzut pe Dumnezeu în Vechiul Testament, însă într-un mod nedeplin, pentru că cea de-a doua persoană a Sfintei Treimi nu Își asumase încă firea omenească.

În cele ce urmează voi prezenta experiențele trăite de cei doi.

Moise l-a văzut de două ori pe Dumnezeu.

În cartea Ieșirii citim că „*Moise păștea oile lui Ietro, socrul său, preotul din Madian. Și dacă și-a mânat el turma până dincolo de pustie, a ajuns la muntele lui Dumnezeu, la Horeb; iar îngerul Domnului i S-a arătat într-o pară de foc din mijlocul unui rug; și Moise a băgat de seamă că rugul ardea, dar nu se mistuia. Atunci Moise și-a zis: «Mă duc să văd această mare vedenie: ce-o fi asta, că rugul nu se mistuie?». Când însă Domnul a văzut că el se apropie să vadă, a strigat la el Domnul din mijlocul rugului, zicând: «Moise! Moise!». Și el a răspuns: «Ce este?». Domnul a zis: «De aici mai departe să nu te apropii!». Ci scoate-ți încălțăminte din picioare, că locul pe care stai este pământ sfânt!». Și i-a zis: «Eu sunt Dumnezeu tatălui tău, Dumnezeu lui Avraam și Dumnezeu lui Isaac și Dumnezeu lui Iacov!». Iar*

Moise și-a întors fața, fiindcă se temea să se uite deschis către fața lui Dumnezeu” (Ieșire 3,1-6).

După mai mulți ani de la acest eveniment, Moise I-a zis lui Dumnezeu: „*Dacă am aflat eu har în ochii Tăi, arată-mi-Te mie pe Tine Însuși, să Te văd eu lămurit, ca să aflu eu har în ochii Tăi și să cunosc că acest neam este poporul Tău. Și i-a zis Domnul: «Voi merge înaintea ta și te voi odihni!». Și Moise a zis: «Arată-mi slava Ta!». Domnul i-a zis: «Eu Îmi voi trece slava pe dinaintea ta, și în fața ta voi rosti numele Meu: Domnul, și-l voi milui pe cel de care-Mi va fi milă și Mă voi îndura de cel ce-Mi este de îndurare». Și a zis: «Fața Mea însă nu vei putea s-o vezi; că nu va putea omul să-Mi vadă fața și să trăiască». Și iarăși a zis Domnul: «Iată, e un loc aici la Mine; șezi pe stâncă și când va trece slava Mea, Eu te voi pune în scobitura stâncii și cu mâna Mea te voi acoperi până ce voi trece; iar când Îmi voi lua mâna de pe tine, tu Îmi vei vedea spatele; dar fața Mea nu îți se va arăta»” (Ieșire 33,13-14 și 18-23).*

După ce L-a văzut pe Dumnezeu, „*Moise a stat înaintea Lui patruzeci de zile și patruzeci de nopți; și nici pâine n-a mâncat, nici apă n-a băut. Și a scris pe table cuvintele legământului: cele zece porunci. Iar când s-a coborât Moise din munte, având în mâini cele două table ale legii, el nu știa că fața sa strălucea, pentru că grăise Dumnezeu cu el. Dar Aaron și toți bătrânii lui Israel, văzându-l pe Moise că are fața strălucitoare, s-au temut să se apropie de el. Atunci Moise i-a chemat și au venit la el Aaron și toate căpeteniile obștii și Moise a grăit cu ei. După aceea s-au apropiat de el toți fiii lui Israel, iar el le-a spus tot ce-i poruncise Domnul în Muntele Sinai. Și când a încetat să le mai vorbească, el și-a acoperit fața cu un văl. Și când intra Moise în fața Domnului ca să-i grăiască, atunci el își ridica vălul până când ieșea; iar la ieșire le spunea fiilor lui Israel cele ce-i poruncise Domnul. Fiii lui Israel vedeau că fața lui Moise*

strălucea; iar Moise își punea iar vălul pe față până când intra din nou să vorbească cu Domnul” (Ieșire 34,28-35). Sfântul Iustin Popovici a afirmat că întrucât „Moise a grăit cu Dumnezeu și a stat în ascultare de El, a luat chipul slavei lui Adam din rai, de aceea fața îi strălucea”.

În ceea ce îl privește pe Sfântul Ilie, în cartea a III-a a Regilor citim că acesta „a intrat în peșteră la muntele Horeb și a locuit în ea. Și, iată, cuvântul Domnului a fost către el și i-a zis: «Ce faci aici, Ilie?». Iar Ilie a zis: «Mare râvnă am avut pentru Domnul Atotțiitorul, de vreme ce fiii lui Israel Te-au părăsit și Ți-au dăruit jertfelnicele, iar pe profeții Tăi i-au ucis cu sabia; eu singur am rămas, iar ei caută să-mi ia viața». Iar El a zis: «Să ieși mâine și să stai în fața Domnului în munte. Și, iată, Domnul va trece; și înaintea Domnului va fi vijelie năprasnică ce va despica munții și va sfărâma stâncile, dar nu în vijelie va fi Domnul; după vijelie va fi cutremur, dar nu în cutremur va fi Domnul; și după cutremur va fi foc, dar nu în foc va fi Domnul; și după foc va fi adiere de vânt lin, și într-însa va fi Domnul». Și dacă Ilie a auzit, și-a acoperit fața cu cojocul și a ieșit și a stat lângă peșteră” (III Regi 19,9-13).

Revenind la minunea de pe Muntele Taborului, Sfântul Evanghelist Luca scrie că „Moise și Ilie vorbeau cu Iisus despre sfârșitul Său pe care avea să-l împlinească în Ierusalim” (Luca 9,31).

Din moment ce Moise și Ilie nu aveau cum să cunoască viitorul, cu siguranță că ei discutau cu Domnul Hristos despre finalul activității Sale publice prorocit din Vechiul Testament, în care erau menționate patimile (Isaia 50,6 și capitolul 53), moartea (Psalmul 21,1), biruirea puterii iadului și învierea Sa (Psalmul 15,10).

În originalul grecesc, în care Sfântul Evanghelist Luca și-a scris Evanghelia, nu este consemnat termenul „sfârșit” pentru

încheierea misiunii pământești a Fiului lui Dumnezeu întrupat, ci cel de „ἐξοδος” (exodos), care se traduce în limba română prin „ieșire”, făcând referire clară, pe de o parte, la moartea pe cruce a Mântuitorului, când sufletul Acestuia a ieșit din trup, iar, pe de altă parte, la biruirea diavolului, în urma căreia Domnul Hristos a ieșit din iad, împreună cu sufletele dreptilor Vechiului Testament, printre care se afla și cel al lui Moise, cu care a intrat apoi în Împărăția cerurilor.

„Și Petru I-a zis lui Iisus: *«Doamne, bine ne este să fim aici»* (Matei 17,4).

După cum obișnuia mereu, dintre cei trei Apostoli a grăit Sfântul Petru, în numele tuturor, spunându-I Mântuitorului cât de bine este să fie în lumina dumnezeiască, pentru că în slava Domnului Hristos era raiul pe pământ. Prin cuvintele sale Apostolul descrie foarte pe scurt desăvârșirea din Împărăția cerurilor.

Din moment ce Sfinții Apostoli vedeau slava Domnului Hristos, înseamnă că s-au făcut părtași acesteia, deci ei înșiși străluceau, după cum a afirmat Mântuitorul Însuși că *„dreptii vor străluci ca soarele în Împărăția Tatălui lor”* (Matei 13,43). Cu toate acestea, în rai va exista o diferență, în sensul că slava va izvorî din Dumnezeu, în timp ce sfinții o vor primi de la El.

Odată cu schimbarea la față a Domnului Hristos pe Muntele Taborului vedem cum vor străluci sfinții în Împărăția cerurilor, aceasta fiind arvuna slavei noastre din rai.

Apoi, *„neștiind ce spune, Petru I-a zis lui Iisus: «Doamne, dacă vrei, voi face aici trei colibe: Ție una și lui Moise una și lui Ilie una»*” (Luca 9,33 și Matei 17,4).

Apostolul Petru și-a manifestat dorința de a-L reține, cât mai mult posibil, pe Mântuitorul pe Tabor, împreună cu cei doi bărbați din Vechiul Testament, ceea ce denotă faptul că nu a stat prea mult pe gânduri înainte de a face această afirmație.

De asemenea, în afirmația sa, Sfântul Apostol Petru L-a pus pe Domnul Hristos pe picior de egalitate cu Moise și cu Ilie.

„În timp ce el încă vorbea, iată un nor luminos i-a umbrît pe ei; și iată glas din nor, zicând: «Acesta este Fiul Meu Cel iubit întru Care am binevoit; de Acesta să ascultați!»” (Matei 17,5).

Conform învățăturii Bisericii, Sfânta Treime este de o ființă și nedespărțită, încât întotdeauna Dumnezeu Tatăl Se revelează prin Fiul, în Duhul Sfânt. Astfel, din moment ce glasul lui Dumnezeu Tatăl s-a auzit pe Tabor și Fiul lui Dumnezeu întrupat era acolo, plin de slavă, norul luminos care i-a umbrît pe Apostoli era Sfântul Duh.

Faptul că glasul s-a auzit din nor arată că Dumnezeu Tatăl și Sfântul Duh sunt de o ființă, iar întrucât Fiul lui Dumnezeu era și El umbrît de nor, dovedește consubstanțialitatea Lui cu Dumnezeu Tatăl și cu Sfântul Duh.

Glasul lui Dumnezeu Tatăl a făcut vădit faptul că, pe lângă vedere, pe Muntele Tabor exista și auz. Vederea este mai demnă de crezare decât auzul, iar de obicei omul întâi aude ceva, după care și vede. Pe Tabor însă s-a petrecut contrariul, fiindcă ucenicii întâi au văzut slava lui Dumnezeu, după care, prin intermediul auzului, au avut confirmarea că Domnul Hristos este Fiul lui Dumnezeu.

Remarca Evanghelistului Matei că în timp ce Sfântul Petru „încă vorbea” s-a auzit glasul lui Dumnezeu Tatăl, arată că Acesta l-a întrerupt pe Apostol, în semn de mustrare pentru că L-a pus pe picior de egalitate pe Fiul Său Cel iubit cu Moise și cu Ilie, care, deși reprezentau Legea și prorocii, erau totuși simpli oameni.

Sfântul Apostol Petru a afirmat că „*niciodată prorocia nu s-a făcut din voia omului, ci oamenii cei sfinți ai lui Dumnezeu au grăit, purtați fiind de Duhul Sfânt*” (II Petru 1,21). Cuvintele rostite de Dumnezeu Tatăl în Muntele Taborului sunt preluate din trei profeții ale Vechiului Testament, care se potrivesc la

acest moment. Astfel, Dumnezeu Tatăl Îi spune Fiului Său în Cartea Psalmilor: „*Fiul meu ești Tu*” (Psalmul 2,7). Dumnezeu Tatăl grăiește despre Fiul Lui prin gura profetului Isaia: „*El este Alesul Meu, întru Care binevoiește sufletul Meu*” (Isaia 42,1), iar Moise i-a spus poporului ales: „*Din mijlocul tău și din frații tăi îți va ridica Domnul Dumnezeul tău proroc: de Acela să ascultați*” (Deuteronom 18,15). În Vechiul Testament Sfântul Duh le-a descoperit profeților ce să spună, iar acum Dumnezeu Tatăl Își recunoaște și Își asumă cuvintele inspirate.

Prin cuvintele Sale, Dumnezeu Tatăl mărturisește că Domnul Hristos este deasupra Legii și a profeților. El nu este numai un alt legiuitor sau proroc, ci este chiar Fiul lui Dumnezeu.

Minunea schimbării la față nu doar arată că Mântuitorul este Fiul lui Dumnezeu (cea ce s-a petrecut și la botezul Său în râul Iordan), ci porunca „*de Acesta să ascultați!*” Îl înfățișează ca și trimis al lui Dumnezeu. Superioritatea misiunii Sale este arătată de prezența lui Moise și Ilie, deoarece le indică Apostolilor faptul că Domnul Hristos este trimisul lui Dumnezeu „prin excelență” și, în locul lui Moise și Ilie, care reprezintă Legea și profeții, El trebuie să fie ascultat, depășind legea lui Moise în virtutea dumnezeirii Sale și a relației Lui filiale cu Dumnezeu Tatăl.

„*Auzind acestea, ucenicii au căzut cu fața la pământ și s-au înspăimântat foarte*” (Matei 17,6).

Sfinții Apostoli nu au căzut cu fața la pământ când L-au văzut pe Domnul Hristos transfigurat, când chipul Lui strălucea ca soarele și veșmintele I-au devenit albe ca lumina, când Moise și Ilie au apărut alături de Acesta și vorbeau cu El, nici măcar atunci când au văzut norul cel luminos care i-a umbrat, ci doar în momentul în care au auzit glasul din nor și mesajul transmis de acesta.

În textele liturgice care se referă la acest eveniment se spune că ucenicii au simțit frică, iar alteori, că au simțit bucurie. Dar, așa cum explică Sfinții Părinți, această frică era strâns legată de bucurie, fiind o frică desăvârșită, de fiu, nu una începătoare, de rob. În acest caz, a fost vorba de bucurie, respect și prosternare în fața tainei celei mari la care Sfinții Apostoli s-au învrednicit să fie părtași.

„Și de îndată privind ei împrejur, n-au mai văzut pe nimeni, ci numai pe Iisus singur cu ei. Și pe când se coborau din munte, El le-a poruncit să nu spună nimănui ceea ce văzuseră, decât atunci când Fiul Omului va învia din morți” (Marcu 9,8-9).

Când glasul lui Dumnezeu Tatăl a încetat de a mai grăi, ucenicii au privit și au constatat că norul luminos, Moise și Ilie nu mai erau acolo, ci doar Domnul Hristos singur, despre care nu mai menționează că era plin de slavă.

La fel cum a procedat și cu alte ocazii, în care după ce săvârșea o minune le spunea celor prezenți *„ca nimeni să nu afle de aceasta”* (Marcu 5,43), sau *„să nu-L dea în vileag”* (Matei 12,16), tot așa și acum, Mântuitorul le-a poruncit celor trei Apostoli ca, atât timp cât El va mai fi în viață, să nu spună nimănui ceea ce au văzut.

Schimbarea la față a Domnului Hristos în Muntele Taborului a fost un eveniment cu totul aparte din viața Lui, care a avut un rol dublu. Pe de o parte, Mântuitorul i-a învrednicit pe trei dintre Apostolii Lui să aibă o experiență duhovnicească de excepție, menită să le întărească credința, pentru a fi pregătiți în privința finalului activității Sale publice, care se va încheia prin arestarea, patimile și moartea Lui pe cruce, dar și pentru misiunea lor ulterioară, de propovăduitori ai Cuvântului lui Dumnezeu între evrei și păgâni.

Pe de altă parte, schimbarea la față a Domnului Hristos a arătat ce anume este Împărăția cerurilor și modul existenței

de acolo, fiindcă Fiul lui Dumnezeu făcut om va fi în mijlocul oamenilor îndumnezeiți, care vor trăi fericirea veșnică în grade și forme diferite, prin împărtășirea de slava lui Dumnezeu, „*ca Dumnezeu să fie totul în toți*” (I Corinteni 15,28).

Sfânta Treime este Dumnezeu prin fire, iar sfinții sunt dumnezei prin participare sau prin împărtășirea de harul dumnezeiesc. Așadar, Împărăția cerurilor nu va fi o întrunire de oameni sfinți, ci o unire a dumnezeilor după har cu Cel care este Dumnezeu prin fire.

Prin schimbarea Sa la față, Domnul Hristos a vădit îndumnezeirea firii omenești, precum și slava celor care se vor uni cu El. Minunea de pe Tabor arată care este scopul existenței omului. Însă pentru ca omul să ajungă la trăirea slavei îndumnezeirii, adică la împărtășirea de energiile îndumnezeitoare ale Creatorului, trebuie ca el să parcurgă mai întâi etapa curățirii lăuntrice, fiindcă Dumnezeu îl luminează pe om în funcție de curăția inimii sale.

Schimbarea la față de pe Tabor constituie un eveniment central din viața Mântuitorului, dar și un moment fundamental din viața omului, pentru că fiind mădulare ale trupului tainic al Domnului Hristos nu căutăm pur și simplu să devenim creștini mai buni, ci să ne facem dumnezei prin har. La această înălțime ne cheamă învățătura de credință creștină și viața bisericească.

Minunea de pe Tabor ne arată că noi suntem chemați la îndumnezeirea firii noastre omenești și la participarea trupului nostru trecător la bunurile veșnice, care sunt mai presus de fire.

Semnificația tainică a sărbătorii de astăzi este vederea lui Dumnezeu și transfigurarea omului, posibilitatea lui de a se îndumnezei încă din viața aceasta.

Creștinul nu trăiește în conformitate cu învățăturile Sfintei Evanghelii pentru a deveni mai bun, ci pentru a fi unit cu Domnul Hristos. Acesta este scopul întrupării Fiului lui Dumnezeu. Unirea cu Domnul Hristos însă nu se produce la nivel moral

sau emoțional, ci existențial. Printr-o credință puternică, ajutată de harul lui Dumnezeu, prin ferirea de păcat și săvârșirea de fapte bune, dar și prin participarea la Sfintele Taine ale Bisericii, sufletul și trupul nostru sunt sfințite și în acest fel începem să realizăm sfințenia. Ce este de fapt sfântul? Acesta este omul în care sălășluiește Sfântul Duh. De aceea omul moral sau creștinul bun este diferit de un sfânt.

De asemenea, trebuie subliniat faptul că schimbarea la față a Mântuitorului nu este pur și simplu un eveniment care a avut loc în urmă cu două mii de ani sau unul care se va produce cu oamenii în viitor, după sfârșitul lumii, ci pentru creștinul autentic este o realitate a prezentului, un mod de viață disponibil celor care caută și acceptă apropierea sau mai degrabă unirea cu Domnul Hristos, ceea ce îi va face să afirme asemenea Sfântului Apostol Pavel: *„M-am răstignit împreună cu Hristos; și nu eu sunt cel ce mai trăiesc, ci Hristos este Cel ce trăiește în mine”* (Galateni 2,20).

Pentru a cunoaște că harul Sfântului Duh se sălășluiește în sfinți, voi da un exemplu în acest sens.

În 5 septembrie 1831, marele proprietar de pământ Nicolae Alexandrovici Motovilov din Sibirsk a ajuns la Mănăstirea Sarov. Acesta era grav bolnav și a fost vindecat de monahul Serafim. După tămăduirea lui, Motovilov vizita adeseori Mănăstirea Sarov.

Nicolae Motovilov a consemnat următoarea întâmplare: „La sfârșitul lunii noiembrie a anului 1831 eram în pădurea Mănăstirii Sarov, împreună cu părintele Serafim. Cerul era noros, pământul era acoperit cu un strat gros de zăpadă și continua să ningă, iar eu ședeam împreună cu sihastrul pe trunchiul unui copac culcat la pământ. Pustnicul mi-a spus: «Dumnezeu mi-a descoperit faptul că încă din copilărie vrei să știi care este scopul vieții creștine. Ai fost sfătuit să te duci la biserică, să te rogi, să faci fapte bune, pentru că acestea constituie țelul vieții creștine. Acest răspuns însă nu te-a mulțumit. Cu toate că rugăciunea, postul, privegherea, precum și

celelalte nevoițe sunt bune, scopul vieții noastre nu este numai acela de a săvârși aceste fapte bune, pentru că toate acestea sunt doar mijloace. Adevăratul scop al vieții creștine este dobândirea Sfântului Duh. Trebuie să știi că numai fapta bună care a fost săvârșită din iubire față de Domnul Hristos aduce roadele Duhului Sfânt». Eu l-am întrebat pe călugăr: «Nu înțeleg prea bine. Ce înseamnă să dobândim Duhul Sfânt?». Acesta mi-a răspuns: «Tu știi prea bine ce înseamnă să câștigi bani. La fel este și în privința Sfântului Duh. Scopul principal al vieții pământești pentru omul simplu este acela de a câștiga bani, onoruri, distincții și premii, însă esențială este dobândirea Duhului Sfânt, singura comoară inepuizabilă în veci. Fiecare faptă bună săvârșită din iubire față de Domnul Hristos ne aduce harul Sfântului Duh, dar acesta se câștigă mai ușor prin rugăciune. Poate ai dorința de a milui un sărac, dar nu întâlnești unul, sau poate râvnești să dobândești nepătimirea, dar nu ai suficientă tărie pentru aceasta, însă rugăciunea o poate practica oricine, bogatul și săracul, cărturarul și omul simplu, cel puternic și cel slab, sănătosul și bolnavul, dreptul și păcătosul. Puterea rugăciunii este imensă și, mai presus de toate, aceasta atrage Duhul Sfânt». L-am întrebat pe monah: «Părinte, vorbiți în permanență despre harul Sfântului Duh pe care trebuie să îl dobândim, dar cum și unde pot eu să îl văd? Faptele bune sunt vizibile, oare Sfântul Duh poate fi văzut? Cum pot cunoaște dacă am dobândit sau nu Duhul Sfânt?». Pustnicul mi-a răspuns: «Harul Sfântului Duh, pe care l-am primit la botez, strălucește în inima noastră în ciuda păcatelor și a întunericii care ne cuprinde. Acesta se arată în lumina cea negrită celor cărora Dumnezeu le vestește prezența Lui. Sfinții Apostoli au simțit în mod palpabil prezența Sfântului Duh». Auzind acestea, am întrebat: «Cum aş putea deveni și eu martor la așa ceva?». Părintele Serafim m-a îmbrățișat și mi-a spus: «Dragul meu, noi amândoi ne aflăm acum în Duhul Sfânt. De ce nu te uiți la mine?». I-am răspuns: «Părinte, nu pot să vă privesc, pentru

că fața Sfinției Voastre a devenit mai luminoasă decât soarele, iar eu nu mai văd cu ochii». Sihastrul mi-a spus: «Nu te teme, pentru că și tu ai devenit luminos ca și mine. Și tu te-ai umplut de Duhul Sfânt, altfel nu ai fi fost capabil să mă vezi așa cum sunt». Aplecându-se spre mine, mi-a șoptit: «M-am rugat lui Dumnezeu din tot sufletul să te învrednicească să vezi cu ochii trupești această pogorâre a Sfântului Duh și din marea Lui milostivire Ți-a alinat sufletul, precum își încălzește o mamă copiii. Așadar, dragul meu, de ce nu te uiți la mine? Nu ai de ce să te temi, Dumnezeu este cu tine!». Atunci l-am privit și m-a trecut un fior. Imaginați-vă strălucirea soarelui la amiază, iar în mijlocul acestuia să vedeți fața unui om care stă de vorbă cu dumneavoastră. Îi sesizați mișcările buzelor, expresia ochilor, îi auziți vocea, îi simțiți mâna așezată pe umărul dumneavoastră, dar nu vedeți nici mâna, nici fața, ci numai lumina orbitoare care se răspândește pretutindeni în jurul dumneavoastră și luminează cu strălucirea ei zăpada care acoperă poiana și fulgii care cad. Pustnicul m-a întrebat: «Ce simți?». I-am răspuns: «O liniște și o pace de nedescris». Călugărul a adăugat: «Și ce mai simți?». I-am replicat: «Simt că mi se umple sufletul de o bucurie negrăită». Sihastrul mi-a spus: «Bucuria pe care o simți nu este nimic în comparație cu cea despre care s-a scris că *<cele ce ochiul nu le-a văzut și urechea nu le-a auzit și la inima omului nu s-au suit, pe acelea le-a gătit Dumnezeu celor ce-L iubesc pe El>* (I Corinteni 2,9). Nouă ne-a fost oferită numai o umbră a acelei bucurii. Încă ce mai simți?». I-am răspuns: «O căldură de nedescris». Monahul m-a întrebat: «Ce fel de căldură? Noi suntem în pădure, acum este iarnă și peste tot este numai zăpadă. Ce fel de căldură simți?». I-am replicat: «Ca și atunci când mă spăl cu apă caldă. De asemenea, simt o mireasmă cum nu am mai simțit vreodată». Pustnicul mi-a spus: «Știu, anume te-am întrebat. Aceasta este mireasma Duhului Sfânt, iar căldura despre care vorbești nu există în atmosferă, ci înlăuntrul nostru. Fiind

încălziți de aceasta, sihaștrii nu se tem de iarnă, pentru că ei poartă cămașa harului, care înlocuiește îmbrăcămintea, căci *<împărăția lui Dumnezeu este înlăuntrul nostru>* (Luca 17,21). Starea în care ne aflăm acum o dovedește din plin. Iată ce înseamnă să fii plin de Duhul Sfânt». L-am întrebat pe călugăr: «Îmi voi aduce aminte de ceea ce s-a petrecut astăzi cu mine?». Acesta mi-a răspuns: «Cred că Dumnezeu îți va ajuta să păstrezi în suflet amintirea acestei zile, pentru că ceea ce am primit nu a fost oferit numai pentru noi, ci prin noi pentru întreaga lume. Du-te în pace! Domnul și Maica Domnului să fie cu tine!». Când am plecat de lângă pustnic, viziunea nu se încheiase, pentru că sihastrul stătea în același loc, în care am purtat discuția, iar lumina negrăită pe care am văzut-o cu ochii mei continua să îl învăluie”.

Schimbarea la față de pe Muntele Taborului ni se înfățișează ca o experiență de viață, care este legată de Domnul Hristos, dar și de fiecare persoană botezată în numele Sfintei Treimi. Aceasta ne conduce la ideea de transfigurare și reînnoire a noastră. De aceea, dacă vrem să-I urmăm Mântuitorului, trebuie să ne transfigurăm împreună cu El, să avem o viață curată, astfel încât să putem vedea și noi lumina schimbării la față. Cei care doresc să contemple slava dumnezeirii în firea omenească a Domnului Hristos trebuie să se ferească de rău și să se curățească de toate desfătărilor deșarte ale acestei lumi, cultivând în locul acestora virtuțile.

Cunoscând acestea, să împlinim neîncetat poruncile lui Dumnezeu, sporind mereu în fapte bune, iar atunci Domnul Hristos va face ca lumina schimbării la față, pe care au contemplat-o ucenicii săi în Muntele Taborului, să strălucească și în sufletele noastre.

Amin

Adormirea Maicii Domnului¹

(15 august)

**Preacuvioși și Preacucernici Părinți,
distinse oficialități, iubiți credincioși,**

Cu ajutorul Bunului Dumnezeu și al Sfintei Fecioare Maria, ne reîntâlnim la rugăciune sfântă de praznicul „Adormirii Maicii Domnului” la Sfânta Mănăstire de la Strâmba, care are ca hram această sărbătoare. Importanța zilelor în care o prăznuim pe pururea Fecioara Maria este sporită pentru noi, românii, prin faptul că țara noastră este socotită „Grădina Maicii Domnului”.

Dragostea și cinstirea de care se bucură Sfânta Fecioară Maria în sânul poporului nostru se evidențiază în faptul că cel mai răspândit nume feminin din țara noastră este cel de Maria.

Evlavia deosebită pe care o au românii față de Maica Domnului și, în mod special, față de sărbătoarea închinată mutării ei din această viață, se observă cu prisosință în aceea că, în afara praznicului nașterii după trup a Domnului Hristos, căruia poporul nostru dreptmăritor i-a dedicat nenumărate colinde, nici unei alte sărbători din decursul anului bisericesc nu i-au fost consacrate atâtea pricesne ca praznicului „Adormirii Maicii Domnului”.

De asemenea, cinstea de care are parte Sfânta Fecioară Maria în poporul nostru se constată și în numărul mare de biserici și mănăstiri închinată „Adormirii Maicii Domnului”,

¹ Cuvânt rostit în ziua de 15 august 2014 la Mănăstirea „Adormirea Maicii Domnului” de la Strâmba.

precum și în frecvența în număr foarte mare a credincioșilor la mănăstirile care au acest hram, cu prilejul sărbătoririi acestuia, în special în Ardeal.

Dintre cele șapte mănăstiri și schituri ale Episcopiei noastre, patru au ca hram „Adormirea Maicii Domnului”, iar cu ocazia acestui praznic le trec pragul cei mai mulți pelerini.

Ținând cont de rolul de excepție jucat de Sfânta Fecioară Maria în opera de răscumpărare a lumii, în sensul că ea a fost învrednicită de Dumnezeu să dea naștere Fiului Său făcut om, Sfinții Părinți ai Bisericii noastre au rânduit ca la finalul fiecărei ectenii de la sfintele slujbe să fie pomenită cu următoarea formulă: „Pe Preasfânta, curata, preabinecuvântata, mărita, Stăpâna noastră, de Dumnezeu Născătoarea și pururea Fecioara Maria, cu toți sfinții să o pomenim”.

În cele ce urmează voi explica fiecare dintre apelativele atribuite de Biserică Maicii Domnului.

Primul dintre acestea este cel de: „Preasfânta”.

Îngerii din cer cântă cu glas neîncetat: „*Sfânt, sfânt, sfânt este Domnul Atotțiitorul, plin este tot pământul de slava Sa!*” (Isaia 6,3). Cu toate că sfințenia este unul dintre atributele lui Dumnezeu, încă din Vechiul Testament Domnul le-a spus oamenilor: „*Sfințiți-vă și veți fi sfinți, pentru că Eu, Domnul Dumnezeuul vostru, sunt sfânt*” (Levitic 11,44). Din acest îndemn înțelegem că Dumnezeu vrea să le împărtășească și oamenilor sfințenia, însă pentru aceasta ei sunt dator să Îi împlinească poruncile, ferindu-se de păcat și împlinind cât mai multe fapte bune, căci numai în acest mod ajung de la ființe create „după chipul” lui Dumnezeu să realizeze și „asemănarea” cu El.

Chipul lui Dumnezeu din om este un dar primit de sus, fără niciun merit din partea omului, care poate fi transfigurat prin fapte bune, dar și desfigurat prin păcat.

Conform Sfinților Părinți ai Bisericii, chipul lui Dumnezeu din om este asemănarea în potență, iar asemănarea cu Dumnezeu este chipul în actualitate. La sfinți însă, chipul lui Dumnezeu și asemănarea cu El se identifică.

Prin strădanii proprii și printr-o conlucrare permanentă cu Dumnezeu, unii oameni au reușit să realizeze asemănarea cu Acesta și să devină sfinți. Întrucât sfințenia este atributul lui Dumnezeu, de care se împărtășesc și unii oameni, Biserica face o distincție clară între închinarea adusă lui Dumnezeu și cea de care au parte sfinții.

De asemenea, dintre toți sfinții Bisericii s-a remarcat Maica Domnului, care nu a primit numai anumite daruri de la Dumnezeu, ci ea s-a învrednicit să nască pe Fiul lui Dumnezeu făcut om, încât a ajuns să fie „mai cinstită decât heruvimii și mai mărită fără de asemănare decât serafimii”. Niciun om, în afară de Sfânta Fecioară Maria, nu a ajuns să fie mai presus decât cetele îngerești, de aceea ea este „preasfântă”, iar închinarea adusă ei diferă de cinstirea de care au parte ceilalți sfinți ai Bisericii.

Astfel, pe sfinți îi cinstim sau îi venerăm, pe Maica Domnului o preacinstim sau o supravenerăm, iar pe Dumnezeu Îl adorăm.

Când vorbim despre cinstirea adusă sfinților noi trebuie să știm că nu îi venerăm pentru ei înșiși, de vreme ce sunt ființe create, căci în acest fel am cădea în greșeala păgânilor, „care s-au închinat și i-au slujit făpturii în locul Făcătorului” (Romani 1,25). Noi venerăm în sfinți darurile supranaturale pe care le-au primit de la Dumnezeu pentru vrednicia vieții lor. Astfel, cinstea acordată sfinților se îndreaptă și trece la slava lui Dumnezeu, Căruia sfinții I-au bineplăcut prin credința și viața îmbunătățită pe care au trăit-o. Într-o rugăciune a Bisericii adresată lui Dumnezeu se spune: „Cinstim pe sfinții Tăi, care

sunt chipul și asemănarea Ta; iar pe ei cinstindu-i, pe Tine Te cinstim și Te mărim, ca pe chipul cel dintâi”.

În continuarea ecteniei, Maica Domnului este numită: „curata”.

Neprihănirea Sfintei Fecioare Maria este dovada de necontestat a eforturilor ei susținute de a fi bineplăcută lui Dumnezeu.

La Bunavestire, Sfântul Arhanghel Gavriil i-a zis Sfintei Fecioare: *„Iată, vei lua în pântece și vei naște Fiu și numele Lui îl vei chema Iisus. Acesta mare va fi și Fiul Celui-Preaînalt Se va chema și Domnul Dumnezeu Îi va da tronul lui David, părintele Său, și va împărăți peste casa lui Iacob în veci și împărăția Lui nu va avea sfârșit)». Și a zis Maria către înger: «Cum va fi aceasta, de vreme ce eu nu știu de bărbat?». Și răspunzând îngerul, i-a zis: «Duhul Sfânt se va pogori peste tine și puterea Celui Preaînalt te va umbri; pentru aceea și Sfântul Care Se va naște din tine Fiul lui Dumnezeu se va chema. Și iată, Elisabeta, rudenia ta, a zămislit și ea fiu la bătrânețea ei, și aceasta este a șasea lună pentru ea, cea numită stearpă. Că la Dumnezeu nimic nu este cu neputință)» (Luca 1,31-37).*

Prin întrebarea adresată îngerului, Fecioara Maria arată că își păstrase curăția. Confirmarea acestui fapt o avem în atitudinea dreptului Iosif, despre care Sfântul evanghelist Matei relatează: *„Maria, mama lui Iisus, fiind logodită cu Iosif, fără să fi fost ei înaintea împreună, s-a aflat având în pântece de la Duhul Sfânt. Iar Iosif, logodnicul ei, drept fiind și nevrând s-o dea în vileag, a vrut s-o lase pe ascuns. Și cugetând el acestea, iată îngerul Domnului i s-a arătat în vis, grăind: «Iosife, fiul lui David, nu te teme s-o iei pe Maria drept femeia ta, fiindcă ceea ce s-a zămislit într-înșea este de la Duhul Sfânt)» (Matei 1,18-20).*

Pe lângă neprihănirea trupească a Sfintei Fecioare Maria, despre care am vorbit deja, puritatea și candoarea ei sufletească

sunt dovedite de faptul că ea nu și-a întemeiat o familie, ci s-a logodit cu dreptul Iosif, un om în vârstă, tocmai pentru a-și putea închina întreaga viață lui Dumnezeu.

Prin răspunsul dat Sfintei Fecioare Maria, Sfântul Arhanghel Gavriil a lămurit-o că nu trebuie să-și încalce hotărârea de a trăi în feciorie, pentru că zămislirea se va petrece prin pogorârea Duhului Sfânt asupra ei și prin umbrirea lui Dumnezeu, Celui Preaînalt, iar Cel ce se va naște din ea va fi Fiul lui Dumnezeu, nu copilul unui bărbat.

Înțelegând minunea lui Dumnezeu despre care vorbea arhanghelul, datorită căreia fecioria îi era neatinsă, „*Maria a zis: «Iată, roaba Domnului. Fie mie după cuvântul tău!». Și îngerul a plecat de la dânsa*” (Luca 1,38).

Sfânta Fecioară Maria este cea mai neprihănită femeie care a trăit vreodată pe fața pământului. Să avem convingerea fermă că, dacă alta ar fi fost mai curată decât ea în istoria lumii, pe aceea ar fi ales-o Dumnezeu de Maică a Fiului Său întrupat.

Următorul apelativ atribuit Sfintei Fecioare Maria este cel de „preabinecuvântată”.

Ținând cont de nenumăratele virtuți ale Sfintei Fecioare Maria, și de planul Său de mântuire a lumii, Dumnezeu l-a trimis pe Sfântul Arhanghel Gavriil în casa Sfintei Fecioare din Nazaret, iar acesta i-a spus: „*Bucură-te, ceea ce ești plină de har, Domnul este cu tine. Binecuvântată ești tu între femei!*” (Luca 1,28). După ce a luat în pânțele, Sfânta Fecioară s-a dus la Elisabeta, rudenia sa. „*Iar când a auzit Elisabeta salutarea Mariei, a săltat pruncul în pânțele ei și s-a umplut Elisabeta de Duh Sfânt, și a strigat cu glas mare și a zis: «Binecuvântată ești tu între femei și binecuvântat este rodul pântecelui tău!»*” (Luca 1,41-42). Din relatarea Sfântului evanghelist Luca re-marcăm faptul că Elisabeta a numit-o „binecuvântată” pe Sfânta Fecioară Maria tot prin inspirația Duhului Sfânt.

În urma nașterii Fiului lui Dumnezeu ca om, Maica Domnului nu mai este doar binecuvântată, ci „preabinecuvântată”.

O altă însușire a Maicii Domnului pomenită în ecteniile Bisericii este cea de „mărită”.

În cadrul discuției purtate de Sfânta Fecioară Maria cu Elisabeta, pe când amândouă aveau în pânțele, Maica Domnului a afirmat: „*Mărește, suflete al meu, pe Domnul, și să se bucure duhul meu de Dumnezeu, Mântuitorul meu, că El a căutat spre smerenia roabei Sale; că, iată, de acum mă vor ferici toate neamurile; că mi-a făcut mie mărire Cel-Puternic*” (Luca 1,46-49). Sfânta Fecioară Maria era conștientă de faptul că prin zămislirea Fiului lui Dumnezeu în pânțele ei Domnul i-a făcut parte de mărire și a mărturisit că datorită smereniei a fost cercetată de Dumnezeu, motiv pentru care o vor ferici toate neamurile.

În continuare, Maica Domnului grăiește: „*Făcut-a faptă tare cu brațul Său, Domnul, risipit-a pe cei mândri în cugetul inimii lor; coborât-a pe cei puternici de pe tronuri și i-a înălțat pe cei smeriți*” (Luca 1,51-52). Prin aceste cuvinte Sfânta Fecioară Maria evidențiază importanța smereniei și arată cât de primejdioasă este mândria. Și Domnul Hristos a afirmat în acest sens „*că tot cel ce se înalță pe sine va fi smerit, iar cel ce se smerește pe sine se va înălța*” (Luca 14,11), pentru că „*Dumnezeu le stă împotrivă celor mândri, dar celor smeriți le dă har*” (Iacob 4,6).

Deși smerenia Maicii Domnului nu este menționată în ectenie, întrucât ea însăși a mărturisit că datorită acesteia i-a făcut Dumnezeu mărire, am considerat necesar să vorbesc și despre această importantă virtute a Sfintei Fecioare Maria.

În continuarea ecteniilor rostite în Biserică Maica Domnului este numită: „Stăpâna noastră”.

În Sfânta Scriptură citim că Dumnezeu este „*Stăpânul cerului și al pământului, Ziditorul apelor, Împăratul întregii făpturi*” (Iudita 9,12). Domnul Hristos a afirmat despre relația dintre Dumnezeu Tatăl și Dumnezeu Fiul făcut om: „*Toate câte le are Tatăl, ale Mele sunt*” (Ioan 16,15). Întrucât Sfânta Fecioară Maria s-a învrednicit să nască pe Fiul lui Dumnezeu întrupat, care este „*Stăpânul cerului și al pământului, Ziditorul apelor, Împăratul întregii făpturi*”, pe bună dreptate ea poate fi numită „*Stăpâna noastră*”.

Domnul nostru Iisus Hristos nu ne este Stăpân doar în calitate de Fiu al lui Dumnezeu, ci și de om, pentru că opera de răscumpărare a lumii a realizat-o ca Fiu al lui Dumnezeu întrupat.

În urma păcatului strămoșesc, toți urmașii protopărinților Adam și Eva au ajuns în robia diavolului, a păcatului și a morții, din care ne-a eliberat Domnul Hristos. Sfântul Apostol Pavel a scris în acest sens: „*Nu știți că trupul vostru este templu al Duhului Sfânt, Cel ce este întru voi, Cel pe care de la Dumnezeu Îl aveți și că voi nu sunteți ai voștri? Căci cu preț ați fost cumpărați!*” (I Corinteni 6,19-20). Sfântul Apostol Petru indică prețul răscumpărării noastre: „*Nu cu lucruri stricăcioase, cu argint sau cu aur ați fost răscumpărați din deșarta voastră viață moștenită de la părinți, ci cu sângele cel scump, ca al unui miel nevinovat și neprihănit, al lui Hristos*” (I Petru 1,18-19).

După cum orice rob este dator să-și slujească stăpânul, noi trebuie să împlinim poruncile Domnului Hristos, Care ne-a spus: „*Luați jugul Meu asupra voastră, că jugul Meu este bun și povara Mea este ușoară*” (Matei 11,29-30).

Cea mai importantă calitate a Sfintei Fecioare Maria este aceea de „*Născătoare de Dumnezeu*”.

La Bunavestire, Sfântul Arhanghel Gavriil i-a zis Sfintei Fecioare Maria: „*Duhul Sfânt se va pogori peste tine și puterea*

Celui Preaînalt te va umbri; pentru aceea și Sfântul Care Se va naște din tine Fiul lui Dumnezeu se va chema” (Luca 1,35).

Confirmarea faptului că Sfânta Fecioară Maria este Născătoare de Dumnezeu o avem în afirmația Elisabetei, care sub inspirația Duhului Sfânt, i-a zis acesteia: „*De unde mie aceasta, să vină la mine maica Domnului meu?*” (Luca 1,43).

Sunt unii rătăciți de la dreapta credință care pretind că Maica Domnului nu este Născătoare de Dumnezeu. Astfel de oameni raționează că Sfânta Fecioară Maria a născut pe Iisus Hristos ca om, iar nu ca Dumnezeu. De vreme ce Fiul s-a născut ca Dumnezeu din veci din Tatăl, iar ca om s-a născut la plinirea vremii din Fecioara Maria, Maica Domnului nu poate fi numită Născătoare de Dumnezeu. Ținând cont și de faptul că omul nu-L poate naște pe Dumnezeu, în niciun caz Sfânta Fecioară nu este Născătoare de Dumnezeu.

Unor astfel de oameni Biserica le răspunde că Sfânta Fecioară Maria nu a născut firea omenească sau natura umană a lui Iisus Hristos. Leonid Uspensky a scris că „natura nu are existență proprie, ci apare întotdeauna personalizată. Așadar natura nu există decât prin persoane, și fiecare persoană își posedă natura pe deplin. Fiecare dintre persoanele Sfintei Treimi deține deplinătatea naturii dumnezeiești, așa cum fiecare persoană umană posedă plinătatea naturii umane. Natura este aceeași la toți oamenii, însă persoanele sunt nenumărate, fiecare dintre ele fiind unică și de neînlocuit”.

În momentul zămislirii în sânul preacurat al Sfintei Fecioare Maria, Fiul lui Dumnezeu și-a asumat în persoana Lui, alături de firea dumnezeiască, natura omenească luată din Sfânta Fecioară, iar El Se naște din Preacurata ca persoană, iar nu ca natură, pentru că întotdeauna natura este concretizată în ipostas. Astfel în Iisus Hristos sunt două naturi sau firi (cea dumnezeiască și cea omenească), dar o singură persoană, aceea

a Fiului lui Dumnezeu făcut om, încât, pe drept cuvânt, Maica Domnului este Născătoare de Dumnezeu.

Sfânta Fecioară Maria s-a învrednicit să nască pe Fiul lui Dumnezeu făcut om pentru calitățile ei de excepție, însă inițiativa acestui act grandios a aparținut lui Dumnezeu, realizarea lui fiind rodul conlucrării dintre Dumnezeu și Pururea Fecioara Maria.

Cea din urmă însușire a Maicii Domnului pomenită în ectenie este „pururea fecioria” ei.

Aceasta se referă la faptul că ea a fost fecioară înainte de nașterea Pruncului Iisus, în timpul nașterii, precum și după naștere.

Până la bunavestire din Nazaret, meritul de a se fi păstrat curată și neprihănită este al Sfintei Fecioare Maria, însă din momentul zămislirii Fiului lui Dumnezeu în pântecele ei, pururea fecioria este lucrarea lui Dumnezeu.

Maica Domnului este singura fecioară din lume care a născut Fiul. Axionul Nașterii Domnului glăsuiește în acest sens: *„Străin lucru este mamelor fecioria, străină este și fecioarelor nașterea de fii. Iar întru tine, Născătoare de Dumnezeu, amândouă s-au rânduit. Pentru aceasta, toate semințiile pământului, pe tine, neîncetat te mărim”*.

Pururea fecioria Maicii Domnului a fost prorocită în Vechiul Testament. Profetul Isaia a scris în acest sens: *„Iată, fecioara va purta în pântece și va naște fiu și-L vor chema cu numele de Emanuel”* (Isaia 7,14), iar prorocul Iezechiel a scris și el: *„Și mi-a zis mie Domnul: «Ușa aceasta va fi încuiată; ea nu se va deschide și niciun om nu va trece prin ea, căci Domnul, Dumnezeul lui Israel, va intra printr-însa, și ea va fi încuiată»”* (Iezechiel 44,2).

În cartea Apocalipsei citim despre *„o femeie înveșmântată cu soarele; și sub picioarele ei, luna; și pe capul său, o cunună*

din douăsprezece stele” (Apocalipsa 12,1). Sfinții Părinți ai Bisericii afirmă că aici este vorba despre Maica Domnului.

Pururea fecioria Maicii Domnului este reprezentată în icoanele Bisericii noastre prin cele trei stele de pe voalul sau maforionul Născătoarei de Dumnezeu, de deasupra frunții și de pe cei doi umeri.

În urma enumerării calităților Pururea Fecioarei Maria, pe care le-am explicat în cuvântul de astăzi, ecteniile Bisericii se încheie cu îndemnul făcut tuturor credincioșilor, ca pe Maica Domnului, „cu toți sfinții să o pomenim”.

Ținând cont de meritele personale de excepție ale Sfintei Fecioare Maria și de faptul că Fiul lui Dumnezeu întrupat, prin care s-a realizat opera de mântuire a lumii, S-a născut din pântecul ei preacurat, Maica Domnului a ajuns, în împărăția cerurilor, mai presus decât toți sfinții Bisericii și chiar decât puterile îngerești, lângă tronul Sfintei Treimi. Locul privilegiat ocupat de Maica Domnului în împărăția lui Dumnezeu a fost prorocit de psalmistul David, care s-a adresat în acest sens, în duh, Domnului Hristos: *„Stătu-a împărăteasa de-a dreapta Ta, îmbrăcată în haină aurită și prea înfrumusețată”* (Psalmul 44,11).

De vreme ce toți sfinții o supravenează pe Maica Domnului, iar acest act de preacinstire urcă la tronul Sfintei Treimi, noi, toți creștinii, suntem datori să o pomenim în rugăciunile noastre pe Pururea Fecioara Maria, adică să ne rugăm ei, dacă vrem ca și ea să ne pomenească în rugăciunile de mijlocire către Fiul său, Mântuitorul lumii și Dreptul Judecător, pentru că *„mult poate rugăciunea Maicii spre împlânzirea Stăpânului”*.

După ce am poposit asupra fiecăreia dintre însușirile Sfintei Fecioare Maria menționate în ecteniile Bisericii noastre, sunt dator să precizez faptul că ordinea în care acestea au fost

așezate nu este una întâmplătoare, ci cea firească, în sensul că ele au o înlănțuire logică și cronologică, cele dintâi fiind o condiție pentru dobândirea celor de după ele. Aceste calități excepționale au implicat atât eforturi personale considerabile și permanente din partea Sfintei Fecioare, cât și o conlucrare strânsă cu Dumnezeu.

Văzând din pruncia Fecioarei Maria strădaniile neobosite ale acesteia de a viețui după voia Lui, Dumnezeu i-a oferit darul sfințeniei. Întrucât a fost învrednicită să nască pe Fiul lui Dumnezeu făcut om, Maica Domnului nu este doar sfântă, ci „Preasfântă”.

Curăția Sfintei Fecioare Maria, pomenită în ecteniile Bisericii, ne indică dorul ei nestins de sfințenie. Neprihănirea însă a fost însoțită de alte virtuți, asemenea celor ale fecioarelor înțelepte din pilda rostită de Domnul Hristos, care au intrat la nuntă cu mirele (Matei 25,1-12).

Datorită sfințeniei vieții și a purității Fecioarei Maria aceasta a ajuns să fie binecuvântată de Dumnezeu. În urma nașterii Fiului lui Dumnezeu ca om, Maica Domnului nu este doar binecuvântată, ci „preabinecuvântată”.

Numai pentru că a trăit o viață „preasfântă” și „curată”, și pentru că a fost „preabinecuvântată” de Dumnezeu, Fecioara Maria a ajuns să fie și „mărită” de Acesta.

Datorită însușirilor amintite în ectenie, dar și nenumăratelor ei virtuți nementionate aici, Sfânta Fecioară Maria a fost învrednicită de Dumnezeu să-L nască pe Fiul Său.

Dintre ultimele trei calități ale Sfintei Fecioare Maria, pomenite în ecteniile Bisericii, una le-a generat pe celelalte două. Astfel, numai pentru că a născut pe Fiul lui Dumnezeu întrupat Maica Domnului este „Stăpâna noastră” și tot datorită aceluiași fapt putem vorbi despre „pururea fecioria ei”.

Dacă în decursul vieții sale pământești Sfânta Fecioară Maria s-a învrednicit să nască pe Fiul lui Dumnezeu făcut om, când s-a mutat în împărăția cerurilor cu sufletul și cu trupul, ea a fost îndumnezeită. Astfel, Domnul Hristos este Dumnezeu făcut om, iar Maica Domnului este primul om îndumnezeit.

Sfânta Fecioară Maria este exemplu vrednic de urmat pentru oamenii de toate vârstele. Pentru copii, fiindcă de la vârsta de trei ani a crescut la templul din Ierusalim, fiind crescută și educată în frica lui Dumnezeu. Pentru tineri, căci anii adolescenței și ai tinereții i-a trăit în curăție, săvârșind numeroase fapte bune. Pentru oamenii în vârstă, fiindcă în ultimii ani ai vieții și-a sporit virtuțile, pregătindu-se tot mai intens pentru împărăția lui Dumnezeu.

Să urmăim, așadar, pilda vieții Sfintei Fecioare Maria, ferindu-ne de păcat și împlinind cât mai multe fapte bune, dar să ne și rugăm Maicii Domnului, pentru că ea are mai mare putere de mijlocire pe lângă Fiul Său decât oricare alt sfânt al Bisericii.

Bunul Dumnezeu și Măicuța Sfântă să vă răsplătească jertfa de a fi venit astăzi la Mănăstirea de la Strâmba și să vă poarte în permanență de grijă pe cărările vieții.

Îl felicit călduros pe părintele stareț Grighentie și pe ceilalți viețuitori ai mănăstirii pentru activitatea de excepție desfășurată, rugându-L pe Bunul Dumnezeu să își reverse darurile Sale cele îmbelșugate asupra tuturor, atât în această viață, cât și în veșnicie.

Amin

Tăierea capului Sfântului Proroc Ioan Botezătorul¹

(29 august)

**Preacuvioși și Preacucernici Părinți, Preacuvioasă Maică
Stareță, Preacuvioase Maici, iubiți credincioși,**

Ne reîntâlnim la Mănăstirea de la Bic cu ocazia praznicului tăierii capului Sfântului Ioan Botezătorul. Dacă la slujba de priveghere de azi-noapte a fost mai răcoare, acum este o temperatură foarte plăcută, spre deosebire de alți ani în care a fost prea cald, ori a plouat, însă în încercări sau condiții mai grele se dovedește iubirea credincioșilor față de Biserică, la fel cum într-o familie, în necazuri se probează iubirea soților unul față de celălalt, precum și față de copii.

Dumnezeu i-a creat pe oameni din iubire, de aceea noi suntem datori să *„Îl iubim pe Dumnezeu, pentru că El ne-a iubit întâi”* (I Ioan 4,19). Când oamenii s-au îndepărtat de Dumnezeu prin păcat, Acesta a trimis în lume pe Fiul Său, pentru că *„într-atât a iubit Dumnezeu lumea, încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat, pentru ca tot cel ce crede într-Însul să nu piară, ci să aibă viață veșnică. Întru aceasta este iubirea: nu pentru că noi L-am iubit pe Dumnezeu, ci pentru că El ne-a iubit pe noi și L-a trimis pe Fiul Său jertfă de ispășire pentru păcatele noastre”* (Ioan 3,16 și I Ioan 4,10). Ținând cont de acest lucru, Sfântul Ioan evanghelistul ne îndeamnă: *„Iubiților, dacă Dumnezeu în acest fel ne-a iubit pe noi, datori suntem ca și noi să ne iubim unii pe alții. Cel ce nu iubește, nu L-a cunoscut pe*

¹ Cuvânt rostit în 29 august 2012 la Mănăstirea „Sfânta Treime” de la Bic.

Dumnezeu, fiindcă Dumnezeu este iubire. Dacă cineva zice: Îl iubesc pe Dumnezeu, dar pe fratele său îl urăște, mincinos este. Pentru că cel ce nu-și iubește fratele pe care-l vede, nu-L poate iubi pe Dumnezeu pe Care nu-L vede. Și această poruncă o avem de la El: Cel care-L iubește pe Dumnezeu, să-l iubească și pe fratele său” (I Ioan 4,8; 11 și 20-21).

Din cuvintele Sfântului Ioan, ucenicul iubit al Mântuitorului, conștientizăm faptul că sentimentul iubirii vine de la Dumnezeu către noi, oamenii, iar noi suntem datori să Îl întoarcem lui Dumnezeu, dar trebuie să îl cultivăm și unii față de alții. Fericitul Augustin a afirmat: „*Iubește și fă ce vrei!*”. În aceste cuvinte este sintetizată practic întreaga învățătură a Vechiului și a Noului Testament, pentru că cel care iubește nu poate să mintă, să fure, să înșele, să facă rău cuiva etc.

Din nefericire, în ultima vreme vedem tot mai des la televizor, auzim la radio și citim în presă câte rele se întâmplă în lume și chiar în țara noastră, ceea ce arată că iubirea s-a răcit și credința a slăbit. Lipsa faptelor bune la unii oameni de astăzi îmi aduce aminte de o întâmplare consemnată în Sfânta Scriptură: „*La Iisus a venit un om și, îngenunchind înaintea Lui, I-a zis: Învățătorule, am adus la Tine pe fiul meu, care are duh mut. Și oriunde-l apucă, îl aruncă la pământ și face spume la gură și scrâșnește din dinți și înțepenește. Și am zis ucenicilor Tăi să-l alunge, dar ei n-au putut. Iar El, răspunzând lor, a zis: O, neam necredincios, până când voi fi cu voi? Până când vă voi răbda pe voi? Aduceți-l la Mine. Și l-au adus la El. Și văzându-L pe Iisus, duhul îndată a zguduit pe copil, și, căzând la pământ, se zvârcolea spumegând. Și l-a întrebat pe tatăl lui: Câtă vreme este de când i-a venit aceasta? Iar el a răspuns: din pruncie. Și de multe ori l-a aruncat și în foc și în apă ca să-l piardă. Dar de poți ceva, ajută-ne, fiindu-Ți milă de noi. Iar Iisus i-a zis: De poți crede, toate sunt cu putință celui ce crede. Și îndată strigând*

tatăl copilului, a zis cu lacrimi: Cred, Doamne! Ajută necredinței mele. Iar Iisus, văzând că mulțimea dă năvală, a certat duhul cel necurat, zicându-i: Duh mut și surd, Eu îți poruncesc: Ieși din el și să nu mai intri în el! Și răcnind și zguduindu-l cu putere, duhul a ieșit; iar copilul a rămas ca mort, încât mulți ziceau că a murit. Dar Iisus, apucându-l de mână, l-a ridicat, și el s-a sculat în picioare. Iar după ce a intrat în casă, ucenicii Lui L-au întrebat, de o parte: Pentru ce noi n-am putut să-l izgonim? El le-a zis: Acest neam de demoni cu nimic nu poate ieși, decât numai cu rugăciune și cu post” (Marcu 9,17-29). Din acest exemplu ne dăm seama că și în timpul Domnului Hristos oamenii aveau puțină credință, meteahnă de care sufereau chiar și Sfinții Apostoli. Nedumerirea celor doisprezece că nu au putut alunga duhul necurat din acel copil era provocată de faptul că după ce Mântuitorul îi trimisese de probă la propovăduire, când s-au întors, aceștia I-au spus: „Doamne, și demonii ni se pleacă întru numele Tău. Iisus însă le-a spus: «Nu de aceasta să vă bucurați, că duhurile vi se pleacă, ci bucurați-vă că numele voastre sunt scrise în ceruri»” (Luca 10,17 și 10,20).

De aici vedem cât de importante sunt faptele bune, precum credința, rugăciunea și postul, pentru că dacă diavolul fuge de ele, înseamnă că Dumnezeu le iubește. Din acest motiv Sfânta Biserică a rânduit anumite zile de post în decursul anului, precum miercurea și vinerea din fiecare săptămână, cele patru posturi, dar și trei zile de post aspru: în ajunul Bobotezei (5 ianuarie), de „Tăierea capului Sfântului Ioan Botezătorul” (29 august), precum și la praznicul „Înălțării Sfintei Cruci” (14 septembrie).

După ce a fost botezat în râul Iordan de către Sfântul Ioan Botezătorul, „Iisus, plin de Duhul Sfânt, S-a întors de la Iordan; și a fost dus de duhul în pustie timp de patruzeci de zile, ispitit fiind de diavolul. Și în acele zile El n-a mâncat nimic; și când ele

s-au încheiat, El a flămânzit. Și I-a zis diavolul: «Dacă ești Fiul lui Dumnezeu, zi-i acestei pietre să se facă pâine». Și i-a răspuns Iisus: «Scrie este că nu numai cu pâine va trăi omul, ci cu tot cuvântul lui Dumnezeu». Și suindu-L diavolul pe un munte înalt, I-a arătat într-o clipă toate împărățiile lumii. Și I-a zis diavolul: «Ție îți voi da toată stăpânirea aceasta și slava lor, căci mie mi-a fost dată și eu o dau cui vreau. Așadar, dacă Te vei închina înaintea-mi, a Ta va fi toată». Și, răspunzând, Iisus i-a zis: «Mergi înapoia Mea, Satano, că scris este: Domnului Dumnezeului tău să I te închini și numai Lui să-I slujești». Și L-a dus în Ierusalim și L-a așezat pe aripa templului și I-a zis: «Dacă ești Fiul lui Dumnezeu, aruncă-Te de aici jos, că scris este: îngerilor săi va porunci pentru Tine, ca să Te păzească; și ei Te vor ridica pe mâini, ca nu cumva piciorul Tău să Ți-l izbești de piatră» Și, răspunzând, Iisus i-a zis: «S-a spus: Să nu-L ispitești pe Domnul, Dumnezeul tău». Și diavolul, sfârșind toată ispita, s-a îndepărtat de la El, până la o vreme” (Luca 4,1-13). Sfântul Isaac Sirul a scris că „diavolul când vede pe vreunul dintre oameni că postește, îndată se înfricoșează și își aduce aminte de înfrângerea lui cea din pustiul Carantaniei de către Mântuitorul și puterea lui se frânge și este ars de vederea armei date nouă de către Domnul. Ce armă este mai puternică decât aceasta? Și ce dă mai multă îndrăzneală inimii în lupta împotriva duhurilor răutății, decât foamea răbdată pentru Hristos?”.

Preotul Zaharia și soția sa, Elisabeta, făceau parte din poporul ales și erau oameni drepți înaintea lui Dumnezeu, dar nu puteau avea copii. Deși s-au rugat vreme îndelungată lui Dumnezeu să îi binecuvinteze cu un urmaș, cei doi ajunseseră la bătrânețe fără să dobândească această mângâiere, însă nu au deznădăjduit, ci au continuat să se roage.

Templul din Ierusalim era centrul spiritual al evreilor din Israel și din diaspora. Preoții din întreagă Țara Sfântă tămâiau aici

prin tragere la sorți, încât foarte rar se bucurau de acest privilegiu. *„Și a fost că pe când Zaharia slujea înaintea lui Dumnezeu în rândul cetei sale, după rânduiala preoției i-au ieșit sorții să intre în templul Domnului și să tămâieze”* (Luca 1,8-9). Aici i-a apărut Sfântul arhanghel Gavriil, care i-a zis: *„Nu te teme, Zaharia, fiindcă rugăciunea ți-a fost ascultată și Elisabeta, femeia ta, îți va naște un fiu și-i vei pune numele Ioan”* (Luca 1,13).

Dumnezeu ar fi putut împlini rugăciunea lui Zaharia și a Elisabetei la tinerețe, însă prin scurgerea vremii cei doi au dovedit stăruință în rugăciune și îndelungă răbdare, de aceea preotul Zaharia s-a învrednicit să primească vestea mult așteptată în cel mai sfânt loc al evreilor. Cu siguranță că aceasta s-a petrecut și datorită faptului că cel ce urma să se nască nu era un copil oarecare, ci Botezătorul și Înaintemergătorul Mântuitorului lumii.

Întrucât Sfântul Ioan Botezătorul mai are două sărbători în decursul anului bisericesc, astăzi nu voi vorbi despre nașterea sau viața sa, ci despre sfârșitul său.

Sfântul Ioan a fost întemnițat de către regele Irod *„din pricina Irodiadei, femeia lui Filip, fratele său, pe care o luase de soție, fiindcă Ioan îi zicea lui Irod: «Nu-ți este îngăduit s-o ai pe femeia fratelui tău»”* (Marcu 6,17-18). Regina, care era respectată de supușii săi și chiar ovaționată când ieșea în public, se simțea rușinată din pricina cuvintelor Sfântului Ioan, care înfiera păcatul, de aceea a vrut să închidă gura acestui om drept, iar regele a cedat la rugămințile ei, aruncându-l în temniță pe nedrept. Sfântul Ioan Botezătorul a fost întemnițat pentru că a luptat împotriva păcatului. Sfântul Apostol Pavel a scris în epistola sa adresată evreilor: *„În lupta voastră cu păcatul nu v-ați împotrivit încă până la sânge”* (Evrei 12,4), arătând că oamenii sunt datori să lupte contra păcatului chiar dacă ar avea de suferit, cum au făcut-o martirii Bisericii, care au fost supuși la cazne cumplite și au murit

pentru credința lor în Iisus Hristos. Mântuitorul a spus și El în acest sens: „Nu vă temeți de cei ce ucid trupul, dar sufletul nu pot să-l ucidă; ci mai degrabă temeți-vă de acela care poate ca și sufletul și trupul să le piardă în gheenă” (Matei 10,28).

Pe când Sfântul Ioan se găsea în temniță, regele cobora la el „și, ascultându-l, rămânea îndelung pe gânduri și bucuros îl asculta” (Marcu 6,20), însă cu toate acestea nu și-a schimbat viața, pentru că nu voia să renunțe la Irodiada. Din nefericire, de multe ori și noi ne asemănăm acestui rege, de aceea Mântuitorul ne-a atras luarea aminte, zicând: „Privegheați și vă rugați, ca să nu intrați în ispită, că duhul este osârduitor, dar trupul neputincios” (Marcu 14,38). Apostolul neamurilor a descris în chip magistral antagonismul dintre sufletul și trupul omului: „Nu înțeleg ceea ce fac; că nu săvârșesc ceea ce vreau, ci ceea ce urăsc, aceea fac. Iar dacă fac ceea ce nu vreau, recunosc că legea este bună. Dar acum nu eu fac aceasta, ci păcatul care locuiește în mine, fiindcă știu că în mine, adică în trupul meu, nu locuiește ce e bun. Că a vrea binele se află în mine, dar pe a face nu-l aflu; căci nu fac binele pe care-l vreau, ci răul pe care nu-l vreau, pe acela îl săvârșesc. Iar dacă fac ceea ce nu vreau eu, nu eu fac aceasta, ci păcatul care locuiește în mine. Așadar, în mine, cel ce vreau să fac binele, aflu legea că răul e legat de mine. Că după omul cel lăuntric mă bucur de legea lui Dumnezeu; dar în mădularele mele văd o altă lege că se luptă cu legea minții mele și mă face rob legii păcatului, care este în mădularele mele” (Romani 7,15-23).

Deși Sfântul Ioan Botezătorul era întemnițat și nu mai putea înfiera în mod public păcatul regelui și al soției sale, Irodiada era nemulțumită, pentru că „îl ura și voia să-l omoare, dar nu putea, fiindcă Irod se temea de Ioan, știindu-l bărbat drept și sfânt, și-l ocrotea” (Marcu 6,19-20). În loc să-și vadă propriul păcat și să se îndrepte, căci pentru aceasta o mustrase

Înaintemergătorul Domnului, Irodiada căuta să-și ducă răzbunarea până la capăt. În Sfânta Scriptură citim că „*adânc pe adânc cheamă în vuietul cascadelor*” (Psalmul 41,9), iar Sfinții Părinți spun că psalmistul vorbește aici despre abisul păcatelor, fiindcă un păcat, care înseamnă încălcarea voii lui Dumnezeu și, în consecință, un compromis făcut cu vrăjmașul venit din adâncurile iadului, aduce după sine alt păcat. Așa s-a petrecut și cu Irodiada, pentru că „*întâmplându-se o zi cu bun prilej, când Irod la ziua sa de naștere le-a făcut ospăț dregătorilor săi și căpeteniilor oștirii și fruntașilor din Galileea, intrând fiica Irodiadei și jucând, a plăcut lui Irod și celor ce ședeau la masă cu el. Iar regele i-a zis fetei: «Cere de la mine orice vei vrea și-ți voi da». Și s-a jurat: «Orice vei cere de la mine îți voi da, până la jumătate din regatul meu». Și ea a ieșit și a întrebat-o pe maică-sa: «Ce să cer?». Iar aceea i-a zis: «Capul lui Ioan Botezătorul». Și îndată intrând cu grabă la rege, i-a cerut, zicând: «Vreau să-mi dai chiar acum, pe tipsie, capul lui Ioan Botezătorul». Și regele s-a întristat mult, dar din pricina jurămintelor și a celor ce ședeau la masă cu el, n-a vrut să spună nu. Și regele a trimis numaidecât un temnicer cu porunca de a-i aduce capul. Și ducându-se acela, i-a tăiat capul în temniță, l-a adus pe tipsie și l-a dat fetei; iar fata i l-a dat mamei sale*” (Marcu 6,21-28).

În literatura duhovnicească este consemnat faptul că luând capul Sfântului Ioan Botezătorul, Irodiada i-a împuns cu un ac mare limba, cu care acesta o muștrase pentru păcatul ei. Temându-se că prin îngroparea trupului și a capului Sfântului împreună acesta va învia, la porunca Irodiadei, capul a fost îngropat în curtea casei acesteia, la mare adâncime, iar trupul a fost dăruit ucenicilor Sfântului, care „*venind, l-au luat și l-au înmormântat și s-au dus să-I dea de știre lui Iisus. Și auzind Iisus, a plecat de acolo cu corabia la loc singuratic*” (Matei 14,12-13).

Văzând unde a fost îngropat capul Sfântului Ioan Botezătorul, „*Ioana, femeia lui Huza, un dregător al lui Irod*” (Luca 8, 3), care L-a urmat de mai multe ori pe Domnul Hristos, împreună cu femeile mironosițe, l-a luat de acolo, l-a pus într-un vas de lut și l-a îngropat pe Muntele Măslinilor, lângă Ierusalim. Sfânta Ioana este pomenită în calendarul Bisericii noastre la 27 iunie. Capul Sfântului Ioan Botezătorul a fost pierdut și aflat de mai multe ori în decursul vremurilor.

Trupul Înaintemergătorului Domnului a fost îngropat la Sevaste și se crede că în jurul anului 360 a fost aruncat în foc, la porunca împăratului anticreștin Iulian Apostatul, păstrându-se până astăzi doar brațul drept și un deget al acestui mare Sfânt.

Salomeea, fiica Irodiadei, ar fi putut pretinde de la rege averi însemnate ori vreun rang înalt, însă la îndemnul mamei sale, care s-a lăsat biruită de vrăjmașul, i-a cerut capul Sfântului Ioan, pierzând prin aceasta o mare ocazie de a dobândi bogății sau funcții însemnate și agonisindu-și în schimb și un mare păcat.

Ce nedreptate strigătoare la cer: Sfântul Ioan Botezătorul, un om drept, care nu făcuse niciun rău, a fost condamnat la moarte fără a fi judecat și i s-a tăiat capul, iar regele și regina, care trăiau în păcat, au continuat să guverneze țara pe mai departe.

Și Domnul Hristos a avut de-a face cu regele Irod, pentru că după ce a fost judecat de Ponțiu Pilat, „*acesta a zis către arhieriei și către mulțime: «Nu găsesc nicio vină în omul Acesta». Dar ei stăruiau, zicând că El întârâtă poporul învățând prin toată Iudeea, începând din Galileea până aici. Iar când Pilat a auzit aceasta, a întrebat dacă omul este galileean. Și aflând că este sub stăpânirea lui Irod, L-a trimis la Irod, care era și el în Ierusalim în acele zile. Iar Irod, văzându-L pe Iisus, s-a bucurat foarte, că de multă vreme dorea să-L vadă, fiindcă auzise de El și nădăjduia să vadă vreo minune săvârșită de El. Și I-a pus întrebări în vorbe multe, dar El nu i-a răspuns nimic. Și arhieriei*

și cărturarii erau de față, învinuindu-L cu înverșunare. Iar Irod, împreună cu ostașii săi, batjocorindu-L și luându-L în răs, L-au îmbrăcat cu o haină strălucitoare și L-au trimis înapoi la Pilat. Și chiar în ziua aceea Irod și Pilat s-au făcut prieteni unul cu altul, că mai înainte erau dușmani unul altuia. Iar Pilat, chemând arhierii și căpeteniile și poporul, a zis către ei: «Pe omul acesta L-ați adus la mine ca pe unul ce răzvrătește poporul; și iată că eu, cercetându-L în fața voastră, n-am găsit nicio vină din cele pe care voi le aduceți împotriva-I; și nici Irod, căci L-a trimis îndărăt la noi»” (Luca 23,4-15).

Sfânta Scriptură ne oferă numeroase exemple pe care trebuie să le urmăm, dar și de care să ne ferim. Regele Irod și soția sa sunt dovada vie că păcatele întunecă mintea, de aceea Sfântul Iacob ne-a atras luarea aminte: „*Cel ce va păzi toată legea, dar o va călca într-un singur loc, față de toate s-a făcut vinovat. Pentru că Cel ce a zis: Să nu săvârșești adulter, a zis și: Să nu ucizi! Și dacă nu săvârșești adulter dar ucizi, te-ai făcut călcător de lege*” (Iacob 2,10-11). Din acest motiv Mântuitorul ne-a îndemnat: „*Intrați pe poarta cea strâmtă; că largă este poarta - și lat este drumul ce duce la pieire și mulți sunt cei ce intră prin el; și strâmtă este poarta - și îngust este drumul ce duce la viață și puțini sunt cei ce îl află*” (Matei 7,13-14).

Vrăjmașul ne îmbie cu nenumărate alternative în locul căii celei strâmte care duce spre rai și prea des noi îi împlinim voia. Odată rătăcită această cale noi riscăm să nu o mai regăsim, fie pentru că iubim păcatul și nu vrem să îl mai părăsim, fie pentru că avem intenția de a reveni pe cale, dar nu mai apucăm să o facem. Din această cauză s-a spus că „*drumul spre iad este pavat cu intenții bune*”. Mulți oameni căzuți în cursele diavolului au dorința sinceră de a părăsi păcatul și de a-și pune ordine în viață, însă își spun mereu: „o s-o fac de mâine sau de poimâine”, iar alții gândesc că se vor căi la bătrânețe pentru păcatele întregii

vieți, dar nu mai apucă acea zi, fiindcă nimeni nu știe când îi vine sfârșitul și nu toți oamenii mor la o vârstă înaintată. Văzând câte boli sunt în această lume și câte accidente, noi trebuie să fim în permanență pregătiți pentru trecerea din această viață, care este numai antecamera veșniciei, pentru că mai devreme sau mai târziu toți vom părăsi viața pământească, însă nu este totuna cu ce fapte ne vom înfățișa înaintea Dreptului Judecător, pentru că în funcție de acestea vom ajunge în împărăția lui Dumnezeu sau în focul gheenei.

În Sfânta Scriptură citim că Domnul Hristos le-a spus evreilor: „*Adevăr vă grăiesc: Între cei născuți din femei nu s-a ridicat unul mai mare decât Ioan Botezătorul*” (Matei 11,11). Dacă Mântuitorul ar fi afirmat că „nu s-a născut din femei unul mai mare decât Ioan Botezătorul” am fi putut crede că acesta prin predestinare a fost mare în opera de răscumpărare a lumii, însă de vreme ce Domnul Hristos a menționat că „nu s-a ridicat unul mai mare”, înțelegem că Înaintemergătorul Domnului s-a ridicat la înălțimea chemării lui Dumnezeu prin darul primit de sus și prin eforturile sale personale.

Cunoscând acestea, să ne străduim pe cât ne stă în putință să fim credincioși buni, nu doar cu numele, ci și cu fapta, iar atunci Dumnezeu, Maica Domnului, sfinții, precum și îngerul păzitor ne vor fi alături și nimeni, nici diavolul, nici oamenii nu ne vor putea face niciun rău. Psalmistul a scris în acest sens: „*Domnul este luminarea mea și mântuirea mea; de cine mă voi teme? Domnul este ocrotitorul vieții mele; de cine mă voi înfricoșa? Domnul este ajutorul meu, nu mă voi teme de ce-mi va face mie omul*” (Psalmul 26,1 și 117,6). O să vă relatez și o istorioară în acest sens. Un dac creștin pe nume Andrudus a ajuns sclavul unui proconsul roman aflat în Africa. Fugind de la acesta, a dat peste un leu care avea înfipt în picior un spin și suferea cumplit. Dacul i-a scos ghimpele și l-a îngrijit o vreme, iar leul s-a atașat foarte

mult de el, așa cum s-a întâmplat și cu Sfântul Gherasim de la Iordan. După un timp sclavul a fost prins și condamnat la moarte. Întrucât în perioada aceea era declanșată o persecuție anticreștină, mai marii vremii au hotărât să-l ducă pe Andrudus la Roma, pentru a fi sfârșiat de fiarele sălbatice. După ce a ajuns în capitala Imperiului Roman, dacul a fost aruncat în arenă și i s-a dat drumul unui leu ca să-l sfârtece. Căzând în genunchi, dacul a început să se roage lui Dumnezeu să îi primească sufletul în împărăția Sa. Mare a fost mirarea lui Andrudus, precum și a spectatorilor, când leul în loc să se repeadă asupra celui condamnat, s-a apropiat de acesta și a început să-i lingă mâinile. Venindu-și în fire, dacul a recunoscut leul pe care îl îngrijise în Africa. Impresionată, mulțimea de spectatori a cerut punerea în libertate a sclavului și a leului, iar împăratul l-a eliberat pe Andrudus și i-a dăruit leul respectiv. Deși vrăjmașul și oamenii au vrut să-i facă rău acestui dac creștin, Dumnezeu nu a îngăduit acest lucru. Astfel de minuni se întâmplă frecvent în lume, însă din păcate prea puțini au ochi să le vadă și minte să le înțeleagă.

Bine ați venit la mănăstirea de la Bic la praznicul tăierii capului Sfântului Ioan Botezătorul. Să vă întoarceți binecuvântați la casele dumneavoastră și mai buni decât atunci când ați venit, arătând că ați fost pătrunși de harul Duhului Sfânt, iar Sfântul Ioan Botezătorul și Înaintemergătorul Domnului să mijlocească înaintea Bunului Dumnezeu pentru a vă feri de rău și pentru a revărsa asupra tuturor darurile Sale cele îmbelșugate.

Amin

Tăierea capului Sfântului Proroc Ioan Botezătorul¹
(altă cuvântare)

**Preacucernice Părinte Vicar, Preacucernici
Părinți Consilieri, Preacuvioase Părinte Exarh,
Preacucernici Părinți Protopopi, Preacuvioși
Părinți Stareți, Preacuvioși și Preacucernici Părinți,
Preacuvioasă Maică Stareță, Preacuvioase
Maici și iubiți credincioși,**

Ne întâlnim din nou la sărbătoarea Tăierii Capului Sfântului Ioan Botezătorul, hramul Mănăstirii Bic de lângă Șimleu Silvaniei, un praznic prin care se încheie anul bisericesc, fiindcă dacă anul civil începe la 1 ianuarie, cel bisericesc debutează la 1 septembrie, încât prima sărbătoare din decursul anului bisericesc este Nașterea Maicii Domnului, iar ultima este Tăierea Capului Sfântului Ioan Botezătorul.

Parcă aceste două praznice ar avea un tâlc ascuns, în sensul că anul, ca și viața, începe cu nașterea și se încheie cu moartea. Însă pentru sfinți nu este așa, căci prin moarte ei se mută la viață, se nasc în Împărăția lui Dumnezeu, de vreme ce Domnul Hristos a spus: „*Eu sunt învierea și viața; cel ce crede în Mine, chiar dacă va muri, va trăi*” (Ioan 11,25).

Din acest motiv noi întotdeauna îi pomenim pe sfinți în ziua morții lor, fiindcă ei atunci și-au încheiat lupta cu ispitele și au dobândit cunună veșnică în Împărăția lui Dumnezeu.

¹ Cuvânt rostit, în sinteză, în 29 august 2018 la Mănăstirea „Sfânta Treime” de la Bic.

Avem însă și trei excepții de la această regulă, este vorba despre Domnul Hristos, despre Maica Domnului și despre Sfântul Ioan Botezătorul, pe care îi prăznuim atât în ziua nașterii lor, cât și în cea a mutării lor din această viață, pentru că toți trei au jucat un rol aparte în istoria mântuirii lumii.

Domnul nostru Iisus Hristos este Fiul lui Dumnezeu făcut Om, *„fiindcă într-atât a iubit Dumnezeu lumea, încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat, pentru ca tot cel ce crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică. Că Dumnezeu nu L-a trimis pe Fiul Său în lume ca să judece lumea, ci pentru ca lumea să se mântuiască prin El”* (Ioan 3,16-17). Astfel, Iisus Hristos este Mântuitorul lumii *„și întru nimeni altul nu este mântuirea, căci sub cer nu este dat între oameni niciun alt nume întru care noi trebuie să ne mântuim, fiindcă prin sângele Său avem răscumpărarea, iertarea păcatelor”* (Faptele Apostolilor 4,12 și Coloseni 1,14).

Maica Domnului este cea mai curată femeie care a viețuit vreodată pe fața pământului, de aceea s-a învrednicit să dea naștere Fiului lui Dumnezeu. Ea este primul om care s-a îndumnezeit, pentru că după ce a adormit a fost înălțată de Fiul ei cu trupul la cer.

Sfântul Ioan a fost proroc, dar și Botezătorul și Înaintemergătorul Domnului Hristos, un om cu o asemenea autoritate între evrei, încât *„toți se întrebau în inimile lor: «Nu cumva el este Hristosul?»”* (Luca 3,15).

Domnul Hristos și Maica Domnului nu erau niște străini pentru Sfântul Ioan Botezătorul, ci ei erau rude. Acest fapt îl citim în Sfânta Evanghelie după Luca, la Bunavestire, când Sfântul Arhanghel Gavriil i-a zis Sfintei Fecioare Maria: *„Iată, Elisabeta, rudenia ta, a zămislit și ea fiu la bătrânețea ei, și aceasta este a șasea lună pentru ea, cea numită stearpă. Că la Dumnezeu nimic nu este cu neputință”* (Luca 1,36-37).

După ce a primit această veste, „*Maria s-a dus în grabă într-un ținut muntos, într-o cetate a lui Iuda, și a intrat în casa lui Zaharia și a salutat-o pe Elisabeta. Iar când a auzit Elisabeta salutarea Mariei, a săltat pruncul în pântecele ei și s-a umplut Elisabeta de Duh Sfânt, și a strigat cu glas mare și a zis: «Binecuvântată ești tu între femei și binecuvântat este rodul pânteceleui tău. Și de unde mie aceasta, să vină la mine maica Domnului meu? Că iată, de cum a ajuns glasul închinării tale la urechile mele, a săltat pruncul de bucurie în pântecele meu».* Și a rămas Maria împreună cu Elisabeta ca la trei luni. Și după ce s-a împlinit vremea ca Elisabeta să nască, ea a născut un fiu. Și au auzit vecinii și rudele ei că Domnul Și-a mărit mila Sa față de ea și se bucurau împreună cu ea. Iar când a fost în ziua a opta, au venit să-l taie împrejur pe prunc și voiau să-l numească Zaharia, cu numele tatălui său. Și răspunzând, mama lui a zis: «Nu! Ci Ioan se va chema». Și au zis către ea: «În rudenie ta nu este nimeni care să se cheme cu numele acesta». Și i-au făcut semn tatălui său, cum ar vrea el să fie numit. Și cerând o tăbliță, el a scris: «Numele lui este Ioan». Și toți s-au mirat. Și îndată gura și limba i s-au deschis și vorbea, binecuvântând pe Dumnezeu” (Luca 1,39-44 și 1,56-64).

După nașterea Sfântului Ioan Botezătorul, Sfânta Fecioară Maria le-a purtat câteva zile de grijă Elisabetei și pruncului, apoi „*s-a întors la casa ei*” (Luca 1,56) din Nazaret, fiindcă ea însăși era însărcinată în trei luni și aștepta să vină în lume Fiul lui Dumnezeu, după cum o anunțase Sfântul Arhanghel Gavriil la Bunavestire.

Pe când Sfântul Ioan avea trei ani i-au murit ambii părinți, care erau înaintați în vârstă, dar prin purtarea de grijă a lui Dumnezeu „*copilul creștea și se întărea cu duhul și a fost în pustie până în ziua arătării lui către Israel*” (Luca 1,80).

„Iar în al cincisprezecelea an de domnie a cezarului Tiberiu, pe când Ponțiu Pilat era procurator al Iudeii, Irod, tetrarh al Galileii, și Filip, fratele său, tetrarh al Itureii și al ținutului Trahonitidei, și Lisaniias, tetrarh al Abilenei, în vremea arhieriei Anna și Caiafa, a fost cuvântul lui Dumnezeu către Ioan, fiul lui Zaharia, în pustie. Și a venit el în tot ținutul dimprejurul Iordanului, propovăduind botezul pocăinței, spre iertarea păcatelor, așa cum s-a scris în cartea cuvintelor lui Isaia profetul: Glasul celui ce strigă în pustie: Gătiți calea Domnului, drepte faceți-I cărările. Orice vale se va umple și orice munte și deal se va micșora; cele strâmbe se vor face drepte și căile colțuroase vor fi netede. Și orice trup va vedea mântuirea lui Dumnezeu. În zilele acelea a venit Ioan Botezătorul propovăduind în pustia Iudeii și zicând: «Pocăiți-vă, că s-a apropiat împărăția cerurilor!». Și Ioan era îmbrăcat în haină de păr de cămilă, cu cingătoare de piele împrejurul mijlocului și se hrănea cu lăcuste și miere sălbatică” (Luca 3,1-6; Matei 3,1-2 și Marcu 1,6).

„Atunci au ieșit la el Ierusalimul și toată Iudeea și toată împrejurimea Iordanului. Și se botezau de către el în râul Iordan, mărturisindu-și păcatele. Ioan le spunea mulțimilor care veneau să se boteze de către el: «Pui de vipere, cine v-a învățat să fugiți de mânia ce va să fie? Așadar, faceți-i pocăinței roade vrednice de ea și nu începeți a zice în sinea voastră: Părinte îl avem pe Avraam, căci vă spun eu vouă că și din pietrele acestea poate Dumnezeu să-i ridice fii lui Avraam. Iată că securea stă la rădăcina pomilor; deci, tot pomul care nu face roadă bună se taie și se aruncă în foc». Și mulțimile îl întrebau, zicând: «Așadar, ce să facem?». Iar el, răspunzând, le zicea: «Cel ce are două haine să dea celui ce nu are, și cel ce are bucate să facă la fel». Și au venit și vameșii să se boteze și i-au zis: «Învățătorule, noi ce să facem?». Iar el le-a spus: «Să nu faceți nimic mai mult decât vă este rânduit». Îl întrebau însă și ostașii, zicând: «Dar

noi ce să facem?». Și le-a zis: «Să nu asupriți pe nimeni, să nu învinuiți pe nimeni pe nedrept și să vă mulțumiți cu lefurile voastre»” (Matei 3,5-6 și Luca 3,7-14).

„Iudeii din Ierusalim au trimis la Ioan preoți și leviți să-l întrebe: «Tu cine ești?». Și el n-a tăgăduit și a mărturisit: «Nu eu sunt Hristosul». Și ei l-au întrebat: «Dar cine ești? Ești Ilie?». Zis-a el: «Nu sunt». «Ești Profetul?». Și a răspuns: «Nu». Deci i-au zis: «Cine ești, ca să dăm răspuns celor ce ne-au trimis; ce spui tu despre tine însuși?». El a zis: «Eu sunt glasul celui ce strigă în pustie: Îndreptați calea Domnului, precum a spus profetul Isaia». Și trimișii erau dintre farisei. Și l-au întrebat și i-au zis: «Dacă nu ești tu Hristosul, nici Ilie, nici Profetul, atunci de ce botezi?». Ioan le-a răspuns, zicând: «Eu vă botez cu apă spre pocăință, dar Cel ce vine după mine este mai puternic decât mine, Căruia eu nu sunt vrednic să-I duc încălțămintea; Acesta vă va boteza cu Duh Sfânt și cu foc; a Cărui lopată este în mâna Lui, și El Își va curăți aria și-Și va aduna grâul în hambarul Său, iar pleava o va arde în foc nestins»” (Ioan 1,19-26 și Matei 3,11-12).

„A doua zi L-a văzut Ioan pe Iisus venind către el și a zis: «Iată Mielul lui Dumnezeu, Cel ce ridică păcatul lumii! Și pentru ca El să-i fie arătat lui Israel, de aceea am venit eu botezând cu apă». Iar Iisus a venit la Ioan, ca să fie botezat de către acesta. Ioan însă Îl oprea, zicând: «Eu sunt cel ce are trebuință să fie botezat de Tine, și Tu vii la mine?». Și răspunzând Iisus, i-a zis: «Lasă acum, că astfel se cuvine ca noi să împlinim toată dreptatea». Atunci L-a lăsat. Și după ce a fost botezat, Iisus a ieșit îndată din apă, și iată cerurile I s-au deschis; și Ioan a văzut Duhul lui Dumnezeu pogorându-Se ca un porumbel și venind peste El. Și iată, glas din ceruri grăind: «Acesta este Fiul Meu Cel iubit întru Care am binevoit!»” (Ioan 1,29-31 și Matei 3,13-17).

În timp ce Sfântul Ioan Botezătorul își desfășura activitatea pe malul Iordanului, Irod, tetrarhul Galileii, s-a căsătorit cu Irodiada, fosta soție a fratelui său, Filip, care era tetrarh al Itureii și al Trahonitidei. Întrucât Înaintemergătorul Domnului l-a mustrat pe rege pentru aceasta, *„Irod l-a închis pe Ioan în temniță. Și, ascultându-l, rămânea îndelung pe gânduri și bucuros îl asculta”* (Luca 3,20 și Marcu 6,20).

Din acest exemplu vedem cât de puternic este păcatul în această lume, fiindcă Irod, în loc să se căiască, l-a aruncat pe Sfântul Ioan în temniță, și, cu toate că mergea din când în când în închisoare ca să-l asculte și cădea îndelung pe gânduri, nu și-a schimbat cu nimic viața, nu a renunțat la păcatul de care era înlănțuit.

Din nefericire așa este și astăzi, după aproape două mii de ani. Preotul poate vorbi oricât în biserică pentru oamenii pătimiși, fiindcă aceștia au urechile închise și preferă să asculte ce-i învață alții, care nu sunt decât prorocii antihristului și vor să-i ducă pe calea pierzării.

Vedem astăzi la televiziune, pe internet și în presă atâtea exemple negative, care sunt o adevărată rușine, însă ne sunt prezentate drept modele pozitive, de oameni emancipați, care au scăpat de „ignoranța credinței” și nu mai trebuie să respecte poruncile lui Dumnezeu, care sunt depășite de omul modern, de parcă Dumnezeu ar fi Moș Crăciun în care crezi doar până la o anumită vârstă. Dumnezeu, Creatorul cerului și al pământului, a afirmat însă răspicat: *„Eu sunt Alfa și Omega, Cel Dintâi și Cel de pe Urmă, Începutul și Sfârșitul. Cerul și pământul vor trece, dar cuvintele Mele nu vor trece”* (Apocalipsa 22,13 și Luca 21,33).

Credeți-mă, dragii mei, că pe lângă unii dintre păcătoșii de astăzi, în ceea ce privește legătura regelui Irod cu fosta sa cumnată, acesta apare drept un om normal.

Mai rea decât Irod era „Irodiada, care îl ura pe Ioan și voia să-l omoare, dar nu putea, fiindcă Irod se temea de Ioan, știindu-l bărbat drept și sfânt, și-l ocrotea” (Marcu 6,19-20).

„Și întâmplându-se o zi cu bun prilej, când Irod la ziua sa de naștere le-a făcut ospăț dregătorilor săi și căpeteniilor oștirii și fruntașilor din Galileea, și intrând fiica Irodiadei și jucând, a plăcut lui Irod și celor ce ședeau la masă cu el. Iar regele i-a zis fetei: «Cere de la mine orice vei vrea și-ți voi da». Și s-a jurat: «Orice vei cere de la mine îți voi da, până la jumătate din regatul meu». Și ea a ieșit și a întrebat-o pe maică-sa: «Ce să cer?». Iar aceea i-a răspuns: «Capul lui Ioan Botezătorul». Și îndată intrând cu grabă la rege, i-a cerut, zicând: «Vreau să-mi dai chiar acum, pe tipsie, capul lui Ioan Botezătorul». Și regele s-a întristat mult, dar din pricina jurămintelor sale și a celor ce ședeau la masă cu el, n-a vrut să spună nu. Și regele a trimis numaidecât un temnicer cu porunca de a-i aduce capul lui Ioan Botezătorul. Și ducându-se acela, i-a tăiat capul în temniță, l-a adus pe tipsie și l-a dat fetei, iar fata i l-a dat mamei sale. Și auzind ucenicii lui, au venit, au ridicat trupul lui Ioan și l-au pus în mormânt și s-au dus să-l dea de știre lui Iisus. Și auzind Iisus, a plecat de acolo cu corabia la loc singuratic” (Marcu 6,21-29 și Matei 14,12-13).

Sfântul Apostol Pavel le-a scris evreilor: „În lupta voastră cu păcatul nu v-ați împotrivit până la sânge” (Evrei 12,4), însă din întemnițarea și uciderea Sfântului Ioan Botezătorul remarcăm faptul că acesta a luptat împotriva păcatului până când a suferit o moarte sângeroasă, dar pentru aceasta a primit răsplată îmbelșugată de la Dumnezeu, fiindcă „scumpă este înaintea Domnului moartea cuvioșilor Lui” (Psalmul 115,6).

Dacă Sfântul Ioan Botezătorul nu i se putea împotrivi regelui, care avea drept de viață și moarte asupra supușilor săi, după cum constatăm din ceea ce s-a întâmplat cu Înaintemer-

gătorul Domnului, care a fost ucis fără a fi judecat, Domnul nostru Iisus Hristos S-a jertfit de bunăvoie pentru întreg neamul omenesc. Aceasta o remarcăm la arestarea Mântuitorului din grădina Ghetsimani. După Cina cea de Taină, „*Iisus a ieșit cu ucenicii Săi dincolo de pârâul Cedrilor; unde era o grădină, în care au intrat El și ucenicii Săi. Dar și Iuda, cel care-L vânduse, știa acest loc, pentru că adesea Iisus și ucenicii Săi se adunau acolo. Deci Iuda, luând o trupă de ostași, precum și slujitori de la arhieriei și de la farisei, a venit acolo cu felinare și cu făclii și cu arme. Iar Iisus, știind toate cele ce aveau să vină asupra-I, a ieșit și le-a zis: «Pe cine căutați?»*». I-au răspuns: «*Pe Iisus Nazarineanul*». El a zis: «*Eu sunt*». Dar împreună cu ei stătea și Iuda, cel care-L vânduse. Deci, după ce le-a zis: «Eu sunt», ei s-au dat înapoi și au căzut la pământ. Și iarăși i-a întrebat: «*Pe cine căutați?*». Iar ei au zis: «*Pe Iisus Nazarineanul*». Iisus le-a răspuns: «*V-am spus că Eu sunt; deci, dacă pe Mine Mă căutați, pe aceștia lăsați-i să se ducă*» - spre a se plini cuvântul pe care El l-a spus: «*Dintre cei pe care Mi i-ai dat, pe niciunul nu l-am pierdut*». Iar Simon Petru, având sabie, a scos-o și a lovit pe sluga arhierelui și i-a tăiat urechea dreaptă; iar numele slugii era Malhus. Atunci Iisus i-a zis lui Petru: «*Întoarce sabia ta la locul ei, că toți cei ce scot sabia, de sabie vor pieri. Sau crezi cumva că nu pot să-L rog pe Tatăl Meu și să-Mi trimită acum mai mult de douăsprezece legiuni de îngeri?* Dar cum se vor plini Scripturile, că așa trebuie să fie?»” (Ioan 18,1-10 și Matei 26,52-54). Din cele relatate de Sfinții Evangheliști înțelegem că Mântuitorul ar fi putut scăpa de moarte, dar din iubire față de oameni S-a jertfit pentru noi, fiindcă afirmase anterior: „*Mai mare iubire decât aceasta nimeni nu are, ca viața să și-o pună pentru prietenii săi*” (Ioan 15,13).

După ce a fost răstignit și a înviat din morți, Domnul Hristos le-a spus Sfinților Săi Apostoli: „*Datu-Mi-s-a toată*

puterea în cer și pe pământ. Drept aceea, mergeți și învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, învățându-le să păzească toate câte v-am poruncit Eu vouă. Cel ce va crede și se va boteza, se va mântui; dar cel ce nu va crede, se va osândi” (Matei 28,18-20 și Marcu 16,16).

Dacă în Vechiul Testament existau păgânii și evreii, poporul ales al lui Dumnezeu, după venirea în lume a Fiului lui Dumnezeu toți oamenii sunt chemați să îmbrățișeze credința cea adevărată, pentru că *„Dumnezeu voiește ca toți oamenii să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină”* (I Timotei 2,4). Astfel, dacă în Vechiul Testament Dumnezeu Își alesese un singur popor cu care să conlucreze pentru mântuirea lumii, în urma activității publice a Domnului Hristos toți oamenii au fost chemați să accepte învățătura cea mântuitoare, dar numai unii dintre ei L-au ales pe Dumnezeu și I-au urmat. În istoria de două mii de ani a creștinismului există popoare care au îmbrățișat învățătura Domnului Hristos și s-au botezat, dar și altele care au respins-o, însă de vreme ce Mântuitorul a spus: *„Eu sunt Calea, Adevărul și Viața. Nimeni nu vine la Tatăl decât prin Mine”* (Ioan 14,6), este clar că cei care nu L-au acceptat se vor încuia afară de Împărăția lui Dumnezeu. Acest lucru se va întâmpla și cu evreii care nu L-au primit pe Domnul Hristos, pentru că *„întru ale Sale a venit, dar ai Săi nu L-au primit”* (Ioan 1,11). La un moment dat, Mântuitorul a făcut o afirmație în acest sens în fața iudeilor: *„Vă spun Eu vouă că mulți de la răsărit și de la apus vor veni și vor ședea la masă cu Avraam, cu Isaac și cu Iacob în împărăția cerurilor, iar fiii împărăției vor fi aruncați în întunericul cel mai din afară; acolo va fi plângerea și scrâșnirea dinților”* (Matei 8,11-12).

Dacă Dumnezeu ne-a chemat pe toți oamenii la credința cea adevărată prin Domnul nostru Iisus Hristos, prin Sfinții Săi Apostoli și prin succesorii acestora, noi suntem datori să

răspundem chemării Lui, fiindcă „*mulți sunt chemați, dar puțini aleși*” (Matei 22,14).

În lume există popoare care au hotărât să ignore învățătura cea mântuitoare a Fiului lui Dumnezeu întrupat, dar și altele care au acceptat-o. Noi, românii, avem satisfacția de a fi primit Evanghelia Împărăției lui Dumnezeu prin Sfântul Apostol Andrei, în Scythia Minor, Dobrogea de astăzi, de unde aceasta s-a răspândit în toate provinciile locuite de români, de la om la om, pentru că noi nu am fost încreștinați printr-un decret venit de la un conducător, cum s-a întâmplat cu popoarele din jurul nostru.

Spre deosebire de alte popoare vecine, în istoria cărora este consemnată o dată precisă a creștinării lor (moravii și cehii în 863, bulgarii în 864, sârbii în 868, rușii în 988, ungurii în 1000), noi am primit creștinismul pe parcursul unei perioade de timp, însumând primele secole ale erei creștine, proces ce a avut loc atât prin convertiri individuale, cât și prin lucrare misionară, săvârșindu-se paralel cu procesul etnogenezei poporului român.

Întrucât Sfântul Ioan Botezătorul a trăit în pustie aproape întreaga lui viață, fiind un precursor al monahismului, în special al celui eremitic, în cuvântul meu de astăzi voi vorbi și despre monahism și despre răspândirea acestuia la noi.

Monahismul este o formă de viață religioasă, trăită în singurătate - departe de comunitățile civile, laice, organizate pe plan rural sau urban - dar încadrată în sânul Bisericii lui Hristos sau în cadrul unei comunități religioase (cum sunt călugăriile aparținând și altor religii decât cea creștină).

Monahismul creștin este un mod de viață evanghelică, dedicată rugăciunii, contemplației și ascezei, în totală retragere de lume și în deplină ascultare față de un părinte duhovnicesc. Viața monahală este consacrată unei experiențe personale a Duhului Sfânt, prin ascultare, sărăcie de bunăvoie și feciorie, cele trei voturi caracteristice monahismului creștin.

Monahismul a luat ființă în secolele III - IV, în Egipt. La început, monahii s-au retras la marginea cetăților, apoi în izolarea pustiei, iar ulterior s-au organizat în comunități sau obști frățesti.

Cuviosul Pavel din Teba (227-341), care era un om bogat și erudit, este considerat începătorul monahismului. Acesta s-a retras în pustie în timpul persecuției împăratului Decius, unde a rămas apoi până la moarte. Dintre cei 114 ani de viață cu care l-a binecuvântat Dumnezeu, 91 i-a petrecut în pustie.

Ucenicul acestuia, Sfântul Antonie cel Mare, care a trăit între anii 251-356, este fondatorul monahismului eremitic, adică de viață în pustie. Sfântul Antonie cel Mare este unul dintre cei mai renumiți asceți, care a adunat în jurul său peste 6.000 de călugări. Monahismul eremitic aduna grupuri mici de călugări în jurul unui părinte duhovnicesc, numit „avva”. Cel dintâi stareț din pustia Nitriei a fost avva Ammun, iar în deșertul Sketic avva Macarie.

Un rol important în răspândirea monahismului l-a avut cartea „Viața Sfântului Antonie cel Mare” scrisă de Sfântul Atanasie, arhiepiscopul Alexandriei Egiptului.

Întemeietorul monahismului chinovial sau de viață trăită în comun este Sfântul Pahomie cel Mare (292-346), care în jurul anului 325 a fondat mănăstirea de la Tabena Egiptului, pe Nilul superior. Sfântului Pahomie i-a apărut un înger îmbrăcat în haină monahală, care i-a descoperit regula vieții călugărești de obște.

Sfântului Vasile cel Mare (330-379), arhiepiscopul Cezareii Capadociei, îi revine meritul de a fi desăvârșit monahismul chinovial, prin alcătuirea „Regulilor mici și mari”, care stabilesc principiile după care se conduce viața monahală de obște.

Regulile monahale ale Sfântului Vasile cel Mare sunt în uz în Biserica Ortodoxă până în zilele noastre. Ele l-au inspirat în secolul al IX-lea, la Constantinopol, pe Sfântul Teodor în

organizarea celebrei mănăstiri Studion. De acolo, ele au trecut în Sfântul Munte Athos, apoi în toate țările ortodoxe. Aceste reguli au avut o influență remarcabilă asupra regulii Sfântului Benedict din Apus.

Sfântul Ioan Scărarul (579-649) este socotit întemeietorul isihasmului, în care monahii rostesc fără încetare rugăciunea: „*Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul*”. Un rol important în dezvoltarea isihasmului l-au avut Sfinții Simeon Noul Teolog (949-1022) și Grigorie Palama (1296-1359), arhiepiscopul Tesalonicului.

Din Egipt, monahismul s-a răspândit în Orientul Mijlociu, în Europa, iar ulterior în întreaga lume cunoscută.

Primii călugări cunoscuți de pe teritoriul actual al țării noastre au fost: Sfântul Ioan Casian (circa 360-435), Sfântul Gherman din Dobrogea (368-405), Sfântul Dionisie Exiguul (circa 470-545) și călugării sciți (secolul VI), dintre care s-au evidențiat Leontie și Ioan Maxențiu.

În teritoriile intracarpătice, curând după anul 1000, voievodul Ohtum a ridicat o mănăstire cu hramul Sfântul Ioan Botezătorul, în cetatea Morisena (județul Timiș).

După 1028-1030, Cianadinus, biruitorul lui Ohtum, a ridicat o nouă mănăstire ortodoxă, cu hramul Sfântul Gheorghe, la Oroszlamos (în Banat).

În secolul al XIV-lea exista în Maramureș renumita mănăstire din Peri.

În hotarul comunei Jac, din județul Sălaj, s-au descoperit chilii și biserițe rupestre din secolele V-VIII. De asemenea, viața bisericească din arealul sălăjan este atestată de vestigii arheologice incontestabile, precum chiliile și bisericuțele rupestre de la Brebi și Buciumi, de mănăstirile de la Sângeorzu de Meseș, Bălan, Strâmba, Chechiș, Ciocmani, Dolheni, Cutiș, Popteleac, Stoboru, Șimișna și Treznea.

În bătălia de la Mohacs, din 29 august 1526, armata ungară a fost zdrobită de cea otomană, iar Ludovic al II-lea Jagello, regele Ungariei și al Boemiei, a căzut pe câmpul de luptă. În 11 septembrie același an, capitala Ungariei, Buda, a căzut în mâinile lui Soliman Magnificul. În 29 august 1541, turcii au transformat Ungaria în pașalâc, iar Transilvania a devenit principat autonom sub suzeranitate otomană, fiind obligată să plătească un tribut anual de 10.000 de ducăți, însă ardelenii își puteau manifesta liber credința, chiar și românii ortodocși, cu toate că erau numai tolerați de cele trei națiuni stăpânitoare: unguri, sași și secui și de cele patru religii recepte: catolică, luterană (recunoscută în 1550), calvină (recunoscută în 1564) și unitariană (recunoscută în 1568).

În 12 august 1687, austriecii i-au biruit pe turci, la Mohacs. În toamna aceluiași an, trupele habsburgice au ocupat Clujul, iar principele Mihai Appafy I și dieta s-au refugiat la Sibiu. În 27 septembrie 1687, s-a semnat un tratat, prin care principele Transilvaniei accepta intrarea trupelor habsburgice în Transilvania, predându-le 12 fortărețe, se angaja să le aprovizioneze și promitea să verse în vistieria imperială 700.000 de florini. În schimb, era garantată libertatea religioasă și siguranța principelui. În 9 mai 1688, s-a semnat tratatul de la Sibiu, care a transformat Transilvania în protectorat austriac. Prin aceasta, Ardealul a trecut de sub dominația turcească sub stăpânirea Imperiului Habsburgic, schimbând jugul de lemn de până atunci, cu altul de fier.

Pe la 1700, calvinii dețineau, în principatul transilvan, o situație privilegiată de aproximativ un veac și jumătate, catolicii fiind înlăturați aproape cu desăvârșire din viața politică. Odată cu trecerea Transilvaniei în stăpânirea habsburgilor catolici, puterea calvinilor trebuia slăbită, în vederea întăririi confesiunii catolice, care - între cele patru religii recepte - era cea mai slabă. Cu alte cuvinte, trebuia schimbat raportul de forțe în favoarea

catolicismului. În acest scop, au fost inițiate o serie de acțiuni în favoarea Bisericii Catolice, precum: restituiri de moșii pierdute și de biserici, danii noi, refacerea Episcopioilor din Oradea (1692) și Alba Iulia (1715) etc.

Dar recâștigarea pozițiilor economice, politice și religioase pierdute în favoarea calvinilor sub principii Transilvaniei - majoritatea de confesiune calvină - nu se putea face decât prin sporirea numărului catolicilor. Întrucât recatolicizarea luteranilor, calvinilor și a unitarienilor era, practic, imposibilă, întrucât religiile acestora erau garantate de legile principatului, care au rămas în vigoare și după cucerirea Transilvaniei de către austrieci, misionarii iezuiți și-au îndreptat atenția asupra românilor ortodocși, care erau mai numeroși decât toate cele trei națiuni recepte laolaltă, iar religia lor era numai tolerată. Prin atragerea românilor ortodocși la unirea cu Biserica Romei se urmărea, pe de o parte, creșterea numărului catolicilor și - implicit - creșterea rolului politic al reprezentanților catolicilor în dieta transilvană, iar, pe de altă parte, ruperea legăturilor, de orice natură, cu românii ortodocși din Țara Românească și Moldova.

În 4 decembrie 1691, împăratul Leopold I a dat o diplomă (numită leopoldină, după numele său), în 18 puncte, care a fost o adevărată constituție a Transilvaniei. Prin această diplomă se confirmau privilegiile celor trei națiuni: unguri, sași și secui, precum și drepturile celor patru religii recepte: catolică, luterană, calvină și unitariană. Deci poporul român - și credința sa ortodoxă - era exclus și pe mai departe de la viața politică și socială a țării, fiind socotit tolerat.

În 23 august 1692, Leopold I a înaintat guvernului maghiar un edict, în virtutea căruia toți preoții ortodocși care se unesc cu Biserica Romano-Catolică vor beneficia de aceleași privilegii ca și clerul catolic. Bazându-se pe acest decret imperial, în septembrie 1697, iezuitul Paul Ladislau Baranyi, din Alba Iulia,

a plecat la Viena, spre a prezenta Curții un memoriu al „statului catolic” transilvan (reprezentanții catolicilor din dietă), în vederea unirii românilor ortodocși cu Biserica Romei. Împăratul a dat o rezoluție în 14 aprilie 1698, potrivit căreia se lăsa românilor posibilitatea de a se uni cu oricare dintre cele patru religii recepte sau de a rămâne în vechea lor credință. Preoții care acceptau să se unească cu vreuna dintre religiile recepte, urmau să beneficieze de privilegiile confesiunii respective. În același timp însă, Leopold I a trimis în secret instrucțiuni generalului Rabutin, guvernatorul militar al Transilvaniei, prin care îi cerea să le îngăduie preoților români să se unească numai cu Biserica Romano Catolică.

Un fapt extrem de important îl constituie cel legat de beneficiarii ofertei, pentru că invitația era adresată doar clerului, nu și maselor largi de credincioși. Aici trebuie menționat faptul că preoții ortodocși din Ardeal erau siliți să presteze robotă, în rând cu păstorii lor iobagi, de multe ori să plătească chiar și dijmă preoților luterani și calvini. În cursul războiului turco-austriac, din 1683-1699, preoților români ortodocși le-au fost impuse felurite dări extraordinare de război, în timp ce preoții catolici, luterani, calvini și unitarieni erau scutiți, pe motiv că aparțineau unor confesiuni recepte.

În 2 iunie 1698, cardinalul Kollonich, arhiepiscop de Esztergom și primat al Ungariei, adresa un „manifest” preoților ortodocși români transilvăneni, prin care preciza că urmau să beneficieze de privilegiile Bisericii și ale preoților catolici numai aceia care vor crede și vor mărturisi tot ceea ce învață această Biserică, în special cele patru puncte deosebitoare dintre ortodocși și catolici: primatul papal, împărtășania cu azimă, filioque și purgatoriul.

În toamna anului 1698, Atanasie Anghel, mitropolitul ortodox al Transilvaniei, asupra căruia se exercitaseră numeroase presiuni, și 38 de protopopi, tentați de privilegiile

materiale ale clerului catolic din Ardeal, au acceptat unirea cu Biserica Romei.

Cu toate că majoritatea covârșitoare a preoților și a credincioșilor ortodocși români din Transilvania au rămas fideli credinței lor, în 16 februarie 1699, împăratul Leopold I a dat o diplomă, în care își exprima satisfacția pentru convertirea românilor, grecilor și rutenilor, declarând validă și efectivă unirea lor cu Biserica Romei, prin acceptarea tuturor învățăturilor ei, îndeosebi a celor patru puncte deosebitoare. Prin această diplomă se acordau preoților români uniți toate scutirile și privilegiile de care se bucurau preoții catolici.

Diploma emisă de împăratul Leopold I, în 16 februarie 1699, este considerată decretul de înființare a Bisericii Române Unite.

O anchetă desfășurată de autoritățile din Transilvania a dovedit însă că cei mai mulți dintre românii ortodocși nu și-au părăsit credința.

La câteva zeci de ani după unirea lui Atanasie Anghel și a celor 38 de protopopi trădători cu Biserica Romei, cei mai mulți români din Ardeal își păstrasera credința ortodoxă, iar cei care erau greco-catolici, au constatat că unirea s-a făcut în zadar, întrucât situația politică și materială a românilor din Transilvania nu se îmbunătățise cu nimic. Preoții uniți erau în aceeași situație ca și cei neuniți, ba s-au ivit și conflicte pretutindeni, purtându-se o luptă înverșunată între preoții greco-catolici și cei ortodocși.

În anul 1744, ieromonahul Visarion Sarai a trezit conștiința românilor ardeleni despre pericolul uniaticismului. Poporul, care percepea religia în manifestările sale exterioare, nu a înțeles prăpastia care i se pregătea, rămânând pe mai departe cu convingerea și cu conștiința că el aparținea unei religii, celei ortodoxe. Unii credincioși ortodocși au aflat abia acum de faptul că preoții lor acceptaseră unirea și că ei înșiși erau

considerați uniți, declarând că ei nu își vor părăsi niciodată credința strămoșească.

După ce oamenii au cunoscut adevărul, în comitatele Mureș și Târnava Mică, precum aproape pretutindeni, poporul îi alunga pe preoții uniți, nu numai din biserici, ci chiar și din casele lor. Se înțelege că aceasta a provocat intervențiile armatei imperiale, urmate de arestări și represalii, iar românii ortodocși mureau în toate părțile ca martiri pentru credința lor, fie împușcați sau spânzurați, fie în băți și în temnițe.

În iarna anilor 1745-1746, a fost trimis în Transilvania episcopul rutean unit Manuil Olszavsky de la Muncaci, ca să cerceteze starea de spirit a românilor transilvăneni și situația uniției. În sudul Transilvaniei, episcopul a găsit unirea cu desăvârșire înlăturată, iar poporul îi alunga pe preoții uniți, pe care îi osândeau mai rău decât pe niște șerpi.

În urma acestor constatări, episcopul rutean a recomandat ca preoții ortodocși care agitau spiritele să fie închiși, călugării din câteva mănăstiri din părțile Sibiului să fie expulzați, iar patriarhul din Constantinopol să fie rugat să-i oprească pe ierarhii din Muntenia și Dobrogea de a mai sfinți preoți din Ardeal.

Ascultând de recomandările episcopului Manuil Olszavsky, în 15 aprilie 1746, împărăteasa Maria Tereza a semnat către guvernul Transilvaniei trei decrete în acest sens. Acestea au fost urmate de o perioadă de persecuții, în care unii ortodocși români ardeleni au suferit moarte martirică, iar alții au fost întemnițați. De asemenea, numeroase biserici ortodoxe au fost atribuite uniților.

În primăvara anului 1761, a fost trimis în Transilvania, în calitate de comandant al trupelor de aici, generalul Adolf von Bukow, având misiunea de a înăbuși orice mișcare îndreptată împotriva uniției.

În 5 aprilie 1761, generalul a intrat în Sibiu, iar în 7 aprilie, o delegație formată din patruzeci de români, condusă de

protopopul Ioan din Săliște, Irime Stoica, Opre Mosan și Miclăuș Popa, care spuneau că reprezintă pe toți românii din Ardeal, s-a prezentat cu un memoriu în fața lui. Aceștia au declarat că se supun necondiționat împărătesei, dar că singura lor dorință este de a-și păstra credința ortodoxă.

Membrii delegației au cerut să li se lase bisericile, locurile și pământurile bisericesti. Aceștia au spus: Cu multă sudoare ne-am zidit bisericile, iar locurile și pământurile le-am cumpărat cu banii noștri. Până și bisericile nu demult zidite, nu le-au făcut preoții uniți cu banii lor, ci noi le-am ridicat, din sărăcia noastră. Bisericile mai vechi au fost clădite de strămoșii noștri, de fiii și nepoții lor, când nu se știa încă în Transilvania nimic despre unire. Dar firește, unde preoții uniți pot dovedi că ei au clădit măcar o singură biserică sau mai multe, să le rămână lor.

Generalul însă a refuzat să le atribuie ortodocșilor bisericile și proprietățile ecleziastice, pe motiv că românii sunt, ca națiune și religie, numai tolerați și de aceea nu li se pot aplica legile țării, potrivit cărora majoritatea credincioșilor obține biserica, Bukow urmând să facă împărțirea după bunul său plac.

Când, în Ocna Sibiului, ortodocșii au refuzat să le predea biserica uniților, generalul a ieșit cu șase companii de soldați, cu o trupă de husari și cu câteva tunuri. Poporul înspăimântat a fugit aproape tot în pădure, iar în sat au rămas numai bătrânii, care au fost nevoiți să predea cheile. Episcopul unit, Petru Pavel Aron, care era de față, le-a răpit și sfințit din nou biserica, în timp ce soldații o împresurau.

Întrucât ortodocșii din Făgăraș au refuzat să le predea uniților biserica pe care o ridicase Constantin Brâncoveanu, generalul i-a pedepsit pe unii cu temniță, pe alții cu bătăi, cu amendă în bani sau cu expulzarea. De asemenea, le-a interzis ortodocșilor să-și ridice altă biserică, să slujească în vreo capelă sau casă particulară, retrăgându-le dreptul de a

practica liber credința ortodoxă, de a avea preoți sau de a se înscrie în breasla meșteșugarilor uniți. La fel s-a procedat în numeroase alte localități.

La porunca lui Bukow, s-a făcut un recensământ, care a dovedit că ortodocșii din Transilvania erau cu mult mai numeroși decât uniții. Aici este interesant de menționat faptul că în 1.172 de sate pur ortodoxe, cu 622 de preoți, existau alți 472 de preoți uniți, fără credincioși.

Un alt amănunt demn de menționat al recensământului efectuat din ordinul generalului austriac, este acela că toți creștinii ortodocși aveau dreptul să treacă la unire, dar nu și invers, pentru că prin aceasta s-ar fi tulburat liniștea publică.

În privința conșcrierii credincioșilor în timpul recensământului, s-au făcut numeroase abuzuri, încât numărul uniților a crescut în mod simțitor. De pildă, 47 de sate ortodoxe din părțile Năsăudului au fost declarate unite în mod arbitrar (acestea reprezentând a cincea parte din totalul uniților din Transilvania). Au fost trecute ca unite satele ortodoxe care s-au prezentat în fața comisiei după expirarea termenului, iar altele fără nicio explicație. Așa s-a întâmplat cu 55 de parohii din Țara Hațegului, cu 13.267 de familii, care reprezentau aproape jumătate din totalul uniților.

În acest context, numeroase biserici ortodoxe au fost oferite, în mod abuziv, uniților.

În 13 iunie 1761, cancelarul Transilvaniei, Nicolae Bethlen, a dat următorul ordin: Mănăstirile de lemn ortodoxe să fie arse pretutindeni, cele de piatră să fie dăruite și să fie alcătuit un raport generalului, atât despre cedarea bisericilor ortodocșilor către uniți, cât și despre demolarea mănăstirilor. Iar dacă cineva se va opune acestei preainalte porunci împărătești, dată de mărita comisie, să fie negreșit pedepsit cu moartea prin spânzurare sau prin tăierea capului, ca unul care disprețuiește poruncile împărătești și tulbură pacea și ordinea publică.

Generalului Bukow i se datorează marea barbarie de distrugere a două sute de mănăstiri și schituri din toată Transilvania, cele din lemn fiind arse, iar cele din piatră și cărămidă distruse cu tunurile, ele fiind considerate centre puternice de rezistență ortodoxă. În urma comiterii acestei barbarii, practic, n-a mai rămas urmă de viață monahală ortodoxă în Transilvania, iar Sălajul nu a făcut excepție, de aceea tinerii din Ardeal care simțeau chemarea lui Dumnezeu de a deveni monahi se duceau dincolo de munți pentru a se călugări.

Din comportamentul generalului Bukow și a împărătesei Maria Tereza, care l-a trimis în Transilvania, reiese că acești stăpânitori parcă nu ar fi știut că aici existau creștini cărora le-a fost vestită Evanghelia Împărăției lui Dumnezeu începând cu Sfântul Andrei, ucenicul Sfântului Ioan Botezătorul, apoi cel dintâi Apostol al Domnului Hristos, care a răspândit la noi învățătura cea mântuitoare în primul veac creștin. Mai era oare nevoie ca după 1700 de ani să ne fie adus alt Hristos, cu tunurile? Mântuitorul în care credeam noi de la Sfântul Apostol Andrei nu era bun? Ce fel de creștini sunt aceia care omoară alți creștini în numele Domnului Hristos și distrug biserici și mănăstiri în numele Lui?

Sfântul Ioan Botezătorul a murit pentru credința lui. Domnul Hristos Însuși S-a jertfit pe cruce pentru noi. Sfântul Apostol Andrei a fost și el răstignit pentru credința în Mântuitorul. De aici înțelegem că un creștin adevărat moare, se jertfește pentru credința în Domnul Hristos, nu îi omoară pe alții în numele Mântuitorului. Așa ceva este inadmisibil.

Dintre cei care au fost martirizați de habsburgi în Transilvania, pentru a fi impusă unirea creștinilor ortodocși de aici cu Roma, îi voi menționa pe: Sfântul Cuvios Mărturisitor Visarion, Sfântul Mucenic Oprea, Sfântul Preot Mărturisitor Ioan din Galeș, precum și pe Sfinții Martiri și Mărturisitori Năsăudeni:

Atanasie Todoran din Bichigiu, Vasile din Mocod, Grigorie din Zagra și Vasile din Telciu.

Austriecii nu ne-au adus alt Hristos, dar ne-au trimis în cer, la Domnul Hristos, mucenici rugători pentru neamul nostru, fiindcă Mântuitorul a afirmat: *„Pe cel ce Mă va mărturisi pe Mine în fața oamenilor, îl voi mărturisi și Eu în fața Tatălui Meu Care este în ceruri; dar de cel ce se va lepăda de Mine în fața oamenilor, de acela Mă voi lepăda și Eu în fața Tatălui Meu Care este în ceruri”* (Matei 10,32-33). Omorând alți creștini în numele Domnului Hristos, habsburgii s-au lepădat de Mântuitorul și cu siguranță suportă, în veșnicie, consecințele faptelor lor, iar în această lume oprobriul semenilor lor.

Deși toate mănăstirile și schiturile din județul Sălaj au fost rase de pe suprafața pământului de către austrieci, după anul 1989, când au venit vremuri mai bune pentru români, sălăjenii și-au redeschis mănăstirile vechi, precum Strâmba și Bălan, și au ctitorit altele noi, cum ar fi: Bic, Voivodeni, Rus, Bobota și schiturile Marca și Stârciu.

Deși dezaprob întru totul faptele habsburgilor, le admir zelul, care este asemenea celui al sectarilor din zilele noastre. Cu toate că ei sunt rătăciți, deci obiectul credinței lor este greșit, râvna lor este demnă de luat ca exemplu. Noi, românii ortodocși, nu avem perseverența lor probabil din două motive.

În primul rând pentru că suntem majoritari și dacă se pierde o oaie din turma cuvântătoare ne consolăm cu gândul că mai sunt destule. Acest raționament este greșit, fiindcă noi nu avem voie să pierdem niciun suflet, după cum ne-a atras luarea aminte Sfântul Apostol Pavel: *„Luați aminte la voi înșivă și la toată turma în care Duhul Sfânt v-a pus pe voi episcopi, ca să păstoriți Biserica lui Dumnezeu, pe care El a câștigat-o cu însuși sângele Său”* (Faptele Apostolilor 20,28). De asemenea, Domnul Hristos a afirmat în acest sens: *„Ce părere aveți? Dacă un om are o sută*

*de oi și una dintre ele se rătăcește, nu le lasă el oare în munți pe cele nouăzeci și nouă și, ducându-se, o caută pe cea rătăcită? Și dacă se întâmplă s-o găsească, adevăr vă grăiesc că se bucură de ea mai mult decât de cele nouăzeci și nouă care nu s-au rătăcit. Tot astfel, nu este vrerea Tatălui vostru Celui din ceruri să piară vreunul din aceștia mici” (Matei 18,12-14). Drept aceea, noi suntem datori să ne străduim din răputeri să nu pierdem pe nimeni (din familie, parohie etc.) de la credința cea adevărată, iar dacă s-a întâmplat că cineva a rătăcit calea, trebuie să facem tot ce putem pentru a-l readuce la adevăr, fiindcă „*largă este poarta și lat este drumul ce duce la pieire și mulți sunt cei ce îl află. Și strâmtă este poarta și îngust este drumul ce duce la viață și puțini sunt cei ce îl află*” (Matei 7,13-14).*

În al doilea rând noi nu avem zelul sectarilor pentru că suntem foarte dezbinați. Acest lucru l-am constatat, în special, în străinătate, unde grecii, sârbii, rușii și alți imigranți sunt uniți, pe când conaționalii noștri sunt învrăjbiți și se vând unii pe alții pentru niște interese materiale mărunte, de parcă am avea o genă denaturată, care în loc să ne unească ne dezbină. Din nefericire însă nu este vorba despre așa ceva. Nu avem nicio carență a firii, ci prea ușor cedăm în fața celor de alt neam și a tentațiilor de tot felul, uitând că diavolul, dar și unii oameni, se ghidează de mii de ani după dictonul: „Divide et impera” (Dezbină și stăpânește).

Dovada clară în acest sens o avem în numeroasele trădări din istoria poporului nostru, dintre care voi prezenta doar câteva.

În noaptea de 15 octombrie 1451, domnitorul Moldovei Bogdan al II-lea, tatăl lui Ștefan cel Mare, a fost asasinat în satul Reusenii, de lângă Suceava, de către fratele său, Petru Aron, care i-a urmat la tron.

În 1462, Vlad Țepeș, domnitorul Țării Românești, a fost vândut sultanului Mahomed al II-lea de către fratele său, Radu cel Frumos, care i-a succedat la tron.

În primăvara anului 1474, Ștefan cel Mare l-a instalat ca domn al Țării Românești pe Laiotă Basarab cel Bătrân, fiul fostului domnitor muntean Dan al II-lea, însă în scurt timp acesta a trecut de partea turcilor.

În noiembrie 1477, domnitorul Ștefan cel Mare a năvălit cu armata în Muntenia, și după ce i-a alungat de acolo pe turci, a adus toată țara sub stăpânirea lui și l-a așezat la București pe Basarab cel Tânăr Țepeluș, fiul lui Basarab al II-lea, ca prefect al său, a numit pârcălabi moldoveni în cetăți și a dat toate dispozițiile ca Țepeluș să rămână în sfera politicii sale. Din nefericire însă, Țepeluș n-a întârziat să treacă de partea otomanilor.

Prin mai-iunie 1481, Țepeluș, ajutat de o oaste turcească, a năvălit în Moldova și a prădat regiunea Siretului, până sub Lunca cea Mare. Ștefan cel Mare a pornit imediat la contraatac și i-a împins pe inamici în Muntenia, până la Râmnic, unde s-a dat bătălia cea mare, în ziua de 8 iulie 1481. Țepeluș și turcii au suferit un dezastru complet. În urma victoriei sale, domnitorul Moldovei l-a instalat în tronul Munteniei pe Vlad Călugărul, fiul lui Vlad Dracul. În noiembrie 1481, Țepeluș, ajutat de oamenii sultanului Baiazid al II-lea, a revenit din nou pe tronul de la București. Odată cu topirea zăpezii din anul următor, Ștefan cel Mare a întreprins o nouă expediție în Muntenia. Cu această ocazie, în 10 martie 1482, acesta a cucerit cetatea Crăciuna, din care domnitorii Țării Românești își făcuseră o bază de operații contra Moldovei. Cu prilejul acestei expediții, Vlad Călugărul, sprijinit de oamenii lui Ștefan cel Mare, a pornit împotriva lui Țepeluș, care s-a refugiat peste Olt, unde a fost omorât de boieri, în satul Glogova. Asemenea predecesorilor săi, Vlad Călugărul a trecut imediat de partea turcilor, uitând de ajutorul primit de la Ștefan cel Mare.

În ianuarie 1529, Radu de la Afumați, voievodul Țării Românești, a căzut victima unui complot al boierilor, care l-au

ucis, împreună cu fiul său, Vlad, în biserica de pe dealul Cetățuii din Râmnicu Vâlcea.

În dimineața zilei de 19 august 1601, Mihai Viteazul, „domnul Țării Românești, al Ardealului și a toată Țara Moldovei” a fost asasinat, lângă Turda, din ordinul generalului italian Giorgio Basta, comandantul trupelor habsburgice. Asasinatul a fost pus la cale și executat de străini, dar românilor și, domnitorului însuși, li se poate reproșa faptul că primul făuritor al României Mari nu a avut asigurată protecția într-un teritoriu ocupat, unde se afla alături de aliați care nu inspirau încredere, ceea ce reprezenta un risc și o greșeală impardonabilă, plătită cu sângele bravului conducător de oști.

În primăvara anului 1714, domnitorul Constantin Brâncoveanu al Țării Românești a fost vândut turcilor de către unchiul său, stolnicul Constantin Cantacuzino (care îl crescuse de la vârsta de un an, după ce rămăsese orfan de tată) și de către verișorul său, Ștefan Cantacuzino, cel care îi va urma la tron. Prin trădarea Cantacuzinilor s-au împlinit întocmai cuvintele rostite de Constantin Brâncoveanu: „Când vine războiul și urgia peste țară, boierii se unesc și fac scut în jurul domnitorului. Când este pace și huzur, o ia care încotro, se vând unii pe alții și toți pe domn, de parcă nu ar fi unsul lui Dumnezeu”.

Românilor ortodocși din Ardeal care s-au unit cu Roma în urmă cu trei sute de ani li se poate reproșa, în primul rând, că și-au trădat credința. Unor astfel de oameni, Sfântul Apostol Pavel li s-a adresat în chip mustrător: „*Sunt uimit că de la Cel ce v-a chemat prin harul lui Hristos, voi treceți atât de repede la altă Evanghelie; nu că este alta, ci numai că sunt unii care vă tulbură și voiesc să strice Evanghelia lui Hristos. Dar chiar dacă noi sau un înger din cer v-ar vesti altă Evanghelie decât aceea pe care v-am vestit-o noi, să fie anatema!*” (Galateni 1,6-8), deci greco-catolicii au căzut sub anatema Apostolului neamurilor.

În al doilea rând, greco-catolicii și-au trădat neamul, preferând să fie uniți cu Roma, nu una cu frații lor ortodocși din Transilvania și cu cei de peste munți, împlinind prin aceasta dorința de dezbinare a habsburgilor.

Ce fel de creștini sunt greco-catolicii? Aceștia sunt uniți cu Roma și nu cu Hristos, despre care Sfântul Apostol Pavel a spus că Dumnezeu Tatăl „*toate I le-a supus sub picioare și peste toate L-a dat pe El Cap Bisericii, care este trupul Său, plinătatea Celui ce pe toate întru toți le plinește*” (Efeseni 1,22-23).

Ce fel de patrioți sunt greco-catolicii care s-au rupt de Ortodoxie, liantul de veacuri al românilor de pretutindeni, pentru niște avantaje materiale, pe care nici măcar nu le-au primit?

Ce sunt de fapt greco-catolicii? Nu sunt catolici, pentru că preoții lor se căsătoresc, poartă veșminte ortodoxe, săvârșesc Liturgia bizantină și țin calendarul ortodox, dar nu sunt nici ortodocși, pentru că acceptă primatul papal, Filioque, purgatorii și săvârșesc Sfânta Liturghie cu azimă.

Ce este atunci Biserica Unită cu Roma, Greco-Catolică? În pofida numelui ei, această Biserică hibrid nu a luat ființă pentru a-i uni pe români, ci pentru a-i dezbină, ceea ce continuă să facă cu mult succes și după trei sute de ani de la apariția ei.

Să revenim acum la Sfântul Ioan Botezătorul, a cărui Tăiere a Capului o prăznuim noi astăzi.

Irod și Irodiada, în loc să asculte mustrarea Sfântului Ioan Botezătorul și să-și schimbe viața, au preferat să omoare un om nevinovat, despre care Domnul Hristos a afirmat: „*Adevăr vă grăiesc: Între cei născuți din femei nu s-a ridicat unul mai mare decât Ioan Botezătorul*” (Matei 11,11).

Să nu ne asemănăm celor doi, iar dacă s-a întâmplat să fim înșelați de diavol și am păcătuit, să ne căim și să ne spovedim, pentru că „*dacă ne mărturisim păcatele, Dumnezeu este*

credincios și drept ca să ne ierte păcatele și să ne curățească de toată nedreptatea” (I Ioan 1,9).

Mă bucur că ne-am rugat împreună și anul acesta la hramul mănăstirii Bic, a cărei biserică am sfințit-o anul trecut, în ziua de 15 august, împreună cu Înaltpreasfințitul Părinte Athenagoras, mitropolitul Mexicului.

Maicii starețe Marina îi urez să-i dea Dumnezeu sănătate și putere pentru a desfășura o misiune cât mai frumoasă aici, împreună cu obștea pe care o conduce, fiindcă numeroși oameni aleargă la mănăstiri cu problemele pe care le au și își găsesc alinare. Să fiți convinși că între mănăstiri și parohii nu există o competiție, ci acestea se completează reciproc, lucrând împreună pentru mântuirea credincioșilor Bisericii lui Hristos.

Tuturor vă doresc să aveți parte de un hram binecuvântat. Bunul Dumnezeu, Maica Domnului și Sfântul Ioan Botezătorul să ne poarte de grijă pe cărările vieții, să ne ferească de rău și să ne ajute să călătorim pe valurile cele înspumate ale acestei vieți către limanul cel neînviforat al mântuirii din Împărăția lui Dumnezeu.

Amin

Nașterea Maicii Domnului

(8 septembrie)

Preacucernici Părinți, iubiți credincioși,

Spre deosebire de Anul Nou calendaristic, cel bisericesc începe la întâi septembrie, iar prima sărbătoare a acestuia este Nașterea Maicii Domnului, care nu a fost rânduită în această perioadă la voia întâmplării, ci pentru a evidenția faptul că de acum se ivesc zorii mântuirii și plinirea vremii este tot mai aproape.

Primele șase cifre sunt ale creației, ale lucrării, reprezentând zilele în care Dumnezeu a adus lumea în existență. Numărul șapte este al zilei odihnei Domnului și a omului, la porunca lui Dumnezeu, care se repetă săptămânal și trece, ca și omul. Cifra a opta însă, închipuie ziua veșniciei, odihna veacului viitor, ziua veșnicei prăznuiri cu Domnul Hristos, care nu va avea sfârșit. De aceea Dumnezeu a rânduit ca Sfânta Fecioară Maria să vină în această lume în ziua de opt septembrie, pentru a arăta că datorită nașterii ei, urmată de o viață fără de păcat, Fiul Cel veșnic al lui Dumnezeu S-a întrupat din pântecul ei cel preacurat, a biruit moartea și le-a dăruit oamenilor viața veșnică în Împărăția Cerurilor.

Sfânta Scriptură nu consemnează nașterea Sfintei Fecioare Maria, însă avem informații despre aceasta în Sfânta Tradiție.

Nașterea Sfintei Fecioare Maria face legătura dintre Vechiul și Noul Testament, punând capăt etapei promisiunilor și a așteptării și inaugurând vremea harului și a mântuirii prin Domnul nostru Iisus Hristos, pentru că așa cum a afirmat Sfântul Ioan

Botezătorul, „*Legea prin Moise s-a dat, dar harul și adevărul au venit prin Iisus Hristos*” (Ioan 1,17).

La acest praznic noi anticipăm re-crearea noastră prin har, schimbarea Legii celei Vechi și trecătoare cu cea Nouă și nepieritoare, înlocuirea literei cu Duhul și a umbrei cu realitatea.

În calendarul creștin sfinții sunt pomeniți întotdeauna în ziua morții lor, când s-au născut la viața de veci, pentru că atât timp cât trăiește, omul este supus ispitelor, însă după mutarea din viața trecătoare, vrăjmașul nu mai poate ispiti pe nimeni. Deci noi îi prăznuim pe sfinți în ziua morții lor, când lupta lor cu diavolul a încetat, iar aceștia, după o viață de eforturi duhovnicești, se duc la odihnă în Împărăția lui Dumnezeu, conform celor afirmate de Mântuitorul: „*Veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați, și Eu vă voi odihni pe voi!*” (Matei 11,28).

Cu toate acestea, în privința Domnului Hristos, a Maicii Domnului și a Sfântului Ioan Botezătorul, Biserica a făcut o excepție, cei trei fiind prăznuiți și în ziua nașterii, fiindcă Domnul Hristos este Fiul lui Dumnezeu întrupat, Sfânta Fecioară Maria este cea care L-a născut în această lume, iar Sfântul Ioan este Înaintemergătorul și Botezătorul Mântuitorului, deci toți trei au jucat un rol esențial în opera de mântuire a lumii.

Referitor la Maica Domnului există mai multe profeții în Vechiul Testament.

Cea dintâi prorocie din Sfânta Scriptură reprezintă începutul și prototipul tuturor profețiilor. După ce Adam și Eva, în grădina Edenului, în urma cuvintelor amăgitoare ale diavolului-șarpe au mâncat din rodul pomului oprit, Dumnezeu i-a zis șarpelui: „*Dușmănie voi pune între tine și femeie, între sămânța ta și sămânța ei; aceasta îți va zdrobi ție capul, iar tu îi vei înțepa călcâiul*»” (Facere 3,15).

Dușmănia dintre sămânța șarpelui și cea a femeii anunțată de Dumnezeu arată, pe de o parte, conflictul permanent dintre

neamul omenesc (urmașii Evei) și Satana, iar pe de altă parte, lupta dintre Mesia și puterile întunericului.

Această prorocie nu vorbește doar despre venirea în lume a lui Mesia, ci oferă și cel mai vechi indiciu al modului unic al zămislirii Lui, prin expresia „sămânța ei” (sămânța femeii), când în mod normal ar trebui să vorbim despre sămânța bărbatului. Astfel, aici avem prima vestire a zămislirii mai presus de fire a Mântuitorului, despre Care s-a prezis că va veni în lume într-o manieră unică, vorbindu-se despre „sămânța ei” - sămânța femeii, nu despre cea a bărbatului.

Prin sămânța femeii care este vrăjmașă seminței diavolului trebuie să înțelegem pe Cineva anume dintre urmașii femeii, adică pe Cel Care din veșnicie a fost mai înainte așezat spre mântuirea oamenilor și la plinirea vremii s-a născut din femeie, fără sămânță bărbătească.

Prorocul Isaia nu vorbește voalat, ci foarte deslușit atunci când spune: *„Iată, fecioara va lua în pântece și va naște fiu și-L vor chema cu numele de Emanuel”* (Isaia 7,14).

Același profet a mai scris: *„Toiag din rădăcina lui Iesei se va ivi și un Lăstar din rădăcina lui se va ridica”* (Isaia 11,1). Pe de o parte, Toiagul și Lăstarul Îl reprezintă pe Domnul Hristos, Păstorul cel bun și Mântuitorul lumii. Pe de altă parte, Sfinții Părinți spun că acest toiag o simbolizează pe Sfânta Fecioară Maria, care era din casa lui David, fiul lui Iesei. Ea este „toiagul” de care, rezemată fiind firea noastră omenească, leapădă bătrânețea neputincioasă și stricăciunea, pășind ușor spre cer.

Despre pururea fecioria Maicii Domnului a scris prorocul Iezechiel: *„Ușa aceasta va fi încuiată; ea nu se va deschide și nimeni nu va trece prin ea; căci Domnul, Dumnezeuul lui Israel, va intra prin ea, și ea va fi încuiată”* (Iezechiel 44,2).

Despre slava de care se bucură Maica Domnului în Împărăția cerurilor, stând de-a dreapta Fiului lui Dumnezeu și

Fiul ei, a scris înaintașul ei, regele David: „*Stătit-a împărăteasa de-a dreapta Ta, îmbrăcată în haină aurită și prea înfrumusețată*” (Psalmul 44,11).

Maica Domnului nu a fost doar prevestită, ci și preînchipuită în Vechiul Testament.

După ce potopul din timpul lui Noe a încetat și apele au început să scadă, „*corabia s-a oprit pe muntele Ararat și după ce a secat apa de pe pământ, Noe a trimis o porumbiță ca să vadă dacă apele au scăzut de deasupra feței pământului. Dar porumbița, negăsind loc de odihnă pentru picioarele ei, s-a întors la el în corabie; căci încă era apă pe toată fața pământului. Și Noe și-a întins mâna și a apucat-o și a băgat-o la el în corabie. Și așteptând încă alte șapte zile, din nou a trimis porumbița din corabie. Și porumbița s-a întors la el spre seară; și iată, avea în cioc o ramură verde de măslin. Atunci a cunoscut Noe că apele se scurseseră de pe fața pământului. Și încă alte șapte zile așteptând, din nou i-a dat drumul porumbiței; dar aceasta nu s-a mai întors la el*” (Facere 8,4 și 7-12).

În edițiile românești ale Sfintei Scripturi citim că Noe a trimis un porumbel pentru a vedea dacă apele au scăzut. Cu toate acestea, în Septuaginta, traducerea grecească a textului original ebraic al Vechiului Testament, care este normativă în Biserica noastră, în relatarea episodului de pe muntele Ararat nu este utilizat termenul „το περιστερί” (to peristeri), adică „porumbel”, ci cel de „η περιστερά” (i peristera), care se traduce prin „porumbiță”.

Astfel, Sfânta Fecioară Maria a fost preînchipuită de porumbița lui Noe, căci precum aceea i-a adus patriarhului vestea cea bună a încetării potopului, tot așa și Maica Domnului, porumbița cea aleasă de Dumnezeu, prin nașterea Fiului ei a adus în lume vestea cea bună a mântuirii lumii, după cum le-a grăit îngerul Domnului păstorilor de lângă Betleem: „*Iată, vă*

binevestesc vouă bucurie mare, care va fi pentru tot poporul; că în cetatea lui David vi S-a născut azi Mântuitor, Care este Hristos Domnul” (Luca 2,10-11).

În cartea Facerii citim că „Iacov a avut un vis. Iată, o scară era sprijinită pe pământ, al cărei vârf atingea cerul; iar îngerii lui Dumnezeu se suiau și se pogorau pe ea” (Facere 28,12).

Scara lui Iacov o simbolizează pe Maica Domnului. Pe de o parte, aceasta ne arată coborârea lui Dumnezeu pe pământ, la oameni, prin intermediul Sfintei Fecioare Maria, care L-a născut pe Fiul lui Dumnezeu, iar pe de altă parte, prin Maica Domnului, care L-a purtat în pânțece pe Fiul lui Dumnezeu, cunoaștem înalta menire a tuturor oamenilor, aceea de a-L purta pe Dumnezeu în suflet, prin credință, dar și în trup, prin Sfânta Euharistie.

Maica Domnului a fost scara pe care Dumnezeu S-a pogorât până la noi și pe care firea noastră s-a suit până de-a dreapta lui Dumnezeu, Sfânta Fecioară Maria fiind primul om îndumnezeit.

„Într-o zi Moise păștea oile lui Ietro, socrul său, preotul din Madian. Și dacă și-a mânat el turma până dincolo de pustie, a ajuns la muntele lui Dumnezeu, la Horeb; iar îngerul Domnului i S-a arătat într-o pară de foc din mijlocul unui rug; și Moise a văzut că rugul ardea, dar nu se mistuia” (Ieșire 3,1-2).

Acest rug o preînchipuie pe Maica Domnului, fiindcă ea a fost rugul care a primit în sine focul dumnezeirii fără a fi arsă de el. De asemenea, acest rug prevestește pururea fecioria ei, fiindcă prin nașterea Pruncului Iisus nu i s-a veștejit frumusețea fecioriei.

„În ziua a cincisprezecea a celei de a doua luni după ieșirea fiilor lui Israel din țara Egiptului, au ajuns ei în pustia Sin, care este între Elim și Sinai. Aici toată obștea fiilor lui Israel a cârtit împotriva lui Moise și Aaron. Au zis către ei fiii lui Israel: «Mai bine am fi murit bătuți de Domnul în țara

Egiptului, când ședeam împrejurul căldărilor cu carne și mâncam pâine pe săturate, decât să ne fi adus voi în acest pustiu pentru ca toată obștea aceasta să moară de foame». Domnul însă a zis către Moise: «Iată, Eu voi face să plouă pentru voi pâine din cer. Așadar, va ieși poporul și va aduna în fiecare zi atât cât trebuie pentru o zi, ca să-i pun la încercare; vor umbla ei după legea Mea, sau nu? Dar în ziua a șasea, când ei vor pregăti ceea ce au strâns, vor vedea că este de două ori mai mult decât adunau într-o altă zi pentru o zi». Atunci au zis Moise și Aaron către toată adunarea fiilor lui Israel: «Diseară veți cunoaște că Domnul este Cel ce v-a scos pe voi din țara Egiptului, iar mâine dimineată veți vedea slava Domnului; că El a auzit cârtirea voastră împotriva lui Dumnezeu; fiindcă noi, ce suntem noi ca să cârtiți împotriva noastră?». Și a mai zis Moise: «Când Domnul vă va da seara carne să mâncați și dimineată pâine să vă săturați, aceasta va fi pentru că Domnul v-a auzit cârtirea împotriva noastră; fiindcă noi, ce suntem noi? Nu împotriva noastră vă este cârtirea, ci împotriva lui Dumnezeu». Moise i-a zis apoi lui Aaron: «Spune la toată adunarea fiilor lui Israel: Apropiați-vă înaintea lui Dumnezeu, fiindcă El v-a auzit cârtirea». Și în timp ce Aaron vorbea către toată adunarea fiilor lui Israel, ei au privit spre pustie: și iată, slava Domnului s-a arătat în nor. Și a grăit Domnul către Moise și a zis: «Am auzit cârtirea fiilor lui Israel. Spune-le dar: Seara carne veți mânca, iar dimineată vă veți sătura de pâine, și veți cunoaște că Eu sunt Domnul, Dumnezeul vostru». Iar dacă s-a făcut seară, s-au ridicat prepelițe și au acoperit tabăra; iar dimineată, după ce s-a luat roua dimprejurul taberei, iată că pe fața pustiei se afla ceva mărunt ca niște grăunțe, ceva albicios ca grindina pe pământ. Și văzând-o fiii lui Israel, au zis unul către altul: «Ce este aceasta?». Că nu știau ce este. Iar Moise le-a zis: „Aceasta este pâinea pe care Dumnezeu v-a

dat-o ca hrană. Iată cuvântul pe care vi l-a poruncit Domnul: Strângeți din ea fiecare cât îi trebuie să mănânce - un omer de fiecare om - după numărul sufletelor voastre; fiecare să adune pentru cei pe care-i are în cortul său!». Fiii lui Israel au făcut așa: unii au adunat mai mult, alții mai puțin; dar măsurând cu omerul, celui ce avea mai mult nu i-a prisosit, iar celui ce avea mai puțin nu i-a lipsit: fiecare adunase atâta cât li se cuvenea celor ce erau cu el. A zis Moise către ei: «Nimeni să nu lase din ea până dimineață». Ei însă n-au ascultat de Moise, ci unii au lăsat din ea până în dimineața următoare; dar a făcut viermi și s-a stricat. Iar Moise s-a mâniat pe ei. Așadar, fiecare aduna dis-de-dimineață după cât îi trebuia; că dacă începea soarele să dogorească, mana neculeasă se topea. Și în ziua a șasea au adunat de două ori mai multă hrană: câte două omere de fiecare. Iar căpeteniile adunării au venit toți să-l înștiințeze pe Moise. Iar Moise le-a zis: Iată ce a zis Domnul: «Măine este sâmbătă, zi de sfântă odihnă închinată Domnului; ce aveți de copt, coaceți; ce aveți de fiert, fierbeți; iar ceea ce prisosește puneți deoparte și păstrați totul pe a doua zi». Și dacă au lăsat ei din acestea până dimineața, așa cum le poruncise Moise, nici nu s-au stricat, nici n-au făcut viermi. Apoi a zis Moise: «Mâncați-o astăzi, căci astăzi este odihna închinată Domnului; astăzi n-o veți afla pe câmp. Șase zile veți aduna, dar ziua a șaptea este zi de odihnă: n-o veți afla». Și în ziua a șaptea au ieșit unii din popor să adune, și n-au găsit. Atunci Domnul a zis către Moise: «Până când vă veți încăpățâna voi să nu ascultați de poruncile Mele și de legea Mea? Vedeți: fiindcă Domnul v-a dat vouă această zi spre odihnă, de aceea vă dă El în ziua a șasea pâine pentru două zile; rămâneți fiecare în corturile voastre: în ziua a șaptea să nu iasă nimeni din locul în care se află». Și s-a odihnit poporul în ziua a șaptea. Fiii lui Israel au numit-o mană; aceasta era ca sămânța de coriandru; era albă,

iar gustul îi era ca al unei turte cu miere. Iar fiii lui Israel au mâncat mană timp de patruzeci de ani, până ce au ajuns în hotarele țării Canaanului” (Ieșire 16,1-31 și 35).

Mana trimisă de Dumnezeu poporului ales în pustie nu a crescut din vreo sămânță cultivată de om în pământ, ci era pâine gata făcută, fără de sămânță și nelucrată, pogorâtă de sus și așezată pe pământ. Însă pâinea ce s-a coborât din cer nu era fără de materie, căci cum s-ar face hrană trupului ceva netrupesc? Deci așa cum această pâine nu a avut nevoie nici de sămânță, nici de stropire, ci pământul, rămânând cum era, s-a umplut de această hrană dumnezeiască, de care se împărtășeau cei ce flămânzeau, tot așa și Fiul lui Dumnezeu Cel netrupesc S-a zămislit fără sămânță bărbătească în pântecul Sfintei Fecioare Maria și S-a făcut om, iar la nașterea Lui, Maica Preacurată nu și-a stricat pecetea fecioriei, fiind fecioară înainte de naștere, în timpul acesteia și după naștere. Așadar, mana este o prevestire a pururea fecioriei Maicii Domnului.

Mana mai simbolizează și Sfânta Euharistie, Preasfântul Trup și Sânge al Domnului Hristos.

„Iar Moise a zis către Aaron: «Ia un vas de aur și toarnă în el un omer plin cu mană și pune-l înaintea lui Dumnezeu, ca să se păstreze în viitor pentru urmașii voștri!». Și l-a pus Aaron înaintea chivotului mărturiei, ca să fie păstrat, așa cum Domnul îi poruncise lui Moise” (Ieșire 16,33-34).

Din moment ce mana simbolizează și Preasfântul Trup și Sânge al Domnului Hristos, vasul de aur umplut cu mană o reprezintă pe Maica Domnului.

În timp ce Moise îi conducea pe fiii lui Israel prin pustie, aceștia s-au răzvrătit împotriva lui și a lui Aaron, în legătură cu cei pe care Dumnezeu îi alesese să slujească la cortul mărturiei. *„Atunci a grăit Domnul către Moise, zicând: «Vorbește-le fiilor lui Israel și ia de la ei câte un toiag, un toiag de fiecare*

seminție, de la toate căpeteniile lor după semințiile lor; întru totul douăsprezece toiège, și numele fiecăruia scrie-l pe toiagul său. Cât despre numele lui Aaron, să-l scrii pe toiagul lui Levi, căci un toiag va fi pentru fiecare căpetenie de seminție. Și le vei pune în cortul mărturiei, în fața chivotului mărturiei, acolo unde Mă arăt Eu ție. Și omul al cărui toiag va odrăsli, el este cel pe care l-am ales; și așa voi risipi de la Mine cârtirea fiilor lui Israel cu care cârtesc împotriva voastră». Iar Moise le-a grăit fiilor lui Israel; și toate căpeteniile lor i-au dat toiégele, câte un toiag de fiecare căpetenie, adică douăsprezece toiège, după cele douăsprezece seminții ale lor; iar toiagul lui Aaron era printre toiégele lor. Apoi Moise a pus toiégele înaintea Domnului, în cortul mărturiei. Și a doua zi au intrat Moise și Aaron în cortul mărturiei; și iată că pentru casa lui Levi toiagul lui Aaron odrăslise, înmugurise, înflorise și făcuse migdale. Atunci Moise a scos toate toiégele de dinaintea Domnului înaintea tuturor fiilor lui Israel; și au văzut, și fiecare și-a luat toiagul său. Și a zis Domnul către Moise: «Pune toiagul lui Aaron în fața chivotului mărturiei, să fie păstrat ca semn pentru fiii neascultării». Iar Moise și Aaron au făcut așa cum Domnul îi poruncise lui Moise; întocmai au făcut» (Numeri 17,1-11).

Maica Domnului a fost preînchipuită prin toiagul lui Aaron care a odrăslit, pentru că așa cum, în mod firesc, un lemn uscat nu poate înverzi, înmuguri și rodi, nici o femeie stearpă nu poate zămisli și naște, însă, prin lucrarea lui Dumnezeu, Ana, mama Sfintei Fecioare Maria, care era stearpă, a zămislit și a născut la o vârstă înaintată.

Totodată, toiagul lui Aaron care a odrăslit simbolizează și zămislirea și nașterea Pruncului Iisus din Sfânta Fecioară Maria fără sămânță bărbătească.

Sfânta Fecioară Maria nu a fost aleasă la voia întâmplării să devină Maica Domnului, ci pe lângă faptul că ea făcea parte

din poporul ales și din casa lui David, ea se număra printre succesorii lui Set, cel de-al treilea copil al lui Adam și al Evei, la nașterea căruia mama sa a exclamat: „*Mi-a dat Dumnezeu un alt fiu în locul lui Abel, pe care din invidie l-a ucis Cain*” (Facere 4,25). La fel s-a petrecut și cu Fiul lui Dumnezeu întrupat, care Și-a asumat firea umană din Sfânta Fecioară Maria, dar curățită de păcatul strămoșesc la Buna Vestire, în locul firii întinate de păcat a lui Adam, pe care, din invidie, l-a ucis diavolul, începătorul răutății.

În cartea Facerii citim despre „*fiii lui Dumnezeu*” (Facere 6,2 și 4). Întrucât Abel a fost omorât de tânăr, nu a avut copii. Descendenții lui Cain cu siguranță că nu puteau purta numele de „*fii ai lui Dumnezeu*”. Ceilalți fii și celelalte fiice ale protopărinților (Facere 5,4) nu sunt pomeniți cu numele. Tot în Geneză este consemnat că „*lui Set i s-a născut un fiu și i-a pus numele Enos. De atunci au început oamenii să cheme numele Domnului Dumnezeu*” (Facere 4,26). Întrucât Set și Enos au fost oameni credincioși, cercetătorii Sfintei Scripturi au tras concluzia că „*fiii lui Dumnezeu*” menționați în cartea Facerii nu pot fi decât urmașii lui Set. Așadar, Set este începutul neamului fiilor lui Dumnezeu și o prefigurare a învierii, deci dintre descendenții acestuia a făcut parte Sfânta Fecioară Maria, din care S-a născut Fiul lui Dumnezeu întrupat.

Tatăl Sfintei Fecioare Maria se numea Ioachim și se trăgea din Betleem, din neamul lui David. Ana, soția lui, era din același neam, ea fiind fiica preotului Matan și a soției sale, Mariam.

După căsătorie, cei doi s-au stabilit în Ierusalim.

Cu toate că Ioachim și Ana își doreau foarte mult un copil, anii treceau, dar dorința lor nu se împlinea.

Evreii știau prea bine că din poporul lor se va naște Mesia, de aceea ei aveau numeroși copii, cu gândul că unul dintre ei va fi Mântuitorul lumii sau cel puțin un predecesor al acestuia. Din

acest motiv, familiile fără copii erau considerate uitate sau chiar blestemate de Dumnezeu, fiind disprețuite și uneori ironizate.

Ioachim și Ana erau oameni cu frica lui Dumnezeu, rugători, postitori și milostivi, dar cu toate că săvârșeau numeroase fapte bune, dorința lor cea mai fierbinte, de a avea un copil, nu se realiza.

Cu prilejul unei mari sărbători, cei doi au dus la templul din Ierusalim un dar, însă preoții au refuzat să-l primească, spunându-le că din moment ce ei sunt deja în vârstă și nu au niciun copil, Dumnezeu nu se va bucura de jertfa lor.

Rușinați și răniți profund, pentru ceva de care nu erau vinovați, cei doi soți au plecat spre casă. Pe drum însă, Ioachim i-a spus Anei că el se va retrage o perioadă de timp pentru post și rugăciune mai intensă în peștera de la Hozeva, în care prorocul Ilie a fost hrănit de corbi, îndemnând-o și pe soția lui să-și sporească faptele de milostenie, postul și rugăciunea, în speranța că Dumnezeu îi va asculta și pe ei și îi va binecuvânta cu un urmaș.

Avându-i în minte pe Avraam și pe Sara, precum și pe alții care au trăit aceeași experiență nefericită ca și a lor, dar în cele din urmă au dobândit un copil, cei doi soți și-au înmulțit rugăciunea, făgăduindu-I lui Dumnezeu că dacă vor avea un copil îl vor închina Lui.

Văzând credința, răbdarea și perseverența lui Ioachim și a Anei, Dumnezeu i-a trimis fiecăruia dintre cei doi câte un înger, care le-a vestit că rugăciunea le-a fost ascultată și că vor avea o fiică, pe care să o numească Maria.

Cei doi s-au revăzut plini de bucurie în casa lor din Ierusalim, iar la scurt timp Ana a zămislit.

Conform tradiției bisericești, în ziua de 8 septembrie s-a născut Sfânta Fecioară Maria, oferind negrăită bucurie nu doar părinților ei, ci întregii umanități, pentru că opera de răscumpărare

a omenirii din robia diavolului era tot mai aproape, numărându-se de acum în ani.

Se crede că Ioachim și Ana aveau o casă în apropierea scăldătorii Vitezda din Ierusalim, unde s-a născut și și-a petrecut primii ani ai vieții Sfânta Fecioară Maria.

În vechime, în locul respectiv a fost construită o biserică bizantină, care a fost parțial distrusă de perși în anul 614, fiind ulterior restaurată, dar apoi a ajuns din nou în ruine.

În prezent, lângă fosta biserică bizantină, există un lăcaș de cult închinat Sfinților Ioachim și Ana.

În faptul că Ana a fost stearpă, Sfântul Ioan Damaschin vede sterilitatea sau lipsa harului dumnezeiesc din întreaga umanitate în urma păcatului strămoșesc și a celor personale săvârșite de toți oamenii, conform celor afirmate de psalmistul David: *„Domnul a privit din cer spre fiii oamenilor să vadă dacă este cineva care înțelege sau care-L urmează pe Dumnezeu, dar toți s-au abătut, împreună netrebnici s-au făcut, nu-i nimeni care să facă binele, nu, nici măcar unul nu este!”* (Psalmul 13,2-3). Odată cu izbăvirea Anei de sterpiciune, manifestată prin zămislirea și nașterea Sfintei Fecioare Maria, s-a dovedit că harul dumnezeiesc a început să lucreze din nou în umanitate, chiar dacă într-un mod nedeplin.

Minunea întrupării Domnului Hristos necesita acest miracol prealabil, parte integrantă a unui proces de pregătire treptată, în care natura umană avea să cedeze tot mai mult locul harului dumnezeiesc.

Nu doar Ioachim și Ana nu au putut avea copii, la fel s-a întâmplat și cu alte cupluri faimoase din Vechiul Testament, cum au fost: Avraam și Sara (părinții lui Isaac), Isaac și Rebeca (părinții lui Isav și Iacov), Elcana și Ana (părinții lui Samuel), Zaharia și Elisabeta (părinții Sfântului Ioan Botezătorul), care au fost binecuvântați de Dumnezeu cu copii în urma a numeroase

și fierbinți rugăciuni, iar toți aceștia au jucat un rol important în istoria poporului ales și chiar a mântuirii lumii.

Cu toate acestea, există și o deosebire între Ioachim și Ana și toate celelalte personalități din Vechiul Testament pomenite, pentru că, în afară de Ioachim și Ana, toate celelalte cupluri au avut băieți, dar cu toate acestea, Sfânta Fecioară Maria s-a ridicat cu mult deasupra tuturor, din moment ce ea este „mai cinstită decât heruvimii și mai mărită fără de asemănare decât serafimii”.

Ioachim și Ana și-au numit fiica Maria, după cum le spusese îngerul care le-a vestit nașterea ei.

Cu toate că în limba ebraică acest nume se găsește sub formele de „Miriam” sau „Mariam”, așa cum se numea sora lui Moise, care era prorociță (Ieșire 15,20), fiind cel mai frecvent nume pe care îl poartă femeile din Țara Sfântă până în zilele noastre, întrucât Noul Testament a fost scris în limba greacă, Maica Domnului a fost întotdeauna numită Maria, purtând forma grecizată a numelui ebraic.

Din punct de vedere etimologic acest nume provine ori din egipteană, ori din ebraică și are multiple semnificații, precum: „binecuvântată de Dumnezeu”, „doamnă”, „împărăteasă”, „stăpână”, „cea aleasă”, „cea frumoasă” etc.

Numele de Maria este frecvent întâlnit în Noul Testament, unde pe lângă Maica Domnului îl mai purtau patru femei: Maria Magdalena (Matei 27,56), Maria, mama lui Iacov (Matei 27,56), Maria lui Cleopa (Ioan 19,25) și Maria, sora lui Lazăr (Ioan 11,1).

Timp de trei ani, Ioachim și Ana s-au bucurat de fiecare moment trăit alături de fiica lor, însă după cum Îi promisese ră lui Dumnezeu, când aceasta a împlinit vârsta de trei ani, au dus-o la templul din Ierusalim și I-au închinat-o Domnului. Dacă în urmă cu câțiva ani de zile darul celor doi nu a fost acceptat de preoții de aici, de această dată Sfânta Fecioară Maria a fost primită cu multă bucurie la templu, unde ea s-a pregătit să

devină templu viu, adică cea în care se va sălăşlui după Buna Vestire Fiul lui Dumnezeu, asumându-Şi din ea firea cea omenească pentru a o îndumnezei.

Pentru ca Dumnezeu să poată mântui omenirea era nevoie de o persoană în care dreptatea şi curăţia să fie prezente la un nivel care să permită întruparea Fiului Său, fiindcă Dumnezeu nu vine acolo unde este răutate, păcat şi necredinţă. Conform mărturiei fericitului Ieronim, toţi sfinţii au luat de la Dumnezeu câte unul sau mai multe daruri, în timp ce Sfânta Fecioară Maria a fost plinirea tuturor darurilor dumnezeieşti. Sfânta Fecioară Maria este jertfa de curăţire a umanităţii înainte ca jertfa supremă a Domnului Hristos pe cruce să ne împace desăvârşit cu Dumnezeu Tatăl.

Sfânta Fecioară Maria este primul om care prin viaţa ei curată, dedicată în întregime lui Dumnezeu, a arătat ce este de fapt natura umană veritabilă. Ceea ce dovedeşte că suntem oameni adevăraţi este iubirea deplină faţă de Dumnezeu şi de semenii. Deşi născută cu păcatul strămoşesc, Sfânta Fecioară Maria a stat de la începutul vieţii ei împotriva răului şi a păcatului, păstrându-se curată şi oferind lui Dumnezeu firea umană în frumuseţea ei neîntinată cu păcate personale. Numai aşa Fiul lui Dumnezeu a putut să Se întrupeze din pântecul ei.

Opera întrupării Fiului lui Dumnezeu nu este doar lucrarea Sfintei Treimi, ci şi rodul credinţei şi voinţei Sfintei Fecioara Maria, deoarece Fiul lui Dumnezeu nu-Şi putea alege de mamă decât pe cea mai înaltă dintre toate fiinţele umane, cea în care să se vadă scopul pentru care Dumnezeu a creat natura umană, anume ca să existe o fiinţă omenească în stare să slujească scopului dumnezeiesc, acela de a face posibilă întruparea Fiului Său.

Sfinţii Părinţi, vorbind despre legătura dintre Maica Domnului şi Fiul ei, adeseori o aseamănă cu legătura dintre

aurora dimineții și soare. Deși aurora este produsă de soare, totuși soarele răsare din ea. Tot așa, din pântecul Sfintei Fecioare Maria S-a născut Însuși Creatorul ei. Și precum aurora, încă înainte de răsăritul soarelui, oglindește și revarsă în lume o parte din frumusețea și strălucirea soarelui, tot așa și Fiul lui Dumnezeu a purtat de grijă ca, încă înainte de nașterea Sa în lume, râuri de har și de sfințenie să se reverse în sufletul aceleia ce avea să-I fie Maică. Pentru aceasta Dumnezeu a curățit-o și a sfințit-o la Buna Vestire, învrednicind-o astfel să-L primească spre întrupare pe Fiul lui Dumnezeu.

Prin nașterea Fiului lui Dumnezeu din pântecul preacurat al Sfintei Fecioare Maria s-a arătat o „lume nouă” și un „rai străin”, din care s-a zămislit un nou Adam, Care îl replămădește pe vechiul Adam și înnoiește lumea. Era nevoie de o „nouă rădăcină” în mijlocul umanității, de un „om nou” care să poată îndrepta iarăși libertatea noastră spre Dumnezeu. Această rădăcină nouă și acest om nou este Dumnezeu-Omul Iisus Hristos, Care Se întrupează, devenind astfel pentru omenire noua rădăcină, noul început, „aluatul cel nou”.

Prin nașterea Fiului lui Dumnezeu din Sfânta Fecioară Maria s-a pregătit pe pământ o „carte” uimitoare, care este vrednică să poarte nu numai întipărirea unor cuvinte, ci în chip negrăit pe Însuși Cuvântul viu, născut înainte de veci din Dumnezeu Tatăl, și Care poate să-i mântuiască pe cei ce se apropie de El.

Astfel, Maica Domnului este cea care recheamă firea noastră ce-și pierduse „floarea” și care căzuse din locul „nevestejit al desfătărilor din grădina Edenului”. Ea este cea care o readuce la bună-înflorire, și dăruindu-i înflorire veșnică, prin Fiul ei o duce în rai.

Maica Domnului este un cer însuflețit care Îl poartă în brațele ei pe Soarele dreptății, ca să-i lumineze și să-i

încălzească pe credincioșii care aleargă la ajutorul ei. Ea este ca un nor dătător de ploaie mântuitoare, purtând în pântecele ei dumnezeiasca ploaie care udă și adapă pământurile cele cuvântătoare. Ea este ca o masă având pe ea pâinea vieții, din care mâncând credincioșii cu vrednicie vor trăi în veac. Ea este ca o vie care poartă strugurele ce îi adapă cu vinul cel dulce pe credincioși. Ea este ca o mielușea preanevinovată care Îl poartă pe mielul „Cel ce ridică păcatul lumii”.

Dacă Domnul Hristos este expresia desăvârșită a iubirii lui Dumnezeu, Maica Domnului este prefigurarea acestei iubiri.

Troparul sărbătorii de astăzi glăsuiește: „Nașterea ta, de Dumnezeu Născătoare Fecioară, bucurie a vestit la toată lumea, că din tine a răsărit Soarele dreptății, Hristos, Dumnezeul nostru. Și dezlegând blestemul a dat binecuvântare și stricând moartea, ne-a dăruit nouă viață veșnică”. Conform acestuia, dacă Eva a adus în lume blestemul, Sfânta Fecioară Maria, noua Evă, a adus binecuvântarea; dacă Eva a adus în lume moartea, Maica Domnului a născut Viața cea adevărată și veșnică; dacă Eva s-a făcut pricinuitoare a căderii, Sfânta Fecioară Maria, prin ascultare și smerenie, a devenit pricină a binecuvântării și a bucuriei pentru toată lumea.

Maica Domnului se bucură de o cinste deosebită în Biserica noastră, de aceea la fiecare ectenie slujitorii ei rostesc următoarea cerere: „Pe Preasfânta, curata, preabinecuvântata, mărita Stăpâna noastră, de Dumnezeu Născătoarea și pururea Fecioara Maria, cu toți sfinții să o pomenim”.

Dintre aceste șapte calități ale Maicii Domnului eu mă voi referi doar la două, care arată locul ei între oameni, precum și relația acesteia cu Dumnezeu.

Dacă în calendarul creștin întâlnim numeroși sfinți, trebuie să știm că dintre toți aceștia doar Maica Domnului este numită „Preasfântă”, iar închinarea adusă ei diferă de cinstirea de care

au parte ceilalți sfinți ai Bisericii. Astfel, pe sfinți îi cinstim sau îi venerăm, pe Maica Domnului o preacinstim sau o supravenerăm, iar pe Dumnezeu Îl adorăm. Întrucât Maica Domnului este mai sfântă decât toți sfinții, fiind cea mai de seamă făptură a neamului omenesc, ea se află în centrul vieții bisericești și a slujbelor ei.

De asemenea, Sfânta Fecioară Maria s-a învrednicit să fie „Născătoare de Dumnezeu”.

Sunt unii rătăciți de la dreapta credință care pretind că Maica Domnului nu este Născătoare de Dumnezeu. Astfel de oameni raționează că Sfânta Fecioară Maria L-a născut pe Domnul Hristos ca om, dar nu ca Dumnezeu. Din moment ce Dumnezeu Fiul s-a născut din veci din Dumnezeu Tatăl, iar ca om s-a născut la plinirea vremii din Sfânta Fecioară Maria, Maica Domnului nu poate fi numită Născătoare de Dumnezeu. Ținând cont și de faptul că omul nu-L poate naște pe Dumnezeu, în niciun caz Sfânta Fecioară nu este Născătoare de Dumnezeu.

Unor astfel de oameni Biserica le răspunde că Sfânta Fecioară Maria nu a născut firea omenească sau natura umană a Domnului Hristos. Natura nu are existență proprie, ci apare întotdeauna personalizată. Așadar natura nu există decât prin persoane, și fiecare persoană își posedă natura pe deplin. Fiecare dintre persoanele Sfintei Treimi deține deplinătatea naturii dumnezeiești, așa cum fiecare persoană umană posedă plinătatea naturii umane. Natura este aceeași la toți oamenii, însă persoanele sunt nenumărate, fiecare dintre ele fiind unică și de neînlocuit.

În momentul zămislirii în pântecul preacurat al Sfintei Fecioare Maria, Fiul lui Dumnezeu Și-a asumat în persoana Lui, alături de firea dumnezeiască, natura omenească luată din Sfânta Fecioară, iar El Se naște din Preacurata ca persoană, iar nu ca natură, pentru că întotdeauna natura este concretizată în ipostas. Astfel, în Domnul Hristos există două naturi sau firi (cea dumnezeiască și cea omenească), dar o singură persoană, aceea

a Fiului lui Dumnezeu făcut om, încât, pe drept cuvânt, Maica Domnului este și poate fi numită Născătoare de Dumnezeu.

Din moment ce Fiul lui Dumnezeu întrupat Îl are pe Dumnezeu Tatăl ca Părinte și pe Sfânta Fecioară Maria ca Mamă, înseamnă că Preacurata a primit din partea lui Dumnezeu Tatăl, în calitate de fiică a Lui, care a stat în ascultare desăvârșită de El, puterea de a săvârși pe pământ, în timp, ceea ce El a săvârșit în cer, în veșnicie.

Pe când Domnul Hristos se afla pe cruce, *„văzând pe mama Sa și pe ucenicul pe care-l iubea stând alături, i-a zis mamei Sale: «Femeie, iată, fiul tău!». Apoi i-a zis ucenicului: «Iată, mama ta!». Și din ceasul acela ucenicul a luat-o la sine”* (Ioan 19,26-27).

Din cuvintele adresate de Mântuitorul Sfântului Apostol Ioan constatăm că Acesta i-a zis „Iată, mama ta!” și nu „mama Mea”, deci l-a îndemnat să aibă grijă de ea ca de propria sa mamă. Întrucât la momentul respectiv ucenicul iubit îi reprezenta pe toți cei ce vor crede în Domnul Hristos, expresia „Iată, mama ta!” înseamnă de fapt „Iată, mama voastră, a tuturor!”, după cum „Femeie, iată fiul tău!” înseamnă pentru ea „Iată fiii tăi!”, adică toți cei care vor îmbrățișa învățătura creștină, de aceea noi considerăm că Sfânta Fecioară Maria este maica tuturor creștinilor care o cinstesc.

De asemenea, din moment ce Biserica este Trupul tainic al Domnului Hristos, în calitate de Maică a Domnului, Sfânta Fecioară Maria este și Maica Bisericii, și, prin urmare, și maica tuturor creștinilor care o venerază.

Pe lângă sărbătoarea Nașterii Maicii Domnului, dar în strânsă legătură cu ea, mai avem în calendarul creștin zămislirea Sfintei Fecioare Maria, în 9 decembrie, precum și pomenirea Sfinților și Dreptilor dumnezeiești Ioachim și Ana, părinții Sfintei Fecioare Maria.

Nașterea Maicii Domnului este menționată și în Coran.

Să urmărim exemplul Maicii Domnului și al părinților ei, care au fost rugători, postitori, milostivi și au săvârșit numeroase fapte bune și să ne rugăm Sfintei Fecioare Maria, Maica noastră, să mijlocească pe lângă Fiul ei pentru noi.

Amin

Maica Domnului - protectoarea Zalăului¹

**Înaltpreasfințite Părinte Mitropolit,
Preacucernici și Preacuvioși Părinți,
Preacuvioase Maici, distinse oficialități,
iubiți credincioși,**

Domnul Hristos a afirmat: „*Cel ce voiește să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-Mi urmeze Mie*” (Marcu 8,34), arătând prin aceasta că oricine poate alege sau nu să trăiască o viață autentic creștină, pentru că Dumnezeu respectă libertatea cu care l-a înzestrat pe om atunci când l-a creat. Vedem aici ce mare dar este liberul arbitru, însă și responsabilitățile pe care le implică. Tocmai de aceea, Mântuitorul ne-a îndemnat: „*Intrați pe poarta cea strâmtă; că largă este poarta și lată este calea ce duce la pieire și mulți sunt cei ce intră prin ea; și strâmtă este poarta și îngustă este calea ce duce la viață și puțini sunt cei ce o află*” (Matei 7,13-14). Din aceste cuvinte înțelegem că din nefericire cei care urmează Domnului Hristos sunt puțini în comparație cu cei care refuză să o facă.

Toți suntem datori să conștientizăm faptul că în viața spirituală nu există neutralitate ori o stare de mijloc între bine și rău, ci noi fie împlinim poruncile lui Dumnezeu și ne îndreptăm spre rai, fie nesocotim aceste porunci și ne îndreptăm spre iad. Altă direcție în afară de acestea două nu există.

Creștinii pot fi împărțiți în trei categorii: cei ce împlinesc binele și se feresc de rău, adică sfinții. Cei ce săvârșesc răul,

¹ Cuvânt rostit în 11 septembrie 2011, cu ocazia proclamării Maicii Domnului drept protectoarea Zalăului.

fără să fie preocupați în vreun fel de calea binelui, aceștia fiind păcătoșii, precum și cei care amestecă în viața lor binele cu răul. Celor din urmă însă Domnul Hristos le-a spus: *„Nimeni nu poate sluji la doi domni, căci sau pe unul îl va urî și pe celălalt îl va iubi, sau de unul se va alipi și pe celălalt îl va disprețui; nu puteți să slujiți lui Dumnezeu și lui Mamona”* (Matei 6,24). În cartea Apocalipsei Dumnezeu îi spune omului care oscilează între bine și rău: *„Îți știi faptele: tu nu ești nici rece, nici fierbinte. O, de-ai fi rece sau fierbinte! Așa, pentru că ești căldicel, nici fierbinte, nici rece, am să te vărs din gura Mea”* (Apocalipsa 3,15-16).

Cei care au impresia că au făcut suficiente fapte bune în viață și se consideră mulțumiți, se înșală amarnic, pentru că Mântuitorul a spus: *„Voi, când veți face toate cele poruncite vouă, să ziceți: slugi netrebnice suntem, pentru că numai ceea ce eram datori să facem am împlinit”* (Luca 17,10). Deci omul este dator să săvârșească cât de multe fapte bune poate, nu cât consideră el că îi sunt necesare pentru a se mântui. Viața spirituală nu este statică, ci ea se găsește într-o dinamică permanentă, de aceea Sfântul Apostol Pavel ne-a atras luarea aminte: *„Cel căruia i se pare că stă neclintit, să ia seama să nu cadă”* (I Corinteni 10,12). O stare duhovnicească fixă, în care cineva să fie încremenit într-un anume loc nu există, ci noi fie ne apropiem în permanență de Dumnezeu, fie ne îndepărtăm de El, în funcție de faptele noastre.

Sfinții Părinți ai Bisericii spun că oamenii cu viață sfântă vor ocupa locurile de lângă Dumnezeu din care au căzut îngerii care s-au pervertit launtric și s-au transformat în demoni. Când numărul sfinților va fi același cu cel al îngerilor căzuți va veni sfârșitul lumii, de aceea diavolul luptă atât de mult împotriva omului, ispitindu-l în orice chip. Domnul Hristos Însuși a afirmat în acest sens: *„Satana a cerut să vă cearnă ca pe grâu”* (Luca 22,31), iar Sfântul Petru a spus și el că *„diavolul umblă răcnind ca un leu, căutând pe cine să înghită”* (I Petru 5,8).

Spre deosebire de Dumnezeu, demonul nu respectă libertatea cu care Creatorul l-a înzestrat pe om, de aceea el nu așteaptă să fie chemat sau invitat pentru a interveni în viața oamenilor. Din contră, el luptă din răputeri, și de multe ori chiar reușește, să-l posede pe om prin păcat, suprimându-i sau anulându-i cu totul libertatea.

De vreme ce Dumnezeu cunoaște puterea limitată a oamenilor în comparație cu cea a îngerilor căzuți, precum și lupta aprigă a vrăjmașului împotriva oamenilor, a rânduit fiecărui om câte un înger păzitor, pentru a-l călăuzi și spijini în eforturile sale duhovnicești, dar și pentru a-l feri de rău.

Din același motiv, Dumnezeu a rânduit fiecărui popor câte un înger care să îi poarte de grijă. Astfel, poporul ales îl avea ca protector pe Sfântul Arhanghel Mihail. În cartea prorocului Daniel citim despre îngerul păzitor al Persiei (Daniel 10,13), precum și despre cel al Greciei (Daniel 10,20).

Pe lângă sfinții îngeri rânduiți de Dumnezeu ca ocrotitori, este bine să ne alegem și noi câte un sfânt care să ne poarte de grijă în viață, să ne ajute la împlinirea binelui și să ne ferească de rău.

Așa cum părinții își numesc copiii după unii sfinți, care să vegheze asupra acestora, tot așa au procedat oamenii cu frică de Dumnezeu și în privința unor orașe, țări sau chiar continente.

Astfel, Europa îl are ca protector pe Sfântul Benedict, Australia pe Sfântul Evanghelist Marcu, iar America Latină o dorește de ocrotitoare pe Sfânta Maria de Guadalupe.

România, Rusia, Scoția și Ucraina îl au ca protector pe Sfântul Apostol Andrei.

Alte țări, printre care Anglia, Bulgaria, Georgia, Grecia și Rusia, îl au ca ocrotitor pe Sfântul Mare Mucenic Gheorghe, purtătorul de biruință.

Cipru îl are ca oblăduitor pe Sfântul Barnaba.

Unele țări, precum Grecia și Rusia, nu au doar unul, ci mai mulți sfinți ocrotitori.

Bucureștiul îl are ca protector pe Sfântul Cuvios Dimitrie cel Nou din Basarabi.

Orașul Rio de Janeiro din Brazilia stă sub oblăduirea Sfântului Mucenic Sebastian.

Bologna, orașul italian în care a fost fondată în anul 1088 prima Universitate din lume, îl are ca protector pe Sfântul Petroniu.

Exemplele sunt atât de numeroase, încât mă voi opri aici.

Până acum Zalăul nu a avut desemnat un sfânt protector, ceea ce nu înseamnă că a fost vreodată lipsit de purtarea de grijă a lui Dumnezeu și a sfinților. Cu toate acestea, este deosebit de important ca pe lângă ajutorul primit de sus, prin voința lui Dumnezeu și a sfinților, pe care de cele mai multe ori noi nu îl conștientizăm, să ne căutăm și noi un ocrotitor puternic, care să vegheze în permanență asupra orașului nostru și a locuitorilor lui, indiferent de limba pe care o vorbesc și de credința pe care o împărtășesc.

Zalăul a așteptat destul ca să aibă un protector spiritual, încât socotesc că acum a sosit plinirea vremii ca să-și aleagă ocrotitorul.

După o analiză îndelungată, atentă și riguroasă, Permanența Consiliului Eparhial al Episcopiei Sălajului, ținând cont de faptul că poporul nostru are o evlavie deosebită la Sfânta Fecioară Maria, iar Transilvania este considerată o adevărată grădină a acesteia, a hotărât ca Maica Domnului să fie proclamată ocrotitoarea Zalăului.

În urma acestei hotărâri a și fost pictată icoana: „Maica Domnului protectoarea Zalăului”, care a fost sfințită azi dimineață și a fost așezată spre închinarea tuturor celor de față, alături de icoanele Sfintei Fecioare de la Mănăstirile Strâmba și Bic, care sunt considerate făcătoare de minuni.

În cele ce urmează voi explica pe scurt icoana.

Fondul, ca la orice icoană autentică, este auriu, pentru că reprezintă împărăția lui Dumnezeu, unde „*dreptii strălucesc ca soarele*” (Matei 13,43).

Spre deosebire de icoanele Sfintei Fecioare Maria cu Pruncul în brațe, în care este scos în evidență faptul că aceasta a născut pe Fiul lui Dumnezeu, în icoana noastră Maica Domnului este reprezentată ca „orantă”, adică rugătoare și mijlocitoare pentru noi pe lângă Fiul ei preaiubit. Nu relația maternă dintre Sfânta Fecioară și Fiul ei primează aici, ci rolul ei de mijlocitoare a noastră pe lângă Fiul ei.

Veșmintele Maicii Domnului, ca în orice icoană, sunt de culoare roșie (sau apropiată de aceasta) și albastră. Roșul indică faptul că Sfânta Fecioară Maria este om, iar albastrul arată că ea a născut pe Fiul lui Dumnezeu.

Cele trei stele, de pe fruntea și umerii Maicii Domnului, reprezintă pururea fecioria acesteia, adică faptul că ea a fost fecioară înainte de naștere, în timpul acesteia, precum și după naștere.

Perna de sub picioarele Sfintei Fecioare arată separația ei de lumea aceasta, pentru că ea se găsește acum în împărăția lui Dumnezeu, de unde mijlocește pe lângă Fiul ei pentru cei de pe pământ, în cazul nostru pentru orașul Zalău și pentru locuitorii lui.

La dreapta picioarelor Maicii Domnului este reprezentat Centrul Eparhial al Episcopiei Sălajului, care cuprinde paraclisul Sfântului evanghelist Luca. La stânga se află catedrala episcopală, cea mai reprezentativă biserică din oraș, care este situată în centrul acestuia. În partea de jos sunt pictate bisericile de la cele patru intrări în Zalău, care veghează asupra celor care intră și sălășluiesc în orașul nostru: biserica „Sfântul Ierarh Nicolae” de pe strada Crasnei, care este și necropolă chiriarhală, biserica

„Nașterea Maicii Domnului” din Dumbrava Nord, biserica „Pogorârea Sfântului Duh” din Porolissum și biserica „Sfântul Arhidiacon Ștefan” din Brădet.

Cu toate că am fi dorit ca în icoană să fie pictate toate bisericile și paraclisele din oraș, acest lucru nu a fost posibil datorită lipsei de spațiu. În primul rând acestea ar fi apărut nefiresc de mici în comparație cu Maica Domnului, iar în al doilea rând caracteristicile lor ar fi fost de nerecunoscut.

Cu siguranță că odată cu trecerea vremii orașul nostru se va extinde și vor apărea biserici noi, însă icoana „Maica Domnului protectoarea Zalăului”, ca prototip, va rămâne aceeași, pentru că este un simbol veșnic, iar Sfânta Fecioară Maria le va purta mereu de grijă și celor de după noi.

Fundalul din spatele bisericilor apare ca un deal în stil bizantin, cu câteva undiri, asemănătoare dealurilor din împrejurimile Zalăului.

Arborii și verdeța care se văd lângă biserici, reprezintă o altă caracteristică a orașului nostru. Acestea au și rolul de a separa subtil fiecare biserică în parte.

Unii se vor întreba poate de ce nu au fost reprezentate în icoană sediile instituțiilor mai importante din oraș.

Harul lui Dumnezeu se împărtășește în lume prin sfintele slujbe săvârșite în biserici. Credincioșii care își desfășoară activitatea în orice instituție lumească, oricât de importantă ar fi aceasta, tot în biserică primesc binecuvântarea lui Dumnezeu, iar nu la locul de muncă.

Încredințându-ne rugăciunilor Maicii Preacurate pe lângă Fiul ei, începând de astăzi, 11 septembrie 2011, la începutul anului bisericesc, în prima duminică după sărbătoarea „Nașterii Maicii Domnului”, o proclamăm solemn pe Sfânta Fecioară Maria drept protectoarea municipiului Zalău și a locuitorilor lui, rugând-o să mijlocească pururea pentru noi înaintea lui

Dumnezeu, ca să își reverse darurile Sale cele îmbelșugate asupra noastră și să ne ferească de rău.

Trebuie să fim conștienți de faptul că deși Maica Domnului este de astăzi înaintea ocrotitoare a noastră, aceasta nu înseamnă că noi nu mai avem nimic de făcut în lucrarea propriei mântuiri și ne putem lăsa doar în grija Maicii Sfinte, iar ispitele vor dispărea din orașul nostru. Libertatea cu care Dumnezeu ne-a înzestrat nu este anulată pentru zălăuani, deci lupta vrăjmașului împotriva noastră, precum și eforturile noastre în realizarea mântuirii continuă, însă avem mai mulți sorți de izbândă de vreme ce Sfânta Fecioară Maria ne are sub oblăduirea ei.

Mântuirea se dobândește prin împreună lucrarea lui Dumnezeu și a omului, de aceea Maica Domnului va lupta împreună cu noi, dar nu în locul nostru, împotriva vrăjmașului și a uneltirilor lui.

Să-i dăm cu toții slavă Bunului Dumnezeu pentru această zi atât de minunată.

Îi mulțumesc în mod deosebit Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Andrei, care și-a lăsat grijile propriei Eparhii, pentru a fi astăzi împreună cu noi. Vizita Înaltpreasfinției Sale în Episcopia noastră este prima în calitate de mitropolit, dar tragem nădejdea că aceasta este doar începutul unui șir îndelungat de vizite în Sălaj. Bunul Dumnezeu să-i răsplătească dragostea și jertfa și să-i poarte în permanență de grijă.

Le mulțumesc Preacucernicilor Părinți care s-au ocupat de organizarea sărbătorii noastre, dar și pentru că astăzi și-au lăsat altarele bisericilor, pentru a fi împreună cu noi la Sfânta Liturghie.

Cuvând de mulțumire adresez domnului Gabriel Ursuț, cel care a pictat icoana Maicii Domnului Protectoarea Zalăului, aceasta fiind o adevărată capodoperă.

Le mulțumesc Preacuviosului Părinte Arhimandrit Grighentie, starețul Mănăstirii de la Strâmba și Preacuvioasei

Maici Marina, stareța Mănăstirii de la Bic, pentru faptul că au adus spre închinare credincioșilor din Zalău icoanele Sfintei Fecioare Maria de la cele două Mănăstiri.

Mulțumiri aduc și reprezentanților autorităților județene și locale care s-au implicat în organizarea și buna desfășurare a evenimentului de astăzi.

Mulțumesc grupului coral de fete „Sfânta Cuvioasă Parascheva” al catedralei episcopale din Zalău, care a dat răspunsurile la Sfânta Liturghie, încântându-ne cu vocile lor angelice.

Vă mulțumesc tuturor credincioșilor prezenți la această slujbă, pentru că ați venit de departe sau de aproape pentru a fi alături de noi în această zi importantă pentru orașul nostru și pentru că ați avut răbdare să stați atâta vreme în picioare. Bunul Dumnezeu să vă primească jertfa și să vă răsplătească dragostea față de Biserică.

După această slujbă nădăjduiesc să vă întoarceți la casele dumneavoastră mai buni și mai bogați spiritual, având mai multă râvnă în împlinirea poruncilor lui Dumnezeu, de vreme ce Maica Domnului este mai aproape de noi ca oricând.

Începând din această după amiază, icoana „Maica Domnului protectoarea Zalăului” va fi expusă spre închinare, timp de o săptămână, în fiecare biserică și paraclis din orașul nostru, după care va fi păstrată la Centrul Eparhial.

Bunul Dumnezeu să vegheze pururea asupra noastră, a tuturor, și să reverse belșug de har peste noi, iar Maica Domnului să ne ajute în împlinirea de fapte bune și să ne ferească de rău, încât să ne vedem cu toții în rai, pentru că așa cum a afirmat Sfântul Apostol Pavel, *„noi nu avem aici cetate stătătoare, ci o căutăm pe cea care va să fie”* (Evrei 13,14).

Amin

**„Bine este cuvântat Cel ce
vine întru numele Domnului!”¹**

**Preafericite Părinte Patriarh, Înaltpreasfințite
Părinte Mitropolit, Preasfințiile Voastre,
Preacuvioși și Preacucernici Părinți,
Preacuvioase Maici, distinse oficialități,
iubiți credincioși,**

Ziua de astăzi este una cu totul deosebită în istoria județului nostru întrucât avem marea bucurie de a fi vizitați pentru prima dată de un Patriarh al României, de aceea îi mulțumesc Preafericitului Părinte Daniel pentru cinstea deosebită pe care ne-o face. Sfântul Apostol Pavel a scris: *„nu este nicio îndoială că cel mai mic ia binecuvântare de la cel mai mare”* (Evrei 7,7), cu toate acestea, eu nu găsesc alte cuvinte mai potrivite cu care să-l întâmpin pe Preafericitul Părinte Patriarh Daniel în catedrala din Zalău, decât: *„Bine este cuvântat Cel ce vine întru numele Domnului!”* (Marcu 11,9).

Din punct de vedere al teritoriului Sălajul este al 38-lea dintre cele 41 de județe ale României, cu o suprafață de 3 864 km², iar ca populație este al 40-lea, având, conform ultimului recensământ, un număr de 217 895 locuitori, dintre care 139 531 sunt ortodocși, reprezentând 64,03% dintre sălăjeni.

Denumirea județului provine de la cea a râului Sălaj, care are o lungime de 70 de kilometri, apele sale revărsându-se în râul

¹ Cuvânt rostit în 13 septembrie 2013 în catedrala „Înălțarea Domnului” din Zalău, cu prilejul săvârșirii slujbei de Te Deum, pentru întâmpinarea Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române.

Someș la Sălsig. În limba maghiară Sălajul este numit Szilágy, termen compus din cuvintele „szil”, adică „ulm” și „ágy”, care se traduce prin „albie”, deci Sălaj înseamnă „Valea Ulmilor”.

Cu toate că județul nostru este mic, are o istorie mare, prin vechimea și importanța deosebită a numeroaselor descoperiri făcute aici, care sunt de o valoare inestimabilă pentru țara noastră și nu numai.

Deși zona în care ne aflăm există de la facerea lumii, deci cu mult timp înainte de a se fi scris Vechiul și Noul Testament, Sălajul nu este pomenit în Sfânta Scriptură, însă descoperirile făcute aici confirmă cele relatate în cartea Facerii din Vechiul Testament, în sensul că viețuitoarele din ape au fost create înaintea celor de pe uscat. Astfel, în preistorie, mai exact în urmă cu 35 de milioane de ani, acest loc era scăldat de apele unei mări calde, pentru că au fost găsite fosile de rechini, crocodili, pești răpitori, broaște țestoase și vaci de mare sau sirene din acea perioadă.

După ce apele s-au retras au apărut viețuitoarele de uscat, încât în zona Jibou - Someș Odorhei din Sălaj s-au descoperit cele mai vechi fosile de vertebrate continentale din Europa de Est și resturi de mamifere fosile, precum Proteutheria (strămoșii ariciului), Condylarthra (strămoșii elefantului, calului, și hipopotamului), Chiroptera (strămoșii liliecilor), dar și marsupiale care își purtau puii în spate. Au fost găsite chiar fosilele unor dinozauri pitici, care aveau trei metri lungime și doi înălțime, erau ierbivori și mergeau atât în două, cât și în patru picioare.

Descoperirile arheologice din județul Sălaj atestă faptul că această zonă a fost locuită de om încă din cele mai vechi timpuri. Astfel, pe pereții unei peșteri din localitatea Cuciulat, situată pe malul Someșului, s-au descoperit mai multe desene, având o vechime de peste 12 000 de ani, care sunt cele mai vechi desene de acest fel din sud estul Europei.

Primele aşezări omeneşti descoperite în judeţul nostru existau încă din neolitic. Conform cercetărilor istorice, în jurul anului 5 500 î.d.Hr. unii crescători greci de oi şi capre din nordul Thesaliei au pornit în căutarea unor noi locuri de păşunat, ajungând până în zona noastră, unde s-au stabilit definitiv. Cele mai vechi localităţi descoperite în Sălaj sunt cele de la Porţ şi Zăuan, cărora li se adaugă Halmăşd, Buciumi şi Meseşeni.

Cel mai vechi tezaur de aur masiv din România a fost descoperit la Porolissum, în judeţul Sălaj, o localitate situată la 10 kilometri de municipiul Zalău. Acesta cântăreşte 780 de grame, datează din perioada neoliticului şi întruchipează idoli antropomorfi, simboluri ale fertilităţii.

Tot în Sălaj au fost descoperite 14 tezaure de monede şi podoabe dacice din argint, iar vestigii dacice se găsesc în aproape întreg judeţul.

După cucerirea Daciei de către armatele romane ale împăratului Traian, în anul 106 d.Hr., strategii militari romani au trasat frontiera nord estică a Imperiului Roman pe muntele Meseş din Sălaj. Acest limes delimita teritoriile dacice ocupate de romani de zona dacilor liberi.

Provincia romană Dacia Porolissensis îşi trăgea numele de la Porolissum, cel mai important castru roman din zonă. Renumitul savant Ptolemeu din Alexandria Egiptului (circa 87-165 d.Hr.) menţionează numele acestei cetăţi în lucrarea sa „Geografia”, iar împăratul roman Septimiu Sever (193-211) ridică aşezarea la rang de municipiu.

În Dacia Porolissensis existau şi alte castre, dintre care le amintim pe cele situate pe teritoriul actual al Sălajului: Brusturi, Buciumi, Jac, Românaşi (Largina), Romita (Certinae), Sutoru (Optatiana), Tihău şi Zalău.

Cea mai însemnată cetate a dacilor liberi din zonă din acea perioadă, care avea și fortificații, era Dacidava, situată pe Măgura Șimleului Silvaniei de astăzi.

Când în evul mediu anumite triburi nomade au venit din câmpia Panoniei în zona Ardealului au traversat o serie de păduri, după care au dat de podiș și de câmpii mănoase. În limba latină, în care se consemnau scrierile în perioada respectivă, „silva, -ae” înseamnă „pădure”, iar migratorii au numit această regiune „Transilvania”, adică „dincolo de pădure”. Întrucât în județul nostru întâlnim denumiri de localități precum: Șimleu Silvaniei, Cehu Silvaniei, Sighetu Silvaniei, pădurile amintite se întindeau aici, iar Transilvania începea pe teritoriul actual al Sălajului.

Cronicile bizantine și lucrarea „Gesta Hungarorum” a lui Anonymus fac primele mențiuni despre românii din aceste locuri și despre voievozatele lui Gelu și Menumorut.

În epoca medievală prin Sălaj treceau unele dintre cele mai importante căi comerciale care legau centrul Transilvaniei de vestul Europei. Este vorba despre „drumul sării” și „drumul negustorilor”, lângă care au fost ridicate primele fortificații medievale pentru apărarea Transilvaniei.

Pentru prima dată Sălajul apare sub acest nume în istorie în anul 1876 când, în temeiul Legii 33, a avut loc reorganizarea administrativă a Transilvaniei. Cu această ocazie a fost înființat Comitatul Sălaj, cu centrul de reședință la Zalău.

În 1925, prin „Legea pentru unificare administrativă”, județului Sălaj i-au fost adăugate plasa Valea lui Mihai, din județul Bihor, plasa Careii Mari, mai multe comune din județele Satu Mare, precum și Cojocna din județul Cluj. Ca urmare a acestei reorganizări administrative suprafața județului a crescut de la 3 825 km² la 5 191 km², devenind al 8-lea ca mărime din țară, iar populația a ajuns de la aproximativ 240 000 de locuitori la aproape 350 000.

Prima mențiune documentară a localității Zalău, capitala județului Sălaj de astăzi, apare în cronică „Gesta Hungarorum” a lui Anonymus. Cea dintâi atestare documentară cu dată certă a Zalăului este cea din registrul scaunului de judecată de la Oradea din anul 1220, acesta fiind numit „Ziloc”. În trecerea anilor Zalăul a mai fost cunoscut drept „Zylah”, „Opidum Zilah”, „Zilahu”, „Zalahu”, sau sub forme de toponimie germană „Waltenberg” și „Zillennmarkt”.

În ceea ce privește semnificația numelui Zalău voi prezenta două teorii. Conform primeia în slavona veche Zilaj înseamnă „brâu”. Întrucât în apropiere de Muntenegru există un munte în formă de semicerc care se numește Zilaj, s-a tras concluzia că unii migratori din zona respectivă s-ar fi așezat la poalele Meseșului și văzând că așezarea de aici este înconjurată de munți în formă de semicerc, i-au pus numele de Zilaj, care a devenit ulterior Zilah.

Potrivit celei de-a doua teorii, termenul „zilai” din limba traco-dacică înseamnă „vin”, iar într-o traducere mai largă „Valea vinului”, denumire care ar fi fost dată Zalăului de către primii locuitori de aici datorită plantațiilor de viță de vie din zonă.

Cel dintâi primar al Zalăului după marea unire din 1918 a fost Iulian Andrei Domșa, care a reușit, printre altele, să mențină Zalăul ca și oraș de reședință a județului Sălaj, în condițiile în care anumite persoane influente susțineau mutarea acesteia la Șimleu Silvaniei.

Chiar dacă mandatul de primar al lui Iulian Domșa s-a încheiat în 1922, el a continuat să influențeze dezvoltarea Zalăului și a Sălajului, pentru că între anii 1922-1925 a fost prefect de Sălaj, iar apoi senator în mai multe legislaturi. De numele său se leagă însăși existența Sălajului de astăzi, întrucât la reînființarea județelor din 1968 oficialii vremii nu mai voiau Sălajul pe noua hartă a României. Iulian Andrei Domșa a făcut nenumărate

demersuri până a reușit ca județul Sălaj să fie păstrat în structura administrativă a țării.

Sălajul are o istorie îndelungată și bogată și în ceea ce privește vestigiile bisericești, dintre care amintim: templul păgân al cetății romane Porolissum, datând din veacul al IV-lea d.Hr., refăcut și utilizat ca biserică creștină în perioada postromană, care este cea mai veche bazilică creștină cunoscută la nordul Dunării. În apropierea ruinelor acesteia au fost descoperite vase ceramice și de bronz cu simboluri și inscripții creștine, precum și fragmente dintr-un disc străvechi, pe care apare monograma criptografică a Domnului Hristos și inscripția: „Ego Paulus votum posui”.

Biserica de la Slăveni, cu pandantivul în formă de cruce, datează din secolele V-VI.

În hotarul comunei Jac s-au descoperit chilii și bisericuțe rupestre din secolele V-VIII.

Viața bisericească dinamică din aceste locuri este atestată de vestigiile arheologice, precum și de chiliile și bisericuțele rupestre de la Brebi și Buciumi, de mănăstirile de la Sângeorzu de Meseș, Bălan, Brebi, Strâmba, Chechiș, Ciocmani, Dolheni, Cutiș, Popteleac, Staboru, Șimișna și Treznea.

Vrednic de amintit este engolpionul kievean găsit pe dealul Pomet, din Moigrad, în apropierea fostei mănăstiri Meseș, datând din secolele XII-XIII, care dovedește fără echivoc prezența unui ierarh ortodox în zonă în acele vremuri.

Călugărul iezuit italian Antonio Possevino, care a călătorit în anul 1583 prin Transilvania timp de o lună și jumătate, amintește într-o lucrare apărută în 1584 despre existența unui episcop ortodox în Șimleu, fără să menționeze dacă acesta avea aici reședința permanentă ori se găsea doar în trecere.

Un tezaur bisericesc foarte important al județului nostru îl constituie numeroasele biserici de lemn, dintre care unele sunt pictate și foarte bine conservate.

Cea mai prețioasă comoară actuală a Sălajului însă sunt credincioșii încredințați nouă spre păstorire. În județul nostru este o vorbă, degeaba suni pe cineva la telefon duminică dimineața pentru că nu îți va răspunde, fiind plecat la biserică.

Până în 1918, când a avut loc unirea Transilvaniei cu România, în Zalău nu exista nicio biserică ortodoxă. Ridicarea primului lăcaș de cult ortodox din acest oraș se leagă tot de numele lui Iulian Andrei Domșa, care în calitate de prefect a sprijinit cu tot ce a putut această inițiativă, încât în anul 1925 au început lucrările de ridicare ale bisericii „Sfânta Treime” din Zalău, care în octombrie 1927 a fost sfințită de către Episcopul Nicolae Ivan al Clujului.

În acest moment în Zalău există o catedrală episcopală, opt biserici, dintre care trei sunt finalizate, iar cinci se află în diferite stadii de finisare sau împodobire, precum și două paraclise, unul la Centrul Eparhial, iar celălalt la Spitalul Județean.

Ctitorul catedralei în care ne aflăm este Preacucernicul Părinte Ioan Ghiurco. Arhitectura construcției o copiază pe cea a renumitei catedrale „Sfânta Sofia” din Constantinopol, iar sfințirea pietrei de temelie a avut loc în ziua de 15 august 1990. Lăcașul de cult are o capacitate de 5000 de locuri, fiind printre cele mai spațioase catedrale din țară. Frecvența la sfintele slujbe este foarte bună, încât la vecernia unei duminici obișnuite de peste an participă aproape 1 000 de credincioși.

La inițiativa unui grup de preoți și credincioși din Sălaj, însuflețiți în permanență de Părintele Ioan Ghiurco, s-a ajuns la înființarea Episcopiei Sălajului, cea mai înaltă instituție bisericească existentă vreodată în aceste locuri. Episcopia a fost înființată în toamna anului 2007, sub păstoria Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, la nici o lună de la întronizarea Preafericirii Sale ca cel de-al șaselea patriarh al României.

Nu consider întâmplătoare vizita de astăzi a Preafericirii Voastre la Zalău, de vreme ce întronizarea primului episcop al Sălajului a avut loc în această catedrală în ziua de 13 aprilie 2008, exact în urmă cu cinci ani și cinci luni.

În Episcopia noastră există 3 protopopiate, 208 parohii, 63 de filii, 6 mănăstiri și un schit, și își desfășoară activitatea 227 de preoți, 6 diaconi și 39 de monahi și monahii.

Prezența Preafericitului Părinte Patriarh Daniel în județul nostru este unul dintre roadele înființării Episcopiei Sălajului și are scopul de a binecuvânta eforturile depuse de preoții, monahii și credincioșii de aici în vederea ridicării Sediului Eparhial.

Întrucât mâine Preafericitul Părinte Patriarh va sfinți paraclisul „Sfântul Apostol și Evanghelist Luca” al Centrului Eparhial al Episcopiei noastre, iar duminică biserica „Sfântul proroc Daniel” din Jibou, vă așteptăm să luați parte în număr cât mai mare la aceste momente unice din viața bisericească a Sălajului.

Alese mulțumiri adresez Preafericitului Părinte Patriarh Daniel al Bisericii Ortodoxe Române pentru că a binevoit să poposească în Episcopia noastră și pentru faptul că a adus spre închinare credincioșilor sălăjeni o părticică din sfintele moaște ale Sfântului Ierarh Nectarie de la Eghina, mare făcător de minuni.

Îi mulțumesc și Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Andrei pentru că este părtaș la bucuria noastră de astăzi.

Aduc mulțumiri Preasfințitului Părinte Episcop Sofronie al Oradiei, precum și Preasfințitului Părinte Iustin Sigheteanul, Arhiereu Vicar al Episcopiei Maramureșului și Sătmărulei, pentru că sunt astăzi împreună cu noi.

Mi se umple inima de bucurie când văd catedrala plină de atâția preoți și credincioși. Bunul Dumnezeu să vă binecuvinteze pe toți și să vă dăruiască mult spor duhovnicesc.

Amin

**„Mare ești Doamne și minunate
sunt lucrările Tale!”¹**

**Preafericite Părinte Patriarh, Înaltpreasfințite
Părinte Mitropolit, Preasfințiile Voastre,
Preacuvioși și Preacucernici Părinți,
Preacuvioase Maici, distinse oficialități,
iubiți credincioși,**

Înțeleptul Solomon a afirmat: *„Ceea ce a mai fost, aceea va mai fi, și ceea ce s-a întâmplat se va mai petrece, căci nu este nimic nou sub soare”* (Ecclesiastul 1,9). Cu toate că soarele luminează și încălzește aceste meleaguri de la crearea lumii, astăzi este o zi unică în istoria acestor locuri, fiind binecuvântați de prezența în mijlocul nostru a Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, aceasta fiind prima vizită a unui întâistătător al Bisericii noastre în județul Sălaj, pentru care țin să îi mulțumesc în mod cu totul deosebit, căci a binevoit să accepte invitația de a târnosi paraclisul cu hramul „Sfântul Apostol și Evanghelist Luca” al Centrului Eparhial din Zalău.

Dacă astăzi prăznuim „Înălțarea Sfintei Cruci” noi ne bucurăm căci cu acest prilej Episcopia Sălajului a fost înălțată la cinstea de a primi vizita patriarhului României.

După cum știm prea bine cu toții, istoria Episcopiei Sălajului este una foarte scurtă. Demersurile înființării acesteia

¹ Cuvânt rostit în 14 septembrie 2013, la Sediul Eparhial din Zalău, cu prilejul târnosirii paraclisului „Sfântul Apostol și Evanghelist Luca” al Centrului Eparhial al Episcopiei Sălajului de către Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române.

au început în anul 2004, când un grup de inițiativă format din preoți și credincioși, în fruntea cărora s-a aflat Preacucernicul Părinte Ioan Ghiurco de la biserica „Înălțarea Domnului” din Zalău, actuala catedrală episcopală, a înaintat Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române prima solicitare scrisă în acest sens, urmată de altele, adresate fie anumitor instituții ale Bisericii, fie ale Statului.

Datorită reacțiilor negative ale anumitor persoane din conducerea Episcopiei Oradiei, Bihorului și Sălajului de atunci, aceste solicitări au ajuns direct la București, ocolind Episcopia Oradiei, motiv pentru care această inițiativă nu a fost privită cu ochi buni la Oradea. În perioada respectivă eram Arhiereu Vicar al Episcopiei Oradiei, Bihorului și Sălajului și am adoptat o poziție neutră în această privință. În primul rând știam prea bine că fără acordul Episcopului locului nu poate fi desprinsă o parte din teritoriul său canonic pentru a se înființa altă Eparhie, iar această încuviințare lipsea cu desăvârșire. De asemenea, cunoșteam canonul care spune: „Episcopul care împarte o Mitropolie în două pentru a deveni și el Mitropolit să se caterisească”, acesta putând fi aplicat și episcopului vicar care împarte o Episcopie în două cu același scop. Nu voi ascunde nici faptul că Preasfințitul Părinte Episcop Ioan al Oradiei m-a propus Sfântului Sinod al Bisericii noastre pentru a-i deveni Arhiereu Vicar la o vârstă înaintată, când a conștientizat că singur nu mai făcea față obligațiilor care-i reveneau, iar eu consideram că după câțiva ani îi voi fi succesor. Din acest motiv i-am și spus părintelui Ghiurco într-o discuție particulară să amâne totul până când la Oradea va fi alt chiriarh. În cele din urmă așa s-a și întâmplat, căci după ce Preasfințitul Părinte Sofronie a fost întronizat ca Episcop al Oradiei, Bihorului și Sălajului, în ziua de 25 februarie 2007, a fost într-unul de acord cu înființarea unei Episcopii în Sălaj, iar memoriile de înființare au început să sosească la Episcopia din Oradea unul după altul.

Eu am trăit chiar o experiență aparte legată de anunțarea înființării Episcopiei Sălajului. În ziua de 5 aprilie 2007, în Joia Mare, a avut loc în catedrala din București slujba de sfințire a marelui mir. După împărtășirea clericilor cu trupul și sângele Domnului, în timp ce se pregăteau sfintele daruri pentru a fi împărtășiți credincioșii, Preasfințitul Părinte Sofronie mi-a spus să mergem împreună la Preafericitului Părinte Teoctist, Patriarhul de atunci, care se găsea în scaunul cel de sus din Sfântul Altar și i-a adus la cunoștință intenția de a înființa o Episcopie în Sălaj. Preafericitul a primit vestea cu multă bucurie și a afirmat că în comparație cu județul Giurgiu, unde întronizase în urmă cu un an de zile pe Preasfințitul Părinte Ambrozie ca cel dintâi Episcop, Sălajul este o întreagă țară, unde se impune prezența unei Episcopii. Auzind aceste cuvinte, mai mulți ierarhi l-au felicitat pe Preasfințitul Părinte Sofronie pentru inițiativă, și-au înmuiat degetele în Sfântul și Marele Mir care se găsea în niște vase lângă Sfânta Masă și m-au uns cu acesta pe frunte în formă de cruce, spunându-mi că mă ung episcop al Sălajului.

Preasfințitul Părinte Episcop Sofronie al Oradiei, dimpreună cu membrii Permanenței Consiliului Eparhial, au adresat Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Bartolomeu al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului rugămintea de a introduce pe ordinea de zi a proximei ședințe a Sinodului Mitropolitan problema înființării unei Episcopii în Sălaj. Ședința respectivă a avut loc la Mănăstirea Nicula în ziua de 7 iunie 2007, iar Sinodul Mitropolitan a fost de acord cu solicitarea, cerând să fie urmați toți pașii necesari în acest sens.

Datorită mutării neașteptate la Domnul a regretatului Părinte Patriarh Teoctist, din ziua de 30 iulie 2007, demersurile necesare înființării Episcopiei Sălajului au fost blocate până la alegerea din 12 septembrie 2007 și întronizarea din 30 septembrie

a noului Întâistătător al Bisericii Ortodoxe Române, în persoana Preafericitului Părinte Patriarh Daniel.

Imediat după întronizarea Preafericirii Sale a fost convocată pentru ziua de 18 octombrie ședința extraordinară a Adunării Eparhiale a Episcopiei Oradiei, Bihorului și Sălajului, având ca punct unic pe ordinea de zi înființarea Episcopiei Sălajului.

În 15 octombrie 2007 m-am întors de la Ravenna, unde avusese loc întâlnirea Comisiei Mixte Internaționale de Dialog Teologic dintre Biserica Ortodoxă și Biserica Romano Catolică, din care făceam parte. A doua zi l-am contactat telefonic pe Preafericitul Părinte Patriarh Daniel să îl informez că am revenit în țară și în scurt timp îi voi trimite raportul scris cu privire la lucrările desfășurate. În încheierea discuției i-am menționat faptul că peste două zile va avea loc la Zalău ședința extraordinară a Adunării Eparhiale a Episcopiei Oradiei, Bihorului și Sălajului pentru înființarea Episcopiei Sălajului, iar Preafericirea Sa mi-a spus: „Să înființați Episcopie în Sălaj”.

În 18 octombrie a avut loc ședința Adunării Eparhiale a Episcopiei Oradiei, Bihorului și Sălajului în biserica „Înălțarea Domnului” din Zalău, sub președinția Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Bartolomeu, iar membrii acesteia au votat în unanimitate înființarea Episcopiei Sălajului.

Întrucât în ziua respectivă în calendarul creștin este pomenit „Sfântul Apostol și Evanghelist Luca”, acest sfânt a fost ales ca ocrotitor al paraclisului Centrului Eparhial din Zalău.

În 18 octombrie mai este pomenit în calendar și „Sfântul mucenic Marin cel Bătrân”, despre care mă simt dator să spun câteva cuvinte. După ce m-am născut părinții m-au numit Petru și așa apar în certificatul de naștere și în toate actele civile. Nașul meu se numea Marin, iar la botez i-a spus preotului că numele meu este Petru Marin, încât atunci când m-a afundat în cristelniță, preotul m-a botezat cu numele de Petru Marinică

și așa figurez în certificatul de botez. Întrucât am ajuns să fiu cel dintâi Episcop al Sălajului, consider că înființarea acestei Episcopii tocmai în ziua în care îl pomenim pe Sfântul Marin nu a fost întâmplătoare.

În 22 octombrie 2007 Sfântul Sinod al Bisericii noastre a votat în unanimitate înființarea Episcopiei Sălajului.

În ziua de 30 noiembrie 2007 Consiliul Județean Sălaj a pus la dispoziția Episcopiei nou înființate, pentru o perioadă de zece ani, mai multe spații, situate la parterul și etajul întâi al unei clădiri din Zalău, în care am funcționat ca Episcopie timp de patru ani și jumătate. Eu am convingerea că ziua în care a avut loc ședința Consiliului Județean Sălaj nu a fost deloc întâmplătoare, pentru că în 30 noiembrie îl prăznuim pe Sfântul Apostol Andrei, ocrotitorul României, dar pentru mine această zi are și o altă semnificație, căci atunci am văzut pentru prima dată lumina zilei.

În lunile care au urmat s-au amenajat spațiile primite de la Consiliul Județean pentru a corespunde cerințelor unui Centru Eparhial.

În 5 martie 2008, la împlinirea a unsprezece luni de când am fost uns simbolic cu Sfântul și Marele Mir ca Episcop al Sălajului, în catedrala din București, am fost ales de către Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române ca cel dintâi Episcop al acestei Eparhii.

În urma acestei alegeri Episcopia Oradiei, prin bunăvoința Preasfințitului Părinte Episcop Sofronie, a donat Episcopiei Sălajului întreg mobilierul și obiectele din apartamentul și biroul Arhiereului Vicar al Episcopiei Oradiei, precum și autoturismul acestuia, care au constituit baza sau nucleul patrimoniului noii Episcopii, dar și o sumă importantă de bani.

La 1 aprilie 2008 m-am mutat de la Oradea la Zalău pentru a organiza întronizarea, care a avut loc în ziua de 13 aprilie în

catedrala din Zalău, într-un sobor de 17 ierarhi, fiind oficiată de către Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Bartolomeu.

În 15 aprilie a fost numit aparatul administrativ al Centrului Eparhial și s-a început activitatea Episcopiei Sălajului ca Eparhie de sine stătătoare. Atunci ne-am lovit de faptul că nu aveam nici măcar șampilă, cont în bancă și multe altele, fără de care nicio instituție nu își poate desfășura activitatea.

Prima noastră preocupare ca Episcopie a constat în formarea sau instruirea angajaților din aparatul administrativ, dintre care niciunul nu avea experiență în ceea ce înseamnă activitatea într-un Centru Eparhial. A fost greu la început, dar nu ne-am dat bătăuți. Am spus-o dintotdeauna și o repet și acum, singura mea temere într-o Eparhie începătoare a fost lipsa mijloacelor financiare, care reprezintă un impediment major în buna desfășurare a activității oricărei instituții din lumea asta.

Ne-am creat condiții bune în spațiile primite de la Consiliul Județean, însă nu era casa noastră și timpul trece repede, de aceea am încercat să obținem o clădire în care să fim noi proprietari, fie în centrul orașului, fie chiar la periferie, însă nu a fost niciuna disponibilă. Ne-am gândit atunci să construim un sediu nou. În zona centrală nu exista niciun teren viran potrivit pentru acest scop, încât am început să negociem cu diverși proprietari de teren să cumpărăm o bucată de pământ undeva la marginea orașului, însă prețurile erau prohibitive și am renunțat.

Aici trebuie să vă mărturisesc un vechi gând de-al meu. Pe când mă găseam la Oradea eram nemulțumit de faptul că Episcopia este cam înghesuită în centrul orașului, pe o stradă îngustă, și extrem de aglomerată. De multe ori când aveam de ieșit cu autoturismul din curte găseam câte o mașină parcată în fața porții, încât nu puteam să pornesc în misiune până nu găseam proprietarul mașinii ca să o mute de acolo.

Alteori veneam de pe teren și nu puteam intra în curte pentru că aflam un autoturism parcat în față, situație în care intram pe jos în curte, iar conducătorul auto care mă însoțea trebuia să parcheze undeva mașina și să aștepte până putea intra și el cu mașina. În această situație speram să ajung episcop titular și să construiesc un sediu eparhial nou, într-o zonă aerisită. Dumnezeu mi-a cunoscut gândul și mi-a dat ocazia de a ridica o reședință eparhială, însă nu într-o Episcopie bogată, cum este cea a Oradiei, ci într-una începătoare.

Cunoscând preocupările conducerii Episcopiei de a achiziționa un teren în Zalău pentru construirea Sediului Eparhial, o familie de buni creștini, care locuiește în această zonă a orașului, în anul 2009 ne-a sugerat să amplasăm reședința eparhială chiar pe locul în care ne aflăm acum. La acea vreme aici era un poligon al Jandarmeriei care devenise nefuncțional datorită caselor construite pe cele două coline laterale, iar terenul era disputat în instanță între vechii proprietari și această instituție.

Pe atunci ministru al Administrației și Internelor, de care aparține Jandarmeria, era domnul Vasile Blaga, pe care îl cunoșteam din Bihor. Prezentându-i situația, ne-a înțeles și a făcut tot ce i-a stat în putință ca să ne ajute, încât după nenumărate ispite și încercări, în ședința de Guvern din 17 martie 2010 s-a hotărât ca poligonul Jandarmeriei din Zalău să treacă în proprietatea Primăriei.

Aici trebuie să menționez un lucru foarte important. Ședința de Guvern de care vorbesc s-a ținut la Iași. Eu am mare evlavie la Sfânta Parascheva, ale cărei sfinte moaște se odihnesc în așteptarea învierii la Iași, iar câtă vreme Preafericitul Părinte Patriarh Daniel era Mitropolitul Moldovei și Bucovinei am fost de patru ori în pelerinaj la Iași de sărbătoarea Cuvioasei. Sunt convins că Sfânta Parascheva ne-a ajutat în demersul nostru.

În privința fostului poligon al Jandarmeriei mă simt obligat să mai fac o precizare. Acesta avea peste 20 de hectare și a fost oferit Primăriei cu o singură condiție, ca Biserica Ortodoxă să primească o mică parte din el. Domnul ministru Vasile Blaga a repetat de nenumărate ori: „Dacă în planul de dezmembrare al poligonului nu figurează Biserica Ortodoxă, acesta nu va trece niciodată în proprietatea Primăriei”. Întrucât una dintre parohiile ortodoxe din Zalău avea de recuperat mai multe hectare de pământ pe raza orașului, dar fostul amplasament era ocupat, Municipality i-a oferit la schimb, în această zonă, 2,60 hectare, pe care Episcopia Sălajului le-a cumpărat de la parohia respectivă.

În cele ce urmează voi prezenta foarte pe scurt principalele etape ale ridicării sediului eparhial, care au avansat într-un ritm alert și susținut, dar și celelalte realizări.

În 7 septembrie 2010 s-a pus piatra de temelie a clădirii, în prezența unei delegații a fundației filantropice Diakonia din Neuendettelsau, Germania, condusă de domnul rector Hermann Schoenauer. În zilele următoare s-a săpat fundația, care a început să se toarne în 22 septembrie.

Întrucât pe lângă firmele care s-au ocupat cu lucrările am avut zilnic numeroși voluntari, preoți și mireni din întreaga Eparhie, care au sprijinit cu tot ce au putut la ridicarea clădirii, în 23 septembrie am înălțat rugăciuni lui Dumnezeu să ne ajute și să ne ferească de rău.

În 10 noiembrie 2010 am devenit proprietari pe cele 2,60 hectare de pământ.

În 25 noiembrie s-a turnat primul planșeu, de la cota 0, iar în 14 decembrie 2010 am obținut autorizația de construcție.

În 2011 s-a ridicat clădirea până la acoperiș, s-a realizat instalația electrică, au fost tencuiți pereții, iar în exterior s-au turnat trotuarele de jur împrejur și scările laterale, s-a făcut drumul din spate și s-au plantat pomi în livadă.

Pentru a avea acces la proprietate dinspre oraș, în primăvara anului 2012 am fost nevoiți să cumpărăm de la un vecin încă 0,52 hectare de pământ.

În 2012 s-au continuat lucrările de finisare ale clădirii și s-a realizat instalația sanitară.

În ziua de 1 august 2012 s-a început pictarea paraclisului Centrului Eparhial, iar în 12 septembrie același an am sfințit piatra de temelie a paraclisului.

Pe parcursul anului 2012 au fost făcute și anexele, drumul din față și parcare, iar în toamna aceluiași an clădirea a fost mobilată și utilată conform cerințelor unui sediu eparhial.

În 18 octombrie 2012, cu prilejul împlinirii a cinci ani de la înființarea Episcopiei Sălajului, am inaugurat parțial clădirea, în prezența Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Laurențiu al Ardealului, a Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Andrei al Clujului, Maramureșului și Sălajului, a Preasfințitului Părinte Iustin Sigheteanul, Arhiepiscop Vicar al Episcopiei Maramureșului și Sătmăruului, a unei delegații a fundației filantropice Diakonia din Neuendettelsau, Germania, condusă de domnul rector Hermann Schoenauer, precum și a altor binefăcători.

În 28 noiembrie 2012 Episcopul s-a mutat în noua reședință, iar în 3 decembrie întreg aparatul administrativ al Episcopiei și-a început activitatea aici.

În 30 ianuarie 2013 a fost săvârșită prima Sfântă Liturghie în paraclisul „Sfântul Apostol și Evanghelist Luca”.

În vara și toamna anului 2013 s-a realizat gardul care împrejmuește proprietatea.

Ziua de astăzi însă este de departe cea mai importantă, pentru că încununează și răsplătește toate eforturile depuse până acum, căci la rugăciunile Preafericitului Părinte Patriarh Daniel și ale ierarhilor prezenți harul Sfântului Duh s-a coborât și a sfințit lucrul mâinilor noastre, trecându-l în categoria bunurilor sacre.

Îi mulțumesc Bunului Dumnezeu pentru tot ceea ce s-a realizat aici, reproducând celebrele cuvinte: „*Mare ești Doamne și minunate sunt lucrările Tale și niciun cuvânt nu este îndeajuns spre lauda minunilor Tale!*”.

În permanență am simțit ajutorul lui Dumnezeu, ceea ce m-a făcut să cuget mereu la cuvintele psalmistului: „*De n-ar zidi Domnul casa, în zadar s-ar osteni ziditorii; de n-ar păzi Domnul cetatea, zadarnic ar veghea-o cel ce o păzește*” (Psalmul 126,1).

Nu voi ascunde faptul că pe parcursul lucrărilor am auzit tot felul de cârteli și cârcoteli, metehne specifice în general nouă, românilor, care însă nu m-au descurajat. De când sunt arhiereu am constatat că vrăjmașul încearcă prin tot felul de metode și mijloace să-i abată pe slujitorii lui Dumnezeu de la misiunea lor sfântă. Știind însă prea bine că pentru faptele noastre vom avea de dat socoteală înaintea Domnului Hristos, pe care Îl slujim, nu trebuie să cedăm, căci prin aceasta ne trădăm misiunea și îi oferim vrăjmașului satisfacție.

Îi mulțumesc în mod cu totul deosebit Preafericitului Părinte Patriarh Daniel pentru că a avut bunăvoința de a veni în Sălaj să officieze slujba de târnosire a paraclisului Centrului nostru Eparhial și Sfânta Liturghie. Pentru noi este o onoare fără precedent.

De asemenea, aduc alese mulțumiri Preafericirii Sale pentru odorul de mare preț, reprezentat de păticea din sfintele moaște ale Sfântul Ierarh Nectarie de la Eghina, marele făcător de minuni, pe care le-a adus în aceste zile spre închinare în Episcopia noastră și pentru faptul că în doi ani la rând ne-a oferit câte o sumă foarte mare de bani pentru ridicarea sediului eparhial, ceea ce îi conferă calitatea de ctitor al acestuia.

Îi mulțumesc Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române și pentru obiectele de cult deosebit

de prețioase dăruite Paraclisului cu hramul „Sfântul Apostol și Evanghelist Luca” al Centrului Eparhial al Episcopiei noastre. Întrucât orașul Zalău stă sub ocrotirea Maicii Domnului, la rândul meu îi ofer Preafericitului Părinte Patriarh o icoană a Sfintei Fecioare Maria cu Pruncul în brațe.

Îi mulțumesc Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Andrei al Clujului, Maramureșului și Sălajului pentru faptul că a luat parte la slujba de târnosire a paraclisului Centrului Eparhial și la Sfânta Liturghie de astăzi. Și Înaltpreasfinția Sa este ctitor al sediului eparhial pentru că ne-a acordat un important sprijin financiar în vederea construirii acestuia, atât ca Arhiepiscop al Alba Iuliei, dar mai ales ca Mitropolit, pentru care îi mulțumesc încă o dată.

Aduc mulțumiri Preasfințitului Părinte Episcop Sofronie al Oradiei care, după cum ați auzit, a făcut foarte multe pentru Episcopia noastră și mă bucur nespus pentru că astăzi este împreună cu noi.

Îi mulțumesc Preasfințitului Părinte Iustin Sigheteanul, Arhiereu Vicar al Episcopiei Maramureșului și Sătmărlui, pentru că și-a lăsat misiunea din Eparhie ca să fie alături de noi.

Pentru rolul decisiv avut de domnul ministru Vasile Blaga în trecerea poligonului Jandarmeriei în proprietatea Primăriei Zalău, dar și pentru faptul că astăzi este alături de noi, îi mulțumesc.

Secretariatul de Stat pentru Culte, prin bunăvoința domnului secretar de stat Adrian Lemeni și a domnului director Florin Frunză ne-a ajutat cu sume de bani, pentru care le mulțumesc.

Consiliul Județean Sălaj, prin amabilitatea domnului președinte Tiberiu Marc, ne-a pus la dispoziție spațiile de la vechiul sediu al Episcopiei și ne-a sprijinit financiar în vederea ridicării noului sediu, pentru care îi adresez alese mulțumiri.

Posturile neclericale necesare bunei desfășurări a activității Centrului Eparhial al Episcopiei Sălajului au fost obținute prin

intervenția directă a domnului deputat Iuliu Nosa în Parlamentul României, care ne-a alocat, atunci când s-a putut, și sume de bani de la bugetul de Stat, pentru care îi mulțumesc.

Datorită râvnei depuse în ridicarea sediului eparhial, dar și a generoaselor donații personale, dintre preoții Episcopiei s-au evidențiat Preacucernicul Părinte Vasile Rus, vicarul eparhial și Preacucernicul Părinte Ionuț Pop, inspectorul eparhial, cărora de asemenea le adresez cuvânt de mulțumire. Mă bucur nespus de faptul că Preafericitul Părinte Patriarh Daniel le-a oferit celor doi preoți crucea patriarhală, pe care eu consider că o merită din plin, pentru care îi mulțumesc Preafericirii Sale. Valoarea acestor cruci este sporită de faptul că Preafericitul Părinte Patriarh le-a înmănat-o personal celor doi preoți și pentru că sunt primele cruci patriarhale oferite de Preafericitul Părinte Patriarh Daniel în Episcopia Sălajului.

În semn de prețuire față de Preafericirea Voastră, Preacucernicii Părinți Ștefan Boldea, Mircea Gălgău și Viorel Iancău, foști colegi de an ai Preafericirii Voastre la Institutul Teologic de grad Universitar din Sibiu, preoți în Episcopia Sălajului, au donat portretul Preafericirii Voastre din paraclis, pentru care le mulțumesc.

Același gest l-au făcut și colegii Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Andrei, însă fiind prea mulți, nu îi mai pomenesc cu numele, dar le mulțumesc.

Mă simt obligat să mai amintesc două nume, domnul Valentin Vălcăuan, născut în Bădăcin, județul Sălaj, dar stabilit în Germania, care a donat materiale și bani cu o generozitate greu de imaginat, și domnul Ovidiu Duma, care ne-a oferit o sumă foarte mare de bani. Le mulțumesc din inimă.

Pe lângă sumele de bani alocate sau donate de instituțiile și persoanele deja menționate, am primit donații foarte generoase din țară și din străinătate, la care se adaugă obolul preoților,

stareților și starețelor, precum și al multor credincioși din Episcopia Sălajului, cărora le mulțumesc.

Sunt dator să amintesc faptul că pe parcursul lucrărilor am avut peste 5000 de voluntari, preoți și credincioși din parohii, care au ajutat pe șantierul Episcopiei cu tot ce a fost nevoie. Le mulțumesc foarte mult, fiindcă indiferent de starea vremii au ostenit pentru Centrul Eparhial din Zalău.

Bunul Dumnezeu să răsplătească însuși și înmii jertfa și osteneala tuturor celor care au ajutat Episcopia noastră, atât în această viață, cât și în veșnicie.

Aduc mulțumiri domnului Matei Tibor, administratorul firmei Strong Construct SRL, precum și angajaților acestei firme, care au executat cu mult profesionalism lucrările la clădirea Centrului Eparhial și la anexe.

Dacă italienii se pot lăuda cu capodoperele renumitului sculptor și pictor Michelangelo, al cărui nume înseamnă în limba italiană „Îngerul Mihail”, noi putem fi mândri de pictura de excepție cu care a fost împodobit paraclisul Centrului Eparhial al Episcopiei Sălajului de către domnul Gabriel Ursuț, care poartă numele celui de-al doilea Sfânt Arhanghel prăznuit de Biserică în ziua de 8 noiembrie. Noi îi mulțumim domnului Gabriel Ursuț și ne rugăm Bunului Dumnezeu și Sfântului Apostol și Evanghelist Luca, ocrotitorul paraclisului, cel care a pictat cea dintâi icoană a Domnului Hristos, dar și a Maicii Domnului, să-i sporească darul.

Aduc mulțumiri conducerii și angajaților Inspectoratului Județean de Poliție Sălaj, precum și celor ai Inspectoratului de Jandarmi Județean Sălaj pentru că au vegheat la buna desfășurare a sărbătorii de astăzi.

Îi dăm slavă lui Dumnezeu pentru că am încheiat lucrările la Centrul Eparhial, urmând ca în perioada următoare să ne mobilizăm pentru a achita și datoriile acumulate.

Mai avem însă încă o datorie de suflet, aceea de a contribui mai mult la ridicarea Catedralei Mântuirii Neamului, întrucât această mare responsabilitate apasă prea greu numai pe umerii Preafericitului Părinte Patriarh Daniel. Este jenant pentru noi ca Biserica să nu avem o catedrală patriarhală reprezentativă, cum au alte popoare ortodoxe care sunt mai mici și poate mai sărace decât noi.

Vizita Preafericirii Voastre în Sălaj în aceste zile nu este întâmplătoare. În 30 august 1940, prin odiosul dictat de la Viena, Ardealul de Nord a fost cedat Ungariei, iar la numai două săptămâni, în noaptea de 13 spre 14 septembrie, trupele horthyste, conduse de unii localnici maghiari din Ip, au intrat prin casele românilor, asasinând 157 de persoane, aceasta fiind una dintre paginile cele mai însângerate ale istoriei județului Sălaj. Prezența Preafericirii Voastre în mijlocul nostru în aceste zile constituie un balsam așezat deasupra rănilor închise, dar necicatrizate în totalitate, ale românilor din acest județ și cea mai înaltă binecuvântare pe care o puteam primi.

Cugetând la ziua de astăzi gândul îmi fuge la o relatare din Vechiul Testament, în care citim că Iosua Navi și fiii lui Israel au purtat o bătălie la Ghibeon, *„iar soarele și luna s-au oprit pe loc până când Domnul a făcut izbândă asupra vrăjmașilor lor. Și s-a oprit soarele în mijlocul cerului; și nu s-a mișcat spre asfințit până la sfârșitul unei zile. Iar o zi ca aceea n-a mai fost nici înainte și nici după”* (Iosua Navi 10,13-14). Soarele nu s-a oprit astăzi în loc pentru noi, nici luna, însă cu prilejul primei vizite a unui patriarh al României în județul nostru suntem conștienți că ziua de astăzi este cea mai măreață din istoria bisericească a Sălajului.

Cu prilejul târnosirii paraclisului Centrului Eparhial, moment unic în viața oricărei biserici, atât bărbații, cât și femeile, aveți dreptul să intrați în Sfântul Altar. După ce

soborul, în frunte cu Preafericitul Părinte Patriarh, se va retrage în reședință veți intra după noi pe ușa principală și veți urca la primul etaj, unde se află paraclisul. Aici vă veți închina la sfintele moaște ale Sfântului Ierarh Nectarie de la Eghina, mare făcător de minuni, veți intra în Sfântul Altar pe ușa diaconească din dreapta, veți săruta Sfânta Masă, Sfânta Evanghelie și Sfânta Cruce, iar un preot vă va mirui, după care veți ieși prin proscomidiar, sala de ședințe și holul din dreapta până la scări, de unde veți reveni în curtea Episcopiei.

Vă mulțumesc pentru că ați venit în număr atât de mare, preoți, călugări și mireni, din toate colțurile Eparhiei, pentru a fi alături de noi la sărbătoarea de astăzi. Bunul Dumnezeu să vă facă parte de o zi binecuvântată, cu mult spor duhovnicesc și bucurie sfântă.

Întrucât în urmă cu două zile Preafericitul Părinte Daniel a împlinit șase ani de când a fost ales Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, să îi cântăm cu toții „Pe Stăpânul și Patriarhul nostru, Daniel, Doamne îl păzește întru mulți ani!”.

Amin

Mireasa lui Hristos”¹

**Preafericite Părinte Patriarh, Înaltpreasfințite
Părinte Mitropolit, Preacuvioși și
Preacucernici Părinți, Preacuvioase Maici,
distinge oficialități, iubiți credincioși,**

Locuitorii orașului Jibou au îmbrăcat astăzi straie de sărbătoare pentru a-l întâmpina în mijlocul lor pe Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, care a binevoit să vină în această localitate să târnosească biserica cu hramurile „Sfântul Proroc Daniel” și „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe”, pentru care îi mulțumesc.

Întrucât astăzi îl prăznuim pe Sfântul Ierarh Iosif cel Nou de la Partoș, Mitropolitul Banatului, iar Preafericitul Părinte Patriarh Daniel s-a născut în județul Timiș și și-a început slujirea arhierască la Timișoara, consider că a fost trimis de Dumnezeu și de Sfântul Iosif tocmai în această zi pentru a ne face mare bucurie.

Jiboul este al treilea oraș al județului Sălaj, după Zalău și Șimleu Silvaniei, având aproximativ 10 100 locuitori, dintre care 7 244 sunt ortodocși, reprezentând 72% din populația urbei.

Prima atestare documentară a Jiboului datează din anul 1205, când se numea Chybur. În decursul vremurilor a mai fost cunoscut sub numele de Zybo, Sybo, Dsibo, Zsibo, Jibău,

¹ Cuvânt rostit în 15 septembrie 2013 în biserica cu hramurile „Sfântul Proroc Daniel” și „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe” din Jibou, cu prilejul târnosirii acestuia de către Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române.

precum și alte derivate. Demn de menționat este faptul că toate denumirile localității au aceeași formă fonetică, Jibo, doar prima consoană cunoscând o serie întreagă de variante în trecerea timpului. Întrucât acest cuvânt este lipsit de sens în limbile română, maghiară și germană, nu excludem să provină de la numele unei persoane, cel mai probabil „Iosif”, „Joseb”, a cărui formă prescurtată „Sibo” a ajuns ulterior Jibou, prin transformarea lui „S” în „J”, sub influență maghiară, respectiv prin adăugarea terminației românești „ou”.

În anul 1968 Jiboul a fost declarat oraș.

În această localitate există două lăcașuri de cult ortodoxe, cel în care ne aflăm, precum și biserica cu hramul „Adormirea Maicii Domnului”, ridicată între anii 1930 și 1932.

În timpul regimului trecut, în Jibou existau două parohii ortodoxe și doi preoți, cu o singură biserică. Datorită râvnei preoților și evlaviei credincioșilor frecvența la sfintele slujbe era foarte bună, încât lăcașul de cult era neîncăpător. În această situație s-a dorit extinderea bisericii, însă autoritățile vremii nu au îngăduit acest lucru.

În urma evenimentelor din decembrie 1989 s-a pus problema ridicării încă unei biserici în Jibou, la care să contribuie ambele parohii din oraș, iar ideea a fost acceptată de credincioși cu mult entuziasm. Realizarea lucrării i-a fost încedințată celui mai tânăr dintre cei doi preoți de atunci, în persoana Preacucernicului Părinte Gheorghe Longodor.

În anul 1990 Primăria orașului a oferit terenul pentru noua biserică, iar în 16 iunie 1991 Preasfințitul Părinte Ioan Crișanul, Arhiereu Vicar al Episcopiei Oradiei, a sfințit piatra de temelie a viitoarei biserici cu hramul „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe - purtătorul de biruință”.

În anii 1991-1992 s-au primit avizele necesare ridicării lăcașului de cult, iar în 1992 s-au realizat săpăturile fundației.

Datorită lipsei de fonduri și a dimensiunilor mari ale bisericii lucrările au avansat într-un ritm lent. Astfel, în anul 1993 s-a pus fundamentul talpei bisericii, în 1995 s-a ajuns la cota zero, iar în 2002 s-a amenajat demisolul pentru a se putea săvârși aici sfintele slujbe, acesta fiind târnosit în ziua de 23 aprilie 2002 de către Preasfințitul Părinte Petroniu Sălăjanul, Arhiereu Vicar al Episcopiei Oradiei. Din acel moment s-a și început slujirea în demisolul bisericii, încât ambele parohii din oraș au avut propriul spațiu liturgic.

În 2004 s-a reușit acoperirea bisericii. În anul 2005 postul de preot paroh a fost încredințat Preacucernicului Părinte Dan Dregan, actualul Protopop al Jiboului, sub conducerea căruia s-au tencuit pereții în interior și în exterior, s-a vopsit acoperișul, s-a realizat pictura, s-au confecționat iconostasul și mobilierul, iar sfântul lăcaș a fost înzestrat cu toate cele necesare săvârșirii sfintelor slujbe.

În 7 mai 2013, în cea de-a treia zi de Sfintele Paști, a fost inaugurată slujirea în biserică, prin oficierea Sfintei Liturghii de către Preasfințitul Părinte Petroniu, Episcopul Sălajului, înconjurat de un numeros sobor de preoți, în prezența unui mare număr de credincioși.

Pe parcursul lucrărilor de ridicare și finisare ale bisericii, care nu au fost lipsite de greutate și ispite din partea vrăjmașului, s-a simțit din plin purtarea de grijă a lui Dumnezeu și s-a constatat hărnicia și râvna celor doi preoți, precum și dărnicia și jertfelnicia bunilor credincioși din Jibou.

Astăzi însă, cu prilejul târnosirii bisericii de către Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, care este cea mai importantă zi din istoria acestui sfânt lăcaș, suntem conștienți că greutățile s-au încheiat, eforturile și jertfa au fost binecuvântate, iar ctitorii vor fi pomeniți la Sfântul Altar cât va dura biserica, primind ca răsplată binefacerile lui Dumnezeu atât în această viață, cât și în veșnicie.

Catedrala, prin definiție, este biserica aflată în vecinătatea reședinței unui arhiereu, în care acesta oficiază sfintele slujbe de marile praznice, dar și cu prilejul celor mai importante evenimente din Eparhie. Dimensiunile unui lăcaș de cult, oricât de mari ar fi ele, nu îi conferă acestuia statutul de catedrală. Cu toate acestea, ținând cont de faptul că biserica în care ne aflăm este atât de mare și de frumoasă, dar mai ales pentru că a fost sfințită de către patriarhul României, consider că poate fi supranumită pe bună dreptate: „Catedrala văii Someșului”.

Biserica sfințită astăzi are două hramuri, după numele celor doi preoți care au ostenit la înălțarea ei. Acesta nu este un semn de mândrie, ci de iubire și respect al celor doi față de sfinții protectori ale căror nume le poartă de la botez. De vreme ce pe parcursul întregii vieți au simțit ajutorul sfinților ocrotitori, în semn de recunoștință le-au înălțat biserică sfântă. Pentru enoriașii bisericii acesta este un câștig, căci în loc de unul, au doi patroni spirituali.

Orice biserică nouă reprezintă jertfa și darul oamenilor pentru Dumnezeu. După sfințire însă, aceasta devine darul Preasfintei Treimi pentru oameni. Oamenii Îi oferă lui Dumnezeu materiale pământești, precum cărămidă, lemn, sticlă, metale etc., iar Dumnezeu îi răsplătește pe oameni cu daruri spirituale, cerești și netrecătoare, ca harul iertării păcatelor, al sfințirii sufletului și trupului și arvuna vieții veșnice.

Ca lăcaș sfânt construit, biserica nou sfințită reprezintă simbolic Biserica vie rugătoare sau comunitatea, adică Trupul tainic al Domnului Hristos plin de Duhul Sfânt, în care credincioșii sunt membre vii ale acestui Trup mistic.

La slujba de târnosire biserica este stropită cu apă sfințită și unsă cu Sfântul și Marele Mir, asemenea persoanelor umane, care sunt afundate în apă sfințită la Taina Sfântului Botez și unse cu Sfântul și Marele Mir în Taina Mirungerii, pentru a

avea o comuniune spirituală permanentă cu Persoanele Sfintei Treimi, dar și cu Maica Domnului și cu ceilalți sfinți din împărăția lui Dumnezeu.

Edificiul bisericii noi se sfințește mai întâi în exterior, pentru a delimita spațiul sacru de lumea profană. Cu acest prilej, în jurul bisericii se face o procesiune cu sfinte moaște de martiri sau mucenici, care au arătat că iubirea lor față de Domnul Hristos a fost mai tare decât teama de moarte.

Procesiunea din jurul bisericii se face în sens invers rotației soarelui sau acelor de ceasornic pentru a arăta că noi, creștinii, nu urmăm corpurile cerești, închinându-ne „*făpturii în locul Făcătorului*” (Romani 1,25), ci urmăm Domnului Hristos, care este „*Soarele dreptății*” (Maleahi 3,20).

În timpul slujbei oficiate în afara bisericii se citesc trei pericope evanghelice.

În prima Evanghelie Mântuitorul îi spune Sfântului Apostol Petru: „*Tu ești Petru și pe această piatră voi zidi Biserica Mea și porțile iadului nu o vor birui*” (Matei 16,18), arătând că Biserica este întemeiată pe credința că Iisus Hristos este Fiul lui Dumnezeu, căci la întrebarea Mântuitorului adresată Sfinților Apostoli: „*Voi cine ziceți că sunt?*” (Matei 16,15), Sfântul Petru Îi mărturisise „*Tu ești Hristosul, Fiul lui Dumnezeu Celui Viu!*” (Matei 16,16). În încheierea pericopei evanghelice Mântuitorul îi adresează Sfântului Petru cuvintele: „*Orice vei lega pe pământ va fi legat și în ceruri, și orice vei dezlega pe pământ va fi dezlegat și în ceruri*” (Matei 16,19). Sfinții Părinți au rânduit citirea acestei Sfinte Evanghelii la slujba de târnosire pentru a arăta că biserica este locul în care se iartă păcatele pe pământ, înainte de a fi iertate și în ceruri.

În finalul celei de-a doua pericope evanghelice, care se citește în dreptul Sfântului Altar, Domnul Hristos spune: „*Fericiți sunt cei ce ascultă cuvântul lui Dumnezeu și-l păzesc*” (Luca

11,28), adică îl împlinesc în viața lor. Sfântul Apostol Pavel a scris și el în acest sens *„că nu cei ce aud legea sunt drepti înaintea lui Dumnezeu, ci cei ce împlinesc legea, aceia se vor îndreptăți”* (Romani 2,13).

În cea de-a treia Evanghelie Mântuitorul afirmă: *„Eu sunt Păstorul cel bun și Îmi cunosc oile Mele și ele Mă cunosc pe Mine și viața Mea Mi-o pun pentru oi. Oile Mele ascultă de glasul Meu și Eu le cunosc pe ele, și ele vin după Mine. Și Eu le dau viață veșnică și ele în veac nu vor pieri și din mâna Mea nimeni nu le va răpi”* (Ioan 10,14-15 și 10,27-28). Din cuvintele Domnului Hristos înțelegem că rostul Bisericii în această lume este de a-i pregăti pe oameni pentru dobândirea vieții veșnice în împărăția lui Dumnezeu.

După sfințirea exteriorului bisericii arhiereul vine în fața ușilor acesteia, care sunt considerate de acum „porți ale cerului” și bătând cu crucea în ușă, rostește cuvintele: *„Ridicați, puteri, porțile voastre și vă ridicați porțile cele veșnice și va intra Împăratul mării”*. Un preot din lăuntrul bisericii întreabă: *„Cine este Acesta, Împăratul mării?”*, iar arhiereul răspunde: *„Domnul cel tare și puternic, Domnul cel nebiruit, Domnul puterilor, Acesta este Împăratul mării”*. Acest dialog, preluat din cartea Psalmilor (Psalmul 23,7-10), reprezintă o profeție care a fost împlinită în momentul înălțării Domnului Hristos cu trupul la cer, când îngerii care Îl însoțeau pe Mântuitorul le cereau puterilor cerești să deschidă porțile raiului, iar aceia erau plini de uimire să vadă că Împăratul mării este Dumnezeu și om.

Arhiereul bate cu crucea în ușa bisericii pentru a i se deschide, după cum și Mântuitorul în urma morții cu trupul pe cruce ne-a deschis porțile raiului. Apostolul neamurilor scrie în acest sens că Domnul Hristos *„S-a smerit pe Sine făcându-Se ascultător până la moarte, și încă moarte de cruce! Pentru aceea, și Dumnezeu L-a preaînălțat și I-a dăruit Lui nume care este*

mai presus de orice nume, pentru ca întru numele lui Iisus tot genunchiul să se plece, al celor cerești, al celor pământești și al celor dedesubt, și să mărturisească toată limba că Domn este Iisus Hristos, întru slava lui Dumnezeu-Tatăl” (Filipeni 2,8-11).

Înainte de a intra în biserică, arhiereul se roagă: „*Stăpâne Doamne Dumnezeu nostru, Cel ce ai așezat în ceruri cetele și oștile îngerilor și ale arhanghelilor spre slujba slavei Tale, fă ca împreună cu intrarea noastră să fie și intrarea sfinților îngeri care slujesc împreună cu noi și împreună slăvesc bunătatea Ta*”. Prin această rugăciune (care se rostește și la Sfânta Liturghie, la vohodul mic) se arată că oștile îngerești însoțesc arhiereul, preoții și credincioșii în momentul intrării în biserica nou sfințită, care de acum înainte simbolizează împărăția cerurilor.

După ce intră în biserică, arhiereul, preoții și credincioșii sunt înconjurați de sfinții reprezentați pe pereții acesteia. Trebuie cunoscut faptul că pictura murală a bisericii nu este o simplă podoabă, ci veșmântul ei liturgic. Biserica pictată reprezintă în același timp și cerul coborât la oameni, pentru ca ei să se înalte prin rugăciune și fapte bune la viața cerească.

Sfântul Altar Îl reprezintă pe Iisus Hristos, Domnul Cel răstignit, mort, înviat și înălțat întru slavă. Sfânta Masă sau prestolul simbolizează deodată: masa de la cina cea de taină, mormântul în care a fost așezat trupul mort al Mântuitorului, precum și tronul slavei din împărăția cerurilor.

La slujba de târnosire a bisericii Sfânta Masă din Altar se spală cu apă, care închipuie botezul Domnului Hristos în apele Iordanului și începutul lucrării Sale mântuitoare. Stropirea Sfintei Mese cu apă de flori simbolizează spălarea picioarelor Mântuitorului cu lacrimi și cu mir de mult preț de către femeia cea păcătoasă (Luca 7,37-50), precum și ungerea capului și picioarelor Domnului Hristos de către femeia din Betania, ca semn profetic al îngropării Sale (Matei 26,7-13).

Ungerea Sfintei Mese cu Sfântul și Marele Mir de la târnosire simbolizează ungerea trupului mort al Mântuitorului cu ulei de aloe și aromate de către Iosif din Arimatea și Nicodim înaintea punerii Sale în mormânt (Ioan 19,38-40).

La slujba de târnosire a bisericii, în cele patru colțuri ale Sfintei Mese se lipsesc cu ceară icoanele celor patru Sfinți Evangheliști, arătându-se prin aceasta că Sfinții Apostoli sunt așezați pe Hristos, piatra cea din capul unghiului, precum și faptul că Mântuitorul este vestit în cele patru colțuri ale lumii. Aceste icoane simbolizează și faptul că de la Sfântul Altar se propovăduiește învățătura Domnului Hristos, așa cum a fost ea consemnată în Sfintele Evanghelii.

La hirotonia întru diacon, preot și arhiereu candidații înconjoară de trei ori Sfânta Masă și sărută cele patru colțuri ale acesteia, unde sunt icoanele celor patru Sfinți Evangheliști. După aceasta îngenunchează în colțul din dreapta al Sfintei Mese, în care se găsește icoana Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan, ucenicul iubit al Mântuitorului, și își pun mâinile pe Sfânta Masă, rezemându-și capul peste ele, și aici se citesc rugăciunile de hirotonie de către arhiereul sau arhiereii care oficiază această Sfântă Taină.

Acoperământul alb cu care este îmbrăcată Sfânta Masă închipuie giulgiul cu care a fost înfășurat trupul Mântuitorului înainte de a fi așezat în mormânt, iar acoperământul de deasupra, care este mai frumos și mai strălucitor decât primul, reprezintă veșmântul de lumină și de slavă al Domnului Hristos Cel înviat, dar și strălucirea feței Acestuia de pe Muntele Tabor, precum și de la cea de-a doua Sa venire întru slavă, când va judeca viii și morții.

După slujba de târnosire a bisericii pe Sfânta Masă se așază Sfântul Antimis, Sfânta Evanghelie și Sfânta Cruce. Icoana de pe Sfântul Antimis reprezintă punerea în mormânt a trupului

Mântuitorului. În partea de sus a Sfântului Antimis sunt cusute sfinte moaște de martiri, arătându-se prin aceasta că Biserica se întemeiază pe jertfa Domnului Hristos, dar crește și prin jertfa adăugată la ea, din puterea ei, a celor ce cred în Mântuitorul și dau mărturie pentru El cu prețul vieții lor (Apocalipsa 6,9).

Sfânta Evanghelie Îl reprezintă pe Domnul Hristos, în paginile acesteia fiind cuprinse viața, faptele și învățătura Lui cea mântuitoare.

Sfânta Cruce este simbol al răstignirii și învierii Domnului Hristos din morți, prin care s-a realizat mântuirea noastră.

După sfințirea Sfintei Mese Arhiereul iese din Sfântul Altar pe ușile împărătești și stând pe solee, cu fața spre credincioși, cu o lumânare aprinsă și cu Sfânta Cruce în ambele mâini, face semnul Sfintei Cruci asupra credincioșilor, rostind cuvintele: „Înțelepciune, dreptți, lumina lui Hristos luminează tuturor”. Prin aceste cuvinte se arată că slujitorii Sfintelor Altare Îl propovăduiesc pe Mântuitorul, care a afirmat: *„Eu sunt Lumina lumii; cel ce-Mi urmează Mie nu va umbla în întuneric, ci va avea lumina Vieții”* (Ioan 8,12).

Înainte de a face mențiune despre lumina Domnului Hristos, care nu este altceva decât învățătura Sa cea mântuitoare, care luminează asemenea lumânării aprinse din mâinile arhiereului, acesta rostește „înțelepciune”, pentru a arăta că învățătura Mântuitorului cuprinde adevărata înțelepciune, după cum a spus Sfântul Apostol Pavel: *„Noi Îl propovăduim pe Hristos Cel răstignit: pentru iudei, piatră de poticnire; iar pentru păgâni, nebunie; dar pentru cei chemați, și iudei și elini: Hristos puterea lui Dumnezeu și înțelepciunea lui Dumnezeu. Pentru că nebunia lui Dumnezeu este mai înțeleaptă decât oamenii, și slăbiciunea lui Dumnezeu mai puternică decât oamenii. Din El dar sunteți voi întru Hristos Iisus, Cel ce de la Dumnezeu S-a făcut pentru noi înțelepciune, dreptate, sfințire și răscumpărare”* (I Corinteni 1,23-25 și 1,30).

După ce rostește „înțelepciune”, arhiereul adaugă: „drepti”, îndemnându-i prin aceasta pe credincioși să stea în picioare, deci cu luare aminte, atunci când ascultă învățătura Domnului Hristos.

După sfințirea Sfintei Mese se unge cu Sfântul și Marele Mir și se stropește cu apă sfințită toată biserica, pentru că de la Sfânta Masă, ca de la un izvor și ca de la un început de sfințenie, se sfințește toată biserica și întreaga comunitate, precum și Domnul Hristos a sfințit, prin întruparea Sa, toată firea noastră.

Înainte de a fi unși pereții bisericii cu Sfântul și Marele Mir și de a fi stropiți cu apă sfințită de către arhiereu, diaconul rostește: „Să luăm aminte!”, atrăgând prin aceasta atenția asupra importanței și solemnității momentului.

La slujba de târnosire a bisericii se citesc rugăciuni atât în exteriorul lăcașului de cult, cât și în interiorul acestuia, însă acestea nu se limitează doar la invocarea Duhului Sfânt pentru a coborî și sfinți biserica, ci cuprind o arie mult mai largă. Astfel, avem rugăciuni de laudă aduse lui Dumnezeu: *„Doamne, Dumnezeul nostru, văzând soarele acesta preastrălucit care înnoiește în fiecare zi făptura, Te slăvim pe Tine, Soarele adevăratei zile și lumina Ta cea neînserată”*.

Avem rugăciuni adresate lui Dumnezeu Tatăl și lui Dumnezeu Fiul prin care cerem ca Sfântul Duh să coboare asupra bisericii și asupra celor de față: *„Doamne, Dumnezeul nostru, Părintele Cuvântului, Domnului și Dumnezeului nostru, caută cu ochi milostivi spre noi păcătoșii și nevrednicii robii Tăi, și trimite pe Preasfântul Tău Duh peste noi și peste moștenirea Ta”*. *„Ție ne rugăm Cuvinte și Fiule împreună veșnic cu Părintele Tău Cel fără de început, ca să trimiți și peste noi în ceasul acesta harul Preasfântului Tău Duh, și biserica aceasta, zidită acum spre slava și lauda Ta, să o înnoiești cu Duhul Tău cel Sfânt și să o întărești, păzind-o până la sfârșitul veacurilor. Ca în ea să îți aducem jertfele cele nesângeroase”*.

În altă parte arhiereul se roagă pentru sfințirea bisericii, iertarea păcatelor, împlinirea rugăciunilor înălțate și răsplătirea nevoițelor în împărăția cerurilor: „Însuți, Cel fără de moarte și mare dătătorule, Împărate, adu-Ți aminte de îndurările și de milele Tale, că din veac sunt, și nu Te scârbi de noi, cei întinați cu mulțimea păcatelor. Și nu strica așezământul Tău pentru necuviința noastră. Ci treci și acum cu vederea greșelile noastre și ne întărește și ne învrednicește a ne umple cu darul și cu pogorârea Sfântului și de viață făcătorului Tău Duh, să săvârșim fără de osândă sfințirea bisericii acesteia și a jertfelnicului din ea. Ca și în acestea totdeauna să binecuvântăm și să slăvim cu psalmi, cu laude și cu slujbe de taină, milostivirea Ta. Așa Stăpâne, Doamne Dumnezeuul nostru, nădejdea tuturor marginilor pământului, auzi-ne pe noi păcătoșii care ne rugăm Ție și trimite pe Preasfântul Tău Duh cel închinat și atotputernic și sfințește locașul acesta. Umple-l de lumina cea veșnică, alege-l locaș plăcut Ție, fă-l scaun slavei Tale, împodobește-l cu dumnezeieștile Tale daruri cele mai presus de lume, fă-l liman celor înviforați, lecuire patimilor, scăpare bolnavilor, gonire demonilor. Să fie ochii Tăi deschiși către el ziua și noaptea, și urechile Tale cu luare aminte la rugăciunile celor ce intră în el cu frica Ta și cu evlavie și cheamă preacinstul și de mare cuviință numele Tău. Și oricâte vor cere, Tu vei auzi în cer, sus, și vei face milă și milostiv vei fi lor. Păzește-l neclintit până la sfârșitul veacului, iar jertfelnicul din el, arată-l a fi Sfântă a Sfințelor, cu puterea și cu lucrarea Sfântului Tău Duh. Preamărește-l mai mult decât altarul celor din Legea Veche, încât dumnezeieștile slujbe ce se vor săvârși în el, să ajungă la sfântul, cel mai presus de ceruri, și tainicul Tău jertfelnic, și ne dă nouă darul umbririi Tale celei preacurate. Că nu ne punem nădejdea în lucrarea nevrednicelor noastre mâini, ci întru a Ta necuprinsă bunătate”. „Și închinându-ne Ție cu

frică, să primim îndurările Tale și să fie bine plăcute bunătății Tale aceste rugăciuni pe care le aducem milostivirii Tale celei negrăite pentru noi și pentru poporul Tău”. „Iar celor care cu dumnezeiască dragoste, prin silința lor au făcut zidirea aceasta și sfințirea bisericii dăruiește-le iertarea păcatelor”. „Însuși Stăpâne, Cel ce ești dătătorul tuturor bunătăților, pentru rugăciunile Sfinților ale căror moaște ai binevoit să fie așezate în cinstit locașul acesta, învrednicește-ne ca fără de osândă să-Ți aducem în el jertfa cea fără de sânge. Și ne împlinește toate cererile către mântuire, și răsplătește și celor ce pentru sfânt numele Tău se nevoiesc aici, ca prin ei să faci minuni pentru mântuirea noastră”. „Doamne Dumnezeu nostru, Cel ce îți îndeplinești făgăduințele și îți înfăptuiești legămintele, Cel ce le-ai dăruit Sfinților Tăi Mucenici să se nevoiască cu nevoința cea bună, călătoria bunei credințe să o săvârșească și să păzească credința adevăratei mărturisiri, Însuși, Stăpâne Preasfinte, milostivește-Te pentru ale lor rugăciuni și ne dăruiește și nouă, nevrednicilor robilor Tăi, să avem parte și moștenire împreună cu ei, ca urmându-le pilda, să ne împărtășim și noi din bunătățile pe care Tu le-ai gătit la Tine pentru ei”.

În altă rugăciune se cere mijlocirea Maicii Domnului și a tuturor sfinților în împlinirea faptelor bune: „Doamne, Dumnezeu nostru, pentru rugăciunile Preasfintei Stăpânei noastre Născătoarei de Dumnezeu și ale tuturor sfinților Tăi, îndreptează lucrul mâinilor noastre, al nevrednicilor robilor Tăi, și ne învrednicește ca întru toate a-Ți bineplăcea Ție”.

Foarte important este faptul că într-una din rugăciuni lăcașul de închinare este asociat cu trupul nostru: „Însuși, Iubitorule de oameni, Stăpâne, caută și spre noi păcătoșii și nevrednicii robii Tăi, cei ce săvârșim înnoirea preacinstitei Tale bisericii acesteia și fă-o adevărată închipuire a Preasfintei Tale Biserici, adică a trupului nostru, pe care prin prealăudatul Apostolul Tău Pavel

l-ai învrednicit a se numi templu al lui Dumnezeu și mădular al trupului lui Hristos”.

În timpul slujbei de târnosire se cântă: „*Această casă Tatăl a zidit-o, această casă Fiul a întărit-o, această casă Duhul Sfânt a înnoit-o, a luminat și a sfințit sufletele noastre*”. Prin aceasta vedem că odată cu sfințirea bisericii are loc și sfințirea sufletelor noastre. Astfel, pe lângă sfințirea bisericii de zid se sfințesc și persoanele care participă la sfințirea ei și la sfintele slujbe săvârșite în aceasta.

Deși slujba de sfințire a unui lăcaș de cult se încheie prin ungerea pereților cu Sfântul și Marele Mir și stropirea acestora cu apă sfințită, săvârșirea primei Sfinte Liturghii pe masa Sfântului Altar pecetluiește definitiv târnosirea bisericii respective.

Cele mai prețioase edificii și lucruri materiale din această lume sunt bisericile și obiectele sfințite, care prin săvârșirea unei anumite slujbe și stropirea cu apă sfințită sunt scoase din uzul comun, devenind bunuri sacre. Dacă cineva le folosește în alt scop decât cel pentru care au fost consacrate le profanează sau le pângărește, readucându-le din sacru în profan. Cu toate acestea, oricât de sfântă ar fi o biserică, aceasta rămâne pe pământ, și nimeni dintre cei ajunși în împărăția lui Dumnezeu nu o ia cu el, de aceea preocuparea de căpetenie a oricărui creștin trebuie să fie trăirea personală, căci prin aceasta dobândește mântuirea, pe când bisericile de lemn sau de zid sunt doar mijloace prin care se câștigă raiul.

Din nefericire, unele biserici se degradează o dată cu trecerea vremii, din cauza stihiiilor acestei lumi, ori poate sunt ruinate sau complet demolate de vrăjmași în mod intenționat. Creștinii buni suferă enorm din această pricină, însă din această lecție dureroasă învață să nu se atașeze prea mult de bunurile materiale, ci să-și sporească nevoințele trupului. Sfântul Apostol Pavel a scris în acest sens: „*Vă îndemn,*

fraților, pentru îndurările lui Dumnezeu, să vă înfățișați trupurile voastre ca pe o jertfă vie, sfântă, bineplăcută lui Dumnezeu; aceasta fiind închinarea voastră cea duhovnicească” (Romani 12,1). Spre deosebire de lăcașul de închinare, care rămâne pe pământ, trupul omului, care este „*templu al Duhului Sfânt*” (I Corinteni 6,19), va învia și împreună cu sufletul va lua răsplătă veșnică de la Dumnezeu, în funcție de faptele săvârșite în viața pământească.

De câțiva ani am propus ca fiecare localitate din Episcopia Sălajului să își aleagă câte un sfânt protector, recomandând să se țină cont în acest sens și de hramul bisericii. După o perioadă îndelungată de reflecții și consultări, preoții și cele două consilii parohiale din Jibou au hotărât ca „Sfântul Proroc Daniel” să fie ocrotitorul orașului. Cu prilejul târnosirii de astăzi proclamăm în mod solemn această hotărâre și expunem spre închinare icoana „Sfântului Proroc Daniel - Ocrotitorul Jiboului”.

Îi mulțumesc în mod deosebit Preafericitului Părinte Patriarh Daniel pentru faptul că a binevoit să poposească astăzi în mijlocul credincioșilor din Jibou și să târnosească biserica cu hramurile „Sfântul Proroc Daniel” și „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe”. Aduc alese mulțumiri Preafericirii Sale și pentru odorul de mare preț, reprezentat de păticia din sfintele moaște ale Sfântul Ierarh Nectarie de la Eghina, marele făcător de minuni, pe care le-a adus spre închinare în această biserică.

Cuvânt de mulțumire aduc Preafericirii Sale și pentru crucile patriarhale acordate Preacucernicilor Părinți Dan Dregan și Gheorge Longodor de la această biserică. Repet ceea ce am afirmat și ieri cu prilejul târnosirii paraclisului „Sfântul Apostol și Evanghelist Luca” al Centrului Eparhial din Zalău, valoarea acestor cruci este mult sporită prin faptul că au fost oferite personal de către Preafericitul Părinte Patriarh Daniel celor doi preoți.

Prin gestul Preafericirii Sale crucea grea a Preacucernicului Părinte Gheorghe Longodor, primul ctitor al acestei biserici, parcă s-a mai ușurat.

Îi mulțumesc Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Andrei care și-a lăsat tot ce avea în Eparhie, chiar reprogramând o sfințire, pentru a fi în aceste zile împreună cu noi.

Îi felicit pe cei doi preoți ai bisericii în care ne aflăm pentru întreaga activitate depusă în „ogorul Domnului”. Din moment ce lucrările la sfântul lăcaș s-au încheiat îi îndemn să-și sporească activitatea pastorală, lucrând cu mai multă râvnă la biserica cea din sufletele credincioșilor.

Le mulțumesc tuturor ctitorilor și binefăcătorilor care au contribuit, fiecare după puterea și bunăvoința sa, la ridicarea, înfrumusețarea și înzestrarea acestei sfinte biserici cu toate cele necesare săvârșirii sfintelor slujbe. Bunul Dumnezeu să vă răsplătească cu cele cerești în locul celor pământești și să își reverse asupra dumneavoastră darurile Sale cele îmbelșugate.

Le mulțumesc părinților împreună slujitori de astăzi, precum și credincioșilor care au luat parte la sfințirea bisericii și la Sfânta Liturghie, numărul lor mare datorându-se și prezenței Preafericitului Părinte Patriarh Daniel în mijlocul nostru.

Bunul Dumnezeu să ne ajute tuturor.

Amin

Săptămâna la creștini¹

**Înaltpreasfințite Părinte Mitropolit
Ambrozie de Helsinki,
Preacucernici și Preacuvioși Părinți,
iubiți credincioși,**

Prin purtarea de grijă a Bunului Dumnezeu în urmă cu o lună Episcopia noastră a fost binecuvântată de prezența Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, care a venit la noi pentru a sfinți paraclisul Sediului Eparhial al Episcopiei noastre, precum și biserica cu hramurile „Sfântul Proroc Daniel” și „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe” din Jibou, aceasta fiind prima vizită a unui Patriarh al României pe meleaguri sălăjene.

În aceste zile ne bucurăm de prezența în Episcopia Sălajului a unei delegații a Bisericii Ortodoxe a Finlandei, condusă de Înaltpreasfințitul Părinte Ambrozie, Mitropolit de Helsinki, un vechi prieten de-al meu. Cu acest prilej le adresez oaspeților noștri din străinătate călduroasa urare: „Bine ați venit în biserica «Sfântul Ierarh Nicolae» din Zalău!”.

Nu consider deloc întâmplătoare această vizită tocmai în biserica „Sfântul Nicolae” din municipiul nostru, de vreme ce Finlanda își sărbătorește ziua națională în 6 decembrie, când întreaga creștinătate îl prăznuiește pe Sfântul Ierarh Nicolae, unul dintre cei mai îndrăgiți sfinți ai Bisericii.

¹ Cuvânt rostit în ziua de 13 octombrie 2013 în biserica „Sfântul Ierarh Nicolae” din Zalău.

Întrucât astăzi este duminică sau „ziua Domnului”, iar marea majoritate a credincioșilor consideră că aceasta este ultima zi a săptămânii, în cele ce urmează voi vorbi despre unitatea de timp numită „săptămână” și despre zilele acesteia.

Modelul săptămânii, de șapte zile, este preluat din cartea Facerii a Vechiului Testament, unde citim că Dumnezeu a creat lumea în șase zile, iar în cea de-a șaptea s-a odihnit (Facere 2,2). În limba greacă săptămâna este numită „εβδομάδα” (evdomada), ceea ce înseamnă „grup de șapte” sau „unitate de șapte”.

La evrei, prima zi a săptămânii este duminica. Astfel, citim în Sfânta Scriptură că după răstignirea, moartea și îngroparea trupului Domnului Hristos, *„de îndată ce a trecut ziua sâmbetei, Maria Magdalena, Maria, mama lui Iacob, și Salomeea au cumpărat miresme, ca să vină să ungă trupul lui Iisus. Și foarte de dimineață, în prima zi a săptămânii, pe când răsărea soarele, au venit la mormânt”* (Matei 16,1-2).

La greci, duminica este tot prima zi a săptămânii. Chiar și denumirile celorlalte zile arată acest lucru, în sensul că ziua de luni este numită „δευτέρα” (devtera), care înseamnă „a doua”, pentru că este cea de-a doua zi a săptămânii, după duminică. Marți poartă denumirea de „τρίτη” (triti), adică „a treia”. Miercuri se numește „τετάρτη” (tetarti), care se traduce prin „a patra”, iar joi este „πέμπτη” (pempti), adică „a cincea”, indicând fără echivoc faptul că ele urmează într-o ordine strict cronologică după duminică, prima zi a săptămânii.

La popoarele de limba engleză săptămâna începe cu ziua de Sunday, care este duminica.

Din exemplele prezentate până acum am constatat că duminica a ajuns, în mod impropriu, să fie socotită de către unii oameni drept ultima zi a săptămânii.

Denumirile zilelor săptămânii în limba română au fost preluate din latină, unde fiecare zi era numită după un corp

ceresc, care, în mitologia vremii, reprezenta și o zeitate păgână. Astfel, duminica era „dies Solis”, adică „ziua soarelui” și a zeului „Sol”, identificat uneori cu „Apollo”, care auzea și vedea totul. După încreștinarea Imperiului Roman, această zi s-a numit „dies Dominica”, adică „ziua Domnului”. Luni era „dies Lunae”, adică „ziua Lunii” și a zeiței satelitului natural al pământului. Marți era „dies Martis” - „ziua planetei Marte” și a zeului războiului. Miercuri era „dies Mercurii” - „ziua planetei Mercur” și a zeului comerțului și al hoților, care era socotit mesagerul zeilor. Joi era „dies Iovis” - „ziua planetei Jupiter” și a zeului fulgerului și al tunetului, care era considerat tatăl zeilor. Vineri era „dies Veneris” - „ziua planetei Venus” și a zeiței vegetației și a primăverii, iar mai târziu a dragostei și a frumuseții. Sâmbătă era „dies Saturni” - „ziua planetei Saturn” și a zeului agriculturii.

Chiar dacă poporul nostru a preluat denumirile zilelor săptămânii din limba latină, cu mici modificări fonetice, Biserica Ortodoxă a creat ziua liturgică, cu conținut creștin.

În acest sens, la sfintele slujbe săvârșite în Biserica noastră Domnul Hristos este pomenit în fiecare zi a săptămânii, căci conform celor afirmate de Sfântul Apostol Petru, *„întru nimeni altul nu este mântuirea, căci sub cer nu este dat între oameni niciun alt nume întru care noi trebuie să ne mântuim”* (Faptele Apostolilor 4,12).

Pentru rolul Maicii Domnului de scară între cer și pământ sau de vas ales oferit de omenire pentru venirea în lume a Fiului lui Dumnezeu, precum și pentru faptul că ea este *„mai cinstită decât heruvimii și mai mărită fără de asemănare decât serafimii”*, Sfânta Fecioară Maria este, de asemenea, pomenită la sfintele slujbe din fiecare zi a săptămânii.

După ce a înviat din morți, Domnul Hristos le-a poruncit Sfinților Săi Apostoli: *„Mergeți și învățați toate neamurile,*

botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, învățându-le să păzească toate câte v-am poruncit Eu vouă” (Matei 28,19-20). Ținând cont de această activitate de propovăduire între neamurile de atunci a cuvântului lui Dumnezeu, Sfântul Apostol Pavel a scris că „*în tot pământul a ieșit vestirea lor și la marginile lumii cuvintele lor*” (Romani 10,18). Pentru rolul lor important în istoria mântuirii lumii, Sfinții Apostoli sunt pomeniți de trei ori pe săptămână, la sfintele slujbe săvârșite duminica, joia și sâmbăta.

Formula de pomenire a Domnului Hristos, a Maicii Domnului și a Sfinților Apostoli este următoarea: „*Hristos, Adevăratul nostru Dumnezeu, pentru rugăciunile Preacuratei Sale Maici, ale Sfinților, slăviților și întru tot lăudaților Apostoli*”.

Termenul „Κύριος” (Kirios) din limba greacă se traduce în românește prin „Domn”. Întrucât Domnul nostru Iisus Hristos a înviat din morți duminica, grecii numesc această zi „κυριακή” (kiriaki), adică „ziua Domnului” sau „ziua domnească”.

Latinii numeau în vechime duminica „dies Solis”, adică „ziua soarelui”, după astrul zilei, iar în limba engleză și astăzi duminica își păstrează denumirea de „Sunday” - „ziua soarelui”. Și în Biserica Ortodoxă această zi este dedicată soarelui, însă nu stelei din sistemul nostru solar, ci Domnului Hristos, pe care inspirat, prorocul Maleahi L-a numit „*Soarele dreptății*” (Maleahi 3,20).

Sfântul Ioan Evanghelistul a scris despre Fiul lui Dumnezeu că „*toate printr-Însul s-au făcut și fără El nimic nu s-a făcut din ceea ce s-a făcut*” (Ioan 1,3). De vreme ce în fiecare zi a săptămânii, de luni până sâmbătă, pomenim îngeri sau oameni, care au fost creați de Dumnezeu și au ajuns la sfințenie, este normal ca duminica, prima zi a săptămânii, să fie dedicată lui Dumnezeu Fiul, prin care a fost creată lumea și care este izvorul sfințeniei.

Întrucât duminica este închinată învierii Domnului Hristos, formula de pomenire a Mântuitorului din această zi este: „*Cel ce a înviat din morți, Hristos, Adevăratul nostru Dumnezeu*”.

Prin firea lor, îngerii ne sunt superiori nouă, oamenilor, și ei au fost creați de Dumnezeu înaintea noastră, pentru că în ziua a patra a creației au fost aduse în existență stelele, iar Dumnezeu a grăit prin gura lui Iov că atunci „*când s-au făcut stelele, M-au lăudat cu glas mare toți îngerii Mei*” (Iov 38,7). Din acest motiv ziua de luni, care urmează imediat după ziua Domnului, a fost dedicată de Biserică sfinților îngeri sau puterilor îngerești, care sunt pomeniți cu formula: „*Cu ocrotirile cinstitelor și cereștilor netrupești puteri*”.

Cei mai vechi sfinți din calendarul creștin sunt dreptii și prorocii Vechiului Testament. Întrucât Domnul Hristos a afirmat: „*Adevăr vă grăiesc: Între cei născuți din femei nu s-a ridicat unul mai mare decât Ioan Botezătorul*” (Matei 11,11), Biserica a dedicat ziua de marți Sfântului Ioan Botezătorul și Înaintemergătorul Domnului Hristos, iar prin el și celorlalți proroci, el fiind cel mai mare dintre aceștia și singurul care L-a văzut pe Mântuitorul în viața pământească. Formula de pomenire este: „*Pentru rugăciunile cinstitului, slăvitului Proroc, Înaintemergătorul și Botezătorul Domnului, Ioan*”.

Mântuitorul a spus: „*Mai mare iubire decât aceasta nimeni nu are: să-și pună cineva viața pentru prietenii săi*” (Ioan 15,13). Domnul Hristos nu doar a rostit aceste cuvinte, ci le-a împlinit, jertfindu-Se pentru noi și a noastră mântuire.

În miercuria din „Săptămâna patimilor”, Iuda L-a vândut pe Mântuitorul pentru treizeci de arginți, ceea ce a dus la arestarea, condamnarea, răstignirea și moartea Acestuia cu trupul pe cruce. Întrucât crucea este altarul pe care Domnul Hristos S-a jertfit pentru omenire, dar apoi a înviat, în fiecare duminică dimineața la slujba utreniei cântăm: „*Învierea lui Hristos văzând,*

să ne închinăm Sfântului Domnului Iisus, Unuia Celui fără de păcat. Crucii Tale ne închinăm, Hristoase, și Sfântă Învierea Ta o lăudăm și o slăvim; că Tu ești Dumnezeu nostru, afară de Tine pe altul nu știm, numele Tău numim. Veniți toți credincioșii să ne închinăm Sfintei Învierii lui Hristos, că iată a venit prin Cruce, bucurie la toată lumea. Totdeauna binecuvântând pe Domnul, lăudăm Învierea Lui, că răstignire răbdând pentru noi, cu moartea pe moarte a călcat”.

În amintirea vinderii Mântuitorului de către Iuda, care a dus la răstignirea Sa pe cruce, noi postim miercurea, iar această zi este închinată Sfintei Crucii, rostindu-se formula: *„Cu puterea cinstitei și de viață făcătoarei Crucii”.*

În joia din „Săptămâna patimilor” a avut loc cina cea de taină, când, în prezența Sfinților Apostoli, Domnul nostru Iisus Hristos a instituit Sfânta Euharistie. Din acest motiv la slujbele din această zi sunt pomeniți Sfinții Apostoli.

Joia este închinată și Sfântului Ierarh Nicolae, unul dintre cei mai îndrăgiți sfinți ai Bisericii. Viața acestuia este prezentată pe scurt în troparul Sfântului: *„Îndreptător al credinței și chip al blândeții, învățător al înfrânării te-a arătat pe tine, turmei tale, adevărul lucrurilor. Pentru aceasta ai câștigat cu smerenia cele înalte și cu sărăcia cele bogate; Părinte Ierarhe Nicolae, roagă pe Hristos Dumnezeu să mântuiască sufletele noastre”.*

Sfântul Nicolae este reprezentantul tuturor ierarhilor și al slujitorilor Bisericii Domnului Hristos, din orice treaptă sacerdotală, care au ajuns la sfințenie. Pomenirea lui se face cu formula: *„Pentru rugăciunile celui întru sfinți Părintele nostru Nicolae, arhiepiscopul Mirelor Lichiei, făcătorul de minuni”.*

În vinerea din „Săptămâna patimilor” Domnul Hristos a fost judecat, condamnat la moarte, batjocorit, răstignit și a murit cu trupul pe cruce, pentru noi și a noastră mântuire, de aceea vinerea postim, iar această zi a fost închinată de Biserică Sfintei

Cruci, ca și ziua de miercuri, cu aceeași formulă de pomenire: „*Cu puterea cinstitei și de viață făcătoarei Cruci*”.

Sâmbăta în limba greacă este numită „σάββατο” (savato), termen preluat din limba ebraică, ce înseamnă „odihnă”.

Dumnezeu a creat lumea în șase zile. Cartea Facerii din Vechiul Testament expune în amănunt fiecare zi a creației. Noi vom prezenta încheierea acesteia: „*Și a sfârșit Dumnezeu în ziua a șasea lucrarea Sa, pe care a făcut-o; iar în ziua a șaptea S-a odihnit de toate lucrurile Sale, pe care le-a făcut. Și a binecuvântat Dumnezeu ziua a șaptea și a sfințit-o, pentru că într-însa S-a odihnit de toate lucrurile Sale, pe care le-a făcut și le-a pus în rânduială*” (Facere 2,2-3).

După cum Dumnezeu S-a odihnit în urma creării lumii și a celor din ea, tot așa a rânduit și omului noaptea pentru somn, prin care trupul acestuia se reface după o zi de muncă și i-a dedicat o zi de odihnă pe săptămână. Când Moise a primit de la Dumnezeu în Muntele Sinai Legea Vechiului Testament, printre cele zece porunci era și aceea a cinstirii zilei de odihnă: „*Adu-ți aminte de ziua odihnei, ca să o sfințești. Șase zile să lucrezi; în ele fă-ți toate treburile, dar ziua a șaptea este odihna Domnului, Dumnezeului tău; în ea să nu faci nicio muncă, nici tu, nici fiul tău, nici fiica ta, nici sluga ta, nici slujnica ta, nici boul tău, nici asinul tău, nici orice dobitoc al tău, nici străinul ce poposește la tine, fiindcă în șase zile a făcut Domnul Dumnezeu cerul și pământul, marea și toate cele ce sunt într-însele, iar în ziua a șaptea S-a odihnit. De aceea a binecuvântat Domnul Dumnezeu ziua a șaptea și a sfințit-o*” (Ieșire 20,8-11).

Evreii aveau niște legi foarte stricte în ceea ce privește ziua de odihnă. Printre altele, în această zi un om nu avea voie să străbată o distanță mai mare de două mii de coți. Această distanță a fost stabilită prin calcularea spațiului de la cortul mărturie până la marginea taberei evreilor, așa încât cei care locuiau cel mai

departe de cortul sfânt să nu depășească două mii de coți până la acesta și înapoi.

Conform poruncii lui Dumnezeu din Vechiul Testament și creștinii au o zi de odihnă săptămânală, însă aceasta nu este sâmbăta, ca la evrei, ci duminica, întrucât în această zi a înviat Mântuitorul din morți și tot în aceasta a avut loc pogorârea Sfântului Duh, de aceea Sfântul Apostol Pavel le-a scris evreilor că *„poporului lui Dumnezeu i s-a lăsat o altă sărbătoare de odihnă”* (Evrei 4,9).

Centrul istoriei lumii sau punctul ei de referință este Mântuitorul lumii, iar nu crearea acesteia, și așa cum anii se numără înainte și după nașterea Domnului Hristos, iar nu de la facerea lumii, tot așa ziua de odihnă săptămânală a creștinilor are ca bază și punct de pornire învierea Domnului Hristos, iar nu crearea lumii.

Sâmbăta, ultima zi a săptămânii, a fost închinată de Sfânta Biserică tuturor mucenicilor care au suferit moarte martirică pentru credința în Domnul nostru Iisus Hristos, călugărilor cu viață sfântă, precum și înaintașilor noștri care au ajuns să realizeze sfințenia. Toți aceștia sunt pomeniți cu formula: *„Pentru rugăciunile sfinților, slăviților buni biruitori Mucenici, ale preacuvioșilor și de Dumnezeu purtătorilor Părinți ai noștri”*.

Pe lângă sfinții fiecărei zi a săptămânii, la sfintele slujbe sunt pomeniți zilnic: sfântul sau sfinții ocrotitori ai bisericii în care se săvârșește sfânta slujbă și sfântul pomenit în calendar în ziua respectivă, iar dacă se oficiază Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie, și numele Sfântului care a alcătuit-o.

Sfântul Apostol Pavel ne-a atras atenția: *„Luați bine seama cum umblați: nu ca niște neînțelepți, ci precum cei înțelepți, răscumpărând vremea, căci zilele sunt rele”* (Efeseni 5,15-16). Ținând cont de acest îndemn, fiecare zi din viața creștinilor trebuie să fie un popas duhovnicesc și un urcuș permanent

spre dobândirea împărăției lui Dumnezeu, având ca ocrotitori și modele vrednice de urmat sfântul al cărui nume îl purtăm de la botez, sfântul din ziua respectivă a săptămânii, cât și pe cei din calendar.

Ne bucurăm că avem în mijlocul nostru oaspeți din Biserica Ortodoxă a Finlandei, în frunte cu Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Ambrozie de Helsinki, cărora le mulțumesc pentru dragostea arătată și pentru efortul depus de a fi în aceste zile împreună cu noi.

Îl felicit călduros pe Părintele Consilier Ionuț Pop, parohul dumneavoastră, pentru activitatea de excepție desfășurată la Centrul Eparhial al Episcopiei noastre, dar și în această parohie.

Le mulțumesc părinților împreună slujitori care și-au lăsat propriile biserici pentru a fi astăzi împreună cu noi, pentru că au îmbogățit și înfrumusețat slujba Sfintei Liturghii.

Vă mulțumesc tuturor credincioșilor pentru că ați luat parte la Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie de astăzi. Bunul Dumnezeu să vă binecuvinteze, să vă răsplătească și să vă aibă pururea în paza Lui.

Amin

Înălțarea Sfintei Cruci

(14 septembrie)

Preacucernici Părinți, iubiți credincioși,

Astăzi sărbătorim Înălțarea Sfintei Cruci, zi în care sunt prăznuite mai multe evenimente legate de crucea pe care a fost răstignit Domnul nostru Iisus Hristos.

În limba română există doi termeni care desemnează această cumplită pedeapsă capitală: crucificare și răstignire. Primul provine din limba latină, de la cuvintele „crux,-cis”, care înseamnă „cruce” și „crucifixio”, adică „crucificare”, care înseamnă pironirea sau legarea cu funii a brațelor și a picioarelor unei persoane pe o cruce, care poate avea trei forme diferite: două linii perpendiculare, cea orizontală fiind mai scurtă decât cea verticală (†), crucea Sfântului Andrei (X), precum și o linie orizontală suprapusă peste una verticală (T).

Cel de-al doilea termen este preluat din limba slavonă, de la cuvântul „растагнѹти” (rastegnuti), care înseamnă „a răstigni”. Răstignirea are un sens ceva mai larg decât crucificarea, fiindcă include și pironirea sau legarea cu funii a brațelor și a picioarelor unei persoane pe un stâlp vertical, lipsit de brațul orizontal.

Cu toate că poporul nostru vorbește o limbă latină, inițial sfintele slujbe ortodoxe erau săvârșite în limbile greacă și slavonă, iar întrucât în Simbolul Credinței în limba română s-a tradus că Domnul Hristos „S-a răstignit”, așa s-a împământenit la noi un termen slavon în detrimentul celui latin.

Primele persoane condamnate la moarte prin răstignire au fost în Asiria și Persia, unde pământul era considerat sacru și

se credea că prin înmormântarea trupului unui criminal notoriu acesta ar fi profanat, de aceea leșurile celor crucificați erau lăsate pe cruce, pentru a fi devorate de câini, păsări de pradă și animale sălbatice, până nu mai rămânea nimic din ele.

Cea mai veche răstignire din istorie consemnată a fost cea menționată de Herodot că a avut loc în anul 522 î.Hr., când Policrate, tiranul insulei Samos, a fost omorât de persani, iar apoi trupul său mort a fost ținut pe o cruce.

În același an, Phraortes, regele parților, s-a răzvrătit împotriva perșilor și a capturat orașul Ecbatana. Când a căzut în mâinile dușmanilor săi, regele acestora, Darius I, i-a tăiat nasul, urechile și limba, apoi i-a scos ochii, după care a poruncit să fie răstignit.

Alexandru cel Mare a adus condamnarea la moartea prin răstignire în țărilor din estul Mării Mediterane, în secolul al IV-lea î.Hr., iar fenicienii au introdus-o la Roma, un secol mai târziu.

Potrivit istoricului grec Herodot, perșii au inventat crucificarea, dar romanii au perfecționat-o.

Romanii aplicau pedeapsa răstignirii sclavilor, piraților și inamicilor statului. Seneca a menționat faptul că aceasta era inițial rezervată sclavilor, motiv pentru care era numită „supplicium servile” (pedeapsa robilor) și ulterior a fost extinsă la cetățenii din clasele inferioare (humiliores).

După ce era condamnat la moarte prin răstignire, osânditul era obligat să-și ducă singur crucea pe care urma să fie răstignit, de la locul unde se rostise sentința, până la locul de execuție.

De obicei, înainte de a fi ținute pe cruce, persoanele care urmau să fie răstignite erau dezbrăcate de haine.

După ce soldații și osânditul ajungeau la locul de execuție, crucea era așezată pe pământ, la orizontală, iar condamnatul era întins pe cele trei laturi ale ei și i se băteau piroane prin palme în lemn (după unii în încheieturile antebrățelor, fiindcă palmele se

puteau rupe din cauza greutateii celui răstignit, mai ales dacă se zvârcolea de durere), în timp ce la picioare se foloseau piroane mai groase, care străpungeau tălpile picioarelor. În unele cazuri osândiții erau legați de cruce cu funii, fără a fi pironiți.

După ce condamnații la moarte erau ținuiți pe cruce, aceasta era ridicată vertical și înfiptă în pământ.

Istoricul roman Tacit consemnează că orașul Roma avea un loc special amenajat, situat în afara Porții Esquilina, unde aveau loc răstignirile. Aici erau fixați permanent stâlpii verticali, de care se prindeau brațele orizontale ale crucilor, pe care erau pironite dinainte mâinile osândiților.

Răstignirea a fost concepută cu scopul de a pricinui o moarte dureroasă și deosebit de lentă.

Pe lângă rănilor provocate de piroane, osânditul era umilit, fiind lăsat gol și fără apărare în fața privirilor necruțătoare ale trecătorilor. El era expus oprobriului public și batjocurii, cu scopul de a oferi un spectacol sinistru și un exemplu, pentru a-i descuraja pe eventualii doritori de a săvârși fapte asemenea celui care se chinuia până la moarte în fața lor.

Uneori victimele erau lăsate pe cruce și după moarte, ca un avertisment pentru orice alți potențiali infractori.

Cei răstigniți erau nevoiți să rabde arșița și razele fierbinți ale soarelui vara, fiind mistuiți de o sete nepotolită, ori să îndure gerul, ninsoarea și crivățul iarna.

Insectele se înfruptau în voie din sângele muribunzilor lipsiți de apărare, iar cei mai nenorociți dintre ei puteau fi sfâșiați de colții câinilor vagabonzi sau ai fiarelor sălbatice, ori de ghearele și de ciocurile ascuțite ale unor păsări de pradă hămesite de foame.

Supliciuul unui răstignit putea dura de la câteva ore, până la câteva zile, în funcție de starea de sănătate a condamnatului, de vârstă și de condițiile în care avea loc crucificarea.

Între anii 73-71 î.Hr., a avut loc a treia și cea mai mare răsccoală a sclavilor din Republica romană, care a fost condusă de renumitul gladiator Spartacus. După mai multe victorii ale sclavilor împotriva trupelor romane, generalul Marcus Licinius Crassus a înăbușit revolta, șase mii de supraviețuitori fiind răstigniți de-a lungul Viei Appia, de la Roma până la Capua. Acesta a fost numărul record de persoane crucificate cu o singură ocazie.

În anul 63 î.Hr. generalul Cnaeus Pompeius Magnus a cucerit Palestina, care a devenit provincie romană, iar pedeapsa răstignirii a fost introdusă și aici.

După ce conducătorii iudeilor au reușit să obțină de la Ponțiu Pilat condamnarea la moarte a Domnului Hristos prin răstignire, Acesta Și-a luat crucea în spate și a pornit spre Golgota, însă pentru că era slăbit și a căzut de mai multe ori sub povara ei, soldații *„au silit pe un trecător care venea din țarină, pe Simon Cireneul, tatăl lui Alexandru și al lui Ruf, să-I ducă crucea. Și L-au dus la locul Golgota, care se tâlcuiește Locul Căpățânii. Și I-au dat să bea vin amestecat cu smirnă, dar El n-a luat”* (Marcu 15,21-23).

„Și când au ajuns la locul ce se cheamă Al-Căpățânii, L-au răstignit acolo, pe Iisus și pe făcătorii de rele, unul de-a dreapta și altul de-a stânga. Și s-a plinit astfel Scriptura care zice: Și cu cei fără de lege a fost socotit” (Luca 23,33 și Marcu 15,28). Mântuitorul a fost răstignit între doi tâlhari în semn de mare batjocură, ca și cum ar fi fost mai rău decât aceștia.

„Iar după ce L-au răstignit pe Iisus, ostașii au luat hainele Lui și le-au făcut patru părți, fiecărui ostaș câte o parte, și cămașa. Dar cămașa era fără cusătură, țesută de sus în întregime. Deci au zis între ei: «Să n-o sfâșiem, ci să aruncăm sorții pentru ea, a cui să fie»; ca să se plinească Scriptura care zice: Împărțit-au hainele Mele loruși, și pentru cămașa Mea au aruncat sorți. Așadar, ostașii asta au făcut” (Ioan 19,23-24).

„Iar Pilat a scris și titlu și l-a pus pe cruce. Și era scris: Iisus Nazarineanul, împăratul Iudeilor. Deci mulți dintre iudei au citit acest titlu, căci locul unde a fost răstignit Iisus era aproape de cetate. Și era scris în evreiește, latinește și grecește. Atunci arhieriei i-au zis lui Pilat: «Nu scrie: împăratul Iudeilor; ci că El a zis: Eu sunt împăratul iudeilor». Pilat a răspuns: «Ce-am scris, am scris!»» (Ioan 19,19-22).

„Iar trecătorii Îl defăimau pe Iisus, clătinându-și capetele și zicând: «Tu, cel ce dă râmi templul și în trei zile îl zidești, mântuiește-Te pe Tine Însuși! Dacă ești Fiul lui Dumnezeu, coboară-Te de pe cruce!». Asemenea și arhieriei, bătându-și joc de El împreună cu cârturarii și cu bătrânii, ziceau: «Pe alții l-a mântuit, dar pe Sine nu poate să Se mântuiască! Dacă este împăratul lui Israel, să Se coboare acum de pe cruce și vom crede în El; s-a încrezut în Dumnezeu: să-L scape acum, dacă-l vrea; că a zis: Sunt Fiul lui Dumnezeu». Auzind acestea, Iisus a zis: «Părinte, iartă-le lor, că nu știu ce fac!»» (Matei 27,39-43 și Luca 23,34).

„Iar în ceasul al nouălea a strigat Iisus cu glas mare, zicând: Eli, Eli, lama sabahtani? Adică: «Dumnezeul Meu, Dumnezeul Meu, de ce M-ai părăsit?». Iar unii dintre cei ce stăteau acolo, auzind, ziceau: «Pe Ilie îl strigă Acesta». Și unul dintre ei, alergând îndată și luând un burete, umplându-l cu oțet și punându-l într-o trestie, Îi da să bea. Iar ceilalți ziceau: «Lasă, să vedem dacă vine Ilie să-L scape!». Și Iisus, strigând cu glas mare, a zis: «Părinte, în mâinile Tale încredințez duhul Meu». Și aceasta zicând, Și-a dat duhu!» (Matei 27,46-49 și Luca 23,46).

„Apoi iudeii, fiindcă era vineri, ca să nu rămână trupurile sămbăta pe cruce, că era mare ziua acelei sămbete, l-au rugat pe Pilat să le zdrobească fluierile picioarelor și să-i ridice. Deci au venit ostașii și au zdrobot fluierile celui dintâi și pe ale celui alt, care erau răstigniți împreună cu El. Dar venind la Iisus, dacă

au văzut că de-acum murise, nu l-au zdrobit fluierile, ci unul din ostași l-a împuns coasta cu sulița și îndată a ieșit sânge și apă. Și cel ce a văzut a mărturisit, și adevărată este mărturia lui; și el știe că spune adevărul, pentru ca și voi să credeți. Căci s-au făcut acestea ca să se plinească Scriptura: Niciun os nu l se va zdrobi. Și iarăși altă Scriptură zice: Vor privi la Acela pe Care L-au străpuns” (Ioan 19,31-37).

„Iar în amurgul zilei a venit un om bogat din Arimateea, cu numele Iosif, sfetnic cu bun chip, ucenic al lui Iisus, dar într-ascuns, de frica iudeilor, care aștepta și el împărăția lui Dumnezeu; și, îndrăznind, a intrat la Pilat și a cerut trupul lui Iisus. Iar Pilat s-a mirat că a și murit; și chemând sutașul, l-a întrebat dacă a murit de mult. Și aflând de la sutaș, i-a dăruit lui Iosif trupul mort. Deci a venit și l-a ridicat trupul. Și a venit și Nicodim, cel care venise la El mai înainte, noaptea, aducând ca la o sută de litre de amestec de smirnă și aloe. Deci ei au luat trupul lui Iisus și l-au înfășurat în giulgiu cu miresme, așa cum este obiceiul de îngropare la iudei. Și L-au pus într-un mormânt care era săpat în stâncă, în care nimeni niciodată nu mai fusese pus și au prăvălit o piatră la ușa mormântului” (Matei 27,57; Marcu 15,43-46; Luca 23,53 și Ioan 19,38-40).

Întrucât Sfinții Apostoli și primii creștini din Ierusalim au fost persecutați de conducătorii iudeilor pentru că Îl propovăduiau pe Domnul Hristos Cel înviat din morți, iar unii dintre ei au fost chiar omorâți, urma crucii Mântuitorului s-a pierdut.

În anul 66 a avut loc la Ierusalim o puternică revoltă iudaică, pe care armata romană, condusă de generalul Titus Vespasianus, a înăbușit-o în sânge, după care a distrus fortificațiile orașului și templul, arând orașul cu plugurile.

În anul 132, în timpul împăratului Adrian, a avut loc o nouă revoltă iudaică, în urma căreia evreii au fost împrăștiați în tot Imperiul Roman. Ierusalimul a fost reconstruit ca o cetate păgână,

închinată zeului Jupiter Capitolinul, numită „Aelia Capitolina”, iar evreilor li s-a interzis să locuiască în noul oraș.

Asemenea celorlalți împărați din vremea lui, Adrian i-a persecutat pe creștini, iar din acest motiv a construit un templu închinat zeiței Afrodita deasupra Golgotei și a mormântului Domnului Hristos, cu scopul de a îngropa și de a face uitate odată pentru totdeauna aceste locuri sacre atât de importante pentru adepții credinței creștine.

În 25 iulie 306, Constanțiu, conducătorul Imperiului Roman de Apus, a murit la York, iar trupele sale l-au proclamat ca Augustus pe fiul acestuia, Constantin, care în decursul timpului a primit supranumele de „cel Mare”. În 28 octombrie 306, Maxențiu a fost și el proclamat împărat la Roma, de către garda pretoriană.

Întrucât Maxențiu era un uzurpator, în anul 312 Constantin a pornit împotriva lui. Acesta era un act de cutezanță, pentru că Maxențiu avea trupe mai numeroase decât Constantin, iar orașul Roma era foarte bine fortificat.

În ajunul luptei dintre cei doi, Constantin (care a mărturisit mai târziu în fața episcopului Eusebiu din Cezareea și a jurat că cele relatate au fost adevărate) a văzut pe cer, cu propriii lui ochi, după miezul zilei, semnul crucii conturându-se în lumina soarelui și purtând un mesaj: „În acest semn vei învinge”, iar în aceeași noapte i-a apărut Domnul Hristos și i-a cerut să folosească semnul sacru al credinței creștine ca simbol protector pentru armata lui. A doua zi, Constantin le-a poruncit soldaților lui să confecționeze un nou steag de luptă, format dintr-o sulită intersectată de o bară (semnul crucii), care susținea o flamură cu chipul împăratului, iar deasupra a fost amplasată monograma Domnului Hristos.

Când Constantin a ajuns aproape de Roma, s-a întâmplat ceva surprinzător: Maxențiu a părăsit orașul fortificat și a căutat

confruntarea în afara zidurilor, pentru că se simțea sigur pe forțele sale. Constantin a câștigat bătălia de la Pons Milvius, iar Maxențiu a fost azvârlit de calul său în Tibru și s-a înecat. În urma acestei biruințe, Constantin a intrat triumfal în Roma, unde a fost primit ca un eliberator.

În anul 313, Constantin cel Mare a emis edictul de toleranță de la Milan, prin care le-a acordat libertate creștinilor.

Neputând uita ajutorul primit din partea Domnului Hristos în bătălia de la Pons Milvius, în 326 Constantin cel Mare și-a trimis mama, pe Sfânta Elena, la Ierusalim, pentru a găsi crucea Mântuitorului, al cărei semn i-a apărut pe cer.

În urma mărturiilor localnicilor, Sfânta Elena a poruncit ca templul zeiței Afrodita să fie demolat. Pe măsură ce muncitorii demontau structura capîștii idolești și au ajuns la fundație, au dat de o cisternă care conținea trei cruci, a Domnului Hristos și a celor doi tâlhari împreună răstigniți cu El.

Întrucât nimeni nu știa care este crucea Mântuitorului, iar prin apropiere trecea un convoi mortuar, episcopul Macarie al Ierusalimului a atins, pe rând, cele trei cruci de femeia răposată condusă pe ultimul drum. Când aceasta a fost atinsă de crucea Domnului Hristos a înviat și așa au cunoscut toți cei de față care era crucea pe care a fost răstignit Mântuitorul lumii.

După această minune, creștinii din Ierusalim și din împrejurimi au vrut să vadă și să se închine crucii Domnului Hristos, însă din cauza mulțimii adunate, acest lucru era cu neputință, de aceea, în ziua de 14 septembrie 326, episcopul Macarie a ridicat-o pe Golgota, încât toți cei de față să o poată vedea și să i se închine.

La porunca Sfântului Constantin cel Mare, deasupra locului unde a pățimit, a fost îngropat și a înviat din morți Mântuitorul lumii a fost ridicată o biserică măreață, care a fost sfințită de un sobor numeros de ierarhi, în ziua de 13 septembrie 335.

Cu acest prilej au venit în Ierusalim foarte mulți creștini, pentru a participa la slujba de sfințire a impozantului lăcaș de cult, pentru a admira marea ctitorie împărătească, dar mai ales pentru a se închina crucii Domnului Hristos.

Întrucât era foarte multă lume, în 14 septembrie 335 episcopul Maxim al Ierusalimului s-a suit în amvonul bisericii și, ținând în brațe Sfânta Cruce, a înălțat-o în văzul tuturor, iar cei de față, închinându-se, au exclamat într-un glas: „Doamne, miluiește-ne!”.

Crucea Mântuitorului a fost păstrată pe mai departe în biserica Învierii din Ierusalim.

În ziua de 7 mai 351, în Duminica Rusaliilor, pe la ora nouă dimineată, Sfânta Cruce s-a arătat în Ierusalim, deasupra Golgotei, fiind mai luminoasă decât soarele, iar cei care au văzut-o s-au umplut de mirare și de teamă. Istoricul Sozomen a scris că prin această arătare a Sfintei Cruci pe cer mulți evrei și păgâni s-au încredințat că Domnul Hristos este Mesia și au crezut în El.

În acel timp Imperiul Bizantin era frământat de erezia ariană, avându-l printre adepți chiar pe bazileul Constanțiu. Sfântul Chiril, episcopul Ierusalimului, i-a scris împăratului despre cele întâmplate, sfătuindu-l să se lepede de erezie și să accepte dreapta credință.

În 614, Ierusalimul a căzut în mâinile perșilor conduși de Khosroe al II-lea, care au jefuit orașul, au distrus biserica Învierii Domnului și au răpit Sfânta Cruce, pe care au dus-o la Ctesifon, capitala lor. Există informația conform căreia perșii au fost martorii câtorva minuni săvârșite de crucea Domnului Hristos, de aceea au avut mare respect față de ea.

În 628, trupele împăratului bizantin Heraclie le-au înfrânt pe cele persane și au recuperat Sfânta Cruce.

Anul următor Ierusalimul a fost recucerit de bizantini, iar împăratul a reconstruit biserica Învierii.

În 21 martie 630, bazileul a purtat personal crucea Domnului Hristos în procesiune solemnă la Ierusalim, până în biserica Învierii.

În 14 septembrie același an, patriarhul Zaharia al Ierusalimului a înălțat încă o dată, în văzul tuturor, Sfânta Cruce.

În 8 iunie 632, la Medina, a murit Mahomed, întemeietorul religiei islamice, iar arabii au pornit război împotriva creștinilor. În următorii ani, aceștia au pus stăpânire pe Siria, pe Ierusalim și pe Egiptul de Nord.

În această conjunctură nefavorabilă, pentru ca Sfânta Cruce să nu cadă din nou în mâinile păgânilor și să fie profanată, în anul 633 împăratul Heraclie a mutat-o cu mare alai la Constantinopol.

Cu trecerea vremii, datorită evlaviei credincioșilor, care doreau să aibă câte o bucățică din lemnul crucii pe care a fost răstignit Domnul Hristos, aceasta a fost împărțită în părțile mici, care au fost răspândite în toată lumea. Cea mai mare parte din acest lemn se găsește astăzi la Mănăstirea Xiropotamu din Sfântul Munte Athos.

Crucea în sine este un instrument de tortură, însă după ce Domnul Hristos S-a jertfit de bunăvoie pe ea, vărsându-și sângele pentru mântuirea oamenilor, ea a dobândit mai multe sensuri.

Sfânta Cruce I-a adus moartea Domnului Hristos fiind, totodată, pricina învierii Lui și a noastre.

Din voia noastră omenească, crucea a fost cel mai înjositor și mei dureros instrument de tortură și de ucidere; din partea lui Dumnezeu, crucea a fost cea mai mare și mai strălucită biruință: biruință prin iertarea păcatelor noastre, biruință asupra răutății noastre, biruință asupra orbirii și a patimilor noastre. Pe cruce L-am pironit, L-am batjocorit și L-am ucis noi pe Fiul lui Dumnezeu întrupat; pe cruce El ne-a iertat, ne-a răscumpărat și ne-a împăcat

cu Dumnezeu. Pe cruce I-am dat noi moarte, în locul vieții; pe cruce ne-a dăruit El viața, în locul morții, prin învierea Lui cea după moartea pe cruce.

Crucea este cel mai greu păcat al omenirii împotriva lui Dumnezeu și cea mai mare forță de iubire a lui Dumnezeu față de oameni. Crucea este cea mai mare crimă pe care a săvârșit-o umanitatea și cel mai mare semn al iubirii lui Dumnezeu față de oameni, după cum a afirmat Sfântul Evanghelist Ioan: *„Întru aceasta s-a arătat iubirea lui Dumnezeu pentru noi, că Dumnezeu L-a trimis în lume pe Fiul Său Cel Unul-Născut, pentru ca noi să avem viață prin El. Întru aceasta este iubirea: nu pentru că noi L-am iubit pe Dumnezeu, ci pentru că El ne-a iubit pe noi și L-a trimis pe Fiul Său jertfă de ispășire pentru păcatele noastre”* (I Ioan 4,9-10).

Sfântul Apostol Pavel le-a scris colosenilor despre importanța jertfei Domnului Hristos de pe cruce: *„Pe voi, cei ce erați morți în fărădelegile voastre, Iisus v-a făcut vii împreună cu El, iertându-vă toate fărădelegile, ștergând zapisul ce era asupra noastră, potrivit nouă prin opreliștile lui, pe care ni l-a luat din cale pironindu-l pe cruce; prin ea a biruit El începătoriile și stăpâniile și dezbrăcându-le de putere le-a făcut de ocară în văzul tuturor. Căci în Iisus a binevoit Dumnezeu să sălășluiască toată plinătatea. Și prin El pe toate să le împace cu El, fie cele de pe pământ, fie cele din ceruri, făcând pace prin El, prin sângele crucii Sale. Și pe voi, cei ce oarecând în faptele voastre cele rele erați înstrăinați și vrăjmași cu mintea, acum El prin moarte v-a împăcat în trupul Său de carne, pentru ca înaintea Lui să vă înfățișeze sfinți, fără de prihană și nevinovați”* (Coloseni 2,13-15 și 1,19-22).

Din momentul în care sângele Domnului Hristos a început să șiroiască pe lemnul crucii, din capul Său încununat cu spini, de pe trupul Lui biciuit și plin de răni, din mâinile și picioarele Sale străpunse de piroane, crucea a devenit altar, fiind transformată

dintr-un instrument de tortură într-un prestol pe care se aducea o jertfă pentru mântuirea lumii întregi.

Sfânta Cruce rămâne în veci cel mai sfânt altar al celei mai înalte jertfe: dumnezeiasca jertfă a răscumpărării lumii întregi și a noastră, a tuturor, o dată pentru totdeauna.

Crucea este centrul, axa și cheia înțeleșului creștinismului. Crucea este suferința și biruința Domnului Hristos și a creștinismului, de aceea crucea este credința, puterea, frumusețea și viața creștinismului. Crucea este teologia lui, este învățătura lui, concepția și modul lui de viață. Crucea este marea lui idee și virtute: Iisus Hristos cel răstignit și înviat, Cel răstignit întru păcatele noastre omenești și înviat întru puterea Lui dumnezeiască, spre mântuirea noastră.

Pe cruce a murit Fiul lui Dumnezeu făcut om, pentru ca omul să se facă Dumnezeu prin har.

Când ne facem semnul Sfintei Cruci, ne atingem pe frunte și spunem: „În numele Tatălui”. Din moment ce Dumnezeu Tatăl, Fiul și Sfântul Duh sunt de o ființă, de ce coborâm apoi mâna dreaptă pe abdomen și spunem: „și al Fiului”? Pentru că și Fiul lui Dumnezeu a coborât din cer pe pământ când S-a făcut om, după cum i-a zis Domnul Hristos lui Nicodim: „*Nimeni nu s-a suit la cer, decât Cel Care S-a coborât din cer, Fiul Omului, Cel ce este în cer*” (Ioan 3,13).

Prin această coborâre, Fiul lui Dumnezeu „*S-a golit pe Sine luând chip de rob, devenind asemenea oamenilor și la înfățișare aflându-Se ca un om; S-a smerit pe Sine făcându-Se ascultător până la moarte, și încă moarte pe cruce! Pentru aceea, și Dumnezeu L-a preînălțat și I-a dăruit Lui nume care este mai presus de orice nume, pentru ca întru numele lui Iisus să se plece tot genunchiul, al celor cerești, al celor pământești și al celor dedesubt, și să mărturisească toată limba că Domn este Iisus Hristos, întru slava lui Dumnezeu Tatăl*” (Filipeni 2,7-11).

După cum partea de jos a brațului vertical al crucii pe care a fost răstignit Mântuitorul s-a înfipt în pământ, tot așa, după moartea trupului Său pe cruce, sufletul Lui a coborât la iad, pentru a-l birui pe diavol și a elibera de acolo sufletele dreptilor Vechiului Testament, cu care a intrat apoi în Împărăția cerurilor.

Astfel, brațul vertical al crucii reprezintă scara pe care au urcat din iad în rai dreptii Vechiului Testament. Pentru cei care au trăit ori viețuiesc pe pământ după jertfa mântuitoare a Domnului Hristos și cred în El, verticala crucii întruchipează scara pe care sufletul urcă în Împărăția lui Dumnezeu după ce se desparte de trup, însă pe ea pășesc doar cei ce s-au obișnuit să umble sub cruce în timpul vieții de acum.

Măinile Mântuitorului întinse pe brațul orizontal al crucii îi cheamă pe toți oamenii la El.

Din moment ce Domnul Hristos a acceptat să moară pe cruce pentru mântuirea tuturor oamenilor, aceasta a devenit semnul creștinilor, de aceea o întâlnim pretutindeni unde a fost răspândit cuvântul Evangheliei Mântuitorului: pe biserici, pe unele case, în curțile iubitorilor de Dumnezeu, la răscruci de drumuri, pe pieptul a numeroși creștini, în cimitire, la căpătâiul răposaților, ca o cheazășie că cei morți întru Hristos vor învia.

Înainte de a-și încheia activitatea Sa publică, Domnul Hristos le-a spus Sfinților Săi Apostoli: „*Precum fulgerul iese de la răsărit și se arată până la apus, tot așa va fi și venirea Fiului Omului. Iar îndată după necazul acelor zile, soarele se va întuneca și luna nu-și va mai da lumina, iar stelele vor cădea din cer și puterile cerului se vor clătina. Atunci se va arăta pe cer semnul Fiului Omului și vor plânge toate neamurile pământului și-L vor vedea pe Fiul Omului venind pe norii cerului, cu putere și cu slavă multă*” (Matei 24,27 și 29-30). Semnul Fiului Omului nu poate fi altul decât Sfânta Cruce.

Semnul Sfintei Cruci ne aduce aminte de răstignirea Domnului Hristos pentru mântuirea noastră și ne îndeamnă la jertfirea noastră personală, adică la lepădarea de sine și de patimi, după cum ne învață Mântuitorul Însuși prin cuvintele: „*Dacă voiește cineva să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea în fiecare zi și să-Mi urmeze Mie*” (Luca 9,23). „*Cel ce nu-și ia crucea și nu-Mi urmează Mie nu este vrednic de Mine*” (Matei 10,38). Lepădarea de sine ne arată sensul duhovnicesc al existenței noastre.

Sfânta Cruce este și simbolul jertfei. Aici este marele paradox și marele adânc al înțelepciunii lui Dumnezeu, care a rânduit ca prin cruce, prin acest cumplit instrument de tortură, să biruiască Domnul Hristos. Învierea nu ar fi fost posibilă dacă trupul Mântuitorului nu ar fi murit mai întâi pe cruce, fiindcă din clipa în care suferința a fost asumată, crucea a devenit altceva decât un simplu instrument de tortură. Crucea este simbolul biruinței asupra morții și a păcatului.

Crucea este suma și simbolul tuturor virtuților evanghelice: este iubire, milă, bunătate, îndurare, dăruire, devotament; este actul suprem al virtuții - jertfa. Crucea este trezirea, purificarea, îndreptarea, înălțarea, tăria și bucuria noastră de creștini. Crucea este rațiunea creștinismului, este tâlcul lui, este mesajul lui către lume, este îndreptățirea și verificarea lui, este pecetluirea lui prin moartea ispășitoare a Domnului Hristos.

Crucea este cea mai mare lecție de teologie, este cea mai mare știință teologică. Fără cruce nu există teologie, pentru că fără cruce nu există creștinism și mântuire, nu există Biserica.

Crucea este simbolul principal al credinței creștine. Ea Îl reprezintă pe Mântuitorul Însuși, suferința Sa, iubirea Sa nemăsurată pentru noi, biruința Lui asupra păcatului și a morții și răscumpărarea noastră. În cruce este mântuirea noastră.

Crucea reprezintă o inversare uimitoare. Pomul înfrângerii, pomul cunoștinței binelui și răului, a fost locul în care a biruit diavolul, a fost introdus păcatul în lume și a apărut moartea. Crucea, în schimb, este pomul biruinței, astfel încât acolo unde a apărut moartea, viața să poată izvorî din nou și vrăjmașul, care a biruit odată printr-un pom, să poată fi biruit tot printr-un pom. Pentru creștini crucea este răspântia istoriei și pomul vieții.

Sfânta Cruce este simbolul suprem al jertfei și al sfințirii pentru Biserica Domnului Hristos cel răstignit și înviat, deoarece crucea, împreună cu învierea, sunt cei doi stâlpi pe care se sprijină viața Bisericii și a membrilor ei.

Sfânta Cruce este și putere prin ea însăși, așa cum este o icoană, prin puterea persoanei pe care o reprezintă. Dacă acel sfânt binevoiește, impregnează materia cu o anumită putere și icoana devine făcătoare de minuni.

Sfânta Cruce, pentru cel care o poartă înlăuntrul lui, devine putere prin ea însăși, este suficient ca să-ți faci semnul crucii cu credință puternică, să rostești o scurtă rugăciune și ea devine putere care te întărește și te apără.

Adevăratul creștin cinstește nu numai semnul Sfintei Cruci, altarul mântuirii noastre, ci și cuvântul cruce, după cum le-a scris Sfântul Apostol Pavel corintenilor: *„Hristos nu m-a trimis să botez, ci să binevestesc, dar nu cu înțelepciunea vorbirii, ca nu cumva crucea lui Hristos să rămână deșartă. Căci cuvântul crucii este nebunie pentru cei ce pier; dar pentru noi, cei ce ne mântuim, este puterea lui Dumnezeu. Și în timp ce iudeii cer semne și elinii caută înțelepciune, noi Îl propovăduim pe Hristos Cel Răstignit: pentru iudei, piatră de poticnire; iar pentru păgâni, nebunie; dar pentru cei chemați, și iudei și elini: Hristos, puterea și înțelepciunea lui Dumnezeu”* (I Corinteni 1,17-18 și 22-24).

Crucea este paradoxul dumnezeiesc al creștinismului, mântuirea omenirii de către Dumnezeu prin jertfa Omului, fiindcă El este Fiul lui Dumnezeu întrupat.

Crucea are mare putere, pentru că pe ea a fost pironit trupul Domnului Hristos și sângele Său s-a vărsat pentru mântuirea întregii lumi. Prin cruce, Mântuitorul l-a înșelat, l-a biruit și l-a rușinat pe diavol, care credea că el L-a biruit și L-a omorât pe Domnul Hristos.

La praznicul Înălțării Sfintei Cruci noi comemorăm trei evenimente însemnate din istoria lemnului crucii: aflarea crucii de către Sfânta Elena și înălțarea ei solemnă, în văzul tuturor, de către episcopul Macarie al Ierusalimului, în ziua de 14 septembrie 326. Înălțarea Sfintei Cruci din 14 septembrie 335, de către episcopul Maxim al Ierusalimului, a doua zi după sfințirea bisericii Învierii din Ierusalim, precum și înălțarea aceluiași lemn al crucii de către patriarhul Zaharia al Ierusalimului, în 14 septembrie 630, după ce a fost recuperată de la perși, de către oștirea bizantină condusă de împăratul Heraclie.

Întrucât sărbătoarea de astăzi ne aduce aminte de patimile și moartea Domnului Hristos pe cruce, Biserica a rânduit pentru această zi post aspru, la fel ca și la Taierea capului Sfântului Ioan Botezătorul.

Deși Sfânta Cruce este asociată cu înfrângerea și cu moartea, ea este un izvor nesecat, dătător de viață veșnică, fiindcă Domnul Hristos, prin înviere, a biruit moartea. De aceea noi ne închinăm Sfintei Cruci, fiind încredințați că Mântuitorul, Cel care a biruit moartea, este veșnic viu.

Crucea este nedespărțită de Domnul Hristos, fiindcă El poartă în veșnicie, pe Trupul Său înviat, semnele răstignirii. Sfânta Cruce este semnul iubirii nesfârșite a lui Dumnezeu față de oameni.

Cinstind crucea, noi Îl cinstim de fapt pe Domnul Hristos care S-a răstignit pe ea, după cum spunem în troparul sărbătorii de astăzi: „Crucii Tale ne închinăm, Hristoase Dumnezeuule și Sfântă învierea Ta o laudăm și o mărim!”.

Deci, atunci când creștinii își fac semnul crucii, Îi cer Mântuitorului să vină să se întipărească în ei cu puterea Lui cu care a biruit moartea, ca și ei să primească putere să biruie toate gândurile și faptele rele care-i țin și îi afundă în moarte.

Crucea este armă împotriva demonilor, deoarece ea este semnul smereniei și iubirii Domnului Hristos, iar diavolii sunt alungați prin acest semn, pentru că ei nu se pot smeri și nici nu pot iubi. Mântuitorul este lucrător în Sfânta Cruce și din acest motiv noi ne însemnăm cu Sfânta Cruce, dar o și purtăm asupra noastră.

Biserica nu-L desparte niciodată pe Domnul Hristos de crucea Sa. Din acest motiv, credincioșii i se adresează ei ca unei persoane.

Atunci când noi ne facem semnul Sfintei Cruci, degetul mare, arătătorul și cel mijlociu care sunt unite reprezintă persoanele Sfintei Treimi, în timp ce degetele inelar și mic ținute în podul palmei indică firea dumnezeiască și cea omenească a Domnului Hristos.

Pe lângă sărbătoarea de astăzi, în calendarul creștin avem și alte zile în care pomenim Sfânta Cruce.

Fiecare zi de miercuri și de vineri din decursul anului bisericesc este închinată Sfintei Cruci și tot așa este Duminica a treia din Postul Paștilor.

În ziua de 7 mai avem „Arătarea pe cer a semnului Sfintei Cruci în Ierusalim”, în timpului împăratului Constantin.

La 1 august pomenim „Scoaterea cinstului lemn al Cinstitei și de viață făcătoarei Cruci”. Cât timp Sfânta Cruce s-a aflat la Constantinopol, oraș aflat sub oblăduirea Maicii

Domnului, era obiceiul ca la 1 august, când începe postul Adormirii Maicii Domnului, Sfânta Cruce să fie scoasă din palatul imperial și să fie dusă în procesiune până la catedrala Sfânta Sofia, unde era depusă pe masa Sfântului Altar, fiind tămâiată pe tot drumul. Din catedrală, se făceau apoi, în fiecare zi, până la sărbătoarea Adormirii Maicii Domnului, procesiuni în cartierele orașului, pentru a purifica aerul și a-i proteja pe locuitorii capitalei de epidemiile ce se puteau răspândi cu repeziciune la acea vreme (mai ales pe căldurile din luna august). La praznicul Adormirii Maicii Domnului, Sfânta Cruce era dusă în procesiune în palatul imperial.

De asemenea, în calendarul creștin mai avem Duminica dinaintea Înălțării Sfintei Cruci, precum și Duminica după Înălțarea Sfintei Cruci.

Trăirea autentică a vieții creștine este o permanentă răstignire față de păcate, potrivit cuvintelor Sfântului Apostol Pavel: *„M-am răstignit împreună cu Hristos; și nu eu sunt cel ce mai trăiesc, ci Hristos este Cel ce trăiește în mine; ceea ce trăiesc eu acum în trup, trăiesc în credința în Fiul lui Dumnezeu, Cel ce m-a iubit și pe Sine Însuși S-a dat pentru mine”* (Galateni 2,20). Apoi Apostolul neamurilor adaugă: *„Cei ce sunt ai lui Hristos Iisus și-au răstignit trupul împreună cu patimile și cu poftele”* (Galateni 5, 24).

Numai acolo unde este prezentă și se cinstește Sfânta Cruce este și trăirea jertfelnică a celui care vrea să-I urmeze Domnului Hristos, adică a creștinului adevărat. Drept aceea, dacă vrem să înviem împreună cu Mântuitorul și să ne facem părtași slavei Lui, să ne răstignim întâi cu El în această viață, omorând gândurile, cuvintele și faptele cele rele și săvârșind numai fapte bineplăcute lui Dumnezeu.

Amin

Acoperământul Maicii Domnului

(1 octombrie)

Preacucernici Părinți, iubiți credincioși,

Cu ajutorul Bunului Dumnezeu și prin purtarea de grijă a Sfintei Fecioare Maria astăzi prăznuim Acoperământul Maicii Domnului, una dintre cele zece sărbători și pomeniri ale Preasfintei Născătoare de Dumnezeu din calendarul creștin, pe care le voi menționa în încheierea cuvântului meu de astăzi.

Toți creștinii care păstrează credința cea adevărată, o cinstesc pe Maica Domnului și îi cer ajutorul, nu sunt niciodată trecuți cu vederea. Noi, românii, avem mare evlavie la cea care L-a născut pe Domnul Hristos, de aceea ne considerăm țara „Grădina Maicii Domnului”, avem numeroase biserici și mănăstiri închinatelor sărbători ale acesteia, foarte multe femei și fete din neamul nostru poartă numele de Maria și poporul nostru a alcătuit numeroase pricesne în cinstea Maicii Domnului, dintre care o voi reda pe cea mai cunoscută, în care oamenii încercați de diverse necazuri îi cer ajutorul Preasfintei Născătoare de Dumnezeu: „O, Măicuță Sfântă / Te rugăm fierbinte, / Să ne-ascuți de-a pururi / Marea rugăminte. / Nu lăsa, Măicuță, / Să pierim pe cale, / Căci noi suntem fiii / Lacrimilor tale. / Când plângeai sub cruce / Maică-ndurerată, / Te-am primit de Mamă, / Noi și lumea toată. / Călători pe-o mare, / Veșnic tulburată, / Noi ne-am pus în tine / Și nădejdea toată. / Tu ești steaua mării / Și ajuți s-o treacă; / Dintre câți te roagă, / Nimeni nu se-neacă. / Fă să-ți batem zilnic / La miloasa-ți poartă, / Câtă vreme-n lume, / Valuri ne mai poartă. / Iar când nori și ceață / Înnegri-vor zarea, / Vino tu, Măicuță, / Să

ne-arăți cărarea. / Să conduci luntrița / Printre stânci și valuri, / Să
ne scoți în portul / Veșnicelor maluri. / O, Măicuță Sfântă, / Cea
mai scumpă floare, / Fă din șir de lacrimi / Dalbe lacrimioare. /
Să le duci cu tine / Unde calea-ți duce, / Să le dai în ceruri / Fiului
tău dulce. / Și să-I spui, Măicuță, / Că astea-s floricele, / Ce-au
făcut să crească / Chinurile grele. / Căci sunt ale tale / Lacrimi de
sub cruce; / Că ne ești, Măicuță, / Mama cea mai dulce. / Inima-ți
Preasfântă / Mângâind ne strânge, / Vom uita de chinuri, / Mai
mult nu vom plânge. / Noi, cuprinși de-o pace / Fără de hotare, /
Lăuda-te-om veșnic / Pururea Fecioară”.

Cât timp a fost în viață, Maica Domnului nu a săvârșit nicio
minune, însă după mutarea ei în Împărăția cerurilor foarte mulți
creștini s-au bucurat de ajutorul primit din partea ei.

Evenimentul prăznuit astăzi a avut loc în Constantinopol,
iar pentru a avea o înțelegere corectă a ceea ce s-a petrecut în
capitala Imperiului Bizantin cu mai bine de 1100 de ani în urmă,
voi prezenta câteva date istorice legate de acest oraș.

Întrucât Roma era o cetate păgână, în care cei care îmbră-
țișaseră credința creștină fuseseră aruncați secole la rând în arenă,
pentru a fi sfâșiați de fiarele sălbatice, vărsând fluvii de sânge
nevinovat sau chiar sfânt în ovațiile plebei păgâne dezlănțuite,
care nu dorea altceva decât pâine și circ, Constantin cel Mare a
simțit că locul lui nu era acolo, de aceea a pus bazele unei noi
capitale a imperiului.

Alegerea anticului Bizantion de pe malul vestic al
Bosforului drept viitoarea capitală a imperiului se explică prin
rațiuni strategice și economice. De aici se putea supraveghea
frontiera cea mai amenințată, a Dunării de Jos și, în același timp,
dușmanul persan. Schimburile comerciale dintre orașele din
bazinul Mării Negre și Grecia nu se puteau face decât pe aici,
fiindcă nicio corabie nu putea trece dintr-o parte într-alta fără
asentimentul locuitorilor din Bizanț.

Așa cum templele păgâne decorau centrul Romei, bisericile creștine urmau să împodobească centrul noii capitale, iar funcționarilor de la curte și senatorilor, împăratul Constantin a pus să li se ridice locuințe reprezentative.

În 11 mai 330 a avut loc inaugurarea noii capitale. După modelul suveranilor greci, Constantin cel Mare a dat numele său orașului, care va fi cunoscut de acum înainte sub denumirea de Constantinopol (Κωνσταντινούπολη, adică „orașul lui Constantin”) sau „Noua Romă”, iar acesta a fost pus, de către întemeietorul său, sub oblăduirea Maicii Domnului, care a săvârșit foarte multe minuni acolo, dintre care două sunt sărbători în calendarul creștin, și anume Izvorul Tămăduirii, precum și Acoperământul Maicii Domnului, iar alta este doar pomenită în sinaxar, în ziua de 31 august, pe care o voi relata în cele ce urmează.

După ce trupul Maicii Domnului a fost ridicat de către Fiul ei la cer, în mormântul acesteia de lângă Ierusalim, Sfinții Apostoli au găsit îmbrăcămintea ei, la fel cum s-a petrecut și cu giulgiul și mahrama Domnului Hristos în urma învierii Lui din morți.

În anul 395, împăratul Arcadius a adus de la Ierusalim la Constantinopol brâul Sfintei Fecioare Maria, pe care l-a depus în biserica Maicii Domnului din cartierul Halcoprotia.

Împăratul Leon al VI-lea (886-912) a fost căsătorit de patru ori, iar la un moment dat, pe Zoe, cea de-a patra lui soție, a pus stăpânire un duh necurat. La rugămintea bazileului, patriarhul Euthymios a deschis racla cu brâul Maicii Domnului, pe care, după ce i s-a închinat, l-a așezat deasupra capului împărătesei, iar diavolul a părăsit-o de îndată, apoi patriarhul a așezat din nou brâul în raclă. Această minune este menționată în calendarul creștin în 31 august, ultima zi a anului bisericesc.

În 450, împărăteasa Pulheria, soția lui Marcian (450-457), a început să construiască o biserică închinată Maicii Domnului în cartierul Vlaherne din Constantinopol.

În anul următor, împăratul a convocat cel de-al IV-lea Sinod Ecumenic de la Calcedon, la care a fost combătut monofizitismul. Conform unor informații, la acest sinod bazileul ar fi primit de la patriarhul Iuvenalie al Ierusalimului acoperământul Maicii Domnului, pe care l-a depus în biserica ctitorită de soția sa.

În vremea Domnului Hristos, femeile din Țara Sfântă purtau un veșmânt lung, care cobora de pe frunte, peste cap, până la tălpi, acesta fiind acoperit de încă un fel de voal, de pe frunte, peste cap și umeri, până la genunchi, numit maforion sau acoperământ. Acest veșmânt exterior al Maicii Domnului a fost depus în biserica din Vlaherne închinată ei.

În conformitate cu datele furnizate de sinaxar, în timpul împăratului Leon I (457-474), doi patricieni din Constantinopol, frați după trup, numiți Galvie și Candid, s-au dus în pelerinaj în Țara Sfântă. Acolo au aflat că într-un sat de lângă Nazaret, o femeie foarte evlavioasă păstra într-o cameră din casa ei acoperământul Maicii Domnului și numeroși oameni cuprinși de diverse boli, care veneau aici, se tămăduiau. Cei doi frați au intrat în casa femeii, au privit cu luare aminte la racla în care se afla maforionul Sfintei Fecioare Maria, s-au dus la Ierusalim și au comandat una identică, apoi s-au întors în satul de lângă Nazaret și, când nu era nimeni de față, au schimbat raclele între ele, după care s-au înapoiat la Constantinopol și au depus racla cu acoperământul Maicii Domnului într-un paraclis ridicat de ei în Vlaherne, închinat Sfinților Apostoli Petru și Marcu, fără a spune cuiva ce au făcut, de teamă să nu fie pedepsiți pentru fapta lor.

Veșmântul purtat de Sfânta Fecioară Maria însă a săvârșit mai multe minuni, încât vestea s-a răspândit în întreg orașul, ajungând până la urechile împăratului. În 2 iulie 473, Leon I s-a dus la paraclisul din Vlaherne și după ce a aflat cum a ajuns acoperământul Maicii Domnului acolo, l-a mutat în biserica din

apropiere, ctitorită de soția sa și închinată Maicii Domnului. Acest eveniment este pomenit în calendarul creștin în ziua de 2 iulie.

Despre minunea Sfintei Fecioare Maria pe care o prăznuim noi astăzi se spune că a avut loc în timpul împăratului Leon al VI-lea (886-912), pe când în Constantinopol viețuia Sfântul Andrei cel Nebun pentru Hristos (860-936).

Într-o zi de 30 septembrie o flotă rusească se apropia în chip amenințător de Constantinopol, care la momentul respectiv era lipsit de apărare. În această situație, patriarhul orașului a organizat o priveghere de toată noaptea în biserica Maicii Domnului din Vlaherne.

În jurul orei 4 dimineața, Sfântul Andrei cel Nebun pentru Hristos și Sfântul Epifanie, ucenicul său, dar și mai mulți credincioși cu viață curată, au văzut-o pe Maica Domnului împreună cu Sfântul Ioan Botezătorul, cu Sfântul Apostol Ioan și cu mai mulți sfinți îmbrăcați în haine albe, ieșind din Sfântul Altar prin ușile împărătești. Sfânta Fecioară Maria strălucea de slavă cerească, iar acoperământul purtat de ea era mai luminos decât soarele.

Alaiul a înaintat până în mijlocul bisericii, unde Maica Domnului a îngenunchat și s-a rugat îndelung cu lacrimi în ochi. Dintre cuvintele Sfintei Fecioare Maria au fost consemnate în scris următoarele: „Doamne Iisuse Hristoae, primește pe tot omul cel ce Te slăvește pe Tine și cheamă în tot locul preasfânt numele Tău! Și unde se face pomenirea numelui meu, acel loc sfințește-l și răsplătește-i pe cei ce Te preaslăvesc pe Tine și pe cei ce cu dragoste mă cinstesc pe mine, Maica Ta. Primește-le toate rugăciunile și izbăvește-i din toate nevoile și răutățile!”.

După o vreme, Maica Domnului s-a ridicat în picioare și a pășit spre Sfântul Altar, continuând să se roage, apoi și-a ridicat acoperământul și l-a întins peste toți cei aflați în biserică, în semn de ocrotire, după care s-a înălțat în văzduh.

În urma arătării Maicii Domnului, primejdia a fost îndepărtată, iar orașul a fost cruțat de suferință și de vărsare de sânge.

Izvoarele istorice menționează faptul că rușii au atacat de mai multe ori Constantinopolul, însă în timpul împăratului Leon al VI-lea aceasta s-a petrecut o singură dată, în anul 907, când cneazul Oleg al Kievului a încercat să ia cu asalt capitala Imperiului Bizantin, dar în urma unui acord de pace s-a retras.

Prima Cronică Rusească, alcătuită probabil de Nestor Cronicarul, la Kiev, în jurul anului 1113, dă de înțeles că acest atac a fost cea mai reușită operațiune militară a Rusiei Kievene împotriva Imperiului Bizantin. În mod paradoxal, sursele grecești nu o menționează deloc.

În urma apariției și a rugăciunii Maicii Domnului în biserica din Vlaherne, vântul puternic și valurile mari au îndepărtat foarte mult de țărmurile orașului, ori poate chiar au distrus parțial flota inamică și, fiindcă nu a fost vorba despre o bătălie purtată cu bizantinii, documentele rusești nu pomenesc nimic despre acest eveniment, de aceea nu cunoaștem cu exactitate în ce an s-a petrecut, însă știm că a avut loc la 1 octombrie.

Întrucât din momentul inaugurării sale, Constantinopolul a fost pus, de întemeietorul lui, sub oblăduirea Maicii Domnului, numeroase împărătese și prințese bizantine au purtat numele Sfintei Fecioare Maria, de aceea, în cele ce urmează, voi prezenta o listă a lor, spunând câteva cuvinte despre fiecare dintre ele.

Împărătese bizantine numite Maria.

Cea dintâi împărăteasă care a purtat acest nume a fost prima soție a lui Flavius Honorius, fiul lui Teodosie cel Mare, care a domnit între anii 395 și 423, însă nu în răsărit, ci în apusul imperiului. Maria și-a păstrat castitatea și după căsătorie.

Soția împăratului Leon al III-lea Isaurul (717-741), un luptător împotriva icoanelor, s-a numit Maria. În 25 august 718 aceasta a primit titlul de Augusta.

Cea de-a doua soție a împăratului Constantin al V-lea Copronimul (741-775), fiul lui Leon Isaurul, iconoclast și el, a purtat tot numele Maicii Domnului.

Maria de Amnia a fost prima soție a împăratului Constantin al VI-lea (780-797). Ea era nepoata Sfântului Cuvios Filaret cel Milostiv.

Aceasta s-a căsătorit cu împăratul în urma unui concurs de frumusețe organizat de Irina, mama bazileului. Acest mod de recrutare a slujit ulterior alegerii a cel puțin cinci împărătese, între 788 și 882.

Maria de Antiohia a fost cea de-a doua soție a împăratului Manuel I Comnenul (1143-1180), iar după moartea acestuia, timp de doi ani, regenta fiului lor, Alexie.

Între anii 1202 și 1204 a avut loc Cruciada a patra, care avea ca scop eliberarea Ierusalimului de sub stăpânirea musulmană, însă a sfârșit prin invadarea, capturarea și jefuirea Constantinopolului de către apusenii, ceea ce a dus la dizolvarea temporară a Imperiului Bizantin, succesorul acestuia, mult mai mic ca și dimensiuni și populație, avându-și capitala la Niceea.

După cucerirea Constantinopolului de către cruciați, unele familii dinastice bizantine au reușit să se refugieze în diferite părți ale imperiului, creând trei state grecești, care revendicau succesiunea marelui imperiu de altă dată. Comnenii s-au așezat în Trapezunt, unde, cu ajutorul Georgiei, au cucerit aproape toată coasta Mării Negre din Anatolia. Familia Duca a ajuns în Epir, unde a creat despotatul Epirului, iar familia Lascaris s-a stabilit la Niceea, recucerind o parte din Asia Mică. Cea mai puternică formațiune statală a fost cea de la Niceea, condusă de Teodor Lascaris, ginerele fostului împărat Alexie al III-lea Anghelos (1195-1203). Teodor îi adunase în jurul său pe principalii refugiați ai Constantinopolului, inclusiv pe patriarh, a cărui prezență oferea legitimitate curții sale.

În acest fel Niceea a ajuns nu numai centrul național, ci și bisericesc al imperiului.

Cea de-a treia soție a lui Teodor Lascaris, împărat de Niceea (1204-1221), a fost Maria, fiica împăratului latin de Constantinopol, Petru de Courtenay (1216-1217).

În 25 iulie 1261, Constantinopolul a fost cucerit de armata împăratului de Niceea, Mihail al VIII-lea Paleologul (1259-1282), iar prin aceasta Imperiul Bizantin a fost restaurat.

Mihail al IX-lea Paleologul a fost coîmpărat împreună cu tatăl său, Andronic al II-lea Paleologul, între 1294 și 1320. Acesta s-a căsătorit cu Rita, fiica regelui Leon al II-lea al Armeniei. La Constantinopol împărăteasa și-a luat numele de Maria.

Soția împăratului Andronic al IV-lea Paleologul (1376-1379) era fiica țarului Ioan Alexandru al Bulgariei și a celei de-a doua sale soții, Teodora, și se numea Maria Kerața.

Ultima împărăteasă bizantină numită Maria era fiica împăratului Alexie al IV-lea de Trapezunt și a devenit cea de-a treia soție a împăratului Ioan al VIII-lea Paleologul (1425-1448). Aceasta a murit în 17 decembrie 1439, probabil de ciumă. În urma decesului soției sale, împăratul nu s-a mai recăsătorit, iar după ce s-a stins și el din viață, la 31 octombrie 1448, a fost succedat la tron de către fratele său mai mic, Constantin al XI-lea, care era văduv în acel moment și nu s-a mai căsătorit niciodată. Întrucât în 29 mai 1453 Constantinopolul a fost cucerit de oștile otomane conduse de sultanul Mehmed al II-lea, Maria de Trapezunt a fost ultima împărăteasă bizantină.

Prințese bizantine numite Maria.

Cel dintâi împărat de la Constantinopol care a avut o fiică numită Maria a fost Mauriciu (582-602). Aceasta s-a căsătorit cu regele persan Khosroe al II-lea.

Teofil, împărat bizantin între 829 și 842, a avut și el o fiică Maria, care însă s-a stins din viață la vârsta de doar patru ani.

Isaac I Comnenul (1057-1059) a avut o fiică Maria. Aceasta era de o frumusețe remarcabilă, însă nu s-a căsătorit, ci după ce tatăl ei a renunțat la tron și s-a călugărit, s-a retras și ea la mănăstirea Mireleon din Constantinopol, împreună cu mama ei.

Cea de-a doua fiică a împăratului Alexie I Comnenul (1081-1118) a fost botezată Maria.

Pentru bizantini, ca și pentru romani, purpura era culoarea imperială prin excelență. De aceea, veșmintele bazeleului erau de culoare purpurie și albă, inclusiv încălțăminte fiind din purpură.

Conform tradiției bizantine, copiii cuplului imperial aflat pe tron veneau pe lume în „Camera purpurei” a palatului imperial din Constantinopol, motiv pentru care erau numiți „πορφυρογέννητοι” (porfirogeneți), adică „născuți în purpură”.

Maria Comnena a purtat numele de „porfirogenetă”.

Aceasta a fost logodită cu Grigorie Gavras, fiul guvernatorului Trapezuntului, dar în cele din urmă s-a căsătorit cu Nichifor Catacalon, fiul unui general de încredere al tatălui ei.

Irina a Ungariei, soția împăratului Ioan al II-lea Comnenul (1118-1143), i-a născut acestuia, în anul 1106, doi gemeni: un băiat numit Alexie și o fată, botezată Maria. Aceasta s-a căsătorit cu Ioan Roger Delassenos, un nobil bizantin de origine normandă, care în 1143 a încercat să uzurpe tronul bizantin, dar nu a reușit.

Primul copil al împăratului Manuel I Comnenul (1143-1180) a fost Maria. În 1163, aceasta a fost logodită cu viitorul rege Bela al III-lea al Ungariei. Întrucât împăratul avea doar două fete, era cât pe ce să-l desemneze pe Bela (căruia îi dăduse demnitatea de despot și îl redenumise „Alexie”) ca eventual succesor al său. Această logodnă a fost însă întreruptă în 1169, la scurt timp după nașterea lui Alexie, fiul împăratului cu a doua sa soție. Maria a fost apoi logodită cu regele William

al II-lea al Siciliei, dar și această logodnă a fost întreruptă de tatăl ei. În cele din urmă, în 1179, Maria s-a căsătorit cu Renier din Montferrat, care a fost redenumit „Ioan” și a primit titlul de Cezar.

Andronic I Comnenul (1183-1185) a avut o fiică Maria. Aceasta s-a căsătorit cu Teodor Sinadenos, care s-a stins din viață la scurt timp după aceea, apoi s-a recăsătorit cu un bărbat numit Roman.

Maria, fiica lui Teodor Lascaris, primul împărat al Niceei (1204-1221), s-a căsătorit cu regele Bela al IV-lea al Ungariei.

Mihail al VIII-lea Paleologul a fost coîmpărat al Imperiului din Niceea, din 1259 până în 1261, și împărat al Imperiului Bizantin restaurat, din 1261 până în 1282. Acesta a avut o fiică Maria, care a devenit soția hanului mongol Abaqa Khan. Maria era o femeie hotărâtă, care i-a influențat destul de mult din punct de vedere religios și politic pe tătari. După moartea soțului ei, ea s-a întors la Constantinopol, s-a călugărit, primind numele de Melania și a devenit stareța unei mănăstiri închinată Maicii Domnului, care, prin asociere cu numele și cu activitatea ei desfășurată printre mongoli, a devenit cunoscută în popor ca „Biserica Sfânta Maria a mongolilor”.

Andronic al II-lea Paleologul (1282-1328) a avut și el o fiică Maria, care s-a căsătorit cu Tochtu, conducătorul Hoardei de Aur.

Andronic al III-lea Paleologul (1328-1341) și-a botezat și el o fiică Maria. Aceasta s-a căsătorit cu țarul Mihail Asan al IV-lea al Bulgariei, fiul țarului Ioan Alexandru al Bulgariei și al Teodorei, care la rândul ei era fiica domnitorului Basarab I, întemeietorul Țării Românești (1310-1352) și a soției acestuia Margareta. După ce Mihail Asan al IV-lea al Bulgariei a fost ucis într-o luptă, de către otomani, lângă Sofia, Maria s-a călugărit în mănăstirea din Mesembria, unde și-a luat numele de Matiasa.

Cea din urmă prințesă bizantină numită Maria a fost fiica împăratului Ioan al V-lea Paleologul (1341-1376 și 1379-1391). Aceasta s-a logodit cu sultanul otoman Murad I, a cărui mamă era grecoaică, însă căsătoria dintre cei doi nu a mai avut loc, fiindcă Maria s-a stins prematur din viață.

După cum am amintit la începutul cuvântului meu, Maica Domnului are zece zile de sărbătoare și de pomenire în calendarul creștin, după cum urmează: Buna Vestire (25 martie), Izvorul Tămăduirii (vinerea din Săptămâna Luminată, cu dată schimbătoare), Așezarea veșmântului Născătoarei de Dumnezeu în biserica Vlaherne din Constantinopol (2 iulie), Adormirea Maicii Domnului (15 august), Așezarea cinstului brâu al Maicii Domnului în raclă (31 august), Nașterea Maicii Domnului (8 septembrie), Acoperământul Maicii Domnului (1 octombrie), Intrarea în Biserică a Maicii Domnului (21 noiembrie), Zămislirea Sfintei Fecioare Maria de către Sfânta Ana (9 decembrie), precum și Soborul Maicii Domnului (26 decembrie).

Toți oamenii au încercări pe parcursul vieții lor, unii mai mici, alții mai mari, unii mai rar, alții mai des, însă dacă avem credință adevărată și cerem ajutorul Sfintei Fecioare Maria, aceasta nu întârzie să fie alături de noi și să ne izbăvească din nevoi, după cum glăsuiește și troparul Acoperământului Maicii Domnului: „Astăzi, poporul cel binecredincios, luminat prăznuim, umbriți fiind prin venirea ta, Maica lui Dumnezeu și căutând către preacinstită icoana ta, cu umilință grăim: acoperă-ne pe noi cu cinstul tău acoperământ și ne scapă de tot răul, rugând pe Fiul tău, Hristos Dumnezeul nostru, să mântuiască sufletele noastre”.

Amin

Sfânta Cuvioasă Parascheva

(14 octombrie)

Preacucernici Părinți, iubiți credincioși,

Sfânta Cuvioasă Parascheva a trăit în secolul al X-lea sau al XI-lea.

Aceasta s-a născut în satul Epivata din Tracia, pe țărmul Mării Marmara, în apropiere de Constantinopol, pe atunci capitala Imperiului Bizantin. Părinții ei erau oameni de neam ales și credincioși, râvnitori spre cele sfinte. Tatăl ei se numea Nichita, iar mama ei, probabil, Sofia.

În limba greacă, termenul „paraskevi” (παρασκευή) desemnează ziua de vineri. Sfânta Parascheva a primit acest nume de la ziua în care s-a născut.

Sfânta Parascheva a avut și un frate.

Părinții și-au crescut copiii în frica lui Dumnezeu, îndemnându-i spre deprinderea faptelor bune, dar mai ales a postului, a rugăciunii și a milosteniei.

La vârsta de 10 ani, Sfânta Parascheva a auzit în biserica satului citindu-se Evanghelia în care Domnul Hristos i-a spus unui tânăr bogat: „*Dacă vrei să fii desăvârșit, du-te, vinde-ți averile, dă-le săracilor și vei avea comoară în cer; și vino de-Mi urmează Mie*” (Matei 19,21). Ieșind din biserică, fetița i-a dat hainele sale primei fete sărace pe care a întâlnit-o și s-a îmbrăcat cu hainele ei ponosite. Deși a fost muștrată de părinți pentru această faptă, ea le oferea mereu săracilor hainele sale, fără să ia în seamă muștrarea părinților ei.

Într-o zi, pe când mergea împreună cu o slujnică a părinților ei, Sfânta Parascheva a întâlnit o fetiță îmbrăcată cu haine rupte. I s-a făcut milă de ea și a vrut să o ajute, însă fiindcă nu avea bani la ea, și-a scos cruciulița din aur pe care o purta la gât și i-a oferit-o fetei celei nevoiașе. Slujnica a încercat să o împiedice, spunându-i că nu este bine să-și dea de pomană crucea. Sfânta Parascheva însă i-a răspuns: „Crucea ne-a învățat să fim milostivi, și cum este posibil ca această mică bijuterie să nu poată fi folosită drept milostenie și mângâiere pentru o fată care trăiește în lipsă și sărăcie într-o societate care Îl are pe Hristos drept stăpân?”. Imediat i-a dat crucea fetei care, după prima clipă de surprindere, lăcrimând a binecuvântat-o cu vorbe emoționante pe binefăcătoarea ei.

Într-o iarnă foarte geroasă, Sfânta Parascheva i-a dăruit unui copil care suferea de frig pe stradă paltonul pe care-l purta.

După ce a crescut, fiind foarte frumoasă, Sfânta Parascheva a fost cerută în căsătorie de tineri care aveau o stare socială bună și înalte dregătorii, însă ea le-a refuzat propunerile.

Părinții Sfintei Parascheva au murit pe când aceasta era foarte tânără. Moștenind o avere frumoasă, împreună cu fratele ei, cei doi au împărțit-o săracilor.

Fratele Sfintei Parascheva s-a călugărit sub numele de Eftimie și după o vreme a fost ales episcop de Madite. Pentru viața lui plină de sfințenie, acesta a fost canonizat, fiind trecut în sinaxar ca Sfântul Eftimie, Izvorătorul de Mir.

Și Sfânta Parascheva a hotărât să își închine întreaga viață lui Dumnezeu, ducându-se întâi la Constantinopol, unde a ascultat cu mult interes povețele înțelepte ale călugărilor și călugărițelor cu aleasă viață duhovnicească. Urmându-le sfaturile, tânăra a părăsit capitala imperiului și s-a îndreptat spre ținutul Pontului, oprindu-se la Mănăstirea Maicii Domnului din Heracleea, unde a rămas vreme de cinci ani. Aici a dus o viață de rugăciune, post și priveghere, dormind pe o rogojină.

Din Heracleea a plecat în Țara Sfântă, în dorința de a-și petrece restul vieții în locurile binecuvântate de Domnului Hristos în timpul vieții Sale pământești. După ce a vizitat Ierusalimul, s-a stabilit într-o mănăstire de călugărițe din pustiul Iordanului, unde s-a nevoit cu postul și cu rugăciunea. Ca așternut, Sfânta Parascheva folosea o rogojină, având o singură haină și aceasta veche și ruptă.

După o perioadă de timp petrecută în pustie, pe când avea în jur de 25 de ani, într-o noapte i-a apărut un înger în vis și i-a spus să se întoarcă în locurile natale, căci acolo se cade să-și încredințeze trupul pământului. În urma acestei vedenii, Sfânta Parascheva a plecat și s-a închinat în bisericile din Constantinopol, după care s-a așezat în satul Kallicrateia din Tracia răsăriteană, unde a purtat de grijă bisericii din localitate. A petrecut acolo doi ani, străină și necunoscută de nimeni. La vârsta de 27 de ani, Cuvioasa și-a încredințat sufletul în mâinile lui Dumnezeu, pe Care L-a iubit din copilărie. Trupul ei a fost înmormântat pe țărmul mării.

La mulți ani după mutarea din această viață a Sfintei Parascheva, un marinar plin de păcate a murit pe o corabie și trupul i-a fost aruncat în mare. Valurile l-au adus la țărm, iar un sihastru care viețuia acolo l-a îngropat după toată rânduiala creștinească.

În noaptea aceea Cuvioasa i s-a arătat în vis pustnicului și i-a cerut să îndepărteze trupul cel necurat al marinărului de lângă sfintele ei moaște. După ce Sfânta Parascheva i-a apărut de trei ori în vis schimnicului, acesta le-a mărturisit locuitorilor din Kallicrateia vedenia lui, iar aceștia, săpând, au găsit moaștele nestricate și frumos mirositoare ale Sfintei Parascheva, pe care le-au așezat cu multă evlavie în biserica satului, într-un sicriu frumos de lemn.

După mutarea lor în biserică, moaștele Sfintei Parascheva au săvârșit numeroase minuni, iar vestea despre acestea s-a

răspândit în Tracia și în toată Peninsula Balcanică, încât foarte mulți credincioși veneau zilnic să se închine la sfintele moaște și să o roage pe Cuvioasa Parascheva să mijlocească înaintea lui Dumnezeu pentru izbăvirea lor de necazuri.

În perioada următoare, dar nu se știe când, Patriarhia Ecumenică a trecut-o pe Cuvioasa Parascheva în rândul sfinților.

În 1185-1186, vlahii și bulgarii din sudul Dunării, care de aproape două secole se găseau sub dominația Imperiului Bizantin, s-au răsculat împotriva asupritorilor lor, sub conducerea fraților Petru și Asan, întemeind un stat nou, cunoscut sub numele de Imperiul Vlaho-Bulgar, cu capitala la Târnovo. În anul 1235 sau curând după aceea, împăratul Ioan Asan al II-lea (1218-1241) a strămutat moaștele Cuvioasei Parascheva din Kallicrateia la Târnovo. Istoricii au consemnat că sfintele moaște au fost strămutate în ziua de 14 octombrie, care a devenit ziua de pomenire a Sfintei Parascheva.

În 17 iulie 1393, sultanul Baiazid I (1389-1402) a atacat orașul Târnovo, iar pentru a fi protejate, moaștele Sfintei Parascheva au fost mutate la Vidin.

După bătălia de la Nicopole, din 25 septembrie 1396, Bulgaria a devenit parte a Imperiului Otoman, iar moaștele Sfintei Parascheva și-au continuat peregrinările, fiind mutate, în anul 1398, de la Vidin la Belgrad.

În 1521, după cucerirea Belgradului de către sultanul Suleiman Magnificul, moaștele Cuvioasei Parascheva au fost strămutate la Constantinopol, unde au fost păstrate succesiv în mai multe biserici: Sfânta Maria Panmacaristos (până în 1586), Vlahserai (până în 1597), Sfântul Dimitrie (până în 1601) și Sfântul Gheorghe din Fanar, catedrala Patriarhiei Ecumenice (până în 1641).

După căderea Constantinopolului sub turci (29 mai 1453), pentru Patriarhia Ecumenică a început o perioadă dificilă, fiindcă

popoarele ortodoxe din Balcani, aflate sub stăpânirea otomanilor, plăteau tribut mare Porții Otomane, iar datoriile Patriarhiei din Constantinopol creșteau neconținut. În această situație, domnitorul moldovean Vasile Lupu (1634-1653) a achitat datoriile Patriarhiei de Ierusalim și ale Patriarhiei Ecumenice, în mai multe rânduri.

Ca semn de recunoștință, în mai 1641, patriarhul ecumenic Partenie I (1639-1644), împreună cu membrii Sfântului Sinod, au hotărât să-i ofere sfintele moaște ale Cuvioasei Parascheva.

Racla cu sfintele moaște a fost transportată cu o corabie pe Marea Neagră, fiind însoțită de trei mitropoliți greci (Ioanichie al Heracleei, Partenie al Adrianopolului și Teofan al Paleopatrei). Ajungând la Galați, apoi la Iași, moaștele au fost întâmpinate de domnitorul Vasile Lupu, de mitropolitul Varlaam și de episcopii de Roman și Huși, precum și de numeros cler și popor.

În ziua de 13 iunie 1641, sfintele moaște au fost așezate în biserica Mănăstirii Sfinții Trei Ierarhi din Iași, ctitoria domnitorului Vasile Lupu.

Sfânta Parascheva este o flacără luminoasă a întregii Ortodoxii. Prin faptul că generații de-a rândul au cinstit-o în Bizanț, la Târnovo, în Serbia, dar și în România, se arată că Sfânta Parascheva a primit de la Dumnezeu darul de a-i aduna laolaltă pe cei de departe. Popoarele care o cinstesc pe Cuvioasa, se adună prin rugăciune în jurul ei, iar prin cinstirea pe care i-o aduc Sfintei, se întăresc în dreapta credință și se sfințesc în cuget și simțiri, sporind în evlavie.

Curând după descoperirea sfintelor moaște ale Sfintei Parascheva au fost alcătuite unele lucrări despre viața și istoria moaștelor ei. Una dintre ele a fost scrisă de diaconul Vasilisc, la porunca patriarhului ecumenic Nicolae al IV-lea (1147-1151). Alta a fost alcătuită de patriarhul Eftimie al Târnovei, în a doua jumătate a veacului al XIV-lea. La doi ani de la sosirea moaștelor

Sfintei Parascheva la Iași, viața ei a fost prezentată de mitropolitul Varlaam al Moldovei în Cazania lui, tipărită în 1643.

Cinstitele moaște ale Sfintei Parascheva au fost păstrate în Biserica Sfinții Trei Ierarhi din Iași până în anul 1884, când au fost mutate în paraclisul din clădirea stăreției, pentru că în acel an au început lucrările de restaurare a sfântului lăcaș ctitorit de Vasile Lupu.

În noaptea de 26 spre 27 decembrie 1888, din neatenție, o lumânare din sfeșnicul de lângă racla cu moaștele Cuvioasei a rămas aprinsă. Peste noapte, sfeșnicul, care era de lemn, a ars, apoi focul s-a întins la catafalcul pe care se afla racla cu sfintele moaște, arzând mocnit toată noaptea, încât a fost prefăcut într-o grămadă de cărbuni. Din cauza căldurii nimicitoare, ferecăturile de argint ale raclei s-au topit parțial, iar capacul a fost carbonizat, însă moaștele au rămas neatinse.

Într-o scrisoare din 7 ianuarie 1889, adresată de un prieten episcopului Melchisedec Ștefănescu al Romanului, aflăm că toată lemnăria sicriului, de la pereți până la hainele Sfintei, a ars. Capacul s-a lăsat pe trupul Cuvioasei, fiind cuprins de flăcări, încât a ars bine, fără însă a fi topit. Focul a mistuit și partea de dedesubt a raclei și a ajuns la o salteluță umplută cu bumbac, pe care erau așezate sfintele moaște. Salteluța a ars în partea de dedesubt, până la bumbac, care a fost puțin pârlit. Cu toate că jăratecul stătea pe hainele Cuvioasei Parascheva, acestea nici măcar nu miroseau a fum, iar peceteile de ceară de la veșmintele ei, care proveneau din timpul lui Vasile Lupu, nu erau topite.

Fiind ridicate din mormanul de jar, moaștele au fost așezate în racla de lemn în care au fost aduse de la Constantinopol la Iași, apoi au fost depuse în altarul paraclisului, care a rămas neatins de urgia pârlolului. Un credincios din Fălticeni, numit Lupu Botez, ajutat de alți binefăcători, a construit o nouă raclă, din lemn de chiparos, care a fost ferecată în argint. Moaștele Cuvioasei au

fost așezate în această raclă și au fost strămutate în catedrala metropolitană din Iași, a cărei slujbă de sfințire fusese săvârșită în ziua de 23 aprilie 1887, după încheierea lucrărilor de consolidare și restaurare.

Sfânta Parascheva a săvârșit foarte multe minuni, dintre care vom aminti câteva.

În 6 februarie 1811, în Marea Marmara bătea un vânt foarte puternic din nord, care a adus o ninsoare abundentă și a iscat o furtună năprasnică, încât mai multe corăbii s-au scufundat. Marinarii dintr-o corabie mare din insula Chios, cu trei ancore, care se găsea în portul din satul Epivata, în fața bisericii cu hramul Sfânta Parascheva, au ridicat două ancore, dar a treia, a cărei frânghie se tocise, nu au putut-o ridica. Văzând primejdia în care se aflau, corăbierii au chemat-o din toată inima în ajutor pe Cuvioasa Parascheva și, după puțin timp, Sfânta li s-a arătat la prora corabiei, îmbrăcată în negru și ținând în mâna dreaptă Sfânta Cruce. Cuvioasa le-a spus marinarilor: „Nu vă temeți, pentru că furtuna va înceta” și îndată, aceasta s-a oprit. Făcându-se dimineață, corăbierii au coborât pe mal și au intrat în biserică pentru a-I mulțumi lui Dumnezeu, iar acolo au văzut icoana Sfintei Parascheva. Proprietarul corabiei i-a spus comandantului: „Privește la sfânta care ține crucea în mâna dreaptă, aceasta este cea care a venit azi-noapte pe corabie”. „Da - a răspuns comandantul - în mod cert ea este”. Apoi amândoi s-au închinat cu lacrimi în ochi și au sărutat icoana Cuvioasei. Când a văzut icoana Sfintei Parascheva, un marinar turc de pe corabie a spus și el: „Aceasta este femeia pe care am văzut-o azi-noapte pe corabie”. După ce au rostit o rugăciune, corăbierii au donat bisericii cincizeci de groși, promițând să trimită încă cinci sute.

Impresionați de viața și de minunile sfinților, unii necreștini îi cinstesc și le cer ajutorul. Pavle, fostul patriarh al Serbiei, a relatat în acest sens că „în Mănăstirea Deciani din

Serbia a venit un musulman și a început să se roage în fața icoanei unui sfânt. Un creștin de acolo, care îl cunoștea, l-a întrebat: «Cum de ai venit să te rogi la un sfânt de-al nostru?». Musulmanul i-a răspuns: «Sfântul nu este nici al vostru, nici al nostru, ci al lui Dumnezeu»».

Prin anii 1950, în timpul colectivizării, părintelui Ioan E. din Bucovina i s-a cerut să-i convingă pe săteni să se înscrie în colectiv. Preotul însă a refuzat categoric, răspunzând cu fermitate: Datoria mea este să slujesc Bunului Dumnezeu. După puțin timp, preotul a fost arestat și dus la închisoarea din Botoșani. Preoteasa Eugenia a fost dată afară din învățământ, rămânând cu doi copii sub patru ani muritori de foame. Nu după mult timp, preoteasa a primit vestea că, în curând, soțul ei va fi transferat la închisoarea de la Suceava. Speriată, aceasta s-a dus cu copiii la Iași și toți s-au rugat cu lacrimi la racla Sfintei Parascheva, cerându-i să-i ajute. Soția preotului și copiii s-au întors la casa parohială, care era împrejmuțată cu un gard înalt, iar noaptea poarta se încuia. A doua zi, dis-de-dimineată, preoteasa a văzut în curtea casei parohiale o tânără foarte frumoasă îmbrăcată modest. A întrebat-o pe unde a intrat și a chemat-o în casă. Pentru că nu a primit niciun răspuns, a plecat la bucătărie să-i aducă un pachetel cu mâncare, dar când s-a întors în curte, tânăra dispăruse. În noaptea aceea a visat-o pe Sfânta Parascheva, care semăna cu tânăra din curtea casei parohiale și aceasta i-a spus că, în dimineața următoare, ea și copiii să fie pregătiți, pentru că la ora 8 va veni cineva să-i ducă acolo unde situația părintelui va fi rezolvată. Totul s-a petrecut așa cum a spus Sfânta Parascheva, iar părintele Ioan a fost eliberat.

În 28 noiembrie 1987, părintele Xenofont Grapă, care era rânduit să vegheze lângă racla Sfintei Parascheva, în catedrala mitropolitană din Iași, a observat că după un stâlp al catedralei, nu departe de racla Cuvioasei, o femeie îngenunchiată plângea în hohote. Preotul s-a apropiat de ea și a întrebat-o ce s-a întâmplat

de plânge cu atâta amar. Printre lacrimi și suspine, femeia i-a zis: „Părinte, Sfânta Parascheva a săvârșit o minune cu fiica mea”. Venindu-și în fire, femeia a început să povestească: „Eu sunt din Timișoara și am o fiică în vârstă de 12 ani. Aceasta s-a născut normală, a început să vorbească bine, însă la vârsta de 4 ani, dintr-un motiv necunoscut, a devenit mută. Niciun doctor nu a înțeles și nu a putut să-mi explice acest fenomen, încât, împreună cu soțul meu, am umblat peste tot cu ea, însă fără niciun rezultat. Fiind oameni cu frica lui Dumnezeu, am venit de mai multe ori la Iași, pentru a ne ruga Sfintei Parascheva. Acum două zile eu am fost în această catedrală, m-am închinat la Cuvioasa, am lăsat un pomelnic, pentru a fi pomenit un an de zile și am plecat cu trenul la Timișoara. Soțul, împreună cu fiica mea, m-au întâmpinat la gară. În momentul în care fiica mea, care este mută de la vârsta de 4 ani, s-a desprins de lângă tatăl ei și a alergat către mine, a strigat cu un glas ca de înger: Mamă, bine ai venit! Nu-mi venea să cred. Ne-am strâns cu toții în brațe, plângând de bucurie, pentru că am înțeles că este vorba despre o minune săvârșită de Sfânta Parascheva. Eu nu am vrut să mă mai duc acasă, ci am rămas în gară și, în ciuda oboselii, am luat trenul care tocmai se pregătea să pornească spre Iași, pentru a-i mulțumi Cuvioasei Parascheva, care i-a redat glasul fiicei mele, de aceea mă aflu acum aici”.

Părintele Vladimir Lukașenovici, preot la Biserica Sfânta Parascheva Kalemegdan din Belgrad, relatează și el. Cu doi ani în urmă, la biserica noastră a venit un bărbat bolnav de cancer. Acesta nu credea în Dumnezeu, dar a venit în sfântul lăcaș pentru a-și liniști soția, care era o femeie credincioasă. Preotul i-a spus bărbatului: „Încercați totuși să vă rugați, să găsiți putere, curaj și credință și beți din această apă sfințită”. Apoi părintele l-a stropit pe bolnav cu agheasmă și s-a rugat pentru el. După vreo cinci-șase luni, acel bărbat s-a dus din nou în Biserica Sfânta Parascheva Kalemegdan, a îngenunchiat în fața părintelui Vladimir, i-a

cuprins picioarele cu mâinile și a început să plângă. Preotul nu l-a recunoscut și l-a întrebat: „Cine sunteți? Ce ați pățit?”. Bărbatul i-a răspuns: „Eu sunt cel care aveam cancer, dar m-am vindecat și acum cred în Dumnezeu”. După ce a rostit aceste cuvinte, credinciosul și preotul i-au mulțumit Sfintei Parascheva pentru minunea săvârșită.

Sfânta Cuvioasă Parascheva este considerată, pe drept cuvânt, ocrotitoarea orașului Iași și a întregii Moldove.

În ședința sa din 28 februarie 1950, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a hotărât generalizarea cultului Sfintei Parascheva, Cuvioasa fiind cea mai populară dintre toți sfinții ale căror moaște se află pe teritoriul României

Având-o ca model al viețuirii creștine pe Sfânta Cuvioasă Parascheva, să nu pregetăm să-i urmăm exemplul, dacă vrem să ne mântuim și să ajungem alături de ea în împărăția lui Dumnezeu.

Amin

Sfântul Mare Mucenic Dimitrie, Izvorătorul de Mir (26 octombrie)

Preacucernici Părinți, iubiți credincioși,

Cu ajutorul Bunului Dumnezeu astăzi îl prăznuim pe Sfântul Mare Mucenic Dimitrie, Izvorătorul de Mir, care s-a născut, a trăit și a suferit moarte martirică în orașul Tesalonic.

Înainte însă de a prezenta viața și câteva minuni ale acestui sfânt, care este foarte îndrăgit în Grecia, voi arăta de unde și-a luat orașul Tesalonic numele și voi vorbi despre importanța lui pentru creștinătate, fiindcă foarte mulți sfinți s-au născut, au viețuit, ori și-au găsit sfârșitul martiric în acest oraș binecuvântat de Dumnezeu.

În anul 353 sau 352 î.Hr., regele Filip al II-lea al Macedoniei (359-336 î.Hr.) a câștigat bătălia de pe câmpul Crocus (Κρόκιον Πεδίον), cea mai sângeroasă luptă consemnată în istoria Greciei Antice, în urma căreia a cucerit provincia Tesalia.

Regele Filip al II-lea a avut șapte soții și numeroși copii, dintre care s-au remarcat Alexandru cel Mare (acesta a creat cel mai mare imperiu din istorie cunoscut până la el, fără a fi vreodată înfrânt pe câmpul de luptă) și Filip al III-lea (regele Macedoniei între 323 și 317 î.Hr.). Întrucât în răstimpul în care Filip al II-lea a ieșit biruitor din bătălia de pe câmpul Crocus, Nicasipolis, cea de-a cincea sa soție, i-a născut o fiică, acesta a numit-o „Θεσσαλονίκη” (Thessaloniki), care înseamnă „Biruința din Tesalia” sau „Victoria împotriva Tesaliei”.

Generalul macedonean Casandru s-a căsătorit cu Thessaloniki, iar în anul 316 sau 315 î.Hr. i-a dat numele soției

sale unei localități din Macedonia pe care el însuși a înființat-o și care i-a devenit capitală cât timp a fost regele Macedoniei (între 305 și 297 î.Hr.). Cu trecerea vremii, orașul a devenit o metropolă importantă, străbătută de la est la vest de renumita Via Egnatia, un drum construit de romani în secolul al II-lea î.Hr., care traversa Iliricul, Macedonia și Tracia, în continuarea Viei Appia, cele două drumuri unite legând Roma de partea orientală a imperiului. În acest fapt avem dovada că nu degeaba a ieșit vorba că „toate drumurile duc la Roma”.

Tesalonicul a fost al doilea oraș ca mărime și însemnătate din Imperiul Bizantin, iar în prezent este al doilea centru urban al Greciei.

În decursul îndelungatei sale istorii, Tesalonicul a dat foarte mulți sfinți, motiv pentru care, în actele martirice, este denumit „Αγιοτόκος” (Aghiotocos), adică „Născător de sfinți”.

În cele ce urmează voi prezenta, pe cât este cu putință, în ordine cronologică, sfinții care au propovăduit cuvântul lui Dumnezeu în Tesalonic, s-au născut aici, au viețuit în acest oraș o perioadă de timp, ori și-au găsit sfârșitul în Tesalonic, fără a-i lua în calcul pe oamenii cu viață sfântă care ne sunt necunoscuți nouă, dar pe care Dumnezeu îi cinstește.

Datorită importanței acestui oraș și a locului strategic în care era situat, Sfântul Apostol Pavel a propovăduit aici Evanghelia Împărăției lui Dumnezeu, adresând și două epistole tesalonicenilor. Apostolul neamurilor a fost însoțit în Tesalonic de Sila. Printre cei convertiți de Sfântul Apostol Pavel la creștinism în acest oraș se numără Sfinții Iason și Aristarh.

După ce a răspândit cuvântul lui Dumnezeu în Bizanț, Sfântul Apostol Andrei s-a dus în Macedonia, iar unele documente atestă faptul că a trecut prin Tesalonic.

Simeon Pashalidis, în cartea sa: „Sfinții Tesalonicului”, afirmă, pe baza a numeroase documente, că în timpul perse-

cuțiilor primelor trei veacuri creștine au fost martirizați în acest oraș 54 de creștini, dintre care cei mai mulți nu sunt cunoscuți cu numele.

În această perioadă au suferit moarte martirică surorile după trup Agapi, Hionia și Irina, precum și Sfânta Matrona.

Spre sfârșitul persecuțiilor anticreștine au fost omorâți pentru credința lor în Domnul Hristos Sfinții Nestor, Dimitrie, Lup, Teodul, Agatopod și Alexandru din Pidna.

După încheierea prigoanelor anticreștine, în Tesalonic a viețuit Sfântul Cuvios David (moaștele lui sunt păstrate în biserica mănăstirii Sfânta Teodora din acest oraș).

În timpul iconoclasmului și-au găsit refugiul în Tesalonic Sfinții Grigorie Decapolitul și Iosif Imnograful.

Tot aici s-au născut ori au viețuit Sfinții Cuvioși: Eftimie cel Nou, Teodor, Simeon, Ilarion Ivireanul, Chiril și Metodi (apostolii slavilor, cei care au alcătuit alfabetul chirilic), Ilie cel Nou, Fantin, făcătorul de minuni, Fotie din Tesalia, Nicodim cel Nou, precum și Sfânta Teodora, care are în Tesalonic o mănăstire închinată ei, în care i se păstrează sfintele moaște.

Dintre arhiepiscopii Tesalonicului cu viață sfântă îl voi pomeni pe: Sfântul Eustatie (care în 1185 a fost martor ocular la cucerirea orașului de către normanzi, pe care a descris-o într-o lucrare a sa), precum și pe Sfinții Ierarhi: Grigorie Palama (sfintele lui moaște se află în catedrala mitropolitană din Tesalonic, care îl are ca și ocrotitor), Isidor, Gavriil, Simeon, Teonas și Iosif, la care îl adaug și pe Filotei Kokinos, născut în Tesalonic, dar ajuns patriarh la Constantinopol.

Tesalonicul a fost un centru important al isihasmului, promovat și apărut în mod special de către Sfântul Grigorie Palama, de aceea în cele ce urmează voi da și numele a trei sfinți tesaloniceni isihaști: Ghermanos Marulis, Sava cel Nou și Macarie Macris.

Prin căderea Constantinopolului sub turci, din 29 mai 1453, Imperiul Bizantin a fost desființat, iar creștinii de aici au avut multe de pățimit, tesalonicenii nefiind nici ei scutiți de necazuri, din moment ce orașul lor a fost cucerit de otomani în 29 martie 1430.

În continuare voi prezenta o listă cu tesaloniceni care au preferat să moară decât să se lepede de Domnul Hristos, pentru că păgânii le cruțau viața celor condamnați la moarte și nu se atingeau de averile lor dacă le îmbrățișau credința, dar și cu creștini din alte părți care au fost martirizați în Tesalonic.

Aceștia au fost: frații Atanasie și Ioan Culiakiotis, Alexandru Dervisis, Anastasie din Bulgaria, Hristodulos din Cassandra, Arghiros din Epanomi și Zafiris. Acestora li se adaugă și trei mucenițe: Arghiri, Chirana și Achilina.

Deși drepturile călugărilor ortodocși din Imperiul Otoman erau mult îngrădite de stăpânitori, cu toate acestea mai mulți monahi din Tesalonic ori care au viețuit în mănăstirile de aici au luat cununa sfințeniei, unii dintre ei suferind chiar moarte martirică. Aceștia au fost: Nicanor, Macarie, Mihail, Chiril din mănăstirea Hilandar, Avacum din Kareia, Ciprian, Avtoklitos și Roman Carpenisiotis.

Puține orașe din lumea aceasta mai au în Împărăția lui Dumnezeu un asemenea alai de sfinți ca și Tesalonicul.

Să trecem acum la Sfântul Mare Mucenic Dimitrie, Izvorătorul de Mir, cel mai cunoscut și mai îndrăgit dintre toți sfinții Tesalonicului, care este și protectorul orașului.

În jurul anului 280, într-o familie de nobili creștini din Tesalonic, s-a născut pruncul Dimitrie, care datorită prigoanei anticreștine din imperiu, a fost botezat în taină.

Numele de Dimitrie era frecvent întâlnit în Macedonia și în Grecia Antică, din moment ce l-au purtat chiar trei regi macedoneni: Dimitrie I Asediatorul, unul dintre succesorii lui Alexandru cel

Mare, regele Macedoniei între 294 și 288 î.Hr., Dimitrie cel Frumos, cel mai mic dintre copiii lui Dimitrie I Asediatorul, regele Cirenei între 285 și cca. 250 î.Hr., precum și Dimitrie al II-lea Aetolicus, regele Macedoniei între 239 și 229 î.Hr.

Cu toate că tatăl Sfântului Dimitrie era guvernatorul Tesalonicului, deci în slujba împăratului care îi persecuta pe creștini, copilul său a primit o aleasă educație creștină în casa părintească.

După ce Sfântul Dimitrie a crescut, părinții lui au încetat din viață, lăsându-i drept moștenire o avere considerabilă.

Împăratul Dioclețian (284-305), care a impus să fie cinstit ca un zeu, a încercat să reformeze viața religioasă din imperiu, declarând obligatorie pentru toți supușii săi venerarea lui Jupiter, zeul său protector. Întrucât creștinii nu s-au conformat acestei porunci, la începutul anului 303 împăratul a declanșat cea mai cruntă persecuție împotriva lor din întreaga istorie a Imperiului Roman.

Fiind înștiințat de moartea guvernatorului Tesalonicului, care fusese foarte apreciat, împăratul, care nu știa că Sfântul Dimitrie este creștin și, auzind că este un tânăr vrednic, l-a numit în funcția pe care o ocupase tatăl lui, dându-i poruncă clară să-i persecute pe creștini.

Această numire a fost primită cu bucurie de tesaloniceni, iar Sfântul Dimitrie s-a dovedit un bun cârmuitor al cetății, administrând cu multă înțelepciune treburile orașului.

Având în minte cuvintele Domnului Hristos: „*Nu tot cel ce-Mi zice: Doamne, Doamne, va intra în Împărăția cerurilor, ci acela care face voia Tatălui Meu Celui din ceruri*” (Matei 7,21), Sfântul Dimitrie a nesocotit porunca lui Dioclețian de a-i prigoni pe creștini, mai ales că el făcea parte dintre ei și a început să propovăduiască fățiș în învățătura Mântuitorului, încât a atras la credința cea adevărată numeroși păgâni.

Lângă locul în care Sfântul Dimitrie le vorbea tesalonicenilor despre Domnul Hristos a fost ridicată ulterior biserica Παναγία Χαλκέων (Panaghia Halkeon).

În privința datei sfârșitului martiric al Sfântului Dimitrie unele informații sunt neclare sau chiar contradictorii, afirmându-se că în urma unui război contra sciților, purtat în 305 sau 306, din care romanii au ieșit biruitori, împăratul Maximian, după unii Dioclețian, iar după alții Galeriu, ar fi poruncit ca în fiecare cetate prin care trece să se aducă jertfe de mulțumire zeilor, iar în drumul spre Roma ar fi trecut și prin Tesalonic, unde au avut loc evenimentele pe care le voi prezenta în cele ce urmează.

În încercarea de a desluși această nelămurire, voi prezenta mai multe date istorice din vremea respectivă.

În anul 284, în urma asasinării împăratului Aurelian, Dioclețian a fost proclamat succesor al acestuia de către trupele pe care le comanda. Întrucât în interiorul imperiului aveau loc răskoale, iar granițele erau aproape în permanență amenințate, Dioclețian, care purta titlul de Augustus, l-a asociat la domnie pe Maximian, un luptător experimentat, oferindu-i titlul de Cezar, care era inferior celui purtat de el. Prin această numire, Dioclețian împărțise, pe de o parte, greua povară a sarcinilor, iar pe de altă parte, el dejucase posibilele intenții de uzurpare din partea unui concurent potențial făcut acum părtaș la exercitarea puterii imperiale.

Fiind mulțumit de relația cu Maximian, precum și de activitatea acestuia, în anul 286, Dioclețian l-a numit și pe acesta Augustus, deci coîmpărat cu puteri egale.

Cu toate că imperiul a rămas unitar, Dioclețian guverna în Răsărit, alegându-și Nicomedia drept reședință, iar Maximian, care stăpânea în Apus, avea capitala în orașul Milano.

Cei doi împărați aveau mereu de luptat la frontiere și de înăbușit revolte interne, de aceea în anul 293, Dioclețian a

hotărât ca fiecare Augustus să își ia câte un ajutor, numit Cezar. Dioclețian l-a ales pe Galeriu, iar Maximian pe Constanțiu, fiind prin aceasta inaugurată tetrarhia.

Noua structură administrativă a funcționat, pentru că, după numeroase războaie, în anul 303 s-a instaurat pacea în imperiu.

La 1 mai 305, Dioclețian și Maximian au renunțat la domnie, fiind înlocuiți în funcție de cei doi Cezari. Constanțiu a devenit Augustus în Apus, avându-l ca Cezar pe Severus, iar Galeriu, care domnea în Răsărit, l-a primit ca Cezar pe Maximin.

Pe baza informațiilor furnizate până acum înțelegem că după 303 Imperiul Roman s-a bucurat de pace o perioadă de timp, încât nu poate fi vorba de un război cu sciții în 305 sau 306.

Întrucât Maximian conducea Apusul imperiului, nu avea cum să se întoarcă biruitor dintr-un război purtat în Răsăritul acestuia.

Din moment ce atât Dioclețian, cât și Maximian s-au retras de la conducerea imperiului la 1 mai 305, ei nu aveau cum să se întoarcă biruitori dintr-un război în 306.

În această situație există două posibilități: ori martiriul Sfântului Dimitrie a avut loc în 306, în timpul lui Galeriu, însă în anul respectiv nu a avut loc nicio bătălie în Răsăritul imperiului, ori evenimentul s-a petrecut în 303, pe când Dioclețian conducea Răsăritul imperiului și chiar a trecut prin Tesalonic.

În 23 februarie 303, Dioclețian a dat ordin ca biserica nou construită din Nicomedia, orașul său de reședință, să fie dărâmată, Sfânta Scriptură și cărțile de cult de aici să fie arse, iar obiectele de valoare să fie confiscate. A doua zi, împăratul a emis un edict împotriva creștinilor, în care porunea ca toate lăcașurile lor de cult din imperiu să fie demolate, transcrierile Sfintei Scripturi să fie arse și le-a interzis celor ce credeau în Domnul Hristos să se mai adune pentru rugăciune.

La sfârșitul acelei luni, un incendiu a distrus o parte a palatului imperial din Nicomedia. Galeriu, ginerele lui Dioclețian, un dușman înverșunat și declarat al creștinilor, l-a convins pe împărat că aceasta a fost răzbunarea celor ce credeau în Domnul Hristos. În urma unei anchete, nu a fost găsită nicio dovadă în acest sens. Cu toate acestea, Petru, majordomul lui Dioclețian, care era creștin, a fost torturat până a murit. Alți trei creștini cu funcții înalte, Dorotei, Gorgoniu și Migdoniu au protestat față de ceea ce s-a întâmplat, însă au fost și ei martirizați, iar prigoana anticreștină a continuat, făcând mai multe victime, printre care s-a numărat și episcopul Antim al Nicomediei, căruia i-a fost tăiat capul.

În martie 303 a izbucnit un nou incendiu în palatul imperial din Nicomedia, iar Galeriu a părăsit orașul, pe care îl considera nesigur și s-a îndreptat spre Roma, unde se găsea în acel moment Maximian.

În toamna anului 303 a pornit și Dioclețian spre Roma, drumul lui trecând prin Tesalonic.

Aflând despre venirea împăratului și știind prea bine ce îl așteaptă, Sfântul Dimitrie i-a încredințat averea sa unui slujitor credincios, numit Lup, cu scopul de a o împărți cât mai degrabă săracilor, iar el și-a sporit postul și rugăciunea.

După ce a ajuns la Tesalonic, Dioclețian l-a întrebat pe Sfântul Dimitrie dacă este adevărat ceea ce i s-a comunicat, că în loc să-i persecute pe creștini, așa cum i-a poruncit când l-a numit guvernator, el propovăduia în public învățătura Domnului Hristos, încât numeroși păgâni din oraș au devenit creștini. Sfântul și-a recunoscut faptele și chiar a început să defaime închinarea la idoli în fața împăratului.

Înfuriat peste măsură de cuvintele guvernatorului orașului, Dioclețian a poruncit ca acesta să fie închis, dar nu în temnița obștească, ci într-o veche baie romană nefolosită, până după

încheierea jocurilor organizate în cinstea venirii sale, pentru a avea mai mult timp să se ocupe de el.

Pe când Sfântul Dimitrie se ruga în temnița improvizată, i-a apărut un înger, care l-a îmbărbătat pentru ceea ce se va petrece cu el.

În călătoriile sale prin imperiu, Dioclețian era întotdeauna însoțit de un luptător vestit, pe nume Lie. Acesta era vandal de neam, înalt de statură, foarte puternic și înfricoșător la chip. La jocurile organizate pe cuprinsul imperiului, Lie se lupta în arenă cu cei mai viteji gladiatori, biruindu-i pe toți, după care îi omora.

Un tânăr creștin din Tesalonic, numit Nestor, a auzit că Lie ucide oamenii fără milă, iar la jocurile organizate în orașul său acesta îi batjocorea pe creștini. Aprins de râvnă pentru credința în Domnul Hristos, tânărul a hotărât să se lupte cu vandalul, ca să ridice ocară de pe obrazul creștinilor. Întrucât îl cunoștea pe Sfântul Dimitrie, s-a dus la el în temniță și i-a cerut binecuvântarea să lupte și să-l biruie pe ucigașul nemilos. Însemnându-l pe frunte cu semnul Sfintei Cruci, Sfântul Dimitrie i-a zis lui Nestor: „Du-te, căci pe Lie îl vei birui și pe Domnul Hristos Îl vei mărturisi”.

Când Nestor a ajuns în arenă și și-a mărturisit dorința de a lupta cu Lie, împăratului i s-a făcut milă de el, pentru că l-a văzut tânăr și frumos la chip. Dioclețian l-a chemat pe Nestor la el și i-a spus că Lie i-a înfruntat pe cei mai viteji luptători din întreg imperiul, nefiind birit de niciunul, de aceea l-a sfătuit să renunțe la luptă, dacă vrea să scape cu viață. Tânărul însă nu a ținut cont de sfatul împăratului și a cerut să intre în arenă cu vandalul. La începutul luptei, Nestor a strigat plin de credință: „Dumnezeul lui Dimitrie, ajută-mi!” și, îndată trântindu-l pe Lie la pământ, l-a omorât. Împăratului nu-i venea să creadă ceea ce vedea cu ochii și a considerat înfrângerea lui Lie drept înfrângerea sa personală.

Chemându-l pe Nestor la sine, Dioclețian i-a zis: „Tinere, cu ce vrăji l-ai biruit pe Lie? El a ucis mulți oameni mai puternici decât tine, tu cum de l-ai răpus? Nestor i-a răspuns: „Împărate, eu nu l-am biruit pe Lie cu vrăji, ci cu puterea Domnului Hristos, adevăratul Dumnezeu”. Auzind aceste cuvinte, Dioclețian s-a umplut de mânie și a poruncit ca tânărul să fie scos afară din cetate și să i se taie capul. În acest chip L-a slăvit Sfântul Nestor pe Dumnezeu, după cuvântul Sfântului Dimitrie, care i-a spus că în urma omorârii lui Lie Îl va mărturisi pe Domnul Hristos.

După ce a aflat că Sfântul Dimitrie l-a binecuvântat pe Nestor înaintea luptei cu Lie, împăratul și-a trimis ostașii la el ca să-l omoare cu sulile. Când au intrat în temniță, soldații l-au aflat pe Sfântul Dimitrie cu mâinile înălțate în rugăciune și l-au străpuns cu sulile. Prima suliță i-a fost înfiptă în coasta dreaptă, în locul în care a fost împuns și Mântuitorul pe cruce.

În decursul nopții care a urmat, niște creștini cucernici au luat trupul Sfântului Dimitrie din locul în care a pățimit și l-au înmormântat în apropiere.

Printre aceștia se număra și Lup, slujitorul credincios al Sfântului. Acesta a luat haina de deasupra a stăpânului său, care era plină de sânge, precum și inelul acestuia, pe care l-a înmuiat în sânge și prin cele două a săvârșit numeroase minuni, tămăduindu-i pe cei bolnavi și izgonind duhurile necurate din cei îndrăciți, încât vestea s-a răspândit prin întreg orașul, iar toți suferinzii alergau la el, pentru a lua vindecare. Aflând despre acestea și împăratul, a poruncit ca Lup să fie prins și să i se taie capul, ceea ce s-a petrecut întocmai.

După ce Constantin cel Mare a ajuns împărat, a acordat libertate de manifestare creștinilor, prin edictul de toleranță de la Milan din anul 313.

În această situație, deasupra mormântului Sfântului Dimitrie a fost ridicată o bisericuță, în care se săvârșeau numeroase minuni.

De asemenea, Sfântul Dimitrie a fost declarat protector al Tesalonicului, el fiind astfel, guvernator al acestuia în timpul vieții și ocrotitor al lui după mutarea sa din viața trecătoare.

Leontie, prefectul Iliricului, care suferea de o boală grea și incurabilă, a venit să se închine în bisericuța din Tesalonic și, în timp ce se ruga, s-a vindecat. Drept mulțumire, dregătorul a hotărât să ridice o biserică mai mare în locul celei vechi.

Bisericuța a fost demolată, iar când s-au început lucrările la fundația noului lăcaș de cult, a fost descoperită racla cu trupul Sfântului Dimitrie, întreg și nestricat, din care izvora un mir bine mirositor. Cu acest prilej atât moaștele, cât și mirul, au săvârșit numeroase minuni.

După ce biserica zidită de Leontie a fost gata, moaștele Sfântului Dimitrie au fost așezate într-o raclă frumos împodobită, fiind păstrate în noul lăcaș de cult.

Leontie s-a gândit să ridice o biserică închinată Sfântului Dimitrie și în orașul său, în care voia să aibă un fragment din moaștele sfântului, însă acesta i-a apărut în vis și i-a spus să nu îndrăznească să-i împartă trupul în mai multe părți. Atunci prefectul a luat doar haina îmbibată de sângele martirului, pe care a așezat-o într-o raclă frumoasă și a pornit la drum. În timp ce se aflau pe cale, dregătorul și însoțitorii săi au ajuns la un râu învolburat de o furtună și s-au temut să-l traverseze, însă Sfântul Dimitrie i s-a arătat lui Leontie, zicându-i: „Poartă racla cu veșmântul meu pe brațe și nu te teme”. Prefectul s-a conformat și a trecut apa fără probleme.

Ajungând acasă, dregătorul a ridicat o biserică mare și frumoasă în cinstea Sfântului Dimitrie, în care a așezat racla cu veșmântul acestuia, unde s-au săvârșit foarte multe minuni.

Într-o vreme a fost foamete mare în Tesalonic, încât au început să moară locuitorii din pricina lipsei de hrană. Atunci Sfântul Dimitrie s-a arătat unor corăbieri care transportau

grâu și le-a poruncit să se ducă la Tesalonic, încât a izbăvit cetatea sa de foamete.

Când împăratul Iustinian cel Mare (527-565) a terminat de construit catedrala Sfânta Sofia din Constantinopol, a trimis câțiva soli la Tesalonic, pentru a aduce un fragment din moaștele Sfântului Dimitrie, care să fie păstrat în cea mai mare biserică din întreaga lume ortodoxă. Când oamenii împăratului s-au apropiat de racla cu moaștele mucenicului, din aceasta a ieșit o flacăra uriașă și toți cei de față au auzit un glas înfricoșător care a grăit: „Nu îndrăzniți!”. Înțelegând că Sfântul Dimitrie nu vrea ca moaștele să-i fie împărțite în mai multe bucăți și să părăsească Tesalonicul, solii bazileului au luat doar țărână de acolo, pe care au dus-o la Constantinopol.

Odată au năvălit barbarii în hotarele Tesalonicului, au prădat tot ce au întâlnit în cale și au robit mulți oameni din cetate și dimprejurul acesteia, printre care se aflau și două fecioare frumoase, pe care păgânii le-au dus în țara lor și le-au dăruit cârmuitorului lor. Amândouă fetele știau să brodeze foarte bine. Aflând despre aceasta, stăpânul lor le-a zis: „Am auzit că în orașul vostru este un zeu puternic, numit Dimitrie, care face multe minuni. Să-mi brodați pe o pânză chipul acestuia, ca să mă închin și eu lui”. Fecioarele i-au răspuns: „Dimitrie nu este zeu, ci rob al adevăratului Dumnezeu și ajutor al creștinilor. Noi nu îndrăznim să-i brodăm chipul, pentru că tu nu vrei să-l cinstești, ci să-l batjocorești”. Stăpânul le-a zis: „În mâinile mele se află viața și moartea voastră, alegeți voi ce doriți: dacă faceți ceea ce vă poruncesc, veți trăi, dacă îmi nesocotiți porunca, îndată veți muri”. Fiind cuprinse de teamă, cele două au început să brodeze pe o bucată de pânză chipul Sfântului Dimitrie. În ajunul prăznirii mucenicului, fecioarele au terminat de cusut chipul acestuia și seara târziu, privind ele la broderie, au început să plângă și au zis: „Mucenice al Domnului Hristos, să nu te mânie

pe noi, pentru că știm că nelegiuitul nostru stăpân îți va batjocori sfântul tău chip. Să știi că nu noi am vrut să-ți brodăm sfânta față, ci fără să vrem am făcut aceasta, temându-ne pentru viețile noastre”. În timp ce plângeau, fetele au adormit. În noaptea aceea, Sfântul Dimitrie le-a luat pe cele două fecioare împreună cu pânza pe care era brodat chipul său, le-a dus în biserica închinată lui din Tesalonic și le-a lăsat lângă racla cu sfintele lui moaște, în timp ce acolo se săvârșea slujba privegherii.

Văzând această minune, toți cei prezenți s-au umplut de mirare, iar cele două fecioare, trezindu-se din somn, au exclamat: „Slavă lui Dumnezeu!”, după care au întrebat: „Oare unde ne aflăm?”, fiindcă li se părea că visează. Apoi, cunoscând că sunt lângă racla cu moaștele Sfântului Dimitrie, în biserica închinată lui din Tesalonic și văzând numeroșii credincioși care participau la slujbă, i-au mulțumit cu glas mare Sfântului Mucenic Dimitrie, izbăvitorul lor, spunând tuturor celor de față ce s-a petrecut cu ele. Tesalonicenii s-au bucurat de această minune, au așezat chipul brodat al mucenicului înaintea iconostasului și au continuat cu multă bucurie slujba de priveghere a Sfântului Dimitrie.

În urma unui asediu îndelungat, în 29 martie 1430 Tesalonicul a fost cucerit de oștile otomane conduse de sultanul Murad al II-lea. După aproape cinci secole de ocupație, în ziua de 26 octombrie 1912, în care este prăznuit Sfântul Mare Mucenic Dimitrie, armata greacă a eliberat orașul de sub turci, aceasta fiind socotită o minune săvârșită de Sfântul protector al Tesalonicului.

Biserica închinată Sfântului Dimitrie din Tesalonic, unde se află sfintele lui moaște, a fost unul dintre cele mai importante locuri de pelerinaj din Imperiul Bizantin și continuă să fie vizitată de numeroși credincioși și în zilele noastre.

Sfântul Mare Mucenic Dimitrie este pomenit în calendarul creștin în 26 octombrie, Sfântul Mucenic Nestor în 27 octombrie, iar Sfântul Mucenic Lup în ziua de 23 august.

Să ne rugăm Sfinților Dimitrie, Nestor și Lup, pentru a mijloci pentru noi înaintea lui Dumnezeu și să-i avem ca exemple, mărturisindu-ne fără teamă credința în Domnul Hristos. Din moment ce nu trăim vremuri de prigoană, viața nu ne este amenințată și putem fi creștini buni, manifestându-ne credința prin fapte bune, după cum a scris Sfântul Apostol Pavel, *„că noi suntem făpturi ale lui Dumnezeu, zidiți în Hristos Iisus spre fapte bune, pe care Dumnezeu mai dinainte le-a gătit pentru ca noi să umblăm întru ele”* (Efeseni 2,10).

Amin

Soborul Sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil (8 noiembrie)

Preacucernici Părinți, iubiți credincioși,

Cu ajutorul Bunului Dumnezeu astăzi sărbătorim Soborul Sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil, de aceea în cuvântarea mea voi vorbi despre sfinții îngeri.

Aceștia sunt ființe spirituale, imateriale, raționale, în continuă mișcare, nemuritoare prin har și statornicite în bine prin exersarea corectă a libertății.

Sfântul Dionisie Areopagitul a scris că „îngerul este o icoană a lui Dumnezeu, o manifestare a luminii nevăzute, o oglindă clară, străvezie, neștirbită, neprihănită, nepătată, primind, dacă se poate spune așa, întreaga frumusețe a absolutei bunătăți dumnezeiești și reflectând în ea însăși, în chip neamestecat, bună-tatea tăcerii din străfundurile ascunse”.

Îngerul este dependent de Dumnezeu și independent de toate celelalte ființe și lucruri.

Din punct de vedere etimologic, cuvântul sau denumirea de înger vine din latinescul „angelus”, care, la rândul lui, este un împrumut din grecescul „ἄγγελος” (anghelos), însemnând în limba română „sol”, „vestitor”, „crainic”, „mesager”, „trimis”. Această denumire nu exprimă natura îngerilor, ci principala lor funcție: aceea de a fi slujitorii lui Dumnezeu, vestitori ai voii Lui și organe ale providenței divine, în lumea pe care El a creat-o, fiindcă ei sunt mesageri ai lui Dumnezeu, pe care Îl anunță, Îl reprezintă și Îl comunică oamenilor.

În Sfânta Scriptură citim că „*la început a făcut Dumnezeu cerul și pământul*” (Facere 1,1). Sfinții Părinți ai Bisericii mărturisesc că prin „cer” se înțelege lumea îngerilor, iar prin „pământ” este desemnată lumea materială, astfel, îngerii au fost aduși în existență în prima zi a creației.

Chiar dacă nu avem amintită expres în Sfânta Scriptură crearea îngerilor, în ziua a patra a creației ei existau, pentru că în această zi au fost create stelele, iar Dumnezeu mărturisește că atunci „*când s-au făcut stelele, M-au lăudat cu glas mare toți îngerii Mei*” (Iov 38,7).

Există nouă cete îngerești, dispuse în trei triade: tronuri, heruvimi, serafimi, domnii, puteri, stăpânii, începătorii, arhangheli și îngeri, tronurile aflându-se cel mai aproape de Dumnezeu, iar simpli îngeri cel mai departe.

Îngerii sunt sfinți, însă sfințenia este ceva exterior naturii lor, nu ține de esența firii îngerești, ci se realizează prin comuniunea cu Dumnezeu, ei primind sfințenia prin comunicare de la Duhul Sfânt.

Îngerii sunt chipuri ale lui Dumnezeu. Aceștia au primit subzistența de la Dumnezeu prin creație și este în puterea lor să se asemene cu El. Îngerii însă au puterea nesupusă niciunei căderi, tăind, oprind și nelăsând să îi stăpânească pofta spre cele sensibile.

În ceea ce privește asemănarea cu Dumnezeu, între puterile cerești există deosebiri mari, căci cetele superioare au o asemănare mai mare cu Dumnezeu și una inferioară cu celelalte cete.

Îngerii au un singur lucru de făcut: să-L laude pe Dumnezeu, însă nu pentru că El ar avea nevoie de aceasta și să slujească voinței Lui dumnezeiești.

Prin puterea naturală pe care o au ca făpturi spirituale și prin cea care li se adaugă, rolul îngerilor este de a-L sluji pe Dumnezeu cu maximă disponibilitate, agilitate și promptitudine.

Îngerii au fost creați pentru preamărirea lui Dumnezeu și pentru a se bucura de fericire deplină. Adică, menirea puterilor cerești este preamărirea lui Dumnezeu în cunoaștere dreaptă și în împlinire necondiționată a voii Sale, câștigându-și prin aceasta fericirea veșnică.

Fiind de la început înălțați spre Dumnezeu, cea mai mare bucurie a îngerilor a fost să-L aleagă liber pe Dumnezeu și să-I ofere viața lor toată într-o nesfârșită iubire și cinstire.

Pentru că slujesc neconținut în jurul tronului lui Dumnezeu, îngerii sunt într-o neconținută bucurie, într-o veșnică desfătare, într-o veselie neîncetată, bucurându-se, săltând, doxologind fără încetare. Șederea înaintea slavei Sfintei Treimi și luminarea lor cu strălucirea care străfulgeră din acea slavă le este și bucuria, le este și veselia, le este și desfătarea, le este și slava.

Sfinții îngeri, din pricina bucuriei și a uimirii nemărginite, nu se mai satură de a-L preamări pe Dumnezeu. Și pentru că s-au învrednicit să preamărească un astfel de Stăpân, neîncetat Îl preamăresc, minunându-se de cele făcute de El și sporind la o tot mai mare cunoștință.

Cetele îngerești cântă toate laudă lui Dumnezeu într-o perfectă armonie. Îngerii Îl cunosc deci împreună pe Dumnezeu și-și comunică unii altora bucuria cunoașterii, exprimându-și bucuria prin dans.

Îngerii sunt în întregime spirite pure, ei nu sunt delimitați de timp sau de spațiu, nu cunosc tinerețea sau bătrânețea, ci numai viața veșnică în deplinătatea ei. Greu ne putem închipui, și doar ca o umbră, măreția, tăria și puterea lor, sau să înțelegem mișcarea lor, care este ca fulgerul, conform celor afirmate de prorocul Iezechiel: «*Făpturile vii alergau înainte și înapoi iute ca fulgerul*» (Iezechiel 1,14).

Îngerii sunt inferiori lui Dumnezeu, fiind creați de Acesta. În calitate de făpturi create, sfinților îngeri le lipsește puterea

creatoare și, în același timp, le lipsește puterea de a săvârși minuni, aceasta fiind o însușire exclusivă a lui Dumnezeu.

Există nouă cete îngerești. În ce anume constă deosebirea dintre ele și de ce există ea, rămâne pentru noi un mister. Nu știm dacă ființa lor este aceeași sau se deosebește a unora de a altora. Numai Dumnezeu, care i-a făcut, știe, El care știe toate. Îngerii se deosebesc însă unii de alții prin iluminare și prin rang, fie că au rangul potrivit gradului de iluminare, fie că participă iluminării potrivit rangului în care sunt; ei se iluminează reciproc potrivit superiorității rangului sau firii. Este, însă, evident, că cei care sunt mai sus împărtășesc celor mai de jos iluminarea și cunoștința.

Dumnezeu menține și păstrează puterile îngerești să rămână neschimbate și să nu cadă. Le păstrează neschimbate în ființa lor, adică în viață, în nemurire, pentru care și-au luat existența, de a fi lumină. Dumnezeu le păstrează nestrămutate față de dorințele străine firii lor, pentru că acestea au liber arbitru. A tinde către Dumnezeu este propriu voii lor libere, dar să se mențină pururea în aceasta este rezultat al ajutorului lui Dumnezeu, căci toate au nevoie de ajutorul Lui.

Sfinții îngeri sunt veșnici, conform celor afirmate de Sfântul Apostol Pavel: „*Cele ce se văd sunt trecătoare, iar cele ce nu se văd sunt veșnice*” (II Corinteni 4,18). Vorbind despre puterile cerești, psalmistul zice că Dumnezeu: „*le-a așezat în veac și în veacul veacului*” (Psalmul 148,6).

Nu tot ceea ce este veșnic este și fără de început. Astfel, puterile cerești sunt veșnice, dar nu împreună veșnice cu Dumnezeu cel dinainte de veacuri, pentru că au fost create de Dumnezeu, deci au un început, pe când Dumnezeu este fără de început. Ele au fost făcute nemuritoare și veșnice prin voința lui Dumnezeu.

Îngerul nu este nemuritor prin fire, ci prin har, căci tot ceea ce are început are și sfârșit potrivit naturii lui. Numai Dumnezeu

este veșnic, dar mai degrabă este mai presus de veșnicie, căci Cel care a făcut timpul nu este sub timp, ci deasupra timpului.

Dumnezeu este creatorul îngerilor, El i-a adus de la neexistență la existență și i-a zidit după propriul Lui chip, o natură necorporală, un fel de duh și de foc imaterial, după cum spune prorocul David: „*Cel ce faci pe îngerii Tăi duhuri și pe slujitorii Tăi pară de foc*” (Psalmul 103,5). Prin aceste cuvinte se arată că îngerii sunt ușori, arzători, calzi, străbătători, grabnici spre dorul de Dumnezeu și slujirea Lui, îndreptați spre cele de sus și liberi de orice gând material.

Așadar îngerul este o ființă spirituală, veșnic mișcătoare, liberă, necorporală, slujește lui Dumnezeu și a primit în firea lui nemurirea în har. Care este, însă, natura și definiția ființei lui, numai Ziditorul o știe. Se spune că îngerul este necorporal și imaterial în raport cu noi, deoarece tot ceea ce se spune în comparație cu Dumnezeu, singurul incomparabil, este grosolan și material. Numai Dumnezeirea este în realitate imaterială și necorporală.

În comparație cu firea cea dumnezeiască, necreată, cu totul netrupească și necircumscrișă, îngerii sunt creați și circumscriși, dar față de noi sunt cu totul netrupești, necuprinși și nevăzuți.

Puterile îngerești nu sunt cu totul nemateriale, dar subțirimea lor extremă și de o unică substanță este aproape de nematerialitate. Puterile cerești sunt simplități de chip dumnezeiesc și cu totul necompuse, nefiind un amestec de elemente, căci așa sunt corpurile, dar puterile îngerești sunt netrupești.

Îngerii nu sunt complet necorporali. Când se spune despre ei că nu au trup, aceasta înseamnă că nu au o corporalitate materială, similară cu a oamenilor.

Materialitatea din care sunt plăsmuiți îngerii este mult mai subțire decât materialitatea trupului omenesc și tocmai din această pricină puterile cerești, în acțiunile lor, sunt mult mai nestingherite, mult mai dezvoltate în capacitățile lor, decât oamenii.

Dacă au o anumită corporalitate, îngerii nu pot fi atot-prezenți ca și Dumnezeu.

Îngerii locuiesc în cer, dar apar și pe pământ. Oare aceasta înseamnă că puterile cerești nu sunt circumscrise?

Fiind spirite, îngerii sunt în locuri spirituale. Ei nu sunt circumscriși în felul celor corporale, natura lor nu are o formă trupească și nici nu au cele trei dimensiuni (lungimea, lățimea și înălțimea), ci sunt prezenți în chip spiritual și activează acolo unde li se poruncește. Cu toate acestea ei nu pot să fie și să activeze simultan în două locuri deosebite.

Îngerii sunt circumscriși, căci atunci când sunt în cer, nu sunt pe pământ și când sunt trimiși de Dumnezeu pe pământ, nu sunt și în cer. Ei nu sunt limitați de pereți, de uși, de încuietori și de peceți, căci sunt nelimitați. Însă, nelimitat prin fire și în sensul propriu al cuvântului, este numai Dumnezeu, Cel care este nezidit, întrucât toată zidirea este limitată de Dumnezeu, Care a zidit-o.

Fiind ființe mărginite, deși spirite, îngerii, fără a fi legați de un anumit loc, se găsesc totuși în fiecare moment într-un loc, dar nu pretutindeni. Numai Dumnezeu este omniprezent. Îngerii nu pot fi în același timp în mai multe locuri. Căci atunci când sunt în cer, nu sunt și pe pământ, iar când sunt trimiși pe pământ, nu sunt și în cer. Se mișcă cu o ușurință neînțeleasă de om, dintr-un loc într-altul. Astfel că, fiind spirite, este nepotrivit să ne întrebăm asupra spațiului în care au fost așezați, în care petrec și care le este rezervat lor. Dacă Sfânta Scriptură arată cerul ca locuință a îngerilor, prin aceasta nu vrea să determine un anumit loc pentru îngeri, ci indică numai o regiune superioară, nepământască, a existenței căreia ei aparțin. De aceea, îngerii pot fi pretutindeni, unde li se poruncește de Dumnezeu.

Pe toate cele cerești Dumnezeu le-a creat libere, căci dacă omul a fost făcut liber, fiind compus din țărâna pământului și

suflet, cu atât mai mult au fost create libere puterile îngerești, care nu au nimic pământesc. Așadar îngerul are o fire rațională, spirituală, liberă și schimbătoare în felul de a gândi sau de a voi, căci tot ceea ce este creat este schimbător. Numai ceea ce este necreat este neschimbător. Tot ceea ce este rațional este și liber. Așadar pentru că îngerul are o fire rațională și spirituală, este liber, iar pentru că este creat și schimbător, are posibilitatea de a rămâne și a progresa în bine sau de a se îndrepta spre rău. Cu toate acestea, îngerii cugetă și săvârșesc numai cele ale lui Dumnezeu, conștiința lor este luminată și dreaptă, iar voința înclină întotdeauna spre bine și nu poate fi mișcată spre rău, întrucât sunt în preajma lui Dumnezeu.

Puterile îngerești nu pot cădea din treapta în care au fost create pentru faptul că au dobândit o oarecare deprindere a binelui printr-o mare voință.

Îngerii se înclină greu spre rău, dar nu sunt neînclinați. Acum, însă, au ajuns neînclinați, nu din pricina firii lor, ci prin har și prin stăruința în unicul bine.

Starea morală actuală a îngerilor este una de sfințenie și impecabilitate. Această lipsă a păcatului îngerilor buni este rezultatul persistenței lor în bine și al întăririi lor prin harul dumnezeiesc. Așadar, îngerii nu sunt impecabili prin natura lor, căci prin natură, fiind liberi, ar fi putut să se hotărască și spre rău, așa după cum au procedat îngerii cei răi. Pentru că nu s-au abătut din veșnica legătură de comuniune cu Dumnezeu, ei au ajuns la starea de desăvârșire morală, care le-a dat posibilitatea să nu mai poată fi atrași spre păcat.

Îngerii s-au întărit prin harul lui Dumnezeu pentru totdeauna, fiindcă nu s-au unit cu Lucifer, ca să se ridice împotriva lui Dumnezeu și pentru aceea au și primit acest har, așa încât ei nu pot să păcătuiască. Însă aceasta nu prin firea lor, ci prin harul dumnezeiesc.

Pentru care pricină cele nouă cete îngerești sunt ierarhizate în trei triade: una mai sus, una la mijloc și una la urmă? La această întrebare Sfântul Dionisie Areopagitul răspunde că „Dumnezeu a rânduit ca în fiecare ierarhie să fie trepte și puteri prime și mijlocii și ultime, pentru ca cei mai dumnezeiești dintre îngeri să-i introducă în taine pe cei mai de jos și să le fie călăuzitori în apropiere de Dumnezeu în iluminare și împărtășire.

Dumnezeu, ca Izvorul existenței create, de diferite trepte, este Izvorul luminii de diferite grade. Fiecare creatură este o ființă a luminii produse de Dumnezeu. Dar, cu cât o existență creată este mai aproape de Dumnezeu, cu atât este mai multă lumină și capabilă să primească mai mult lumina lui Dumnezeu, dar mai capabilă și să o transmită.

Ceea ce este soarele pentru cele materiale, aceea este Dumnezeu pentru cele spirituale. El este lumina cea dintâi și cea culminantă, care luminează întreaga fire rațională, căci Însuși Dumnezeu este lumină celor veșnici.

Îngerii îi întrec pe oameni prin har, prin strălucire și prin unirea cu Dumnezeu. De aceea puterile cerești sunt luminile cele de al doilea, slujitori ai luminii de sus și, ca lumini de al doilea, răsrângeri ale primei lumini. Îngerul este lumina a doua, o iradiere sau o împărtășire a celei dintâi lumini. Și mișcându-se în cerc, puterile cerești se unesc cu razele fără de început și fără de sfârșit ale lui Dumnezeu.

Întrucât puterile cerești cele mai înalte reprezintă cea mai înaltă lumină făcută mai sesizabilă celor de după ea și primul mediu al transmiterii luminii dumnezeiești, cele din urmă le socotesc pe acelea început a toată cunoștința și imitarea lui Dumnezeu, deoarece prin acelea se transmite la toate iluminarea începătoare a lui Dumnezeu. Ele sunt primele lucrătoare și învățătoare ale celor dumnezeiești. Lumina lui Dumnezeu este

primită într-un fel în mod direct, dar este văzută numai în sau prin străveziul primelor puteri cerești.

Îngerii se mișcă în cerc în jurul luminii prime pentru a se împărtăși de ea tot mai mult, căci prin mișcarea în cerc se apropie tot mai mult de Dumnezeu din toate părțile, în toate privințele.

Îngerii cei mai înalți sunt oglinzi și imagini expresive ale lui Dumnezeu care îi îmbogățesc cu propria lor contemplare a lui Dumnezeu pe cei din ierarhiile inferioare. În felul acesta au fost create luminile de al doilea, care slujesc cea dintâi lumină. Aidoma unei lumi nesfârșite de cântăreți de imnuri, ei Îl înconjoară pe Dumnezeu, sau fac mai mult, după propria aptitudine, decât să cânte osanale, iradiind o lumină curată, de cele mai diferite culori, potrivit cu esența sau cu ceata lor.

Lumina este astfel un dar comunitar, transmiterea ei structurează o solidaritate a îngerilor și a oamenilor: Sfintele Puteri, comunicându-și una alteia lumina, precum o comunică și firii omenești, împărtășesc sau din virtutea lor, sau din cunoștința care este în ele. Împărtășind din virtute, adică dintr-o bunătate ce imită bunătatea dumnezeiască, își fac bine atât lor însele, cât și una alteia și celor mai prejos de ele, devenind toate deiforme. Iar împărtășind din cunoștință, dau sau ceva mai înalt despre Dumnezeu sau ceva mai limpede despre puterile cerești.

Îngerii îi luminează pe oameni, iar ei primesc luminarea de la arhangheli și aceia de la începătorii; și așa fiecare ceată primește luminarea și cunoștința de la alta mai înaltă. Cu toate acestea, îngerii nu au primit puterea de a transmite ființă, viață, nici chiar capacitatea de a înțelege. Ei pot doar revela celor deja create în acest scop ceea ce au primit ei înșiși: primele trepte primind direct de la Dumnezeu Care le mișcă, iar celelalte în chip analogic de la cei mișcați de Dumnezeu. Toate sunt de la

Dumnezeu, căci fiecare luminare vine de la „*Părintele luminilor*” (Iacov 1,17).

Puterile cerești sunt învățate, ceea ce arată că nu sunt astfel prin fire. Sfântul Ambrozie al Milanului consideră că îngerii progresează din perfecțiune în perfecțiune și înainteză în cunoaștere.

Deși cetele îngerești inferioare sunt mai prejos decât puterile de dinainte, cu toate acestea se împărtășesc și ele de înțelepciune și cunoștință, pentru că Dumnezeu luminează puterile îngerești de gradul al doilea prin cele dintâi și este adus din ascunsul Lui spre puterile din rândul al doilea, prin cele prime.

Cetele superioare îngerești cunosc cele în care sunt introduse cele inferioare prin iluminare, dar cunosc și altele, necunoscute celor inferioare.

Îngerii primesc din interior luminarea puterii lor înțelegătoare și întipărirea voii dumnezeiești, adică se modelează spre asemănarea lui Dumnezeu și spre cunoașterea făpturilor.

Puterile cerești se curățesc, se luminează și se desăvârșesc, dar curățirea lor nu este ca și curățirea oamenilor, ci purificarea puterilor îngerești este iluminarea spre o cunoaștere mai desăvârșită.

Curăția îngerilor constă în tot mai deplina eliberare de preocuparea de altceva deosebit de Dumnezeu. Ea este condiția pentru cunoașterea tot mai adevărată și mai adâncă a lui Dumnezeu, fiind eliberarea de îngusta și nepotrivita Lui cunoaștere. Iar aceasta este ceea ce îi face pe îngeri tot mai asemenea cu Dumnezeu sau mai desăvârșiți în bunătatea și iubirea care Îi este proprie Lui. Toate aceste nivele atinse se comunică celor care urmează după ei. Prin firea ei, curăția, lumina, asemănarea cu Dumnezeu în bunătate se comunică de la cei ce sunt mai ridicați și se ridică mereu la cei ce sunt mai jos,

dar în imediată legătură cu ei, iar aceștia sunt atrași de curăția, lumina și desăvârșirea aceloră.

Înălțarea în curăție, în cunoașterea lui Dumnezeu, în desăvârșirea ca asemănare cu El, sunt însuflețite de iubirea Lui. Iar iubirea față de Dumnezeu a unora nu poate să nu devină și iubire a lor față de cei de după ei.

Ființele îngerești formează o ierarhie de trei trepte ce se suprapun de trei ori. Ele urcă veșnic în participarea tot mai sporită la energiile dumnezeiești și la asemănarea cu Dumnezeu. Lucrarea lor este unită cu lucrarea dumnezeiască. Acest urcuș se realizează prin trei etape ce se repetă: prin curățire, luminare și desăvârșire. Toate acestea își au izvorul în Dumnezeu. Dumnezeu este curăția absolută. El este lumina absolută, neprimind lumina de la altul. El este desăvârșirea absolută. Curățirea constă în eliberarea fiecărei trepte de orice amestecare cu altceva, în concentrarea exclusivă spre Dumnezeu. Dar absoluta neamestecare cu orice altceva o are Dumnezeu. O treaptă îngerească, terminând curățirea de amestecarea cu altceva, trece la o iluminare superioară, prin lumina ce-i vine de la Dumnezeu. Dar ca una ce s-a curățit, transmite treptei îngerești de sub ea puterea acestei curățiri. Și după ce treapta de deasupra ei s-a iluminat, a trecut la desăvârșire. Dar, ajunsă la capătul iluminării, poate ajuta și treapta de sub ea să se ilumineze.

Dar curățirea treptei inferioare nu se face numai prin puterea ce-i vine de la treapta superioară, care a ajuns la capătul curățirii sale, ci și din puterea lui Dumnezeu, odată ce curățirea înseamnă eliberarea de amestecul cu altceva și dobândirea preocupării exclusive de Dumnezeu. Astfel, Dumnezeu este începutul mai presus de început a tot ceea ce au cetele îngerești și toate creaturile și culmea înălțată peste tot în nesfârșit. În El este toată curăția mai presus de curăția ce se comunică îngerilor și oamenilor.

Curăția este împărtășire de strălucirea curăției dumnezeiești celor întrucâtva curați, pe cât le este cu putință. Această curăție ce se lucrează spre desăvârșire, din pricini preaînalte, de însuși izvorul dumnezeiesc sau de ascunzimea mai presus de ființă, în toți îngerii, le este mai descoperită și li se comunică mai mult puterilor din jurul lui Dumnezeu, ca să li se arate, ca celor mai înalte.

Astfel, curăția și toate lucrările au început în Dumnezeu și strălucesc din Dumnezeu prin primele puteri îngerești, dar se transmit tuturor celorlalte pe măsura împărtășirii fiecăreia de sfintele lucrări dumnezeiești.

Deci cei ce se curățesc trebuie să se facă cu totul neamestecați cu cele nepotrivite și să se elibereze de împreunarea cu ceea ce este neasemenea cu ei. Iar cei ce se luminează trebuie să se umple de lumina dumnezeiască, înălțându-se la deprinderea și puterea contemplației cu ochii precurați ai minții. Iar cei ce se desăvârșesc să se mute de la ceea ce este nedesăvârșit și să se facă părtași de cunoașterea desăvârșitoare a tainelor sfinte. Apoi cei ce se curățesc trebuie să transmită altora, prin abundența curăției lor, din neîntinarea proprie. Iar cei ce se luminează, ca minți mai pătimitoare, ce și-au însușit participarea la lumina și la comunicarea ei și s-au învrednicit în mod preafericit de strălucirea sfântă, trebuie să reverse spre alții lumina lor, care întrece totul. În sfârșit, cei ce se desăvârșesc, ca cei ce cunosc comunicarea desăvârșitoare, trebuie să desăvârșescă pe cei ce se împărtășesc de inițierea atotsfântă în știința celor sfinte văzute. Deci fiecare treaptă ierarhică este ridicată la dumnezeiasca împreună-lucrare pe măsura ei, săvârșind, prin harul și puterea dată de Dumnezeu, cele ce se află în Dumnezeire în mod natural și mai presus de fire și sunt lucrate de ea în chip mai presus de ființă, descoperindu-i-se în chip ierarhic, pe cât se poate, spre imitarea minților iubitoare de Dumnezeu.

Toate cetele îngeresci sunt în mișcare, trecând prin: purificare, iluminare și desăvârșire. Când ceata de jos din fiecare triadă este în faza purificării, ceata de mijloc este în faza iluminării, iar cea de sus, în faza desăvârșirii. După aceea, cetele de sus trec iarăși la o purificare mai înaltă, cele din mijloc la o desăvârșire mai înaltă și cele de jos la o iluminare mai înaltă. Dar cetele de mai jos sunt ajutate în acest urcuș de cele de mai sus.

Curățirea, iluminarea și desăvârșirea cetelor cerești este, mai întâi, curățirea lor de ignoranță prin cunoașterea tainelor lui Dumnezeu; este, de asemenea, iluminarea lor prin însăși cunoașterea dumnezeiască, cu care se curăță de nedesăvârșita cunoaștere anterioară; iar în final, este desăvârșirea lor prin deprinderea științei despre Dumnezeu și cele dumnezeiești.

Toată lucrarea îngerilor se realizează prin participarea la lucrarea lui Dumnezeu. Ea constă, așadar, din curățire, iluminare și desăvârșire și se exercită, ca act cu precădere intelectual, asupra ființei îngerilor, oricărui ordin sau rang aparțin. Astfel, curățirea este eliberarea minții de tot ceea ce o face neasemenea cu Dumnezeu; odată purificată, mintea se poate umple de lumina dumnezeiască, poate fi iluminată și să se înalțe până la puterea și deprinderea contemplativă; în final, desăvârșirea minții este participarea ei la știința desăvârșitoare a tainelor pe care le contemplă. Desăvârșirea este legată inseparabil de cunoașterea lui Dumnezeu și a lucrurilor dumnezeiești.

Comentând un text al Sfântului Dionisie Areopagitul, Sfântul Maxim Mărturisitorul scrie: „Deoarece Dionisie spune că primele trepte ierarhice stau și se mișcă în cerc nemijlocit împrejurul lui Dumnezeu, trebuie lămurit cum stau și sunt și mișcate în jurul lui Dumnezeu, ca într-o horă. Dionisie a luat prilej pentru aceasta de la prorocul Isaia, care zice: *«L-am văzut pe Domnul șezând pe un tron înalt și măreț; și casa Lui era plină de slavă. Serafimi ședeau împrejurul Său; fiecare avea câte*

șase aripi: cu două își acopereau fața, cu două își acopereau picioarele și cu două zburau» (Isaia 6,1-2). Cum adică stând, zburau împrejur? Acest text trebuie înțeles astfel: fiecare minte care este iluminată de Dumnezeu Cel ce a creat-o se spune că este mișcată împrejurul Lui, ca în jurul unui centru, fără ca mișcarea să fie una spațială, ci înțelegătoare și vie. Această mișcare circulară este a minții și întrucât fiind minte, înțelege, se spune că este mișcată. Această mișcare este socotită circulară, pentru că întorcându-se și rotindu-se în jurul său se înțelege și pe sine și pe cel dinaintea sa de la care s-a luminat. Astfel, având înțelegerea proiectată din Dumnezeu Cel care îl voiește, se spune că se mișcă în jurul Său, adică în jurul dorinței și iubirii lui Dumnezeu, și prin ea în jurul centrului. Cele de al doilea nu se unesc cu cele dinaintea lor, și ceea ce se săvârșește se aseamănă cu o horă (într-o horă fiecare se și mișcă și este și mișcat de cel dinaintea sa). Cele ce se nasc tinzând spre ceea ce le este propriu, privesc de jur împrejur pe Cel ce le-a născut. Așadar cel ce se întoarce prin înțelegere spre cel dinaintea lui, introduce cugetarea mișcării circulare. Pentru că Dumnezeu este pretutindeni, puterile ce-I urmează Lui pretutindeni prin voința de a-L înțelege totdeauna se bucură de aceasta și se mișcă împrejurul Lui cu bucurie. Astfel mintea este în ea însăși și se grăbește spre ea însăși. Cel care este în sine însuși și vedește nemurirea are stabilitate. Iar ceea ce este în sine însuși, adică prin nemurire, se înțelege că stă, dar prin faptul că se grăbește spre sine însuși, se mișcă, nedorind să se risipească în afară de sine spre înțelesuri legate de materie. Deci, întrucât se mișcă prin sine, nu stă, ci se mișcă, dar după ființă, care este întotdeauna aceeași, este în repaos și nu în mișcare. Astfel fiecare minte are și prin fire un elan, o dorință către Dumnezeu și în jurul Lui, ca o mișcare circulară în jurul unui centru, precum este mișcarea cercurilor în jurul punctului sau a centrului din care își au

originea. Și din necesitate firească fiecare dintre cele ce sunt se mișcă în horă în jurul lui Dumnezeu, dorind prin însăși existență să existe. Astfel toate sunt împrejurul Împăratului tuturor și toate există datorită Lui și El este cauza tuturor bunătaților. Iar spunând că cele dintâi cete îngeresc horesc nemijlocit în jurul lui Dumnezeu, neavând altceva înaintea lor, arată că cele din a doua și a treia triadă horesc și acestea în jurul lui Dumnezeu conform firii lor, dar prin mijlocirea celor dinaintea lor”.

Părintele Dumitru Stăniloae a scris despre purificarea, iluminarea și desăvârșirea îngerilor, precum și despre mișcarea circulară a acestora în jurul lui Dumnezeu: „Ceata primă din fiecare grup îngeresc, devenind superioară desăvârșirii la care se află, căci îi vede marginile, se purifică de ea. Urcușul acesta este întreg un urcuș în cunoașterea lui Dumnezeu și în desăvârșirea prin participarea tot mai mare la El. Purificarea reprezintă un fel de renunțare apofatică la cunoștința ce o are o treaptă, pentru înălțarea la o iluminare și, ca urmare, la o desăvârșire mai înaltă. Urcușul acesta se face în spirală în jurul lui Dumnezeu, apropiindu-se tot mai mult de El. Provenită din voia lui Dumnezeu, mintea va fi cu dorirea și iubirea în jurul Lui, ca în jurul unui centru. Căci nu se unesc cele secundare cu cele dinainte de ele, ci ceea ce se petrece se aseamănă cu un dans circular. Căci cele produse doresc în chip circular să îmbrățișeze pe cele ce le-au produs, dar numai privindu-le de jur împrejur și umplându-se de frumusețea de la El. Fiindcă Dumnezeu este pretutindeni, iar cele ce-L urmează pretutindeni și voiesc să-L cunoască pururea se bucură de El și se mișcă prin înțelegere. De altfel toată existența creată face o mișcare circulară continuă în jurul lui Dumnezeu, tinzând spre cauza ei. Propriu-zis, un urcuș infinit nici nu poate avea loc în linie suitoare dreaptă, pentru că în această privire cei mai de jos privesc mereu numai la cei mai de sus, nu și direct la Dumnezeu”.

Mișcarea îngerilor este un urcuș care va dura veșnic, pentru că subiectul creat nu termină niciodată înțelegerea Subiectului absolut.

Urcușul acesta universal este etern. Sfântul Dionisie Areopagitul vede urcușul acesta realizându-se în formă de spirală în jurul lui Dumnezeu, într-o apropiere continuă de Dumnezeu, ca un fel de „coloană a infinitului”, în mișcare de înălțare și în același timp de apropiere de Dumnezeu. Mișcarea aceasta veșnică se face spre persoanele dumnezeiești ale Sfintei Treimi, dar în mod special spre Fiul lui Dumnezeu, așezat ca om pe tronul dumnezeiesc, manifestând prin umanitatea Sa în mod deplin transparent adâncul vieții și al judecăților Sale.

Mișcarea veșnică a puterilor cerești nu este pur și simplu un gen de rotație perpetuă în jurul cunoașterii lui Dumnezeu, ci un urcuș continuu și o unire tot mai profundă în și cu Dumnezeul contemplat.

Sfânta Scriptură vorbește despre „*mii de mii și zeci de mii și miriade de miriade de îngeri*” (Daniel 7,10; Evrei 12,22 și Apocalipsa 5,11), ceea ce înseamnă că aceștia sunt foarte mulți, depășind puterea de numărare a oamenilor.

Sfântul Ioan Damaschin a scris că îngerii Îl văd pe Dumnezeu atât cât le este cu putință și aceasta este hrana lor. Un părinte al Bisericii a afirmat că hrana îngerilor este lumina dumnezeiască, iar în altă parte citim că rugăciunea este pâinea îngerilor.

Puterile cerești locuiesc în cer și au un singur lucru de făcut: să Îl laude pe Dumnezeu și să slujească voinței lui dumnezeiești, dar cu toate acestea, există numeroase texte biblice în care se spune că îngerii nu cunosc adâncurile ființei dumnezeiești (I Corinteni 2,11), nici tainele lui Dumnezeu (Efeseni 3,9-10 și I Petru 1,12), nici gândul Lui (Romani 11,34).

Deși puterile cerești laudă măreția dumnezeiască și contemplă veșnic slava divină nu pot cunoaște natura Sfintei Treimi, care rămâne dincolo de îngeri, căci orice ființă, cerească sau supracerească, chiar dacă ar fi mai înaltă decât oamenii prin natura sa și apropierea de Dumnezeu, rămâne mai departe de Dumnezeu și de înțelegerea Lui desăvârșită decât este față de oameni, deoarece cunoașterea lui Dumnezeu după ființă și ipostas nu este cu puțință în niciun fel nimănui, fiind la fel de inaccesibilă tuturor îngerilor și oamenilor.

Îngerii nu au glas material, ci cu mintea lor Îi aduc lui Dumnezeu doxologie neîncetată. Aceasta este lucrarea lor. Ei îi este închinată toată ființa lor.

De vreme ce din Dumnezeu se revarsă tăcere peste îngeri, puterile cerești comunică în oarecare fel măreția dumnezeiască prin tăcerea lor grăitoare uimită, sau prin glasul tăcut. Astfel, îngerii nu au nevoie de limbă și de auz, ci își transmit unii altora propriile lor gânduri și hotărâri fără să rostească un cuvânt.

Ar mai fi multe de spus despre sfinții îngeri, dar mă opresc aici, urmând să alcătuiesc încă două cuvântări despre aceștia.

Amin

Soborul Sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil (altă cuvântare)

Preacucernici Părinți, iubiți credincioși,

Dacă în prima cuvântare la praznicul sfinților arhangheli Mihail și Gavriil am vorbit despre sfinții îngeri în general, în omilia de astăzi mă voi opri asupra celor nouă cete îngerești.

Acestea sunt: tronuri, heruvimi, serafimi, domnii, puteri, stăpânii, începătorii, arhangheli și îngeri, fiind dispuse în trei triade.

Toate cele nouă cete îngerești sunt menționate în Sfânta Scriptură: tronuri (Coloseni 1,16), heruvimi (Facere 3,24 și Iezechiel 10,1), serafimi (Isaia 6,2), domnii (Efeseni 1,21 și Coloseni 1,16), puteri (Romani 8,38; Efeseni 1,21 și I Petru 3,22), stăpânii (Romani 8,38; Efeseni 1,21; Efeseni 3,10; Coloseni 1,16 și I Petru 3,22), începătorii (Efeseni 1,21; Efeseni 3,10 și Coloseni 1,16), arhangheli (I Tesaloniceni 4,16) și îngeri (Tobit 5,4; Romani 8,38 și I Petru 3,22).

Vorbind despre cele nouă cete îngerești dispuse în trei triade, Sfântul Serafim al Dmitrovului a afirmat: „Ce rânduială dumnezeiască, ce ordine minunată! Nu băgați de seamă, iubiților, în rânduiala lumii îngerești amprenta vădită a lui Dumnezeu Însuși? Dumnezeu este Unul, dar întreit în Persoane. Uitați-vă: și în lumea îngerească strălucește Această Lumină în Trei Străluciri - și băgați de seamă ce progresie strictă, ce dispoziție treimică uimitoare, ce unitate treimică: o ceată și trei cinuri, și iarăși o ceată și trei cinuri, și iarăși o ceată și trei cinuri”.

Pentru care pricină puterile cerești sunt ierarhizate în trei triade: una mai sus, una la mijloc și una la urmă? La această întrebare Sfântul Dionisie Areopagitul răspunde că „Dumnezeu a rânduit ca în fiecare ierarhie să fie trepte și puteri prime și mijlocii și ultime, pentru ca cei mai dumnezeiești dintre îngeri să-i introducă în taine pe cei mai de jos și să le fie călăuzitori în apropiere de Dumnezeu în iluminare și împărtășire”.

Părintele Dumitru Stăniloae explică faptul că „ierarhia, de la cea mai înaltă treaptă îngerească până la cea mai de jos, implică - prin rolul conducător încredințat fiecărei trepte pentru cea mai de jos - nu numai o «stăpânire», ci și o răspundere. Toată ierarhia este străbătută de o responsabilitate care îi leagă pe cei mai înalți de cei mai de jos, o responsabilitate care este și o solidaritate a întregii creații conștiente”.

În viziunea Sfântului Dionisie Areopagitul, ierarhia cerească este un ordin sfânt și cunoaștere și activitate care, atât cât este realizabil, participă la asemănarea lui Dumnezeu și este înălțat la iluminările date ei de către Dumnezeu și, în mod corespunzător, la imitarea lui Dumnezeu. Scopul ierarhiei este să realizeze cea mai mare asemănare prin unirea cu Dumnezeu, de a deveni ca El, atât cât îi este îngăduit, contemplând neîncetat frumusețea dumnezeiască. Sfântul Dionisie percepe puterile cerești ca pe trei triade, formând cu totul nouă cete, ale căror nume reprezintă atributele divine. Corurile reflectă succesiv și canalizează perfecțiunea ce se revarsă din Dumnezeu. Tagmele îngerești își împărtășesc una alteia sfintele iluminări, până când ajung la noi și ne iluminează potrivit diverselor noastre înzestrări. Corurile s-ar putea asemana cu o întreită cădere de apă, care cade în trei cascade consecutive, aducând apă limpede de munte câmpiei însetate. În același timp, ar putea fi asemănată cu o scară care urcă, prin care putem ajunge mereu mai sus, chiar până la îndumnezeire.

Cele trei triade de îngeri se bucură de comuniunea lui Dumnezeu, ca niște cercuri care se largesc unul după altul, depărtându-se, asemenea a trei ghirlande uriașe și inegale, dintre care fiecare este împletită din trei feluri deosebite de flori spirituale. Triada întâia primește direct acțiunea desăvârșitoare a lui Dumnezeu, desăvârșindu-se prin ea și transmițând celorlalte două lumina desăvârșirii. Fiecare membru, din orice rang ar fi, primește și transmite, se simte atras și atrage, se supune și poruncește, se modelează pe sine și modelează pe alții, după imaginea perfecțiunii divine. Ierahia este astfel un organism viu și activ prin care coboară din rang în rang, din treaptă în treaptă, lumina sfințitoare. Ultima triadă a ei se suprapune ierarhiei bisericești și ultimul cor al acestei triade, îngerii propriu-ziși, vin în atingere directă cu ierarhia oamenilor. Prin ei ni se transmit nouă desăvârșirile harurilor.

Primele cete cerești Îl au ca învățător pe Dumnezeu, cele de-al doilea învață de la primele, cele de-al treilea de la cele de-al doilea, și așa în ordine până la ultimele, căci cei superiori în cunoaștere și virtute îi învață pe cei inferiori în cunoaștere.

Precum norul „*cheamă apa mării și o varsă pe fața pământului*” (Amos 5,8), tot așa și îngerii, primind cunoștința, asemenea norilor o varsă peste cei mai de jos.

Prima triadă îngerească este formată din tronuri, heruvimi și serafimi. Aceste prime trei cete îngerești sunt mai mari decât orice altă putere nevăzută și văzută creată de Dumnezeu.

Îngerii din această triadă nu au de-a face direct cu oamenii, ci sunt cufundați într-o nesfârșită iubire și adorare a lui Dumnezeu. Nicio altă creatură nu este capabilă de o iubire atât de intensă față de Dumnezeu.

Cele trei cete din prima treaptă îngerească sunt aprinse de iubirea față de Dumnezeu, aflându-se în directă relație cu Dumnezeu, fără nicio mijlocire. Numai pe El Îl văd și-L simt

ca mai înalt decât ele. Sunt aprinse de iubire, dar nepătimăse. Căci iubirea aceasta le înalță, nu le coboară. Dar ele încălzesc, la rândul lor, pe cele de sub ele. Le încălzesc pe acelea spre iubire, prin iubirea lor. Căci cel ce iubește nu numai se încălzește de iubirea pe care o are față de cel mai de sus, ci și încălzește cu iubirea lui pe cel mai de jos.

Cetele din prima triadă îngerească nu-L cunosc pe Dumnezeu prin niciunele din cele create, ci numai direct din El. De aceea au curăția cea mai înaltă, lumina dumnezeiască cea mai bogată și desăvârșirea cea mai deplină în comparație cu treptele de după ele, dar înaintează mereu mai sus în curăția lor sau în eliberarea de alte și alte îngustimi ale neștiinței și, ca urmare, în luminarea lor directă din Dumnezeu și deci și în desăvârșire în asemănarea cu Dumnezeu.

Tronurile, heruvimii și serafimii primesc cei dintâi iluminările care vin direct de la Dumnezeu, revelația providenței Sale. Viața lor este definită de un neîncetat dans în jurul veșnicei cunoașteri a lui Dumnezeu, o veșnică mișcare circulară, expresie a stabilității condiției lor: viziune pură, iluminare imediată, hrană dumnezeiască.

Cea dintâi ceată îngerească din prima triadă și dintre toate puterile cerești este cea a tronurilor.

Tronul „θρόνος” (thronos în limba greacă) este un scaun sau jilț lucrat și împodobit în chip deosebit, în care stau monarhii sau ierarhii la ceremonii.

Tronurile, prima ceată îngerească, au exact același rol, doar că în ele nu stă un suveran lumesc sau un ierarh al Bisericii, ci Însuși Domnul Dumnezeu, conform celor afirmate de psalmist: „*Dumnezeu șade pe tronul Său cel sfânt*” (Psalmul 46,8), pentru că Acesta Se odihnește în ființele simple și netrupești, de aceea tronurile sunt teofore, adică purtătoare de Dumnezeu, pentru că Îl poartă pe Dumnezeu odihnindu-Se în mod spiritual în ele.

În tronuri iese în relief cu deosebire însușirea de a fi cel mai înalt „loc” de odihnă al lui Dumnezeu prin iubirea lor față de El. De asemenea, numele de tronuri exprimă capacitatea de a se înălța statornic, cu putere supra-lumească în jurul Celui Preaînalt, de la Care primesc în deplină imaterialitate insuflarea tearhică, devenind teofori și slujitori ai poruncilor dumnezeiești.

Tronurile, avându-L în ei pe Dumnezeu după har, în mod negrăit de cuvânt și neînțeles de cugetare, se numesc pentru aceasta purtători de Dumnezeu, fiindcă sunt puterile lui Dumnezeu ce se împărtășesc cele dintâi de Dumnezeu și se unesc în mod spiritual cu El. Însă modurile unirii îngerilor cei mai de sus cu Dumnezeu sunt neînțelese nu numai de noi, ci și de îngerii mai de jos. Aceste moduri sunt cunoscute numai de Dumnezeu și de îngerii cei mai de sus, pentru că s-au învrednicit să primească această unire.

Tronurile au firea cea mai înaltă și sunt așezate imediat după Dumnezeu, Căruia îi datorează existența, fiind mai presus de toate puterile văzute și nevăzute create. Acestea nu au nicio legătură cu cele materiale și nicio tendință spre cele de jos sau vreo înclinare spre cele inferioare, însă au o ascensiune care tinde în sus, către Dumnezeu.

Superioritatea tronurilor vine din distanța desăvârșită față de orice supunere pământească, din puterea neclintită și ordinea prezenței lor în preajma Creatorului, și totodată din imposibilitatea, starea de suprafirească liniște care face ca receptarea darurilor divine să fie ca o purtare a lui Dumnezeu.

Deci, în mod potrivit, întâia dintre ierarhiile cerești săvârșeste slujirea sfântă a ființelor celor mai înalte, fiindcă are treapta cea mai de sus și ei i s-au dăruit, ca celei mai apropiate, arătările dumnezeiești lucrătoare și desăvârșirile în mod începător.

Astfel, tronurile sunt ridicate mai presus de lume și tind fără reținere spre ceea ce este la înălțime și așezat deasupra celor ce urmează. Ele tind cu toate puterile, în mod neclintit și cu bună încordare spre ceea ce este fixat cu adevărat la cea mai mare înălțime, primind venirea Dumnezeirii cu toată nepătimirea și înstrăinarea de materie, căci așteaptă în duh slujitor cele ce le vin de la Dumnezeu, ca unele ce sunt prin excelență purtătoare de Dumnezeu.

Mai mult decât toate celelalte cinuri îngerești, tronurile Îl simt, Îl contemplă pe Dumnezeu ca împărat al slavei, împărat al întregii zidiri, împărat Ce face judecată și dreptate, împărat al împăraților, ca „*Dumnezeu mare și puternic și minunat*” (Deuteronom 10,17). Tronurile însă nu doar că simt și laudă măreția lui Dumnezeu, ci se umplu ei înșiși de această măreție și slavă și le dau și altora să o simtă, revărsând-o asupra cetelor îngerești de mai jos și asupra oamenilor, umplându-le inimile cu prisosință de valurile măreției și slavei dumnezeiești.

Primele puteri cerești primesc prin ele însele iluminările dumnezeiești (adică nu prin alții), căci celelalte puteri nu primesc darurile dumnezeiești ale cunoștinței prin ele însele, ci prin cele superioare. De asemenea, în tronuri se manifestă judecata dumnezeiască fără părtinire, căci în Dumnezeu cunoașterea creaturilor este însoțită de iubirea față de ele.

Tronurile Îi cântă lui Dumnezeu: „*Binecuvântată fie slava Domnului în locul Său!*” (Iezechiel 3,12).

Cea de-a doua ceată îngerească din prima triadă a puterilor cerești este cea a heruvimilor.

Dumnezeu nu Se odihnește numai în tronuri, prima ceată îngerească, ci și în heruvimi, conform celor afirmate de psalmist: „*Tu, Cel ce șezi pe heruvimi, arată-Te*” (Psalmul 79,2) și de prorocul Isaia: „*Doamne Atotțiitorule, Dumnezeul lui Israel, Tu, Cel ce șezi pe heruvimi, doar Tu ești Dumnezeu a*

toată împărăția lumii: Tu ești Cel ce ai făcut cerul și pământul” (Isaia 37,16).

Numele de „heruvim” în limba ebraică înseamnă „bogăția cunoștinței”, „plinătatea cunoașterii” sau „revărsarea înțelepciunii”, „revărsare de cunoaștere”.

Numele heruvimilor arată puterea lor cunoscătoare și de Dumnezeu văzătoare și primitoare a darului cel mai înalt al luminii, capacitatea vederii măreției dumnezeiești în cea dintâi putere lucrătoare a acesteia și a comunicării ei de înțelepciune făcătoare, dar și puterea de a o împărtăși cu îmbelșugare îngerilor din a doua triadă, prin revărsarea înțelepciunii dăruite lor.

Între cele mai înalte cete îngerești, heruvimii sunt cu atât mai plini de știință cu cât este mai mică distanța de la care contemplă slava lui Dumnezeu.

Imnul cântat de heruvimi lui Dumnezeu este: „*Aliluia! (Lăudați pe Domnul!). Mântuirea și slava și puterea sunt ale Dumnezeului nostru!*” (Apocalipsa 19,1).

Cea de-a treia ceată îngerească din prima triadă a puterilor cerești este cea a serafimilor.

Despre numele serafimilor, cunoscătorii limbii ebraice spun că el îi arată fie ca pe „cei ce ard”, fie ca pe „cei ce înflăcărează”.

Dumnezeu-Iubirea este foc mistuitor, și serafimii, apropiindu-se mereu de această Iubire de foc, se umplu de focul Dumnezeirii mai mult decât toate celelalte cinuri îngerești. Astfel, pentru serafimi, Dumnezeu Se arată ca iubire înflăcărată și ceea ce îi uimește cel mai mult la Dumnezeu este iubirea Lui nesfârșită, veșnică, nemăsurată și nepătrunsă cu mintea.

Serafimii au față de Dumnezeu proximitatea care le dă intensitatea incomparabilă a iubirii. În cazul lor, reflecția asupra numelui și a virtuții care le aparține în modul cel mai înalt prilejuiește o esențială determinare a raportului dintre

contemplație/cunoaștere și iubire: cu cât văd mai desăvârșit slava Dumnezeirii cu atât iubesc mai puternic. Simbolul serafimilor este focul, pentru că Dumnezeu este „*foc mistuitor*” (Deuteronom 4,24), care cu flăcările iubirii Sale incendiază inimile pe care le umple.

Etimologic, numele serafimilor trimite la foc și căldură, semnificând, în cazul lor, puritatea cea mai înaltă, elanul arzător, aspirația ființială, plină de fervoare, de a se uni cu Dumnezeu, și puterea de a-i aduce pe îngerii de sub ei și pe oameni, prin purificare, la o ardoare asemănătoare.

Serafimii cântă neîncetat „*Sfânt, Sfânt, Sfânt este Domnul Atotțiitorul, plin este tot pământul de slava Sa!*” (Isaia 6,3 și Apocalipsa 4,8), iar această cântare are ecouri în întreaga ierarhie a îngerilor, pentru că cea mai însemnată lucrare a puterilor cerești este slava neîncetată pe care o înalță lui Dumnezeu și să privească neconținut fața Tatălui nostru cel din ceruri, precum a zis Domnul Hristos Însuși, „*că îngerii din ceruri pururea văd fața Tatălui Meu Care este în ceruri*” (Matei 18,10).

Prin acest imn de laudă, serafimii le vestesc îngerilor de după ei tainele dumnezeiești. Cântarea întreit sfântă care Îl preamărește pe Dumnezeu transmite și cetelor mai de jos prilejul de a-L cunoaște și proslăvi pe Dumnezeu, pentru că, pe cât le este cu putință, îngerii transmit din puterea lor celor de după ei.

Datorită înălțimii sale duhovnicești, Sfântul Ignatie Teoforul, episcopul Antiohiei, a fost învrednicit să vadă cum îngerii Îl preamăresc pe Dumnezeu. Cu acest prilej binecuvântat, episcopul a remarcat că nu toate cetele cerești cântă împreună, ci atunci când o tagmă Îi înalță cântare lui Dumnezeu, celelalte ascultă, fiecare dintre ele proslăvind-L, pe rând, pe Împăratul cerurilor. Urmând acest frumos exemplu, ierarhul a stabilit ca și răspunsurile la sfintele slujbe săvârșite în biserică să fie date

de două strane, care să cânte alternativ. Această rânduială a fost statornicită pentru prima dată în Biserica Antiohiei, de unde s-a răspândit ulterior în întreaga lume creștină.

În serafimi se poate vedea iubirea divină dezinteresată, care nu respinge pe nimeni, ci, dimpotrivă, primește, purifică prin focul său păcatele și ignoranța și face creaturile să progreseze.

Cea de-a doua triadă a puterilor cerești este formată din domnii, puteri și stăpânii.

Dacă prima triadă îngerească este definită prin puritate, contemplație și impasibilitate, cea de-a doua exprimă cu o strălucire mai mică puterea dumnezeiască.

Triada a doua se împărtășește cu deosebire de caracterul lui Dumnezeu de Domn, de Puternic și de Stăpân. Prima ceată a ei simte libertatea ei deplină, nesupusă niciunei porniri interioare sau puteri exterioare. Simte numai domnia dătătoare de libertate a lui Dumnezeu. A doua ceată trăiește puterea lui Dumnezeu, care o face și pe ea puternică. A treia ceată își simte stăpânirea de sine, care este o domnie activă, o domnie în tot ceea ce face.

Manifestările îngerilor acestei triade sunt citite în cheia puterii: stăpânii se împotrivesc puterilor întunericului din văzduh; puterile au rolul de a-i conduce pe cei care guvernează pe pământ; în fine, domniile le depășesc într-atât de mult pe cele de sub ele, încât le fac să pară supuse. De aceste trei cete depind: puterea guvernatoare a începătoriilor, descoperirile arhanghelilor și solitudinea îngerilor.

Triada îngerească de mijloc se curăță, se luminează și se desăvârșește prin participarea la iluminările tearhice - primite prin mijlocirea primei triade - pe care le împrăziă și le transmite cu o strălucire de-a doua celei de a treia triade îngerești.

Prima ceată îngerească din cea de-a doua triadă a puterilor cerești este cea a domniilor.

Numirea care ne descoperă sfintele domnii arată înălțimea nerobită și liberă de toată dorința după cele de jos. Arată domnia lor liberă de orice supunere sub vreuna din neasemănările tiranice, fiind deasupra a toată înrobirea ce micșorează, nesilită la nicio coborâre și ridicată peste orice neasemănare. Căci ea se dorește la nesfârșit după domnia adevărată și după izvorul domniei și spre asemănarea cu ea, pe cât este cu puțință, cu domnia cea mai înaltă de deasupra ei, nemodelându-se prin acea bunătate pe ea și nemodelând pe cele de după ea după nimic din cele ce au o domnie părută, ci după ceea ce este cu adevărat și în întregime domnie, stăruind, după puterea ei, pururea în împărțășirea de izvorul domniei și de asemănarea dumnezeiască cu ea.

Domniile lasă să se vadă în ele slava lui Dumnezeu și voința Sa, care este o putere fără margini.

A doua ceată îngerească din cea de-a doua triadă a ființelor netrupești este cea a puterilor.

Numirea sfintelor puteri exprimă o bărbăție puternică și neclătinată în toate lucrările lor de asemănare dumnezeiască, o bărbăție ce nu slăbește deloc în primirea luminărilor dumnezeiești ce li se împărțășesc și în urcușul puternic în imitarea lui Dumnezeu, nepărăsind deloc prin vreo lipsă de bărbăție mișcarea lor spre asemănarea cu Dumnezeu, ci privind neclintit spre Puterea cea mai presus de ființă și întăritoare. Ele se prefac continuu în chip al Aceleia, pe cât este cu puțință, și tind spre ea cu tărie, ca spre izvorul Puterii, dar se îndreaptă și spre puterile cele de după ele, cărora le comunică putere în chip dumnezeiesc.

Puterile cerești arată existența în creație a unui singur Principiu dătător de viață și eficace. Deși acesta este nevăzut, el este cauza minunilor - efecte neobișnuite ale acțiunii lui constante -, și, deși este nemișcat, determină mișcarea spre bine a oricărui lucru.

Ceata puterilor cerești împlinește fără odihnă voia cea tare și puternică a lui Dumnezeu, stăpânind și ocărnuind planetele și stelele universului. Această ceată îngerească dă oamenilor darul prorociei și darul facerii de minuni și îi ajută pe creștini să rabde cu tărie necazurile vieții și să împlinească poruncile Domnului Hristos.

A treia ceată îngerească din cea de-a doua triadă a puterilor cerești este cea a stăpâniilor.

Numirea sfintelor stăpânii arată armonia bine rânduită și neamestecată în buna primire a celor dumnezeiești. Ele arată buna rânduială a stăpâniilor mai presus de lume și spirituale, care nu se folosesc rău, în chip necuvenit și tiranic de puterile stăpânirii ce li s-au dat, ci, înălțate în chip bine orânduit spre cele dumnezeiești, le înalță și pe cele de sub ele cu bunăvoință, asemănându-se în aceasta, pe cât le stă în putere, Izvorului celui dătător de stăpânire, care le luminează pe ele, pe cât este cu puțință îngerilor, în chip orânduit, în treapta puterii lor stăpânitoare.

În lumea inteligibilă, puterea nu este doar suverană, ci respinge orice formă de exercitare tiranică, așa cum fac stăpâniile. Purificate, iluminate și aduse la desăvârșire prin capacitatea mediatoare a ordinelor îngerești superioare, ele primesc și transmit puterea ca generozitate a binelui.

Ceata stăpâniilor se numește așa, pentru că acești îngeri au mare stăpânire peste diavoli. Ei risipesc puterea diavolilor și-i izbăvesc pe oameni, ca să nu cadă în ispitele cele cumplite care îi duc la moarte și la osânda cea veșnică a iadului.

Ierarhia cerească se încheie cu cea de-a treia triadă, cea a începătoriilor, arhanghelilor și îngerilor. Această triadă este cea mai îndepărtată de Dumnezeu și totodată cea mai apropiată față de universul sensibil al ființelor raționale, în raport cu care are o funcție specială.

Triada a treia este însărcinată cu slujirea vestitoare către oameni, fiind în legătură nemijlocită cu ei. Ea le comunică oamenilor locul iubirii lui Dumnezeu și de Dumnezeu și puterea libertății sau a stăpânirii de sine, primite de la Dumnezeu prin triadele superioare, dar trăite și de oameni într-un mod direct, dar de mai departe, de la Dumnezeu.

Uneori, îngerii din treapta cea mai de jos sau arhanghelii sunt trimiși direct de Dumnezeu sau, la porunca lui Dumnezeu, de către îngerii din treptele superioare, pentru a le comunica oamenilor vești despre viitor sau îndemnuri spre anumite fapte.

Prima ceată îngerească din cea de-a treia triadă a puterilor cerești este cea a începătoriilor.

Numele îngerilor din această tagmă exprimă însușirea lor începătoare și conducătoare spre cele dumnezeiești, potrivit treptei lor sfinte, însușire arătată în mod convenit ei, în puterile lor începătoare, îndreptate în întregime spre Începutul mai presus de început, dar și conducând în chip începător pe altele. Ele sunt întipărite, pe cât este cu putință, de chipul Acelui Început făcător de început, arătându-L ca începutul mai presus de ființă al treptelor îngerești, în frumoasa ordine a puterilor începătoare.

Îngerii din ceata începătoriilor sunt pentru noi începutul sfînteniei sau al conducerii spre Dumnezeu. Ei privesc spre triada domniilor, puterilor și stăpâniilor, dar și spre arhangheli și îngeri, care ne comunică nouă direct ceea ce primesc de la Dumnezeu prin treptele superioare.

Ceata îngerească a începătoriilor poartă acest nume pentru că îngerii care fac parte din ea au stăpânire peste îngerii ce se află sub ascultarea lor, făcându-le cunoscută voia lui Dumnezeu. Ceata începătoriilor are misiunea de a îndrepta toată lumea, pentru că acești îngeri păzesc hotarele țărilor, tronurile împăraților, hotarele neamurilor, orașele, cetățile, satele,

bisericile, preoții și ierarhii. Ei ajută popoarele și Bisericile să facă voia lui Dumnezeu.

A doua ceată îngerească din cea de-a treia triadă a puterilor cerești este cea a arhanghelilor.

Numele de „αρχάγγελος” (arhanghelos) înseamnă în limba greacă „cel dintâi dintre îngeri”.

Arhanghelii împărtășesc trăsăturile atât ale începătoriilor, pentru că îi conduc și îi unifică pe îngeri, grație calității de ordonatori și de conducători, cât și ale îngerilor, pentru că le transmit, ca interpreți, iluminările dumnezeiești.

Ceata sfinților arhangheli are misiunea de a le vesti oamenilor tainele cele mari ale lui Dumnezeu, de a descoperi prorociile cele înalte îngerilor și prin ei, oamenilor.

A treia ceată îngerească din cea de-a treia triadă a puterilor cerești este cea a îngerilor.

Numele de „άγγελος” (angelos) înseamnă în limba greacă „mesager”, „sol”, „trimis”.

Alături de numele „heruvimilor” și al „serafimilor”, care au fost preluate în limba română netraduse din ebraică, numirile folosite pentru „arhangheli” și „îngeri” au fost preluate tot netraduse, dar din limba greacă.

Îngerii încheie toate ordinele puterilor cerești, având cea din urmă calitate îngerească între ființele cerești.

Numele îngerilor exprimă însușirea vestitoare a tuturor puterilor cerești, care le este atribuită acestora în modul cel mai propriu; și aceasta deoarece îngerii nu constituie doar ceata angelică cea mai apropiată de lumea omenească, dar este și cea mai manifestată și mai lucrătoare între oameni.

La porunca lui Dumnezeu, îngerii le vestesc oamenilor fapte din viitor sau prorocii.

Abia îngerii, aflați pe ultima treaptă a ierarhiei cerești, în proximitatea imediată a oamenilor, sunt chipul acesteia întors

spre lumea sensibilă, mesagerii, inițiatorii, pedagogii popoarelor și ai conducătorilor umanității.

Astfel, prin îngeri și arhangheli, Dumnezeuul iubirii și al cunoașterii, puterea creatoare și protectoare, devine un Dumnezeu al proximității și al solitudinii față de oameni, provocând bucurie atunci când îi vizitează, cunoaștere când le transmite revelații, dar și certare sau mângâiere, atunci când este cazul.

În cuvântul meu de astăzi am prezentat, pe scurt, cele nouă cete îngerești dispuse în trei triade, urmând ca în următoarea omilie la sărbătoarea sfinților arhangheli Mihail și Gavriil să vorbesc despre îngeri și oameni.

Amin

Soborul Sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil

(încă o cuvântare)

Preacucernici Părinți, iubiți credincioși,

Despre sfinții îngeri ar fi multe de spus, de aceea am și alcătuit trei cuvântări la Soborul Sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil. În prima am vorbit despre puterile cerești în general, în cea de-a doua am poposit asupra celor nouă cete îngerești, iar în cea de față voi vorbi despre îngeri și oameni.

Dumnezeu fiind plin de iubire și de bunătate nu S-a mulțumit să Se iubească pe Sine Însuși, de aceea a vrut să-Și reverse și să-Și răspândească iubirea și în afara Lui, ca mai mulți să aibă parte de ea, încât i-a creat pe îngeri și pe oameni, ființe raționale, conștiente de darurile primite și datorare să Îl iubească pe Dumnezeu și să fie animate de acest sentiment și între ele.

Cel dintâi scop al creării puterilor cerești este îndumnezeirea, adică asemănarea și unirea cu Dumnezeu, însă ele au și datoria de a-l ajuta pe om în săvârșirea operei de ridicare a lumii văzute la frumusețea de natură duhovnicească.

Îngerii au misiunea de a-i ajuta pe oameni să înțeleagă realitatea eternă a lui Dumnezeu. Însăși numirea de înger (mesager, vestitor) arată menirea sau chemarea lor, aceea de a fi slujitorii lui Dumnezeu și organe ale providenței dumnezeiești în lumea creată de Dumnezeu. Deci lumea îngerească a fost creată spre a-L face cunoscut pe Dumnezeu, vestindu-le oamenilor voia Sa și în special pentru a sluji planului de mântuire a omului, plan care a fost gândit de Dumnezeu din veci.

Numai împreună, lumea sensibilă, având drept coroană omul, și lumea inteligibilă a îngerilor sunt un receptacol deplin al revelării lui Dumnezeu și al valorificării ei. Numai împreună, îngerii și oamenii, pot înălța o slavoslovie mai completă lui Dumnezeu. Așa trebuie să înțelegem că îngerii sunt creați pe de o parte pentru a-L lăuda pe Dumnezeu, pe de alta pentru a sluji lui Dumnezeu în solitudinea Lui pentru oameni, pentru a fi trimișii lui Dumnezeu la oameni, pentru a fi vestitorii Lui și, prin aceasta, pentru a ajuta la ridicarea oamenilor la o lăudare comună a Lui cu ei, iar prin aceasta, a sluji la mântuirea lor. Dar aceasta înseamnă și o capacitate a îngerilor de a-i conduce pe oameni spre Dumnezeu. În același timp prin aceasta chiar îngerii își sporesc cunoașterea de Dumnezeu și slavosloviea lor, asociind-o și pe a oamenilor. Corul îngeresc-uman este mai mareț decât corul simplu uman sau simplu îngeresc. Partea îngerească și cea omenească a corului se completează și se înfrumusețează reciproc. Fiecare din cele două părți câștigă, în elanul slavosloviei, de la cealaltă.

Spre Dumnezeu urcăm prin slujirea liturgică. Toată creația conștientă, îngerească și omenească, este o ierarhie ce urcă spre Dumnezeu în unire cu cele de pe treptele mai înalte, acestea atrăgându-le, prin marea putere dobândită din apropierea lor de Dumnezeu, pe cele mai de jos. Dumnezeu le inspiră tuturor închinarea, nu numai ca Unul ce este mai mare decât toți, ci ca Unul ce este în același timp un mister negrăit și atractiv. Acest urcuș al treptelor ierarhiilor spre Dumnezeu prin slujirea Lui liturgică este una cu continua lor desăvârșire, trecând prin alte și alte nivele de curățire și de iluminare.

Îngerii au fost creați pentru a fi îndumnezeiți și pentru a-i sluji pe oameni, însă doar arhanghelii și îngerii de pe ultima treaptă a scării cerești sunt trimiși în misiune la oameni, în vreme ce îngerii superiori nu se îndepărtează niciodată de locul lor,

neavând obișnuința misiunilor externe, pentru că să slujești este un lucru, iar să stai înaintea lui Dumnezeu, altul.

Întrucât îngerii au misiunea de a-i ajuta pe oameni să înțeleagă realitatea eternă a lui Dumnezeu de la începutul existenței lor, ei trebuie să existe când apare omul și deci lumea sensibilă de care este legat omul. Tot ceea ce este necesar omului trebuie să existe când el apare. Pe de altă parte, nu trebuie să fie o întrerupere între crearea îngerilor și a lumii, din moment ce îngerii nu sunt creați numai pentru fericirea lor, ci și pentru a-i ajuta pe oameni la cunoașterea lui Dumnezeu prin simbolurile sensibile ale lumii și la stăpânirea lumii sensibile prin spirit. Având misiunea să-l ajute pe om să se ridice și să ridice și lumea la eon, în timpul copleșit de eternitate, îngerii sunt creați în legătură ontologică cu lumea.

Atât îngerii, cât și oamenii sunt creați după chipul lui Dumnezeu și trebuie să tindă spre asemănarea cu El, însă omul este, dintr-un punct de vedere, mai mult după chipul lui Dumnezeu decât îngerii. Creat pentru a patrona lumea creată, omul este înzestrat, de asemenea, cu darul creativității, care le lipsește îngerilor.

Îngerii sunt după chipul lui Dumnezeu, deși altfel decât oamenii, neavând un trup prin care să stăpânească peste lume și să spiritualizeze materia.

În ceea ce privește chipul lui Dumnezeu din puterile cerești și din oameni, îngerii sunt superiori prin incorporalitate și proximitate față de Dumnezeu, dar sunt slujitori împreună cu oamenii. Superioritatea îngerilor privește rangul sau poziția în ordinea creației, în vreme ce omul le este superior ca vocație și finalitate.

În calitate de chip al lui Dumnezeu, omul a fost creat să stăpânească creația vizibilă, în timp ce îngerii au fost rânduiți să supravegheze creația abia după căderea omului.

Fiul lui Dumnezeu Însuși, ca model al omului, făcându-Se om, ia asupra Sa opera aceasta de spiritualizare a omului întâi în Sine, apoi în ceilalți oameni și, prin ei, a universului sensibil, care e o operă de revelare a Dumnezeirii prin forme materiale. În acest scop i s-a dat omului calitate de stăpânitor asupra ordinii materiale, calitate prin care este, mai mult decât îngerul, după chipul lui Dumnezeu.

Îngerul este numai slujitor, al lui Dumnezeu și al omului, pe când omul este și stăpânitor. Fără îndoială că prin slujirea oferită omului, și îngerul contribuie la stăpânirea acestuia asupra materiei. Dar el este stăpânitor numai întrucât slujește omului. Îngerii rânduiți să slujească după puterea lor Creatorului au o destinație unică, aflându-se sub stăpânire, dar nu li s-a dat să stăpânească peste cei ce stau mai jos decât ei, decât dacă sunt trimiși la aceasta de Dumnezeu, pe când omul a fost destinat nu numai să fie sub stăpânire, ci și ca să stăpânească peste toate cele ce se află pe pământ.

Omul a fost făcut după chipul lui Dumnezeu mai mult decât îngerii, nu numai pentru că are în sine o putere susținătoare și de viață făcătoare, ci și pentru că stăpânește. Căci în firea sufletului nostru este pe de o parte latura stăpânitoare și conducătoare, iar pe de altă parte cea slujitoare și ascultătoare, și anume: voința, dispoziția, simțirea și, simplu, toate câte au fost împreună zidite de Dumnezeu cu mintea după Minte.

Poziția privilegiată a omului în această lume se arată mai ales în faptul că Fiul lui Dumnezeu S-a făcut om, nu înger și cu natura Sa de om devine stăpânul îngerilor pe tronul dumnezeiesc. S-a făcut om, pentru că numai prin natura Sa umană putea aduna în Sine și îndumnezei toată creația, inclusiv pe cea materială. Dacă S-ar fi făcut înger, n-ar fi putut face aceasta. Dar El adună totuși și pe îngeri în Sine căci este în același timp Spiritul atotcuprinzător.

Unii Sfinți Părinți ai Bisericii au subliniat superioritatea îngerilor față de oameni prin faptul că sunt „minți pure”, neîmpreunate cu trupul și cu afectele care rezultă din aceasta. Dar alții au afirmat că omul este mai mult după chipul lui Dumnezeu, întrucât prin trup este și devine un „stăpân” al lumii, ca și Dumnezeu, câtă vreme îngerii nu au această calitate.

Dar nevoia de lume pe care o au oamenii și capacitatea de a dispune de ea reprezintă și o ispită pentru ei de a se atașa de ea și de a se încrede în puterile lor creatoare. În calitatea de spirite întrupate stă și măreția, dar și primejdia căderii lor. În dominarea afectelor se poate actualiza o nouă forță a spiritelor. Dar aceste afecte pot să-și închidă infinitele orizonturi spre care este chemat spiritul omenesc. Greutățile de care este legată viața în trup pot dezvolta în om o responsabilitate proprie și nobila pornire de ajutorare cu fapta a semenilor săi, responsabilitate și capacitate de care este lipsit îngerul, dar pot dezvolta și egoismul și grija lumească exagerată.

În orice caz, omului i s-a dat măreția misiune de a stăpâni materia prin spirit, de a o face transparentă pentru ordinea spirituală și dumnezeiască, de a actualiza moduri noi de revelare a spiritului și de ajutorare a semenilor, în primul rând modurile etice și estetice.

În schimb, spiritul pur, sau îngerul, are claritatea gândirii și un „amor intellectualis” (o iubire intelectuală), greu de închipuit de ființa noastră. Dar până nu a fost consolidat în bine, a fost pândit și el de o altă formă de egoism, nefiind legat prin sânge de alte ființe, care pun o frână acestui egoism. A fost pândit de egoismul nelimitat al orgoliului cunoașterii și existenței prin sine, al libertății de grijile trupului.

Deși chipul lui Dumnezeu îl avem noi până astăzi mai mult decât îngerii, în asemănarea cu Dumnezeu am rămas cu mult mai prejos decât puterile cerești, iar îngerii sunt mult mai asemănători lui Dumnezeu decât omului.

Omul este chemat de Dumnezeu să transfigureze lumea văzută, înainte de toate dobândind propria sa frumusețe: aceea care iradiază spiritual prin trupul văzut. Puterile cerești sunt însărcinate să îl ajute pe om în săvârșirea acestei opere de ridicare a lumii văzute la frumusețea de natură duhovnicească.

Lumea puterilor cerești are drept funcție să-L scoată pe Dumnezeu din tăcerea Lui, este ordinul revelator prin excelență. Dacă Dumnezeu este într-adevăr ascuns și de necunoscut și totuși făcut cunoscut în lucrările Sale în creație, atunci funcția lumii inteligibile create, funcția unică a îngerilor, este să arate în ei înșiși bunătatea ascunsă și să fie ca niște vestitori ai tăcerii divine și ca niște lumini arătate care tâlcuiesc pe Cel care este în străfundurile ascunse. Îngerii sunt mesageri, manifestări, proclamatori, icoane și revelatori ai necreatului prin natura lor și în însăși împlinirea ființării lor. Plămădiți ca să se bucure înainte de restul creației de o luminare nemijlocită în ceea ce privește rațiunile tuturor lucrurilor create și a lucrărilor divine, îngerii sunt în chip primordial și în multe feluri revelatori ai ascunzimei lui Dumnezeu.

Sfântul Grigorie Palama a scris că „înainte de noi și pentru noi Dumnezeu i-a creat pe îngeri, pe care-i trimite să slujească acelor care o să moștenească mântuirea. Sfinții Părinți văd unitatea creației în faptul că îngerii au fost creați pentru a sluji planului de mântuire a oamenilor, plan care este gândit de Dumnezeu din veci. Desigur aceasta nu înseamnă că îngerii nu sunt creați și pentru propria lor fericire, ca și oamenii. Dar fericirea și-o ajung și unii și alții într-o comuniune a tuturor. Iar în această comuniune îngerii ca ființe superioare au un anumit rol de ajutorare a noastră. Însă prin acesta, deși dintr-un punct de vedere sunt superiori oamenilor, ei se fac slujitori ai mântuirii acestora și, prin aceasta, ai misiunii acestora de a spiritualiza creația văzută.

Lucrarea principală a îngerilor nu este propriu-zis lucrarea directă asupra naturii, ci cea asupra subiectelor umane pentru a le întări și susține în acțiunea lor de spiritualizare, de nealipire la cele materiale care se repercutează asupra trupurilor lor și, prin ele, asupra lumii exterioare. Ca subiecte mult mai ferme prin spiritualitatea proprie, îngerii infuzează forță subiectelor umane pentru a împrima trupurilor lor o spiritualitate sesizabilă sensibil. Căci îngerii nu au numai misiunea de a îmbogăți cunoașterea de Dumnezeu a oamenilor, ci și de a le comunica un ajutor energetic de spiritualizare, ca prin aceasta să-L poată cunoaște mai ușor pe Dumnezeu. În acest sens îngerii au fost creați în solidaritate cu lumea sensibilă. Dacă în revelarea sensibilă a lui Dumnezeu prin om se revelează și spiritul omului, se poate spune că în această revelație este implicată susținerea fermă acordată subiectului uman, de îngeri. Într-un trup uman spiritualizat - nealipit la cele materiale - se vede și ceva din spiritualitatea îngerilor.

Îngerii și oamenii nu se întâlnesc pentru că se aseamănă, ci pentru că vor să se împărtășească de revelația pe care Dumnezeu o rezervă fiecărei lumi. Comuniunea dintre aceste lumi este, în cele din urmă, o vedere în profunzime, o ascensiune lăuntrică, dobândirea unei transparențe depline în viața spirituală, atunci când prin om se vede îngerul și prin îngerul din om Dumnezeu.

Sfântul Apostol Pavel a scris: „*Îngerii oare nu sunt toți duhuri slujitoare, trimise ca să slujească, pentru cei ce vor fi moștenitorii mântuirii?*” (Evrei 1,14). Îngerii sunt trimiși ca să slujească. Făptura trupească este cârmuită de către îngeri. Toma de Aquino explică aceasta astfel: „Când trebuie făcut ceva de către un anumit înger, aceasta provine din poruncă dumnezeiască. Îngerul este trimis de Dumnezeu. Dar acțiunea pe care o exercită îngerul trimis provine de la Dumnezeu ca de la un principiu prim, prin a căruia voință și autoritate lucrează îngerii și se împlinește în Dumnezeu ca scop ultim. Aceasta este rațiunea de a fi a unui

slujitor, căci slujitorul este ca un instrument inteligent. Acțiunile îngerilor se numesc slujiri și de aceea se spune despre ei că sunt trimiși să slujească.

Îngerul a fost creat pentru a-i sluji omului, având în acest sens două funcții: una anagogică, de a urca lumea în eon, în temporalitatea înaintării neîncetate în Dumnezeu, și una hermeneutică, de a-i ajuta pe oameni să înțeleagă realitatea eternă a lui Dumnezeu prin simbolurile sensibile ale lumii, întrucât simbolurile sunt forma receptării umane a intuiției divine pe care o comunică îngerii.

Superioritatea pe care o au îngerii, dintr-un anumit punct de vedere, nu este contrazisă de funcția lor de slujitori ai omului, în vederea mântuirii. Cel mai mare slujește adeseori celui mai mic, mai ales când își vedește, în misiunea importantă pe care o împlinește, prin aceasta, mărirea sa. Altfel slujesc cuiva cele inferioare și altfel cele superioare. Cele inferioare slujesc pentru a se împărtăși de superioritatea celor superioare, sau dintr-o necesitate de ascultare, sau dintr-o dependență implicată în minusul existenței lor. Cele superioare slujesc din conștiința unei răspunderi, a unei datorii de a le ajuta pe cele inferioare, de a le face parte acelor de surplusul lor de existență, sau de dar.

Dacă subiectul uman se îmbogățește în măsura în care se află în relație cu mai multe subiecte umane și în măsura în care aceste subiecte se află pe trepte de spiritualitate mai înaltă, el desigur se va îmbogăți și mai mult dacă va avea relație și cu o mare mulțime de subiecte îngerești aflate pe trepte spirituale superioare.

Îngerii sunt caracterizați prin măreție, iuțime, putere, frumusețe, înțelepciune și dragoste. Activitățile lor sunt de a-L cinsti și preaslăvi pe Dumnezeu, ale Căruia porunci le execută, iar misiunea lor față de om este să-l apere, să-l călăuzească și să-l dojenească.

Îngerii nu cunosc cele viitoare. Cu toate acestea, prorocesc, pentru că Dumnezeu le revelează și le poruncește să prorocască. Pentru aceea se realizează toate câte le spun ei. De asemenea, îngerii nu cunosc cugetul omului (III Regi 8,39 și Ieremia 17,9).

Când îngerul este trimis de sus de Dumnezeu, ca să slujească poruncii dumnezeiești pe pământ, părăsește cetele cerești și vine aproape de noi și de cele din lume, ceea ce arată că este circumscris.

Prin natura lor, îngerii le sunt superiori oamenilor, conform afirmației psalmistului David preluate de Sfântul Apostol Pavel: *„Ce este omul, că-Ți amintești de el? Sau fiul omului, că-l cercetezi pe el? Micșoratu-l-ai cu puțin față de îngeri, cu slavă și cu cinste l-ai încununat și l-ai pus peste lucrul mâinilor Tale, pe toate le-ai supus sub picioarele lui”* (Psalmul 8,4-6).

Cu privire la natură și ființă, îngerii apar ca ființe spirituale, înarmate cu cunoștință și voință, ca și spiritul omului, totuși cu diferența că ei posedă aceste puteri într-un grad mai înalt decât omul. Înțelepciunea lor este un ideal pentru înțelepciunea omenească, după cum i-a zis femeia din Tecoa regelui David: *„Domnul meu, regele, este așa de înțelept, ca un înger al lui Dumnezeu, căci el cunoaște toate cele de pe pământ”* (II Regi 14,20).

Îngerii rămân pentru noi un model greu de atins și un sprijin vital. Numai că primatul ierarhic nu antrenează, în mod necesar, o superioritate ontologică. Iar funcția omului are un orizont mai amplu decât cea a îngerului. În definitiv, omul este scopul creației, suma și stăpânul ei. Față de acesta, instalat providențial în centrul lumii, îngerii zboară pe somptuoase orbite marginale. Îngerul este un dispozitiv perfect funcțional, creat pentru a transporta toate ale lumii spre propriul lor rost, spre încununarea eshatologică a destinului lor. Dar omul este

însuși rostul și încununarea lumii. El adună, în jurul verticalei sale, toată vasta lărgime a universului, căreia îngerul îi arată, doar, direcția. Îngerul este un vector, o indicație de traseu, o săgeată. Omul este o cruce: structura și suferința lumii, adunate într-o singură imagine. Incapabil să psalmodieze neîntrerupt, neputincios să zboare, obligat, prin fire, să alterneze munca la grajduri cu rugăciunea, omul îi poate relatea îngerului ceva fără echivalent în lumea îngerească: cum să te mântuiești prin răstignire. Îngerii - spune părintele Dumitru Stăniloae - cunosc mai mult adâncurile Dumnezeirii; oamenii, mai mult taina Ei făcută evidentă prin înviere. S-ar zice că, după întrupare, omul știe mai multe despre Dumnezeu decât îngerii. Îngerii comunică oamenilor o experiență nesensibilă a lui Dumnezeu și oamenii comunică îngerilor o experiență mai sensibilă a lui Dumnezeu.

Sfântul Grigorie cel Mare socotește că oricine se străduiește cu adevărat poate ajunge egalul tuturor rangurilor cerești. Preoții și predicatorii pot sta pe treapta îngerilor păzitori, cei care își stăpânesc patimile pot sta pe treapta domniilor, cei care au darul de a alunga demonii, pe treapta stăpâniilor, cei înalt iubitori, pe treapta heruvimilor, cei arzând de focul contemplației, pe treapta serafimilor etc. Omul deplin, instalat, la sfârșitul veacurilor, pe treptele rămase vacante prin căderea duhurilor corupte, va stârni admirația îngerilor și invidia demonilor. Toma de Aquino admite și el că oamenii pot fi egali îngerilor, iar în anumite cazuri (feciorie, martiriu etc.) îi pot depăși, cum s-a întâmplat cu Maica Domnului, care este „mai cinstită decât heruvimii și mai mărită, fără de asemănare, decât serafimii”.

Puterea îngerilor este incomparabilă cu cea a oamenilor ori cu a oricărei alte creaturi, motiv pentru care aceștia se și numesc puteri cerești. În acest sens există nenumărate exemple, dintre care voi înfățișa unul singur, luat din Sfânta Scriptură. Când Sanherib, trufașul rege asirian, L-a ocărât și L-a hulit

pe Dumnezeu și i-a amenințat pe israeliți cu nimicirea, „în noaptea aceea a venit îngerul Domnului și a ucis din tabăra asirienilor o sută optzeci și cinci de mii. Și când s-au sculat dimineața, iată că peste tot erau numai trupuri moarte. Iar Sanherib, regele asirienilor, s-a ridicat și a plecat și s-a întors și a locuit în Ninive. Și în timp ce el se închina în templul lui Nisroc, dumnezeul său, Adramelec și Șarețer, fiii săi, l-au ucis cu sabia și au fugit în țara Araratului; iar în locul lui a domnit Asarhadon, fiul său” (IV Regi 19,35-37).

Este o iconomie a lui Dumnezeu să-și facă din îngeri înaintemergătorii Săi la oameni, pentru treptata ridicare a acestora la copleșitoarea experiență a lucrării Lui, fiindcă prin îngeri suntem introduși în taine, prin ei s-a dat Legea Veche și îngerii i-au ridicat la Dumnezeu și pe Părinții cei de dinainte de Lege, și pe cei de după Lege.

Îngerii participă la întreaga iconomie a mântuirii, atât în Legea Veche, cât și în Legea Nouă. Astfel, prin îngeri s-a dat legea lui Moise. Îngerii i-au curățat și i-au luminat pe profeți transmițându-le poruncile dumnezeiești sau tâlcuindu-le vedeniile ascunse. Îngerii i-au învățat pe bărbații sfinți calea adevărului și i-au înălțat spre Dumnezeu și tot ei i-au pedepsit pe cei păcătoși.

Îngerii se apropie de oameni și de la aceștia oamenii învață cele dumnezeiești, pentru că îngerii îi înalță pe oamenii sfinți spre zorile dumnezeiești cunoscute lor. Îngerul primește iluminarea dumnezeiască după puterea lui, dar transmite oamenilor cât pot aceștia să primească, nu cât cunoaște el.

Fiecare om are rânduit câte un înger păzitor. Acești străjeri cerești îi apără pe cei neprihăniți de puterea celor nelegiuți, conform afirmației psalmistului: „Îngerul Domnului îi va străjui pe cei ce se tem de El și îi va izbăvi” (Psalmul 33,7).

Aici se impune totuși o întrebare: „De ce avem nevoie de asistența îngerului, când suntem, oricum, sub oblăduirea lui

Dumnezeu? Îngerii nu-L substituie pe Dumnezeu, ci Îl slujesc: sunt instrumentele Lui, trimișii Lui. Așadar, îngerii nu dublează Providența, ci o realizează, o împlinesc.

Îngerul păzitor are o legătură directă cu sufletul nostru, fiind mediatorul întâlnirii noastre personale cu Dumnezeu. El este martorul tăcut a tot ceea ce făptuim și gândim, îndreptându-ne spre bine și izbăvindu-ne de rău. Trăirea într-o relație de conlucrare cu îngerul păzitor înseamnă o trăire în apropierea lui Dumnezeu și o trăire conform cu planurile Sale sfinte.

După criteriile curente, îngerul păzitor este greu de situat. El este în același timp interior și exterior, acasă în lumea de dincolo, ca și în lumea de aici, immanent și transcendent. Cu toate acestea, putem spune fără să greșim că îngerul este în interiorul omului, și în interiorul îngerului este Dumnezeu. Ei sunt pe o scară, dar treptele scării sunt străvezii.

Funcțiile îngerului păzitor sunt, în mare, patru, ca brațele unei cruci: el ne este învățător (ne luminează, aduce un spor de cunoaștere), protector (ne ferește de rele), sfătuitoare (ne îndeamnă spre fapte bune) și călăuză duhovnicească (ne arată calea mântuirii). Cu un singur cuvânt, funcția generică a îngerului este buna noastră orientare. Bună orientare în plan cognitiv, pragmatic, moral și soteriologic.

Îngerul păzitor ne iubește atât de mult cum nu ne poate iubi nimeni de pe pământ. Acesta este prietenul nostru nelipsit, interlocutorul nostru nevăzut și lin, mângâietorul nostru preadulce.

Îngerii se înfățișează numai celor care primesc darul de a-i vedea. Cu toate acestea, este cu neputință să nu mori dacă ai vedea un înger în adevărata lui lumină, de aceea, când apar în fața oamenilor, ei au formă omenească.

Îngerii duc rugăciunile noastre la Dumnezeu, unind rugăciunile lor cu ale noastre într-un singur act de rugăciune.

Sfântul Isaac Sirul a afirmat că „îngerilor nu li s-a dat să se desăvârșească fără noi”. Comentând acest text, părintele Dumitru Stăniloae a scris: „Cu cât se întărește cineva mai mult în încredințarea că a sporit în apropierea de Dumnezeu, cu atât asalturile duhurilor rele sunt mai stăruitoare. Dar și în respingerea acestora ne bucurăm mai mult de ajutorul îngerilor. În felul acesta îngerii înșiși sporesc împreună cu noi în desăvârșire, luptând și ei împreună cu noi împotriva atacurilor rele. Dacă îngerii înșiși ar fi supuși unor asemenea încercări și ar trebui să lupte pentru respingerea lor de la ei înșiși, ei ar face fără noi sușul lor spre Dumnezeu. Dar nu li s-a dat să urce fără noi, fără să ne ajute pe noi. De altfel s-ar putea spune că aceasta este o rânduială generală. Niciun om nu poate urca spre Dumnezeu dacă nu îi ajută și pe alții să urce și dacă nu este ajutat și el de alții.

Îngerii n-au cunoscut cât de mare este iubirea de oameni a lui Dumnezeu până la întruparea Fiului Său, nici valoarea omului ca și creatură a lui Dumnezeu, până la învierea și înălțarea la cer ca om a Domnului Hristos, fiindcă până atunci nu știa la ce slavă va fi ridicat Cuvântul întrupat.

Misiunea îngerului păzitor nu se încheie odată cu ultima suflare a persoanei încredințate spre purtarea de grijă, ci îngerul îi stă alături în clipa ieșirii sufletului din trup, călăuzește sufletul spre Dumnezeu, îi este „avocat” la Judecata particulară și însoțitor ceresc către locul pe care l-a câștigat în timpul vieții pământești.

Sfântul Ioan Gură de Aur a scris: „Dacă avem nevoie de un ghid pentru a călători dintr-un oraș în altul, cu cât mai mult are nevoie sufletul de cineva care să îl călăuzească în momentul morții, la trecerea spre viața viitoare”.

La sfârșitul veacurilor, îngerii vor fi slujitorii lui Dumnezeu la învierea morților. Această activitate a puterilor cerești de la

cea de-a doua venire a Domnului Hristos este prezentată foarte lămurit în Noul Testament. Astfel, în Evanghelia după Matei scrie că Fiul Omului „îi va trimite pe îngerii Săi cu sunet mare de trâmbiță, și pe cei aleși ai Săi îi vor aduna din cele patru vânturi, de la marginile cerurilor până la celelalte margini” (Matei 24,31). În cea dintâi Epistolă către Tesaloniceni, Sfântul Apostol Pavel a afirmat că „la un semn poruncitor, la glasul arhanghelului și-n trâmbița lui Dumnezeu, Însuși Domnul Se va pogori din cer, și cei morți întru Hristos vor învia întâi” (I Tesaloniceni 4,16).

Sfântul Vasile cel Mare spune că la învierea cea de obște îngerul păzitor va conduce fiecare suflet care i-a fost încredințat spre a-și recunoaște trupul din pământ.

După Judecata de Apoi, îngerii vor fi eliberați de îndatoririle lor în lumea aceasta, trecătoare, fiindcă până atunci vor fi trimiși printre oameni, pentru a-i sprijini în devenirea lor, și abia apoi își vor afla odihna. Obiectul năzuinței îngerești este starea de fericire a oamenilor. Puterile cerești așteaptă ca starea noastră de stricăciune să se schimbe; ele doresc să vadă realizate făgăduințele evanghelice. Și odată ce acestea vor fi împlinite pe deplin, îngerii vor fi chemați, împreună cu noi, să-L proslăvească pe Dumnezeu pentru darul fericirii veșnice, fiindcă nici îngerii nu ajung la desăvârșirea neschimbată cât timp durează lumea aceasta supusă stricăciunii, pentru că și ei vor dobândi suprema desăvârșire de-abia după ce întreaga creație va ajunge la desăvârșirea nesupusă stricăciunii.

În veacul viitor îngerii și sfinții vor spori în adăugirea harurilor lui Dumnezeu și niciodată nu vor sfârși, sau nu vor slăbi în dorirea bunătăților, căci în veacul de acolo nu va fi slăbire sau micșorare a virtuții în favoarea păcatului.

Din cele prezentate până acum am înțeles cât de strâns este legată existența îngerilor de cea a oamenilor, de aceea să

ne asemănăm puterilor cerești, prin împlinirea permanentă a
voii lui Dumnezeu, care dovedește că Îl iubim, iar prin aceasta
vom dobândi mare răsplată în Împărăția cerurilor, conform
celor afirmate de Sfântul Apostol Pavel, „că pe cele ce ochiul
nu le-a văzut și urechea nu le-a auzit și la inima omului nu
s-au suit, pe acelea le-a gătit Dumnezeu celor ce-L iubesc pe
El” (I Corinteni 2,9).

Amin

Intrarea în biserică a Maicii Domnului¹ (21 noiembrie)

**Preacucernice Părinte Protopop,
Preacucernici Părinți, iubiți credincioși,**

Astăzi este o zi importantă pentru biserica și parohia dumneavoastră, fiindcă de praznicul „Intrării în biserică a Maicii Domnului” este hramul acestui lăcaș de cult.

După cum bine știm cu toții, Ioachim și Ana erau oameni în vârstă și drepti înaintea lui Dumnezeu, dar cu toate acestea nu puteau avea copii. Cei doi s-au rugat îndelung lui Dumnezeu pentru a-i binecuvânta cu un urmaș, însă acest lucru se tot lăsa așteptat. Ce învățăm de aici? Să avem răbdare în rugăciune.

Oamenii dintotdeauna, dar în special cei din zilele noastre, nu au răbdare în rugăciune. Dacă se roagă lui Dumnezeu ei așteaptă imediat răspuns sau rezolvare la problemele lor, parcă s-ar afla la un magazin unde achită marfa dorită și o ridică pe loc. Dar și în acest caz, ei plătesc ceea ce cumpără, nu primesc nimic gratuit. Lui Dumnezeu în schimb, ce Îi oferă atunci când Îi cer ceva?

Dacă nouă ni se pare că Dumnezeu nu ne ascultă rugăciunea atunci când nu o împlinește ne înșelăm. Un părinte al Bisericii a scris: „Să nu credem că Dumnezeu nu aude rugăciunea noastră atunci când îi cerem ceva și nu ne împlinește. Nouă ni se pare că El nu ne aude, când de fapt noi nu-L auzim pe El, căci ne închidem față de voia Lui, sau față de ceea ce vrea El de la noi. El

¹ Cuvânt rostit în ziua de 21 noiembrie 2019 în biserica „Intrarea în biserică a Maicii Domnului” din Șimleu Silvaniei.

ne aude întotdeauna, căci nu este departe de noi, dar noi socotim că nu ne aude, pentru că noi nu vrem să-L auzim pe El”.

Unii oameni se roagă lui Dumnezeu cu multă credință și cu căldură, cerându-i un anumit lucru ani de zile, dar Dumnezeu nu le împlinește rugăciunea, pentru că ceea ce cer ei nu le-ar fi de folos. În acest sens vom da două exemple din literatura duhovnicească: Evagrie Ponticul a scris: „De multe ori, rugându-mă, am cerut să mi se împlinească ceea ce am socotit eu că este bine, și am stăruit în cerere, silind fără discernământ voia lui Dumnezeu; nu i-am lăsat Lui ca să rânduiască mai bine ceea ce știe că îmi este de folos. Iar primind, m-am scârbit pe urmă foarte mult, că n-am cerut mai bine să se facă voia lui Dumnezeu. Căci lucrul nu mi-a folosit așa cum credeam”. În Pateric citim că un călugăr s-a rugat timp de șapte ani de zile ca Dumnezeu să-i dea o harismă. Când în sfârșit a dobândit-o, s-a dus să-i spună acest lucru unui părinte înțelept. Mișcându-și capul, acela i-a zis: „Mare osteneală. Du-te și fă alți șapte ani de rugăciune ca Dumnezeu să ți-o ia înapoi, căci nu-ți este de folos”. Monahul l-a ascultat și s-a rugat până când Dumnezeu i-a luat harisma, pe care cu atâta perseverență o ceruse.

Dacă nu primim răspuns la rugăciunile noastre să nu cădem cumva în mreaja vrăjmașului, care vrea să ne facă să credem că am pierdut vremea, pentru că în rugăciune noi ne aflăm în convorbire cu Dumnezeu, iar acesta este timp câștigat, nicidecum pierdut. Rugăciunea este liantul spiritual care leagă lumea. În aceasta suntem parteneri egali de dialog cu Dumnezeu și suntem asemenea îngerilor, care fără glas se roagă neîncetat lui Dumnezeu.

Ioachim și Ana, asemenea oricăror soți, doreau să aibă copii. Aceasta este legea firii, în conformitate cu voia lui Dumnezeu, care le-a poruncit lui Adam și Evei în rai: „*Creșteți și înmulțiți-vă și umpleți pământul*” (Facere 1,28).

O casă plină de copii este semnul binecuvântării lui Dumnezeu, după cum a scris psalmistul: *„Fiii sunt moștenirea Domnului, răsplata rodului pântecelui. Fericit este omul care-și va umple casa de copii. Fericiti sunt toți cei ce se tem de Domnul, cei ce umblă în căile Lui. Tu vei mânca rodul muncii tale; fericit ești, și bine-ți va fi. Femeia ta va fi ca o vie roditoare în laturile casei tale; fiii tăi, ca niște tinere odrasle de măslin împrejurul mesei tale. Iată, așa se va binecuvânta omul care se teme de Domnul. Domnul te va binecuvânta din Sion și vei vedea bunătățile Ierusalimului în toate zilele vieții tale; și-i vei vedea pe fiii fiilor tăi”* (Psalmul 126,3; 126,5 și 127,1-6).

Pe lângă porunca lui Dumnezeu adresată oamenilor de a se înmulți și binecuvântarea Lui vădită asupra caselor cu mulți copii, orice evreu cunoștea din profețiile Vechiului Testament că Mesia cel făgăduit de Dumnezeu urma să se nască în sânul poporului ales, de aceea fiecare cuplu de urmași ai lui Avraam dorea să aibă cât mai mulți copii, în speranța că unul dintre ei sau dintre succesorii lor va fi Răscumpărătorul neamului omenesc. Din această cauză, o familie evreiască fără copii era socotită uitată de Dumnezeu, din moment ce nu putea face parte din planul Lui de mântuire a lumii.

Pe lângă aceste considerente, Sfântul Apostol Pavel ne-a mai descoperit un motiv esențial pentru care este bine ca femeia creștină să aibă copii, atunci când a scris că *„ea se va mântui prin naștere de prunci, dacă cu simplitate rămâne în credință, în iubire și în sfințenie”* (I Timotei 2,15).

Ioachim și Ana s-au rugat îndelung lui Dumnezeu să-i binecuvinteze cu un urmaș și, pe când probabil se așteptau cel mai puțin, rugăciunea lor a fost ascultată și Ana a luat în pânțece. De bucurie, cei doi soți au făgăduit că pruncul care se va naște din femeia până atunci stearpă va fi închinat lui Dumnezeu, ceea ce s-a și întâmplat, fiindcă Sfânta Fecioară Maria a fost crescută

de părinții ei până la vârsta de trei ani, după care a fost dusă la templul din Ierusalim și închinată lui Dumnezeu.

Asemenea patriarhului Avraam (căruia Dumnezeu i-a încercat credința, cerându-i să-l jertfească pe Isaac, fiul său), Ioachim și Ana au înțeles că fiica lor era darul lui Dumnezeu și ei L-au iubit mai mult pe Creator decât creatura și pe Dătătorul darului, decât darul însuși. Dacă din Avraam și Sara s-a născut Isaac și poporul ales, din Ioachim și Ana s-a născut Sfânta Fecioară Maria, care va realiza scopul poporului ales, acela de a da din sânul său pe Mântuitorul lumii. Prin aceasta s-a realizat prorocia făcută de Dumnezeu lui Avraam: *„Eu voi face din tine un neam mare; și te voi binecuvânta și-ți voi mări numele și tu vei fi izvor de binecuvântare. Voi binecuvânta pe cei ce te vor binecuvânta, iar pe cei ce te vor blestema îi voi blestema; și întru tine se vor binecuvânta toate neamurile pământului”* (Facere 12,2-3).

Sfânta Fecioară Maria nu era singură la templul din Ierusalim, pentru că acolo exista o instituție a fecioarelor închinată lui Dumnezeu. Cu toate acestea, ea s-a remarcat cu totul între celelalte fete, fiind, conform Sfintei Tradiții, singura din istoria templului care a avut acces în Sfânta Sfintelor.

În cele ce urmează vom prezenta istoria și structura templului din Ierusalim.

După ce evreii au primit Legea Veche în Muntele Sinai, la porunca lui Dumnezeu au alcătuit Cortul Mărturie, care era format din două încăperi: Sfânta și Sfânta Sfintelor. Cât timp iudeii au fost nomazi, transportau pretutindeni cu ei Cortul Mărturie.

David, cel de-al doilea rege al evreilor (1010-970 î.Hr.), după ce a capturat Ierusalimul de la tribul iebuseilor în anul 1003, și-a mutat capitala regatului de la Hebron aici, a desemnat locul în care să fie ridicat templul și a adunat mare parte a materialelor

din care acesta urma să fie zidit, însă templul a fost construit de către fiul său, înțeleptul Solomon (970-930 î.Hr.), în decurs de șapte ani, fiind terminat și sfințit în anul 955.

Când a fost gata, acesta se putea număra printre minunile lumii. Era zidit din marmură albă și acoperit din același material. Pe acoperiș erau înfipte cuie de aur, cu partea ascuțită în sus, pentru a nu se așeza păsările să-l murdărească. Văzut din depărtare semăna cu un munte de zăpadă, care strălucește în soare.

Templul era așezat pe una dintre colinele Ierusalimului, așa că pentru a se ajunge la acesta trebuiau urcate cincisprezece trepte. Ritualul cerea ca iudeii să se oprească pe fiecare treaptă, pentru a rosti câte un psalm. Cei cincisprezece psalmi (119-133) erau numiți „Psalmii treptelor”.

Templul din Ierusalim era centrul spiritual al întregii vieți din Israel. Orice copil iudeu de parte bărbătească era închinat lui Dumnezeu în acest templu. De asemenea, fiecare familie de evrei trebuia să se închine la templul din Ierusalim cel puțin o dată în viață.

În 586 î.Hr., regele Nabucodonosor al II-lea al Babilonului a jefuit și incendiat templul din Ierusalim, a luat ca pradă de război sfintele vase și podoabe, iar pe evreii din Israel i-a dus în robie.

După ce regele persan Cyrus al II-lea (559-530 î.Hr.) a cucerit Babilonul, evreii, sub conducerea lui Zorobabel, s-au întors acasă în anul 538. Cu sprijin financiar din partea vistieriei regale a lui Cyrus, evreii au reconstruit templul din Ierusalim, care a fost sfințit în 515, reprimind și odoarele confiscate de Nabucodonosor.

Când templul a fost gata, era mai mare decât cel al lui Solomon, dar nu se ridica la mărimea celui dintâi. Bătrânii care apucaseră și templul lui Solomon, când priveau la modestia celui

nou și își aduceau aminte de grandoarea și strălucirea celui alt, izbucneau în plâns. Prorocul Agheu însă îi mângâia și le zicea că „*slava acestui templu de pe urmă va fi mai mare decât a celui dintâi*” (Agheu 2,9), pentru că în el va intra Mesia cel așteptat.

În anul 169 î.Hr., regele seleucid Antioh al IV-lea Epifanes a prădat templul din Ierusalim. Doi ani mai târziu, același rege a interzis cultul iudaic și a așezat în acest templu statuia lui Zeus, impunând cultul acestuia.

Evreii, sub conducerea fraților Macabei, s-au răsculat și au înlăturat jugul seleucid, iar în anul 164 î.Hr., Iuda Macabeul a reparat templul din Ierusalim.

În anul 37 î.Hr., regele Irod cel Mare s-a apucat de renovarea și extinderea templului. Lucrările au fost foarte amănunțite, încât s-a socotit că templul a fost rezidit. Pereții au fost confecționați din marmură albă, iar acoperișul a fost aurit, încât templul a fost adus la strălucirea vechiului templu al lui Solomon.

Asemenea Cortului Mărturie, templul din Ierusalim avea două încăperi: Sfânta și Sfânta Sfintelor.

În Sfânta, prima încăpere, cum ar fi la noi în biserică pronaosul și naosul, se găseau masa și pâinile punerii înaintea, precum și un sfeșnic cu mai multe brațe. Aici tămâia zilnic câte un preot, prin tragere la sorți.

În Sfânta Sfintelor, cum ar fi la noi Sfântul Altar, se găseau altarul tămâierii, care era tot de aur și chivotul legământului, ferecat peste tot cu aur. În chivot se păstra urna de aur, în care era un vas cu mană, toiagul lui Aaron care odrăslise și tablele legii. Deasupra chivotului erau doi heruvimi ai măririi, care umbreau altarul împăcării. Aici intra numai arhiereul, o dată pe an, cu sânge de animale, adus ca jertfă pentru popor.

Mana din urna de aur se păstra pentru aducere aminte evreilor că au fost hrăniți de Dumnezeu cu ea în pustie timp de

patruzeci de ani. Dumnezeu i-a poruncit lui Moise: *„Umple cu mană un omer, ca să se păstreze în viitor urmașilor voștri, ca să vadă pâinea cu care v-am hrănit Eu în pustie, după ce v-am scos din țara Egiptului. Iar către Aaron a zis Moise: «Ia un vas de aur și toarnă în el un omer plin cu mană și pune-l înaintea Domnului, ca să se păstreze în viitor pentru urmașii voștri!» Și l-a pus Aaron înaintea chivotului mărturiei, ca să se păstreze, așa cum Domnul îi poruncise lui Moise”* (Ieșire 16,32-34).

Toiagul lui Aaron care odrăslise era păstrat în Sfânta Sfințelor pentru că prin el Dumnezeu a adeverit că îl alesese drept preot pe Aaron și pe urmașii lui, atunci când și alți evrei au vrut să devină preoți. Această minune este relatată în Sfânta Scriptură: *„A grăit Domnul lui Moise și a zis: «Spune fiilor lui Israel și ia de la ei, de la toate căpeteniile lor, după seminții, douăsprezece toiage, câte un toiag de fiecare seminție, și numele fiecărei căpetenii scrie-l pe toiagul său; iar numele lui Aaron să-l scrii pe toiagul lui Levi, căci un toiag vor da de fiecare căpetenie de seminție. Toiegele acelea să le pui în cortul adunării înaintea chivotului legii, acolo unde Mă arăt Eu ție. Și va fi că toiagul omului pe care-l voi alege va odrăsli; și așa voi potoli cârtirea fiilor lui Israel, cu care cârtesc ei împotriva voastră». Și Moise a spus acestea fiilor lui Israel și toate căpeteniile lor i-au dat toiegele, câte un toiag de fiecare căpetenie, adică douăsprezece toiege, după cele douăsprezece seminții ale lor; și toiagul lui Aaron era între toiegele lor. Apoi Moise a pus toiegele înaintea Domnului, în cortul adunării. Iar a doua zi au intrat Moise și Aaron în cortul adunării și iată toiagul lui Aaron, din casa lui Levi, odrăslise, înmugurise, înflorise și făcuse migdale. Și atunci a scos Moise toate toiegele de dinaintea Domnului înaintea tuturor fiilor lui Israel; și au văzut și și-au luat fiecare toiagul său. Apoi a zis Domnul către Moise: «Pune iar toiagul lui Aaron înaintea chivotului legii spre păstrare, ca semn pentru fiii neascultători,*

*ca să înceteze de a mai cârți împotriva Mea, ca să nu moară!»
Și a făcut Moise așa; cum îi poruncise Domnul întocmai a făcut»
(Numerii 17,1-11).*

Tablele Legii primite de Moise de la Dumnezeu pe Muntele Sinai erau păstrate în Sfânta Sfințelor, pentru că acestea reprezentau Legea după care erau conduși evreii. Întrucât au existat două rânduri de table ale Legii, vom prezenta istoria lor din Sfânta Scriptură. *„După ce a încetat Dumnezeu de a grăi cu Moise, pe Muntele Sinai, i-a dat cele două table ale Legii, table de piatră, scrise cu degetul lui Dumnezeu. Iar Moise, întorcându-se; s-a pogorât din munte, cu cele două table ale Legii în mână, scrise pe amândouă părțile lor - pe o parte și pe alta erau scrise. Tablele acestea erau lucrul lui Dumnezeu și scrierea era scrierea lui Dumnezeu, săpată pe table. Atunci, auzind Iosua zarva poporului răsunând, a zis către Moise: «În tabără se aud strigăte de război». Iar Moise a zis: «Acesta nu este strigăt de biruitori, nici strigăt de biruiți puși pe fugă, ci eu aud strigăte de oameni beți». Iar după ce s-a apropiat de tabără, el a văzut vițelul de aur și jocurile și, aprinzându-se de mânie, a aruncat din mâinile sale cele două table și le-a sfărâmat la poala muntelui. Atunci a zis Domnul către Moise: «Cioplește două table de piatră, ca cele dintâi, și suie-te la Mine în munte și voi scrie pe aceste table cuvintele care au fost scrise pe tablele cele dintâi, pe care le-ai sfărâmat. Să fii gata dis-de-diminează să te sui în Muntele Sinai și să stai înaintea Mea acolo pe vârful muntelui. Dar nimeni să nu se suie cu tine, nici să se arate în tot muntele: nici oi, nici vite mari să nu pască împrejurul acestui munte». Deci a cioplit Moise două table de piatră, asemenea cu cele dintâi, și, pornindu-se dis-de-diminează, a luat Moise în mâini cele două table de piatră și s-a suit în Muntele Sinai, cum îi poruncise Domnul. Atunci S-a pogorât Domnul în nor, iar Moise a stat acolo la Domnul*

patruzeci de zile și patruzeci de nopți; și nici pâine n-a mâncat, nici apă n-a băut. Și a scris Moise pe table cuvintele legământului: cele zece porunci. Iar când s-a coborât Moise din munte, având în mâini cele două table ale Legii, el nu știa că fața sa strălucea, pentru că grăise Dumnezeu cu el” (Ieșire 31,18; 32,15-19; 34,1-5 și 34,28-29).

Putem face o paralelă între obiectele sacre păstrate de evrei în Sfânta Sfintelor și de creștini pe masa Sfântului Altar, cele din urmă preluându-le și depășindu-le pe cele dintâi.

În locul manei care „*ploua din cer*” (Ieșire 16,4), noi avem Sfânta Împărtășanie, trupul și sângele euharistic al Domnului Hristos, Care și El S-a coborât din cer (Ioan 3,13).

În locul toiagului lui Aaron care a odrăslit avem Sfânta Cruce. Dacă prin acel toiag s-a adeverit preoția Vechiului Testament, care era din seminția lui Levi, prin moartea Domnului Hristos pe cruce și prin „*sfășierea catapetesmei templului în două, de sus până jos*” (Matei 27,51), a fost vădit că Legea Vechiului Testament s-a încheiat, în consecință și preoția Noului Testament s-a schimbat, după cum a scris Sfântul Apostol Pavel: „*Acela despre Care se spun aceste lucruri face parte dintr-o altă seminție, din care nimeni n-a slujit altarului; deoarece învederat este că Domnul nostru a odrăslit din Iuda, seminție despre care Moise n-a spus nimic cu privire la preoți. Acesta este un lucru și mai învederat dacă, după asemănarea lui Melchisedec, se ridică un alt preot care S-a făcut nu după legea unei porunci trupești, ci după puterea unei Vieți nepieritoare; căci se mărturisește despre El: Tu ești preot în veac, după rânduiala lui Melchisedec*” (Evrei 7,13-17).

În locul tablelor Legii Vechi, pe Sfânta Masă avem Sfânta Evanghelie, unde sunt relatate faptele și învățătura Domnului Hristos, „*căci legea prin Moise s-a dat, dar harul și adevărul au venit prin Iisus Hristos*” (Ioan 1,17), de aceea Apostolul

neamurilor a afirmat că „*dacă Testamentul cel dintâi ar fi fost fără cusur, nu s-ar mai fi căutat loc pentru al doilea*” (Evrei 8,7).

Templul din Ierusalim era înconjurat de un pridvor și de mai multe curți. Prima, imediat lângă templu, era a preoților, unde se găseau altarul de jertfă (pe care se aduceau jertfele poporului) și baia de aramă pentru spălările rituale. În cea de-a doua curte, a israeliților de rând, stăteau doar bărbații, iar la răsărit de aceasta se găsea curtea femeilor, care puteau privi de la distanță ceremonialul care se oficia la templu.

În Sfânta Sfintelor a acestui templu s-a nevoit Sfânta Fecioară Maria până la vârsta de 15 ani, cât îngăduia legea iudaică.

Tot aici a fost închinat și Pruncul Iisus, căci pe „*când s-au împlinit zilele curățirii lor după legea lui Moise, L-au dus la Ierusalim ca să-L pună înaintea Domnului, așa cum este scris în legea Domnului, că tot întâi-născutul de parte bărbătească va fi închinat Domnului; și ca să dea jertfă, așa cum s-a zis în legea Domnului, o pereche de turturele sau doi pui de porumbel. Și iată, era în Ierusalim un om cu numele Simeon; și omul acesta era drept și temător de Dumnezeu, așteptând mângâierea lui Israel; și Duhul Sfânt era peste el. Și i se vestise de către Duhul Sfânt că nu va vedea moartea până ce nu-L va vedea pe Hristosul Domnului. Și din îndemnul Duhului a venit la templu; și când părinții L-au adus înlăuntru pe Pruncul Iisus, ca să facă pentru El după obiceiul legii, el L-a primit în brațele sale și a binecuvântat pe Dumnezeu și a zis: «Acum slobozește în pace pe robul Tău, Stăpâne, după cuvântul Tău, că văzură ochii mei mântuirea Ta pe care ai gătit-o înaintea feței tuturor popoarelor, Lumină spre descoperire neamurilor și slavă poporului Tău Israel». Iar tatăl și mama Sa se mirau de cele ce se grăiau despre El. Și i-a binecuvântat Simeon și i-a zis Mariei, mama Sa: «Iată, Acesta este pus spre căderea*

și spre ridicarea multora din Israel și spre semn de împotrivire - și chiar prin sufletul tău va trece sabie - pentru ca gândurile din multe inimi să se descopere». Și era și Ana prorocița, fiica lui Fanuel, din seminția lui Așer, ajunsă la adânci bătrânețe și care trăise cu bărbatul ei șapte ani de la fecioria sa. Și ea era văduvă, în vârstă de optzeci și patru de ani, și nu se depărta de templu, noaptea și ziua slujind în post și rugăciuni. Și venind și ea în chiar ceasul acela, Îi mulțumea lui Dumnezeu și le grăia despre El tuturor celor ce așteptau mântuire în Ierusalim. Și când au săvârșit toate cele după legea Domnului, s-au întors în Galileea, în cetatea lor Nazaret” (Luca 2,22-39).

În același templu a ajuns Copilul Iisus la vârsta de doisprezece ani, căci „părinții Lui mergeau în fiecare an la Ierusalim de sărbătoarea Paștilor. Iar când era El de doisprezece ani, s-au suit la Ierusalim după obiceiul sărbătorii. Și dacă s-au sfârșit zilele, în timp ce ei se întorceau, Copilul Iisus a rămas în Ierusalim; și părinții Lui nu știau. Dar ei, socotind că El este printre călători, au mers cale de o zi; și L-au căutat printre rude și cunoscuți. Și, negăsindu-L, s-au întors la Ierusalim căutându-L. Și a fost că după trei zile L-au aflat în templu, stând în mijlocul învățătorilor, ascultându-i și întrebându-i. Și toți cei ce-L auzeau se minunau de priceperea și de răspunsurile Lui. Și, văzându-L, au rămas uimiți, iar mama Sa I-a zis: «Fiule, de ce ne-ai făcut una ca asta? Iată, tatăl Tău și eu Te-am căutat îngrijorați». Și El le-a zis: «De ce era să Mă căutați? Oare nu știați că întru cele ale Tatălui Meu trebuie să fiu?». Și ei n-au înțeles cuvântul pe care l-a grăit către ei. Și a coborât cu ei și a venit în Nazaret și le era supus. Iar mama Sa păstra toate lucrurile acestea întru inima ei” (Luca 2,41-51).

În timpul activității Sale publice, când se afla la Ierusalim, Domnul Hristos „era în fiecare zi în templu și învăța” (Luca 19,47).

Într-o zi, pe când Mântuitorul ieșea din templu, „s-au apropiat de El ucenicii Lui, ca să-I arate clădirile templului. Iar El, răspunzând, le-a zis: «Vedeți toate acestea? Adevărat grăiesc vouă: Nu va rămâne aici piatră pe piatră, care să nu se risipească»” (Matei 24,1-2). Aceste cuvinte s-au împlinit în anul 70, când în urma unei revolte iudaice romanii au distrus în întregime templul din Ierusalim iar acesta nu a mai fost refăcut niciodată.

Tot ce a mai rămas în picioare din acest templu este un zid lung de 488 de metri, ridicat de regele Irod cel Mare, din care mare parte se află sub pământ. Zidul de astăzi are o înălțime de 32 de metri, din care doar 19 sunt la vedere, și cuprinde un număr de 45 de rânduri de piatră, dintre care 28 la suprafața solului, iar 17 dedesubt. Doar primele șapte straturi de piatră sunt din vremea lui Irod cel Mare, celelalte fiind adăugate ulterior.

Zidul plângerii este cel mai sfânt loc al evreilor, fiind tot ce a mai rămas din templul lor de altă dată. Pelerinii iudei din toate colțurile lumii vin să se roage aici și să plângă pierderea templului.

Sfântul Apostol Pavel și unii Sfinți Părinți au făcut o paralelă între Adam și Domnul Hristos, pe care L-au numit „Adam cel Nou” sau „Adam cel de pe urmă” (I Corinteni 15,45).

Pornind de la afirmația Sfântului Irineu de Lyon, pentru care Maica Domnului este „Noua Evă”, voi face o paralelă și între Eva și „Noua Evă”, pentru că există atât asemănări, cât și deosebiri între prima femeie din lume și Sfânta Fecioară Maria.

După ce Dumnezeu a creat femeia din coasta lui Adam, protopărintele „i-a pus femeii sale numele Eva, adică viață, pentru că ea este mama tuturor celor vii” (Facere 3,20).

Dacă prima femeie din lume este „mama tuturor celor vii”, Sfânta Fecioară Maria este „Maica vieții”, pentru că ea L-a născut

pe Domnul Hristos, care a afirmat despre Sine Însuși: „*Eu sunt Calea, Adevărul și Viața*” (Ioan 14,6).

În Sfânta Scriptură avem prezentată crearea Evei din coasta lui Adam, însă despre sfârșitul primei femei din lume nu avem nicio informație, nici măcar la ce vârstă s-a stins din viață.

În ceea ce o privește pe Maica Domnului, Sfânta Scriptură nu menționează nici nașterea, nici mutarea ei din această viață.

Într-o zi, pe când Eva era singură în grădina Edenului, diavolul a venit la ea sub chipul șarpelui pentru a o ispiti.

În Noul Testament citim că pe când Sfânta Fecioară Maria era logodită cu dreptul Iosif și se găsea singură în casa ei din Nazaret, unde se ruga, Sfântul Arhanghel Gavriil a venit la ea cu un mesaj din partea lui Dumnezeu.

Deci, singură era Eva, singură și Sfânta Fecioară Maria. Un duh a venit să vorbească cu prima femeie din lume, un duh a venit și la cea care avea să devină Maica Domnului.

Îngerul căzut care a ispitit-o pe Eva nu și-a făcut cunoscut numele, ci din contră, s-a ascuns sub chipul unui șarpe, pentru a nu fi recunoscut, pe când cel de-al doilea înger, care i s-a arătat și preotului Zaharia în templul din Ierusalim i-a zis: „*Eu sunt Gavriil, cel ce stă în fața lui Dumnezeu. Și sunt trimis să grăiesc către tine și să-ți binevestesc acestea*” (Luca 1,19).

Cel dintâi duh a întrebat-o pe Eva: „*Dumnezeu, a zis El oare: Să nu mâncați roade din tot pomul care este în rai?*” (Facere 3,1).

Din primele cuvinte ale demonului se evidențiază faptul că cel care vorbește este un dușman al lui Dumnezeu, care Îi pune la îndoială iubirea și bunătatea, din moment ce Acesta îi îngrădește omului libertatea, neîngăduindu-i să mănânce din toți pomii raiului.

Cu toate că diavolul cunoaște bine porunca dată de Dumnezeu, el se prefacă că este dezinformat și apelează la

ajutorul femeii pentru a-i confirma porunca lui Dumnezeu, care, sugerează el, este prea strictă. Vrajmașul vrea de fapt să semene îndoială în cuvintele rostite de Dumnezeu, care, în interpretarea lui, ar fi vrut să spună altceva decât ceea ce a înțeles omul.

Femeia i-a răspuns demonului: *„Noi putem mânca din roada pomilor raiului, dar din roada pomului care este în mijlocul raiului, ne-a zis Dumnezeu: «Din el să nu mâncați și nici să vă atingeți de el, ca să nu muriți!»”* (Facere 3,2-3).

Eva nu fusese încă creată când Dumnezeu i-a zis lui Adam: *„Din toți pomii raiului poți să mănânci, dar din pomul cunoștinței binelui și răului să nu mănânci, căci în ziua în care vei mânca din el vei muri negreșit!”* (Facere 2,16-17). Femeia auzise această poruncă din gura soțului ei, de aceea i-a vorbit diavolului despre „pomul care este în mijlocul raiului”, iar nu despre „pomul cunoștinței binelui și răului”, și a adăugat de la ea că nici nu aveau voie să se atingă de acest pom, ceea ce Dumnezeu nu menționase în porunca Lui.

De aceea a și ispitit-o vrăjmașul pe Eva, pentru că nu ea primise porunca de la Dumnezeu, ci Adam.

Auzind răspunsul femeii, diavolul i-a spus: *„Nu, nu veți muri; dar Dumnezeu știe că în ziua în care veți mânca din el vi se vor deschide ochii și veți fi ca și Dumnezeu, cunoscând binele și răul”* (Facere 3,4-5). Vrajmașul Îl aduce a doua oară în discuție pe Dumnezeu, negând cu îndrăzneală adevărul celor afirmate de Acesta. Cu alte cuvinte, el Îl contrazice pe Dumnezeu, insinuând că ar fi mincinos.

Spre deosebire de Satana, care a pus la îndoială cuvintele lui Dumnezeu, Sfântul Arhanghel Gavriil a venit la Sfânta Fecioară Maria trimis de Dumnezeu.

Diavolul vorbea în numele lui, cu scopul de a-l îndepărta pe om de Dumnezeu. Sfântul Arhanghel Gavriil vorbea în numele lui Dumnezeu, având o misiune precisă, aceea de a-l uni pe om

cu Dumnezeu, prin intermediul Sfintei Fecioare Maria, căreia i-a spus: „*Duhul Sfânt Se va pogori peste tine și puterea Celui-Preaînalt te va umbri; pentru aceea și Sfântul Care Se va naște din tine Fiul lui Dumnezeu Se va chema*” (Luca 1,35).

Aici se impune o paranteză, pentru care voi sări de la Bunavestire la sfârșitul activității publice a Domnului Hristos. Sectarii, care sunt rătăciți de la credința cea adevărată și nu o cinstesc pe Maica Domnului spun că pe când Mântuitorul era pe cruce și a încredințat-o pe Fecioara Maria ucenicului iubit, zicându-i: „*Femeie, iată, fiul tău!*” (Ioan 19,26), i-a vorbit într-un mod disprețuitor.

La Bunavestire, Sfântul Arhanghel Gavriil i-a spus Sfintei Fecioare Maria: „*Binecuvântată ești tu între femei*” (Luca 1,28). A îndrăznit cineva vreodată să pretindă că i s-a adresat într-un mod înjositor din moment ce ea era doar o fecioară? Din contră, cu toții au apreciat faptul că îngerul i-a spus că este binecuvântată. Chiar dacă își păstrase fecioria, cea care avea să devină Maica Domnului era femeie, aparținând din punct de vedere anatomic genului feminin. Deci nici arhanghelul Gavriil, nici Fiul ei nu i-au vorbit într-un mod disprețuitor atunci când au numit-o femeie.

Voi mai aduce un exemplu în acest sens. În Evanghelia după Luca citim că „*Iisus învăța sâmbăta în una din sinagogi. Și iată, o femeie care de optsprezece ani avea un duh de neputință și era gârbovă și nu putea nicidecum să se ridice. Iar Iisus, văzând-o, a chemat-o și i-a zis: «Femeie, ești dezlegată de neputința ta!».* Și *Și-a pus mâinile pe ea, și ea îndată s-a îndreptat și-L slăvea pe Dumnezeu*” (Luca 13,10-13). A spus cineva vreodată că Domnul Hristos i s-a adresat într-un mod dezonorant acestei femei? Atunci cu siguranță că nu a făcut-o nici cu preaiubita Lui Maică, pe care a încredințat-o pe cruce Apostolului iubit ca să-i poarte de grijă.

Să revenim acum la Eva și la „Noua Evă”.

După ce prima femeie de pe pământ și-a încheiat discuția cu diavolul, acesta a plecat, iar Eva, „*socotind că rodul pomului este bun de mâncat și că le este plăcut ochilor la vedere și că este de dorit spre câștigarea priceperii a luat din roada lui și a mâncat*” (Facere 3,6).

În ceea ce o privește pe Sfânta Fecioară Maria, după ce aceasta i-a spus Sfântului Arhanghel Gavriil: „*Iată, roaba Domnului. Fie mie după cuvântul tău!*” (Luca 1,38), îngerul a plecat de la ea, însă Fecioara avea atunci în pânțece pe Fiul lui Dumnezeu.

Să vedem acum care sunt consecințele întâlnirii dintre Eva și Satana, precum și dintre Sfânta Fecioară Maria și Sfântul Arhanghel Gavriil pentru întreaga omenire.

După ce Eva a mâncat din rodul pomului cunoștinței binelui și răului diavolul a pus stăpânire pe ea, aceasta i-a dat să mănânce din rodul pomului oprit și lui Adam, cei doi au căzut în moarte sufletească, au fost izgoniți din grădina Edenului și pământul a fost blestemat.

În schimb, după ce Sfânta Fecioară Maria a luat în pânțece, la vremea rânduită L-a născut pe Fiul lui Dumnezeu întrupat și a început opera de restaurare a omului și de răscumpărare a lumii, adică opusul a ceea ce s-a petrecut în urma discuției dintre Eva și diavol în grădina Edenului. Omul a fost creat pentru a fi îndumnezeit, însă calea paradisiacă a îndumnezeirii fiind pierdută prin neascultarea protopărinților, pentru a răspunde chemării dintâi, calea omului va fi de acum calea dureroasă, și pentru el și pentru Dumnezeu, a mântuirii.

Cu Adam și Eva a început Vechiul Testament, cu Sfânta Fecioară Maria și cu Fiul ei Cel Unul-Născut (Matei 1,25) a debutat Noul Testament.

Dacă prin Eva și Adam au intrat în lume păcatul și moartea, prin Sfânta Fecioară Maria și prin Fiul lui Dumnezeu întrupat au venit biruirea păcatului și a morții.

Dacă Eva este primul om care a păcătuit pe acest pământ, Sfânta Fecioară Maria este primul om îndumnezeit.

Maica Domnului este un model demn de urmat pentru oamenii de orice vârstă. Pentru prunci și copii, fiindcă de la vârsta de trei ani s-a nevoit în templul din Ierusalim, petrecându-și tot timpul în rugăciune. Ea este un exemplu pentru fetele și femeile tinere, fiindcă de la vârsta de cincisprezece ani, când a plecat de la templu, și-a închinat întreaga viață lui Dumnezeu, ea fiind logodită cu dreptul Iosif doar de ochii lumii, pentru că la evrei nu exista monahism. Ea este un model pentru oamenii în vârstă, fiindcă a trăit o viață exemplară până la adormirea ei.

Astăzi este o zi deosebită pentru preoții și credincioșii acestei parohii, din moment ce vă serbați hramul bisericii.

Să aveți parte de har îmbelșugat, sănătate sufletească și trupească și binecuvântare din partea lui Dumnezeu.

Întrucât de o săptămână ne aflăm în Postul Crăciunului, să ne sporim nevoințele și să nu uităm că există post de bucate și post de păcate. Să ne spovedim, să ne împărtășim cu Trupul și Sângele euharistic al Domnului Hristos și să ne îndepărtăm de păcat, păstrând curată haina sufletelor noastre, pentru ca de Crăciun, Pruncul Iisus să se poată naște și în sufletele noastre.

Amin

**Sfântul Apostol Andrei cel
întâi chemat, Ocrotitorul României**
(30 noiembrie)

Preacucernici Părinți, iubiți credincioși,

Sfântul Apostol Andrei s-a născut în cetatea Betsaida, de lângă Marea Galileii și făcea parte din seminția lui Zabulon. Numele „Betsaida” înseamnă „casa vânătorii” sau „casa pescuitului”, iar locuitorii ei trăiau din această îndeletnicire.

Numele Sfântului Andrei provine din limba greacă, de la cuvântul „ανδρεία” (andria), care înseamnă „curaj”, „cutezanță”.

Sfântul Andrei era frate cu Simon, viitorul Apostol Petru, iar tatăl lor, pe nume Iona, îi învățase pe amândoi meșteșugul pescuitului. La o dată incertă, cei doi frați s-au mutat la Capernaum. Sfântul Petru s-a căsătorit cu fiica lui Aristobul, fratele Sfântului Varnava, unul dintre cei șaptezeci de ucenici ai Domnului Hristos. Sfântul Andrei a preferat să trăiască în feciorie și locuia în casa fratelui său.

Sfântul Andrei s-a numărat printre ucenicii Sfântului Ioan Botezătorul, ascultând timp îndelungat predicile marelui ascet în pustiul Iordanului. De la acesta a auzit Andrei cuvintele: „*Iată Mielul lui Dumnezeu, Cel ce ridică păcatul lumii!*” (Ioan 1,29). Alături de alți ucenici, Sfântul Andrei a fost martor la botezul Domnului Hristos în râul Iordan. „*A doua zi stătea Ioan și doi dintre ucenicii săi; și privind-L pe Iisus, Care trecea, a zis: «Iată Mielul lui Dumnezeu!».* Și cei doi ucenici l-au auzit când a spus acestea și l-au urmat lui Iisus. Iar Iisus, întorcându-Se și văzându-i că-L urmează, le-a zis: «Ce căutați?». Iar ei l-au zis:

«Rabbi, care se tâlcuiește: Învățătorule, unde locuiești?». El le-a zis: «Veniți și veți vedea». Au mers așadar și au văzut unde locuiește; și au rămas la El în ziua aceea. Unul dintre cei doi care auziseră de la Ioan și-I urmaseră lui Iisus era Andrei, fratele lui Simon Petru» (Ioan 1,35-40), iar această invitație laconică, „Veniți și veți vedea”, este o primă chemare la apostolat.

„Andrei l-a întâlnit pe Simon, fratele său, și i-a zis: «Noi L-am aflat pe Mesia, ce se tâlcuiește: Hristos»; și l-a adus la Iisus. Privind la el, Iisus i-a zis: «Tu ești Simon, fiul lui Iona; tu te vei numi Chefa», ce se tâlcuiește: Petru» (Ioan 1,41-42).

„Auzind Iisus că Ioan a fost întemnițat, a plecat în Galileea. Și părăsind Nazaretul, a venit și a locuit în Capernaum, lângă mare, în hotarele lui Zabulon și ale lui Neftali, ca să se împlinească ceea ce s-a spus prin Isaia profetul care zice: «Pământul lui Zabulon și pământul lui Neftali, spre calea mării, dincolo de Iordan, Galileea neamurilor; poporul ce stătea în întunerici a văzut lumină mare, și celor ce ședeau în latura și în umbra morții lumină le-a răsărit». De atunci a început Iisus să propovăduiască și să zică: «Pocăiți-vă, că s-a apropiat Împărăția cerurilor!». Și umblând pe lângă Marea Galileii, a văzut pe Simon și pe Andrei, fratele lui Simon, aruncându-și mrejele în mare, că erau pescari. Și le-a zis Iisus: «Veniți după Mine și vă voi face să fiți pescari de oameni!». Și lăsându-și de-ndată mrejele, au mers după El» (Matei 4,12-17 și Marcu 1,16-18). Acest episod este considerat de Sfântul Ioan Gură de Aur o a doua chemare la apostolat.

În calitate de membru al primului grup de Apostoli ai Domnului Hristos, Sfântul Andrei a participat alături de Acesta și de Maica Domnului la nunta din Cana Galileii, fiind martor la prima minune săvârșită de Mântuitorul: prefacerea apei în vin.

Sfântul Apostol Andrei este menționat în Evanghelia după Ioan, la înmulțirea pâinilor și a peștilor, el fiind cel care L-a

înștiințat pe Mântuitorul că în mulțime era „un băiat care avea cinci pâini de orz și doi pești” (Ioan 6,8-9).

De asemenea, Sfântul Andrei este pomenit în aceeași Sfântă Evanghelie atunci când „niște elini, dintre cei ce se suiseră la sărbătoare să se-nchine, au venit la Filip și l-au rugat, zicând: «Doamne, vrem să-L vedem pe Iisus». Filip a venit și i-a spus lui Andrei; și Andrei și Filip au venit și l-au spus lui Iisus. Iar Iisus le-a răspuns, zicând: «A venit ceasul ca Fiul Omului să fie preamărit. Adevăr, adevăr vă spun: Dacă bobul de grâu care cade-n pământ nu moare, rămâne singur; dar dacă moare, aduce roadă multă. Cel ce-și iubește viața, o va pierde; dar cel ce-și urăște viața în lumea aceasta, o va păstra pentru viața veșnică. Dacă-Mi slujește cineva, să-Mi urmeze; și unde sunt Eu, acolo va fi și slujitorul Meu. Dacă-Mi slujește cineva, Tatăl Meu îl va cinsti. Acum sufletul Meu este tulburat, și ce voi zice? Izbăvește-Mă, Părinte, de ceasul acesta? Dar Eu pentru aceasta am venit în ceasul acesta! Părinte, preamărește-Ți numele!». Atunci a venit glas din cer, zicând: «L-am și preamărit, și iarăși îl voi preamări!»” (Ioan 12,20-28).

Acești elini, fie că este vorba despre greci sau despre evrei din diaspora, au auzit în ținuturile lor despre Domnul Hristos și Evanghelia propovăduită de El și au dorit să-L cunoască mai bine, să-I audă cuvântul, să stea cu El „față către față”.

Sfântul Andrei l-a însoțit pe Mântuitorul pe drumurile Țării Sfinte, a fost martor la minunile pe care le-a săvârșit, a ascultat cuvintele Sale de învățătură și parabolele pe care le-a rostit în fața mulțimilor, a fost trimis de probă la propovăduire, împreună cu ceilalți Apostoli, a luat parte la Cina cea de Taină, a suferit alături de ceilalți Apostoli atunci când Domnul Hristos a fost prins, judecat, batjocorit și răstignit pe cruce, s-a bucurat alături de ei când a aflat de minunea învierii din morți și L-a văzut pe Mântuitorul înviat. De asemenea, Sfântul Andrei a fost prezent,

alături de ceilalți Apostoli, la înălțarea Domnului Hristos cu trupul la cer (Faptele Apostolilor 1,9-11), la alegerea lui Matia în locul lui Iuda (Faptele Apostolilor 1,15-26), la Pogorârea Sfântului Duh (Faptele Apostolilor 2,1-4), a fost aruncat în temnița din Ierusalim cu ceilalți Apostoli, dar un înger i-a eliberat (Faptele Apostolilor 5,18-20), a fost bătut împreună cu ceilalți Apostoli (Faptele Apostolilor 5,40) și a participat la alegerea și hirotonirea celor șapte diaconi (Faptele Apostolilor 6,2-6).

După învierea Sa din morți, Domnul Hristos le-a spus Sfinților Săi Apostoli: *„Datu-Mi-s-a toată puterea în cer și pe pământ. Drept aceea, mergeți și învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, învățându-le să păzească toate câte v-am poruncit Eu vouă”* (Matei 28,18-20), iar în urma Pogorârii Sfântului Duh peste Sfinții Apostoli, aceștia au tras sorți, pentru a ști fiecare unde i-a rânduit Dumnezeu să propovăduiască.

Sfântul Andrei a început răspândirea cuvântului lui Dumnezeu în Asia Mică.

Toți Sfinții Apostoli, deci și Sfântul Andrei, aplicau aceeași strategie când porneau într-o călătorie misionară. Astfel, Apostolii pregăteau și trimiteau mai mulți ucenici prin cetățile și locurile în care intenționau să ajungă, pentru ca aceștia să culeagă informații, să instituie contacte, să identifice locuințe sigure de popas și să evalueze condițiile în care predica Apostolilor trebuia să aibă succes. Odată obținute aceste date, ucenicii reveneau și relatau Apostolilor cele constatate. Tactica se adapta în funcție de situație și nu întotdeauna cei care făceau primii pași în necunoscut erau ucenicii Apostolilor. Un alt aspect important al unei călătorii misionare este următorul: Apostolii plecau dintr-un teritoriu în care sămânța Evangheliei fusese semănată întotdeauna după ce localnicii avansați în înțelegerea învățaturii Domnului Hristos erau hirotoniți diaconi, preoți sau chiar episcopi, cu scopul de a

continua răspândirea Evangheliei. De aceea, misiunea Apostolilor într-o regiune era una de durată și tot din același motiv, pe urmele primilor evanghelizatori care ajungeau într-o zonă, veneau și alți Apostoli. De asemenea, nu de puține ori, cei care întemeiau o Biserică veneau, după un timp, să evalueze activitatea celor hirotoniți de ei și să impulsioneze viața duhovnicească a comunității creștine.

Sfântul Andrei a propovăduit cuvântul lui Dumnezeu în Niceea. Aici, Apostolul, care purta în mână un toiag de fier sub formă de cruce, a alungat un diavol de pe o stâncă și a exorcizat doi tâlhari. Fiind impresionati de aceasta, toți cei opt răufăcători care își aveau sălașul în pădurea Lohus s-au botezat și i s-au alăturat Sfântului. Conform Tradiției, Sfântul Andrei a rămas la Niceea doi ani și l-a hirotonit episcop pe Dracontie, care a fost ulterior martirizat.

La Catzapos, Apostolul a alungat alte duhuri necurate și a zdrobit statuia zeiței Artemis, așezând în locul acesteia Sfânta Cruce, gest pe care Sfântul îl săvârșea oriunde biruia credința în Domnul Hristos. De aici, Apostolul a plecat la Nicomidia, unde l-a înviat pe Callistos, care fusese ucis de un diavol și a dezlegat felurite farmece. A traversat apoi golful și a ajuns la Calcedon, în Bitinia, unde a stat puțină vreme. De la Calcedon s-a dus la Heraclea Pontică, unde și-a făcut câțiva ucenici, ca după aceea, să ajungă, tot pe mare, la Amastris. De aici, străbătând satele mai mari și orașele, a călătorit în susul râului Partenios, până la Harax, de unde a plecat la Sinope, cetate în care Sfântul Petru a venit să se întâlnească cu fratele său. Răspândirea credinței creștine în acest oraș nu s-a realizat fără împotriviri. Înainte de Sfântul Andrei, aici a sosit Apostolul Matia și a fost aruncat în temniță. Aflând despre aceasta, Sfântul Andrei s-a rugat și lanțurile Sfântului Matia și ale celor închiși cu el s-au desfăcut, iar aceștia au ieșit din

închisoare. Auzind despre această minune, locuitorii cetății au dat foc casei unde era găzduit Sfântul Andrei și l-au bătut cu cruzime, scoțându-l, într-un final, afară din oraș. În noaptea aceea, Domnul Hristos i S-a arătat Apostolului, l-a încurajat și i-a vindecat rănila, inclusiv un deget rupt. A doua zi, Sfântul Andrei s-a întors în Sinope, iar locuitorii au rămas uimiți să-l vadă sănătos. După ce Apostolul l-a înviat din morți pe singurul fiu al unei femei văduve, inimile oamenilor din cetate s-au înmuiat și au început să creadă în Iisus Hristos.

Sfântul Andrei a propovăduit apoi Evanghelia Împărăției lui Dumnezeu la Amisos, Trapezunt, Neocezareea și Samosata, cetate vestită pentru filosofii ei greci, „cu care Apostolul a avut o confruntare. Sfântul s-a dus după aceea la Ierusalim, unde a luat parte, împreună cu ceilalți Apostoli, la sinodul din anul 50 (Faptele Apostolilor 15,6-21).

Sfântul Andrei a plecat apoi în Antiohia, împreună cu Sfinții Apostoli: Petru, Ioan, Filip și Bartolomeu și cu diaconul Filip. După ce i-au hirotonit episcopi pe Marcian și Pangratie, Sfinții Apostoli s-au separat, iar Andrei și Ioan au mers în Efes.

La Efes, Mântuitorul i S-a arătat Sfântului Andrei și i-a poruncit să ajungă cât mai degrabă în Bitinia, spunându-i: „Sunt cu tine oriunde vei merge, dar Scythia te așteaptă”. Acesta este momentul în care propovăduirea în Scythia devine obligatorie, de aceea, Sfântul Andrei, după ce i-a relatat vedenia Sfântului Apostol Ioan, și-a luat rămas bun de la el și, împreună cu ucenicii săi, s-a îndreptat spre Scythia.

Înainte de a ajunge în Scythia Minor (Dobrogea de astăzi), pe când se afla încă în sudul Dunării, Sfântul Apostol Andrei l-a hirotonit pe Amplie (Ampliat), unul dintre cei șaptezeci de ucenici ai Domnului Hristos, episcop de Odessos (Varna). Acesta este amintit de Sfântul Apostol Pavel în una dintre epistolele sale (Romani 16,8).

Sfântul Andrei a propovăduit învățătura creștină și în Scythia Minor sau Dobrogea de astăzi, iar în urma activității sale desfășurate aici există câteva numiri de ape și locuri, precum: „Pârâiașul Sfântului Andrei”, „Apa Sfântului” sau „Peștera Sfântului Andrei”, care atestă trecerea Apostolului prin aceste părți. De asemenea, Sfântul Andrei este pomenit într-o serie de colinde, legende și obiceiuri, atât din Dobrogea, cât și din Basarabia.

În anul 62, când a fost scrisă „Epistola către coloseni”, învățătura creștină era deja răspândită în Scythia, pentru că Sfântul Pavel îi menționează pe sciți ca pe unii care au îmbrățișat credința în Domnul Hristos (Coloseni 3,11).

Conform tradiției bisericești, „Peștera Sfântului Andrei” este prima biserică de la noi din țară.

Ca o consecință firească a activității Sfântului Apostol Andrei în Dobrogea, cea dintâi Episcopie de pe teritoriul actual al țării noastre a fost înființată la Tomis, Constanța de astăzi.

Din Dobrogea, Sfântul Andrei și-a continuat activitatea în nordul Mării Negre. În Herson el a întâlnit o populație influențabilă, schimbătoare, mincinoasă și nesupusă niciunei autorități, încât după câteva zile a pornit cu corabia spre Sinope, unde l-a hirotonit episcop pe Filologos, unul dintre cei șaptezeci de ucenici ai Domnului Hristos. Filologos este menționat în Epistola către romani a Apostolului neamurilor (Romani 16,15).

Apostolul Andrei a plecat din Sinope la Aghiropolis. În această cetate l-a rânduit episcop pe Stahis, unul dintre cei șaptezeci de ucenici ai Mântuitorului. Stahis este amintit într-una din epistolele Sfântului Apostol Pavel (Romani 16,9).

Sfântul Andrei și-a continuat drumul spre Bizanț, unde a propovăduit cuvântul lui Dumnezeu și a ridicat o biserică închinată Maicii Domnului, motiv pentru care Patriarhia

Ecumenică din Constantinopol îl socotește ca întemeietor al acestui scaun episcopal.

Din Bizanț, Apostolul s-a dus în Macedonia. Aici l-a hirotonit episcop pe Urban, unul dintre cei șaptezeci de ucenici ai Domnului Hristos. Și Urban este menționat de Sfântul Apostol Pavel în una dintre epistolele sale (Romani 16,9).

Sfântul Andrei a plecat apoi în Tesalia. Într-una din nopți, i s-a arătat Mântuitorul și i-a spus: „Ia-ți crucea și urmează-Mi degrabă în Patras, căci curând vei trece din această viață”. După ce s-a trezit din somn, Apostolul le-a relatat ucenicilor săi viziunea avută, și cu toții au pornit spre Patras. Sfântul Andrei a intrat în cetate și a poposit în casa unui om numit Sosie, care de multă vreme era bolnav la pat. A fost suficient ca Apostolul să-l atingă, iar acesta s-a tămăduit.

În Patras, Sfântul Andrei a săvârșit mai multe minuni. Astfel, unor orbi le-a redat vederea și pe malul mării a vindecat un lepros, iar acesta, de bucurie, a alergat gol prin oraș, strigând: „Dumnezeule, Îți mulțumesc că mi-ai trimis pe omul Tău. Îți mulțumesc Ție, Care m-ai miluit pe mine, cel despre care toți și-au pierdut nădejdea, iar Tu singur Te-ai îndurat”.

Un sclav al proconsulului roman Egeatus era chinuit de o boală grea și își aștepta sfârșitul, părăsit de toți, între gunoaiele cetății. Sfântul Andrei l-a tămăduit și robul s-a întors în casa proconsulului, relatându-i minunea stăpânei sale, Maximila, care și ea era grav bolnavă, iar doctorii nu aveau ce să-i facă. Femeia a trimis după Apostol și, de îndată ce omul lui Dumnezeu s-a atins de ea, Maximila s-a însănătoșit.

În timpul acesta, proconsulul Egeatus nu era în cetate, ci la Roma, cu treburi, și l-a lăsat ca înlocuitor pe fratele lui, Stratocles. Acesta avea un sclav preferat, numit Alcman, posedat de ceva vreme de un duh necurat, care îl chinuia atât de rău, încât trebuia legat. La sfatul Maximilei, Stratocles a trimis după

Apostolul Andrei, iar de îndată ce acesta a intrat în casă, duhul cel rău a ieșit din Alcman. Uimiți de puterea lui Dumnezeu care se revărsa prin Sfântul Andrei, Maximila și Stratocles au crezut în Domnul Hristos și s-au botezat, devenind printre cei mai buni ucenici ai Apostolului.

Sfântul Andrei a săvârșit numeroase minuni în Patras, vindecând paralitici, orbi și leproși, care au îmbrățișat credința creștină. Cei nou botezați erau foarte entuziaști, încât au distrus idolii din cetate, iar unii dintre ei și-au vândut averile și cu banii obținuți i-au ajutat pe cei săraci și au început să construiască o biserică în oraș.

Întorcându-se de la Roma, Egeatus a aflat că soția și fratele lui au devenit creștini și a fost cuprins de mânie, poruncind ca Apostolul Andrei să fie aruncat în temniță.

Supunându-se unor mari riscuri, Stratocles și Maximila s-au furișat în închisoare la Sfântul Andrei și i-au cerut mai multe sfaturi duhovnicești. Se crede că acolo Apostolul l-a hirotonit pe Stratocles episcop.

Gestul proconsulului a produs tulburare în rândul locuitorilor cetății, care au început să strige că Sfântul Andrei nu a greșit cu nimic și au cerut să fie eliberat din închisoare. Temându-se de mulțime, Egeatus i-a cerut Apostolului să se lepede de Hristos și să jertfească zeilor, pentru a-l putea elibera, dar întrucât acesta a refuzat, a poruncit să fie bătut și apoi răstignit pe o cruce din lemn de măslin. Pentru ca supliciul să dureze cât mai mult, proconsulul le-a ordonat soldaților ca mâinile și picioarele celui condamnat la moarte să nu fie pironite pe cruce, ci doar legate cu niște frânghii.

Aflând prin ce fel de moarte Îl va slăvi pe Dumnezeu, Sfântul Andrei s-a considerat nevrednic de a pătimi pe o cruce ca cea a Domnului Hristos, de aceea i-a rugat pe ostași să-i facă o cruce în formă de X și să-l răstignească cu capul în jos.

Apostolul a fost dus pe malul mării, acolo s-a dezbrăcat de hainele sale, pe care le-a dăruit soldaților, apoi a fost întins pe pământ și bătut, după care mâinile și picioarele i-au fost legate cu frânghii de lemnul crucii în formă de x, care este numită până astăzi „Crucea Sfântului Andrei”.

Timp de o zi și o noapte, Apostolul și-a rostit de pe cruce ultima sa predică. Impresionată și îndurerată de nedreptatea făcută, o mulțime de oameni s-a îndreptat spre palatul proconsulului și a făcut presiuni asupra lui, ca să-l coboare de pe cruce pe Sfântul Andrei. Egeatus s-a temut de mulțime și s-a dus el însuși să-l dezlege pe cel pe care îl condamnase la moarte, dar Apostolul nu a fost de acord să renunțe la martiriu, când era atât de aproape de a se întâlni cu Domnul Hristos și nimeni din cei de față nu a reușit să-i desfacă funiile, fiindcă mâinile le amorțeau când se apropiau de Sfânt.

Simțind că sfârșitul îi este aproape, Sfântul Andrei s-a rugat foarte intens lui Dumnezeu și a fost învăluit de o lumină strălucitoare, ca cea a fulgerului, care, timp de o jumătate de oră, i-a orbit pe toți cei prezenți. Când lumina a dispărut, Apostolul și-a încredințat sufletul în mâinile lui Dumnezeu.

Sfântul Andrei a fost martirizat în ziua de 30 noiembrie, dar nu se cunoaște cu exactitate anul în care el a pățimit. Unii istorici presupun că martiriul acestuia a avut loc între anii 64-67, în timpul persecuției declanșate de împăratul Nero, alții, că ar fi avut loc mai târziu, în timpul prigoanei lui Domițian (81-96). Sunt scrieri care afirmă că Sfântul Andrei avea în jur de 80 de ani când a fost răstignit și sunt autori care spun că el a fost martirizat în anul 87, la vârsta de 90 de ani.

Trupul Apostolului a fost coborât de pe cruce de Stratocles și Maximila și îngropat cu cinste și evlavie. La mormântul Sfântului s-au săvârșit numeroase vindecări ale unor oameni suferinzi.

Pe Egeatus au pus stăpânire mai multe duhuri necurate, care l-au chinuit până când l-au făcut să se urce pe o înălțime și să se arunce în gol, trupul fiindu-i zdrobit. Stratocles a păstorit ca episcop o perioadă îndelungată, așezând în biserica ridicată în Patras, spre cinstire, trupul Sfântului Apostol Andrei. Maximila și-a vândut averea și din banii obținuți a construit două așezăminte monahale, unul de bărbați și altul de femei, unde a trăit și ea până la sfârșitul zilelor sale.

În anul 330, împăratul Constantin cel Mare (306-337) a mutat capitala Imperiului Roman la Constantinopol, unde a ridicat o biserică închinată Sfinților Apostoli, în care a pregătit douăsprezece racle, pentru a aduce și păstra acolo sfintele lor moaște.

În anii 356-357, împăratul Constanțiu al II-lea (337-361), fiul lui Constantin cel Mare, a adus moaștele Sfântului Andrei la Constantinopol și le-a depus, alături de moaștele celorlalți Sfinți Apostoli, în dreapta altarului bisericii Sfinții Apostoli.

Câțiva ani mai târziu, Sfântul Ambrozie, episcopul Milanului (cca 339-397), scria că, în a doua jumătate a secolului al IV-lea, părțile din moaștele Sfântului Andrei au fost oferite bisericilor din Milano, Nola și Brescia din Italia.

În secolul al IX-lea, în timpul dinastiei împăraților macedoneni (poate chiar în timpul domniei lui Vasile I Macedoneanul: 867-886), prin mijlocirea renumitei și bogatei Danilida, o tânără influentă din Patras care îl cunoștea pe împărat, capul Sfântului Apostol Andrei a fost redat orașului.

În anul 1204, Constantinopolul a fost cucerit și prădat în mod barbar de cruciații latini. La câțiva ani după acest eveniment nefericit, moaștele Sfântului Apostol Andrei au fost luate de cardinalul Petru din Capua și duse la Amalfi, în Italia. În 1527, orașul Amalfi a fost cucerit de Carol al V-lea, al spaniolilor și germanilor, iar moaștele Sfântului Andrei au fost luate de

împărat. Ulterior, fragmente din aceste sfinte moaște au ajuns să fie păstrate în Catedrala Sfânta Maria din Edinburgh (Scoția), în Biserica Sfinții Andrei și Albert din Varșovia (Polonia), dar și în multe alte biserici din lume, chiar și la noi în țară. În anul 1847, o parte dintr-un deget al Sfântului Andrei s-a reîntors în Patras.

În 1460, Peloponezul a fost cucerit de sultanul Mehmed al II-lea (1451-1481), iar orașul Patras a căzut sub stăpânirea turcilor. Toma Paleologul, fratele împăratului Constantin al XI-lea Paleologul (1449-1453), care era despot de Moreea și avea ca reședință orașul Patras, a hotărât să transporte capul Sfântului Apostol Andrei la Roma, pentru a nu cădea în mâinile otomanilor. Întrucât Roma nu prezenta deplină siguranță, papa Pius al II-lea (1458-1464) l-a convins pe Toma Paleologul că este mult mai indicat să ducă, pentru o vreme, capul Sfântului Apostol Andrei la Narni, în centrul Italiei. După un an, cardinalii Visarion, Piccolomini și Oliva au luat capul Apostolului și l-au predat papei, la Roma.

În 26 septembrie 1964, la solicitarea mitropolitului Constantin de Patras (1957-1971), racla cu capul Sfântului Andrei a fost trimisă de papa Paul al VI-lea (1963-1978) în orașul în care Apostolul a fost martirizat, fiind așezată - în cadrul unor festivități religioase - în biserica cu hramul Sfântul Apostol Andrei.

În urma demersurilor făcute de mitropolitul Nicodim de Patras (1971-2005), în anul 1979, crucea pe care a fost răstignit Sfântul Apostol Andrei a fost adusă în Patras, din Marsilia (Franța), unde fusese păstrată în Biserica Sfântul Victor, încă din anul 1250.

Ținând cont de faptul că Sfântul Apostol Andrei a fost cel dintâi care a propovăduit învățătura creștină pe teritoriul țării noastre, în anul 1995, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a decis să acorde o cinstire mai mare Sfântului Andrei și a trecut data de 30 noiembrie cu roșu în calendar. În 1997, Sfântul Andrei

a fost declarat Ocrotitorul României, iar în 2001, Sfântul Sinod al Bisericii noastre a hotărât ca ziua de 30 noiembrie să devină sărbătoare bisericească națională.

Sfântul Apostol Andrei este și protectorul sau unul dintre oblăduitorii Greciei, Rusiei, Ucrainei și a Barbadosului.

Întrucât un Apostol al Domnului Hristos a fost rânduit să propovăduiască în țara noastră cuvântul Evangheliei, aceasta dovedește că Dumnezeu ne-a ales pentru Împărăția Sa, iar noi avem datoria să răspundem acestei chemări, străduindu-ne pe cât ne stă în putință să împlinim voia Lui exprimată în porunci, pentru că numai așa ne vom ridica la înălțimea chemării noastre și vom putea ajunge în Împărăția cerurilor.

Amin

**Sfântul Ierarh Andrei Șaguna,
Mitropolitul Transilvaniei¹
(30 noiembrie)**

**Preacuvioase Părinte Stareț, Preacuvioși și
Preacucernici Părinți, iubiți credincioși,**

Astăzi este o zi însemnată pentru noi, românii, pentru că îl prăznuim pe Sfântul Apostol Andrei, cel Întâi chemat la apostolie, care a propovăduit pentru prima dată Evanghelia Împărăției lui Dumnezeu pe meleagurile noastre, motiv pentru care a și fost ales ocrotitorul României.

Mă bucur ca în această zi să mă aflu din nou la Mănăstirea „Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul” de la Bobota și să constat, ca de fiecare dată, că prin hărnicia părintelui stareț Mina și a obștii de aici, dar și prin jertfelnicia și dărnicia dumneavoastră, a ctitorilor și a închinătorilor acestui sfânt lăcaș, lucrările frumoase de aici continuă.

Printre odoarele cele mai de preț ale acestei Mănăstiri, se numără o părticică din moaștele Sfântului Andrei Șaguna, dăruită cu câțiva ani în urmă de către Înaltpreasfințitul Părinte Laurențiu, mitropolitul Ardealului, cel de-al zecelea ierarh de la Sibiu, după mutarea la Domnul a Sfântului Andrei Șaguna.

Întrucât în această dimineață am târnosit paraclisul mănăstirii, care îl are ca și ocrotitor pe Sfântul Ierarh Andrei Șaguna, Mitropolitul Transilvaniei, în cuvântul meu de astăzi voi

¹ Cuvânt rostit în 30 noiembrie 2016 la mănăstirea „Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul” din Bobota.

vorbi despre acest bărbat ilustru, care a jucat un rol de seamă și, în același timp unic, în istoria zbuciumată a Ardealului.

Andrei Șaguna, Anastasie din botez, s-a născut în 20 decembrie 1808, la Mișcolț, în Ungaria, într-o familie de aromâni ortodocși, originari din Peninsula Balcanică, refugiați aici din cauza stăpânirii turcești.

Pe când Anastasie era doar un prunc, din cauza lipsurilor materiale, tatăl său, Naum, în ciuda opoziției soției sale, a părăsit Biserica Ortodoxă, îmbrățișând romano-catolicismul, iar cei trei copii ai familiei: Evreta, Ecaterina și Anastasie, au fost considerați din oficiu că fac parte din Biserica Romano-Catolică. În pofida acestui fapt, mama lor, Anastasia, i-a crescut în duhul Ortodoxiei. Drept consecință, la împlinirea vârstei de optsprezece ani, Anastasie, fratele său și sora lui au făcut cerere oficială pentru a fi reprimiți în sânul Bisericii Ortodoxe.

Având o minte strălucitoare, despre care ministrul maghiar Eötvös József a afirmat: „Șaguna are minte cât o jumătate de țară”, Anastasie a studiat Filosofia și Dreptul la Universitatea din Pesta și, cu toate că în urma studiilor încheiate cu succes i se deschidea în față o frumoasă carieră de avocat, judecător sau profesor, acesta și-a îndreptat pașii spre Seminarul Ortodox din Vârșeț. Mai târziu, când a fost întrebat despre alegerea sa, Anastasie a răspuns că dacă s-ar fi născut de o sută de ori, de o sută de ori ar fi devenit tot preot.

După terminarea studiilor teologice, tânărul Anastasie a intrat în mănăstirea sârbească Hopovo, unde a fost tuns în monahism, în 24 octombrie 1833, primind numele de Andrei. În februarie 1834 a fost hirotonit ierodiacon, fiind numit apoi profesor la Seminarul Teologic din Carloviț și secretar al Consistoriului arhidiecezan de acolo.

În 21 iunie 1837 a fost hirotonit ieromonah, după care a ocupat funcțiile de consilier al Mitropoliei Sârbe de Carloviț și

locuitor de stareț, la mănăstirile Iazac și Beșenovo, devenind, în 1842, starețul mănăstirii Hopovo, unde se călugărise în urmă cu nouă ani. În această calitate a predat o perioadă la Seminarul Teologic de la Vârșeț.

În 1845 a fost numit stareț al Mănăstirii Covil.

Un an mai târziu, Andrei Șaguna, care era foarte prețuit pentru calitățile sale și pentru faptul că era bun cunoscător al limbilor: română, maghiară, germană, sârbă, greacă, latină, slavonă, precum și a dialectului aromân, a fost numit de către Iosif Raiacici, mitropolitul de Carloviț, în funcția de vicar general al Episcopiei Ardealului, cu sediul la Sibiu, care era vacantă.

În răstimpul de un an și jumătate, cât a cărmuit eparhia în calitate de vicar general, Andrei Șaguna s-a străduit să pună oarecare rânduială în viața bisericească. De pildă, a ridicat cursul de preoție de la șase luni la un an de studii și a trimis o serie de dispoziții protopopilor și preoților, îndrumându-i să ducă o viață demnă cu statutul lor de păstori de suflete.

În decembrie 1847, adunarea protopopilor ardeleni l-a propus pe Andrei Șaguna ca episcop. După ce, în 5 februarie 1848, a fost confirmat în această funcție de Curtea Imperială de la Viena, în 30 aprilie 1848, în Duminica Tomii, acesta a fost hirotonit arhieru în catedrala din Carloviț, de către un sobor de ierarhi, în frunte cu Iosif Raiacici, mitropolitul de Carloviț.

Abia reîntors la Sibiu, noul episcop, în vârstă de 39 de ani, a fost ales președintele Marii Adunări Naționale Românești de pe Câmpia Libertății de la Blaj, din mai 1848 și delegatul acestei Adunări la Curtea Imperială de la Viena, pentru a prezenta doleanțele națiunii române.

Andrei Șaguna a luptat din răspuțeri pentru recunoașterea românilor din Transilvania ca națiune egală în drepturi cu maghiarii, sașii și secuii, precum și pentru desființarea iobăgiei,

fiind considerat „diplomatul” reformelor românești din Ardeal, alături de Avram Iancu, conducătorul oștilor din Munții Apuseni și de teoreticianul Simion Bărnuțiu.

În Transilvania, puținii români care frecventau o școală, erau obligați să studieze în limba maghiară, de aceea ierarhul a inițiat, în fiecare parohie, cursuri în limba română pentru neștiutorii de carte, de nivel primar și gimnazial. În aceste școli ale Bisericii, preotul paroh erau director, protopopul era inspector, iar episcopul era inspector suprem. În timpul lui Andrei Șaguna numărul acestor școli a tot crescut, încât la sfârșitul păstoririi sale existau în jur de opt sute de școli ale Bisericii.

În anul 1851, ierarhul a înființat la Brașov un gimnaziu cu opt clase, o școală prestigioasă, devenită ulterior liceu, cunoscut astăzi sub numele de Colegiul Național „Andrei Șaguna”, care în decursul timpului a dat 49 de academicieni.

În Sibiu exista o școală teologică, pe care episcopul a reorganizat-o într-un Institut Teologico-Pedagogic, cu două secții, în care se pregăteau viitorii preoți și învățătorii.

Atenția marelui ierarh s-a îndreptat și spre alte tipuri de școli. De pildă, în 1870 a dispus ca în fiecare parohie să se țină cursuri serale pentru neștiutorii de carte. La aceste cursuri, care vara se țineau în duminici și sărbători, iar iarna zilnic, se predă scrisul, cititul și aritmetica. Pe lângă învățători, au fost chemați acum și preoții la acțiunea de luminare a poporului.

Astfel, prin râvna neobosită a mitropolitului Andrei Șaguna pentru îndrumarea și ctitorirea de școli, numele său va fi legat pentru totdeauna de organizarea învățământului românesc din Transilvania. Restauratorul Bisericii poate fi considerat, în același timp, unul dintre ctitorii învățământului românesc de toate gradele.

Andrei Șaguna a sprijinit cu burse numeroși tineri, fie pentru studii teologice, fie cu alt profil, din care s-a format elita

culturală a Ardealului de până în 1918, mulți dintre ei având un rol important în realizarea Marii Uniri din 1918.

În 1850, la Sibiu, Andrei Șaguna a înființat o tipografie, în care a tipărit cărți de rugăciuni, manuale pentru învățământul teologic și cel primar. Până la sfârșitul păstoririi sale, aici au fost tipărite toate cărțile de cult și aproape 200 de lucrări.

În ianuarie 1853, la inițiativa ierarhului, s-a început tipărirea ziarului „Telegraful Român”, care apare neîntrerupt, până în zilele noastre.

Andrei Șaguna a alcătuit mai multe manuale pentru cei care studiau la Institutul Teologico-Pedagogic, precum: „Elementele Dreptului canonic”, „Enhiridion de canoane”, „Compendiu de Drept canonic”, „Istoria bisericească universală”, „Manual de studiu pastoral” și altele, iar la îndemnul lui, s-au scris peste 25 de manuale școlare.

O realizare deosebită a lui Andrei Șaguna a constituit-o Biblia cu ilustrații, tipărită în 1856-1858, prima de acest gen de la noi din țară. În 1867, ierarhul de la Sibiu a tipărit și Noul Testament.

Andrei Șaguna a avut un rol însemnat în întemeierea și organizarea „Asociației Transilvane pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român” (ASTRA), care și-a început activitatea în 1861, fiind primul președinte al acesteia.

După 1860, Andrei Șaguna a fost membru în Senatul imperial din Viena, deputat în Dieta de la Pesta, copreședinte al Conferinței naționale-politice a românilor de la Sibiu și al Congresului național al românilor de la Alba Iulia, militând în permanență pentru drepturile românilor din Transilvania.

În Dieta Transilvaniei, întrunită la Sibiu între anii 1863-1865, formată din reprezentanți ai românilor, maghiarilor și sașilor, Andrei Șaguna a intrat ca deputat al circumscripției Săliște. Aici a reușit să fie aprobată prin lege „egala îndreptățire”

a națiunii române cu celelalte națiuni din Transilvania. Evenimentele care au urmat au împiedicat însă aplicarea acestei hotărâri. Pretutindeni, ierarhul a apărat cu energie și demnitate drepturile naționale și politice ale românilor.

Episcopul a luptat cu multă tenacitate pentru a scoate Biserica Ortodoxă Română din Ardeal de sub jurisdicția Mitropoliei Sârbe de Carloviț, unde ajunsese prin decizia Curții Imperiale de la Viena.

După numeroși ani de stăruințe, în decembrie 1864, a fost aprobată restaurarea vechii Mitropolii a Ardealului, care fusese desființată în mod samavolnic de către stăpânitorii austro-ungari, în 1701, prin crearea silnică a Bisericii Greco-Catolice, însă reședința acesteia nu se mai găsea la Alba Iulia, ci la Sibiu.

Mitropolia Ardealului era compusă din Arhiepiscopia Sibiului și două eparhii sufragane, Episcopiile Aradului și a Caransebeșului.

Pentru ca existența și autonomia Bisericii Ortodoxe din Transilvania să fie asigurate în cadrul statului dualist austro-ungar, creat în 1867, mitropolitul Andrei a stăruit pentru recunoașterea noii Mitropolii printr-un articol de lege special, adoptat în Dieta constituțională a Ungariei și în Casa Magnaților, ceea ce a și reușit, în anul 1868.

În același an, mitropolitul Andrei Șaguna a întocmit Statutul Organic al Bisericii Ortodoxe din Ungaria și Transilvania, care prevedea autonomia acesteia față de stat, participarea laicilor la conducerea vieții bisericești, în problemele administrative și economice etc.

În anul 1871, Andrei Șaguna a fost ales membru de onoare al Academiei Române, președinte de onoare al Societății „Transilvania” din București și membru de onoare al „Societății pentru literatura și cultura română din Bucovina”.

În vremuri grele pentru românii din Transilvania, mitropolitul Andrei a ctitorit biserica din Gușterița, care astăzi este cartier al Sibiului, a cumpărat actuala reședință mitropolitană din Sibiu și mai multe clădiri din apropiere, dintre care unele au fost puse la dispoziția Institutului Teologico-Pedagogic.

Andrei Șaguna, care era un om smerit, a cunoscut și a iubit dulceața rugăciunii și și-a purificat trupul prin post.

După o viață închinată slujirii lui Dumnezeu și a românilor din Ardeal, în ziua de 16 iunie 1873, la vârsta de 65 de ani, sufletul mitropolitului Andrei Șaguna s-a mutat în corturile dreptilor, trupul neînsuflețit fiindu-i îngropat lângă biserica mare din Rășinari. Slujba prohodului a fost săvârșită de un singur preot, ieromonahul Gherman, duhovnicul mitropolitului, căci acesta a lăsat prin testament dispoziția de a fi înmormântat „fără pompă și fără predică”.

Dragostea fierbinte a marelui ierarh față de păstoriții săi este dovedită și prin faptul că toată agoniseala vieții sale, însumând aproape șase sute de mii de coroane, a lăsat-o prin testament Arhiepiscopiei Sibiului, „spre scopuri bisericești, școlare și filantropice”.

Andrei Șaguna a fost un om providențial, diplomat și negociator fără pereche în istoria Transilvaniei, fiind conștient de chemarea sa. El era omul care știa să se adapteze situațiilor și posibilităților. În biserică era omul Bisericii; după chemarea sa monahală era călugăr, după cea arhierască era arhieru; în politică era om de stat. Activitatea sa în istoria Bisericii Ortodoxe Române din Transilvania și Ungaria este una de temelie.

Episcopul evanghelic-luteran G. D. Teutsch, în necrologul publicat într-o revistă germană din Sibiu, scria: „Aproape o generație întreagă, Andrei Șaguna a fost conducătorul intelectual - singurul recunoscut - al poporului său și a putut să obțină, în această calitate, astfel de rezultate cum rar se întâmplă vreunui

muritor a se învrednici de ele. Prietenii și dușmanii marelui bărbat, a cărui statură înaltă, impunătoare, cu privirea ageră și cu barba ondulată nu o vor uita curând cei ce au văzut-o vreodată, vor fi toți de aceeași părere, că numele lui Andrei Șaguna înseamnă o nouă epocă în viața poporului român și a Bisericii Ortodoxe”.

După ce marele mitropolit s-a stins din viață, vicarul său, Nicolae Popea, viitorul episcop al Caransebeșului, a consemnat: „Odată cu moartea mitropolitului Șaguna, se stinse steaua cea mai mare, luceafărul cel mai luminos pe orizontul națiunii române. Nu e de mirare deci, dacă toate se îmbrăcară în doliu: Biserica în doliu, națiunea în doliu, școala în doliu! Toți, din toate părțile, români și străini, mari și mici, din apropiere și îndepărtare, se grăbeau a-și exprima condoleanțe în diverse moduri”.

Nicolae Iorga scria în 1904: „Puține nume sunt așa de populare în Ardealul românesc ca al lui Andrei Șaguna. Chipul lui, cu ochii străbătători și barba largă răsfirată e în mintea tuturor și-n conștiința generală a intrat definitiv faptul că acest bătrân maiestuos a fost, de pe scaunul său de arhiereu, ca de pe un tron de rege, un cârmuitor de oameni și un îndreptător al vremurilor, cărora nu li s-a supus, ca exemplarele obișnuite ale omenirii, ci le-a întors de pe povârnișul lor spre culmea lui”. În 1923, în cuvântarea rostită cu prilejul comemorării a 50 de ani de la moartea vrednicului mitropolit, Octavian Goga arăta că: „figura lui s-a imprimat definitiv în conștiința populară din toate cătunele Ardealului, întinzându-și nimbul strălucitor asupra întregului pământ românesc”.

Andrei Șaguna a fost unul dintre cei mai de seamă ierarhi din întreaga istorie a Bisericii Ortodoxe Române. Despre acesta s-au publicat peste 1750 de cărți, studii și articole. Niciun alt arhiereu român nu a stârnit atât de mult interesul contemporanilor săi și a generațiilor următoare.

În anul 2011, mitropolitul Andrei Șaguna a fost canonizat de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, având ca dată de prăznuire ziua de 30 noiembrie, odată cu Sfântul Apostol Andrei, al cărui nume l-a purtat cu vrednicie.

Să-l avem ca model în viață pe Sfântul Ierarh Andrei Șaguna, Mitropolitul Transilvaniei și să-i cerem ajutorul în rugăciuni, pentru a ne învrednici să-i urmăm pilda.

Pe părintele stareț Mina și pe viețuitorii și ostenitorii Mănăstirii Bobota îi felicit din inimă pentru frumoasele lor realizări. Bunul Dumnezeu să le răsplătească însutit și înmiit eforturile depuse în ogorul Său. Iar asupra dumneavoastră, a bunilor credincioși, care sunteți ctitorii acestei mănăstiri, Atotmilostivul Dumnezeu sa își reverse darurile Sale cele îmbelșugate.

Tuturor celor care purtați numele de Andrei sau Andreea, Sfântul Apostol Andrei și Sfântul Ierarh Andrei Șaguna să vă poarte de grijă pe valurile înspumate ale acestei vieți, ferindu-vă de rău și călăuzindu-vă în permanență spre limanul cel neînviforat al mântuirii, din împărăția cerurilor.

Amin

Sfântul Ierarh Nicolae¹

(6 decembrie)

Preacucernici Părinți, distinse oficialități, iubiți credincioși,

Cu ajutorul Bunului Dumnezeu sărbătorim pentru prima dată împreună praznicul Sfântului Ierarh Nicolae, hramul parohiei dumneavoastră, care este cea mai nouă din Municipiul Zalău. Anul acesta, din motive pastoral-misionare, a luat ființă această parohie, iar în ziua de 26 aprilie, în duminica Tomii, am sfințit piatra de temelie pentru viitoarea biserică ce se va ridica în apropiere. Din întâi august s-a început slujirea în acest paraclis improvizat, care însă corespunde din toate punctele de vedere ca spațiu liturgic pentru nevoile comunității.

Dumnezeu a rânduit ca în anul acesta sărbătoarea „Sfântului Ierarh Nicolae” să cadă în zi de duminică, încât la cel dintâi hram al parohiei să poată lua parte cât mai mulți enoriași.

În cele ce urmează voi vorbi despre viața acestui sfânt îndrăgit al Bisericii.

Sfântul Ierarh Nicolae s-a născut în a doua jumătate a secolului al III-lea în orașul Patara din Asia Mică, un centru maritim și comercial înfloritor la vremea respectivă, situat pe coasta de sud vest a Lichiei. Regiunea se găsește astăzi în Turcia.

Teofan și Nona, părinții Sfântului, erau oameni foarte evlavioși, care și-au crescut copilul în frica lui Dumnezeu, încât

¹ Cuvânt rostit în ziua de 6 decembrie 2009 în paraclisul parohiei „Sfântul Ierarh Nicolae” din Zalău.

acesta a ajuns preot. După ce părinții i s-au mutat la Domnul, tânărul preot și-a împărțit întreaga avere săracilor și s-a retras la Sfânta Mănăstire Sion din Mira Lichiei, unde pentru vrednicia sa a fost ales stareț.

Cuprins fiind de dorul de a se închina la locurile sfinte a călătorit la Ierusalim și împrejurimi, unde a petrecut mai multă vreme. La întoarcerea din Țara Sfântă a fost ales Arhiepiscop al Mirelor Lichiei.

A condus cu multă dragoste turma cuvântătoare încredințată lui spre păstorire, însă când împărații Dioclețian și Maximian au declanșat o persecuție anticreștină, Sfântul Nicolae a fost aruncat în temniță, dimpreună cu cei mai buni creștini. Aici, uitând de necazurile lui, și-a continuat misiunea de îmbărbătare a celor aflați în aceeași osândă cu el, repetându-le mereu cuvintele rostite de Domnul Hristos: *„De vă urăște pe voi lumea, să știți că pe Mine mai înainte de voi M-a urât. Dacă ați fi din lume, lumea ar iubi ce este al ei; dar pentru că nu sunteți din lume, ci Eu v-am ales pe voi din lume, de aceea vă urăște lumea. Aduceți-vă aminte de cuvântul pe care vi l-am spus: Nu este sluga mai mare decât stăpânul ei. Dacă M-au prigonit pe Mine, și pe voi vă vor prigoni; dacă au păzit cuvântul Meu, și pe al vostru îl vor păzi. Însă, pe cel ce Mă va mărturisi pe Mine în fața oamenilor, îl voi mărturisi și Eu în fața Tatălui Meu Care este în ceruri; dar de cel ce se va lepăda de Mine în fața oamenilor, de acela Mă voi lepăda și Eu în fața Tatălui Meu Care este în ceruri”* (Ioan 15,18-20 și Matei 10,32-33).

După ce împăratul Constantin cel Mare a dat în anul 313 edictul de toleranță de la Milan, toți creștinii din Imperiul Roman au fost eliberați din temnițe. Printre aceștia s-a număra și Sfântul Nicolae, care revenind la turma cuvântătoare încredințată de Dumnezeu spre păstorire, și-a continuat cu mai multă râvnă misiunea de arhipăstor.

Sfântul Nicolae a fost un ierarh model, care și-a petrecut viața în rugăciune și post, mâncând o singură dată pe zi, la asfințitul soarelui. Era foarte blând, iar din iubire față de semenii mai lipsiți a săvârșit foarte multe fapte de milostenie, încât a primit de la Dumnezeu darul facerii de minuni încă din timpul vieții, însă șirul acestora a continuat și după mutarea sa din această viață.

Simțind că i se apropie sfârșitul, Sfântul Nicolae s-a retras la mănăstirea Sion, unde fusese stareț, și acolo a trecut la Domnul, în ziua de 6 decembrie 342, la o vârstă înaintată. Prin darul lui Dumnezeu trupul i-a rămas neputrezit, iar sfintele lui moaște au fost păstrate în biserica din Mira Lichiei până în 9 mai 1087, când au fost strămutate la Bari, în sudul Italiei, într-o mănăstire închinată Sfântului Nicolae, de teama de a nu cădea în mâinile musulmanilor.

Sfântul Ierarh Nicolae ocupă un loc deosebit în conștiința credincioșilor, fapt pentru care Sfânta Biserică, pe lângă ziua de 6 decembrie, i-a rânduit o zi săptămânală de pomenire, joia fiindu-i închinată lui. Mulți credincioși, bărbați și femei, îi poartă numele, iar numeroase biserici îl au ca și ocrotitor. În noaptea din ajunul sărbătorii „Sfântului Nicolae” copiii primesc daruri în amintirea faptelor de milostenie săvârșite de acesta, însă pe ascuns, așa cum obișnuia Sfântul să ofere celor aflați în lipsuri.

Creștinii primesc daruri și în ajunul Crăciunului, însă de această dată în cinstea marelui dar făcut de Dumnezeu omenirii prin trimiterea Fiului Său în lume, pentru că „*într-atât a iubit Dumnezeu lumea, încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat, pentru ca tot cel ce crede într-Însul să nu piară, ci să aibă viață veșnică*” (Ioan 3,16).

În tradiția poporului nostru există o distincție foarte clară între darurile primite de Moș Nicolae și de Moș Crăciun. La alte popoare nu este așa. În limba engleză Moș Crăciun este numit

Santa Claus. Numele acesta a fost preluat însă din olandeză, de la Sinterklaas sau Sante Klaas, care înseamnă Sfântul Nicolae.

La greci darurile sunt primite în ajunul Crăciunului, însă se consideră că ele sunt aduse de Sfântul Ierarh Vasile cel Mare, care este prăznuit la 1 ianuarie.

În Spania copiii știu că primesc daruri de la cei trei magi: Gașpar, Melchior și Baltazar, care au oferit Pruncului Iisus în Betleem daruri de aur, smirnă și tămâie, iar aceasta se petrece în ajunul zilei de 6 ianuarie, în care pe lângă sărbătoarea celor trei magi este prăznuit și botezul Domnului în râul Iordan.

Indiferent de la cine se consideră că vin aceste daruri, important este că acest frumos obicei există, iar cel care oferă își manifestă iubirea și generozitatea față de cel care primește și îi pare bine de bucuria acestuia, fiind mai câștigat, pentru că „*mai fericit este a da decât a lua*” (Faptele Apostolilor 20,35).

Fiindcă am vorbit despre daruri, care sunt dovada iubirii, vreau să vă relatez cum a ajuns parohia dumneavoastră să îl aibă ca ocrotitor pe Sfântul Ierarh Nicolae.

Eu sunt născut în 30 noiembrie, cu 6 zile înaintea prăznuirii Sfântului Nicolae, și am constatat pe parcursul vieții cum acesta mi-a purtat de grijă. Dacă unii consideră că cele ce le-am trăit eu nu sunt minuni, deși Sfântul săvârșește foarte multe miracole, atunci cu siguranță sunt intervenții directe ale Sfântului Nicolae în viața mea, fără să iau aici în calcul binele neconștientizat.

Prima dată am simțit purtarea de grijă a Sfântului Nicolae în anul 1983, când am dat examen de admitere la Seminarul Teologic din Cluj Napoca. În vremea respectivă nu se găseau cărți religioase ca și acum, ci ele se procurau cu foarte mare dificultate. Printre subiectele de admitere se numărau și viețile sfinților, însă eu nu am putut intra nicicum în posesia unei astfel de cărți, dar în schimb m-am pregătit foarte bine atât la religie,

cât și la celelalte discipline. Examenul consta în mai multe probe scrise și orale, încât dura mai multe zile, iar candidații erau cazați în incinta Seminarului, în camere comune. Într-una din seri, un preot din Bihor pe nume Gheorghe, l-a întrebat pe fiul său, care dădea examen de admitere și se găsea în aceeași cameră cu mine, chiar în patul alăturat, ce ar putea spune despre viața Sfântului Ierarh Nicolae, dacă i-ar cădea acest subiect la proba orală. Fiul i-a mărturisit că din păcate nu cunoaște viața Sfântului. Atunci părintele a început să-i vorbească despre Sfântul Nicolae, iar eu ascultam cu mare atenție, pentru că nu cunoșteam amănunte din viața acestuia. În momentul în care părintele Gheorghe relata faptul că Sfântul Nicolae a fost ales Arhiepiscop al Mirelor Lichiei, un alt preot a intrat în încăpere, i-a spus că este vremea să plece împreună în oraș dacă nu vor să întârzie, iar cei doi au părăsit camera.

A doua zi după amiaza, când am intrat la proba orală de religie, am tras două bilete. Pe unul era trecut Botezul Domnului, iar pe celălalt viața Sfântului Ierarh Nicolae. Primul subiect îl cunoșteam foarte bine, încât l-am prezentat fără probleme. La al doilea am început cu emoții, pentru că știam doar o parte din viața Sfântului. Am relatat cât am auzit de la părintele Gheorghe, iar în momentul în care i-am spus profesorului examinator că Sfântul Nicolae a fost ales Arhiepiscop al Mirelor Lichiei acesta m-a oprit și a trecut la următorul candidat. Am simțit atunci că îmi bătea inima încât să îmi spargă pieptul și am conștientizat pentru prima dată că Sfântul Ierarh Nicolae mă iubește și îmi poartă de grijă.

În cele ce urmează voi relata o înlănțuire de evenimente din viața mea prin care Sfântul Nicolae mi-a purtat de grijă, pe care și eu le-am înțeles doar după un timp, și de care sunt convins că nu sunt simple coincidențe. În toamna anului 1990 eram student în anul II la Facultatea de Teologie din

Cluj Napoca, iar în 21 noiembrie, de praznicul „Intrării Maicii Domnului în biserică”, Preasfințitul Părinte Irineu Bistrițeanul a fost hirotonit Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului în catedrala din Cluj Napoca, iar cu acel prilej veniseră la Cluj mai mulți ierahi, printre care și Înaltpreasfințitul Părinte Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, actualul Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române. Într-o seară Înaltpreasfinția Sa a adunat studenții în sala festivă a facultății și ne-a vorbit. În încheiere a spus că în anul 1991 va avea loc la Canberra, în Australia, cea de-a șaptea Adunare Generală a Consiliului Ecumenic al Bisericilor, la care vor lua parte mai mulți delegați din România, printre care și reprezentanți ai celor două Facultăți de Teologie din București și Sibiu, iar Înaltpreasfinția Sa, în calitate de președinte al Comisiei Sinodale de Învățământ, va propune ca și Facultățile de Teologie de la Cluj-Napoca și Iași, care erau nou înființate, să trimită câte un profesor și un student la această întâlnire. Auzind acestea, am gândit în sinea mea: „Relații mari trebuie să aibă studentul de la Cluj care va merge în Australia”.

În 3 decembrie 1990, cu trei zile înaintea prăznurii sărbătorii „Sfântului Nicolae”, pe când serveam masa de prânz la cantina facultății, a intrat Părintele Decan Alexandru Moraru, întrebând de mine. Eram curios să aflu ce are să îmi comunice, iar dânsul m-a informat că în Consiliul Profesoral al școlii s-a luat hotărârea ca Sfînția Sa și cu mine să fim reprezentanții Facultății de Teologie din Cluj-Napoca la Adunarea din Australia. Am rămas surprins, dar și încântat, mai ales că eu nu călătorisem până atunci niciodată în afara granițelor țării.

La sfârșitul lunii ianuarie a anului 1991 am plecat la Canberra pentru trei săptămâni. În prima duminică am vrut să mă duc la slujbă la biserica românească din capitala Australiei, însă comunitatea de acolo era mică și nu avea biserică. M-am

dus atunci la singura biserică grecească din localitate, care era închinată Sfântului Ierarh Nicolae.

În timpul șederii mele în Australia am cunoscut diverși participanți la Adunarea Ecumenică respectivă, iar de unii chiar m-am apropiat. Unul dintre aceștia a fost Înaltpreasfințitul Părinte Christodoulos, Mitropolit de Dimitriados și Almirou din Grecia, pe care l-am și vizitat ulterior de mai multe ori. În urma acestor vizite Înaltpreasfinția Sa mi-a oferit o bursă de studii postuniversitare la Tesalonic, în Grecia, între anii 1993 și 1998, unde mi-am făcut doctoratul în Patrologie.

În anul 1993, pe când mă găseam la Tesalonic și studiam limba greacă modernă, Înaltpreasfințitul Părinte Christodoulos mi-a adresat rugămintea de a-l vizita la Volos, orașul de reședință al Mitropoliei de Dimitriados și Almirou, în perioada 5-7 decembrie. Am răspuns cu bucurie invitației. Când am ajuns acolo și am aflat că hramul catedralei mitropolitane era Sfântul Ierarh Nicolae, care era și ocrotitorul orașului, mi s-au deschis ochii și am înțeles că tot ce s-a petrecut cu mine de la anunțarea plecării mele în Australia, până la oferirea bursei în Grecia, a fost lucrarea Sfântului Ierarh Nicolae.

Intervențiile Sfântului Nicolae în viața mea însă nu s-au încheiat. Când am fost hirotonit Arhiereu Vicar la Oradea, în 1 octombrie 2000, mi-a fost încredințată spre slujire biserica „Sfântul Ierarh Nicolae” din oraș.

Episcopia Sălajului a fost înființată prin hotărârea Adunării Eparhiale a Episcopiei Oradiei, Bihorului și Sălajului în 18 octombrie 2007, într-o zi de joi, în care se face pomenirea Sfântului Nicolae. De vreme ce eu am ajuns să fiu primul episcop al Sălajului nu cred că ziua aceea a fost aleasă la voia întâmplării pentru ședința respectivă.

În consecință, cunoscând eu cât bine mi-a făcut Sfântul Ierarh Nicolae în viață, fără să știu deocamdată și de cât rău

m-a ferit, am dobândit o mare evlavie la el, de aceea, după ce am ajuns Episcop în Sălaj am făgăduit că prima biserică ce se va ridica în Zalău îi va fi închinată Sfântului Nicolae.

Deși sunt încă tânăr, conștientizez faptul că sunt trecător prin această lume, de aceea am hotărât ca biserica „Sfântul Nicolae”, prima mea ctitorie din Zalău, să fie și necropolă chiriarhală, adică să-mi adăpostească mormântul.

Cunoscându-mi evlavia la Sfântul Ierarh Nicolae, un preot vrednic din Episcopia noastră mi-a oferit în dar o părticică din moaștele acestui Sfânt, obținută cu acte în regulă de la mănăstirea din Bari unde se păstrează trupul neputrezit al Sfântului Nicolae. Sunt convins că această relicvă sfântă a ajuns la mine tot prin purtarea de grijă a Sfântului Ierarh Nicolae. Deși această părticică de sfinte moaște este cel mai prețios odor pe care l-am primit vreodată, am înțeles că e mai de folos să fie păstrată într-o biserică și pusă spre închinare credincioșilor, decât să stea în biroul meu, de vreme ce noi nu avem un paraclis la Sediul Eparhial, unde să o păstrăm la loc de cinste. De aceea, după ce am hotărât înființarea unei parohii în Zalău, a cărei biserică să fie închinată Sfântului Ierarh Nicolae, am dăruit cu multă dragoste această părticică de moaște parohiei respective.

Îl cunosc pe Părintele Ionuț Pop, Parohul dumneavoastră, de câțiva ani și am încredere în Preacucernicia Sa datorită frumosoaselor realizări de la Ruginoasa și Sălăjeni, unde a fost preot, de aceea l-am și numit în această parohie, unde a început totul de la firul ierbii. Deși este preot în Zalău de doar câteva luni, Părintele Ionuț mi-a mărturisit de mai multe ori că a simțit ajutorul Sfântului Nicolae în nenumărate rânduri în misiunea desfășurată în această parohie. Din acest motiv trag nădejdea că prin purtarea de grijă a lui Dumnezeu, sub oblăduirea Sfântului Ierarh Nicolae, prin hărnicia Părintelui și jertfelnicia dumneavoastră, ritmul

lucrărilor la biserica începută va fi unul rapid. De asemenea, mă rog Bunului Dumnezeu ca în urma activității pastorale a Părintelui Ionuț și a succesorilor Preacucernicieii Sale la acest Sfânt Altar un număr cât mai mare de enoriași să sporească duhovnicește și să își găsească loc în rai.

Vă îndemn să contribuiți cu generozitate la ridicarea bisericii din această parohie, având convingerea că răsplata venită din partea lui Dumnezeu și a Sfântului Ierarh Nicolae nu va întârzia pe pământ și veți avea parte de ea și în veșnicie, aceasta fiind cu mult mai mare decât jertfa dumneavoastră oferită acestui sion dumnezeiesc aflat în construcție. De asemenea, credincioșii care contribuie la ridicarea unei biserici devin ctitorii acesteia, pentru care se roagă preoții la Sfântul Altar cât dănuie biserica respectivă.

Bunul Dumnezeu să primească sfintele rugăciuni înălțate astăzi la tronul slavei Sale, să vă aibă pururea în paza Sa, iar perioada postului rămasă până la sfintele sărbători ale Nașterii Domnului să fie pentru toți una plină cu roade duhovnicești.

Amin

A doua zi de Crăciun

(26 decembrie)

Preacucernici Părinți, iubiți credincioși,

Cu ajutorul Bunului Dumnezeu sărbătorim cea de-a doua zi a Crăciunului. Astăzi, la Sfânta Liturghie, s-a citit o pericopă evanghelică în care ne sunt înfățișate mai multe evenimente de la nașterea Pruncului Iisus în Betleemul Iudeii, despre care voi vorbi în cele ce urmează.

În anul 64 î.Hr., Palestina a fost cucerită de armata generalului roman Pompei, devenind prin aceasta provincie imperială romană. În anul nașterii Pruncului Iisus, împăratul Octavian Augustus a dispus efectuarea unui recensământ în întregul imperiu, pentru a cunoaște cu exactitate numărul locuitorilor acestuia, încât să poată fi stabilite fără greșală taxele pe care le avea de plătit fiecare provincie către vistieria imperială. Pentru a nu se crea nicio eroare de numărare a populației, împăratul a poruncit ca fiecare cetățean din imperiu să fie înregistrat în localitatea lui de baștină. Sfântul Evanghelist Luca relatează desfășurarea acestui recensământ în Țara Sfântă: *„În zilele acelea a ieșit poruncă de la Cezarul August să se înscrie toată lumea. Această înscriere, cea dintâi, s-a făcut pe când Quirinius ocârmuia Siria. Și se duceau toți să se înscrie, fiecare în cetatea sa. Și Iosif s-a suit și el din Galileea, din cetatea Nazaret, în Iudeea, în cetatea lui David, care se numește Betleem, pentru că el era din casa și din seminția lui David, ca să se înscrie împreună cu Maria, cea logodită cu el, care era însărcinată”* (Luca 2,1-5). Din pricina mulțimii călătorilor sosiți

în Betleem, pentru a se înscrie la recensământ, toate hanurile sau casele de oaspeți erau ocupate, de aceea Dreptul Iosif și Fecioara Maria s-au adăpostit într-o peșteră de la marginea orașului. *„Iar pe când erau ei acolo, s-au împlinit zilele ca ea să nască, și L-a născut pe Fiul ei Cel Întâi-Născut și L-a înfășat și L-a culcat în iesle. Și în ținutul acela erau păstori care stăteau pe câmp și-și păzeau turma făcând noaptea de strajă. Și iată, îngerul Domnului a stat lângă ei și slava Domnului a strălucit împrejurul lor și ei s-au înfricoșat cu frică mare. Dar îngerul le-a zis: «Nu vă temeți. Că, iată, vă binevestesc vouă bucurie mare, care va fi pentru tot poporul; că în cetatea lui David vi s-a născut azi Mântuitor, Care este Hristos Domnul. Și acesta vă va fi semnul: Veți găsi un prunc înfășat și culcat în iesle». Și, deodată, împreună cu îngerul s-a văzut mulțime de oaste cerească laudându-L pe Dumnezeu și zicând: «Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoire!»»* (Luca 2,6-14). După ce îngerii au plecat, păstorii s-au dus *„și au aflat pe Maria, pe Iosif și pe Prunc culcat în iesle”* (Luca 2,16). Ei au devenit astfel primii martori ai nașterii Mântuitorului lumii.

După nașterea Pruncului Iisus, Gașpar, Melchior și Baltazar, trei magi de la Răsărit, au sosit în Ierusalim, capitala Iudeii, întrebând: *„Unde este regele iudeilor, Cel ce S-a născut? Căci în Răsărit I-am văzut steaua și am venit să I ne închinăm”* (Matei 2,2). Magii erau cititori în stele, care remarcând un astru cu o strălucire deosebită, au înțeles că acesta le vestește nașterea unui om însemnat, despre care ei socoteau că este fiul unui rege, motiv pentru care au urmat steaua până la Ierusalim. Sfânta Scriptură nu consemnează numele celor trei magi, dar noi le cunoaștem din Sfânta Tradiție.

Auzind vestea răspândită de magi, Irod cel Mare, regele Iudeii, *„s-a tulburat și tot Ierusalimul împreună cu el. Și adunând*

pe toți arhieriei și cărturarii poporului, i-a întrebat: «Unde este să Se nască Hristos?». Iar ei i-au zis: «În Betleemul Iudeii, că așa este scris de prorocul: Și tu, Betleeme, pământul lui Iuda, nicidecum nu ești mai mic între căpeteniile lui Iuda, căci din tine va ieși Cărmuitorul care va păstori pe poporul Meu Israel». Atunci Irod i-a chemat în taină pe magi și a aflat limpede de la ei vremea când li s-a arătat steaua. Și trimițându-i la Betleem, le-a zis: «Mergeți și cercetați cu de-amănuntul despre Prunc și dacă-L veți afla, dați-mi și mie de veste, pentru ca să vin și eu să mă închin Lui»” (Matei 2,3-8).

Irod știa prea bine că în casa lui nu se născuse niciun copil în ultimul timp, acest lucru fiind cu neputință, de vreme ce el avea peste șaptezeci de ani, ceea ce însemna foarte mult pentru acea vreme, de aceea regele și-a dat imediat seama că magii vorbesc despre nașterea lui Mesia. Adunând toți arhieriei și cărturarii poporului, monarhul i-a întrebat despre locul în care urma să se nască Mântuitorul. Aceștia cunoscând cărțile profeților, i-au relatat prorocia lui Miheia, care anunța că Mântuitorul se va naște în Betleem.

Irod era un om deosebit de suspicios, care nu a pregetat să-și ucidă soția, pe Mariamne, și trei fii, pe Alexandru, Aristobul și Antipater, crezând că aceștia uneltesc împotriva lui, pentru a prelua conducerea regatului, de aceea orice zvon legat de nașterea unui prinț în țara lui, ori informație despre intențiile vreunui pretendent la tron îi dădeau fiori, determinându-l imediat să ia măsuri drastice.

„Magii, ascultându-l pe rege, au plecat; și iată, steaua pe care o văzuseră în Răsărit mergea înaintea lor, până ce a venit și a stat deasupra locului unde era Pruncul. Și intrând în casă, L-au văzut pe Prunc împreună cu Maria, mama Sa; și căzând la pământ, I s-au închinat; și deschizându-și vistieriile, I-au adus daruri: aur, tămâie și smirnă. Dar luând prin vis înștiințare să

nu se mai întoarce la Irod, pe altă cale s-au dus în țara lor” (Matei 2,9-12).

Ținând cont de faptul că între Ierusalim și Betleem sunt aproximativ zece kilometri, magii, care călătoreau pe cămile, au parcurs această distanță într-un timp scurt.

Poporul ales a fost condus spre Domnul Hristos de Legea Veche, pe când magii, care au fost reprezentanții păgânilor la nașterea Pruncului Iisus, au fost călăuziți spre Acesta de o stea, ceea ce arată că Mântuitorul a venit în lume pentru toate popoarele. Se împlinește aici promisiunea făcută de Dumnezeu lui Avraam: *„Cu binecuvântare te voi binecuvânta, iar pe urmașii tăi îi voi face numeroși ca stelele cerului și ca nisipul de pe țărmul mării și urmașii tăi vor stăpâni cetățile dușmanilor lor; și prin urmașul tău se vor binecuvânta toate neamurile pământului, pentru că tu ai ascultat de glasul Meu”* (Facere 22,17-18). Așa cum păstorii din Betleem îi reprezintă pe evreii care vor îmbrățișa învățătura Mântuitorului, magii îi înfățișează pe păgânii care vor fi convertiți la creștinism.

După ce afluxul de călători prilejuit de recensământul din Betleem s-a încheiat, Sfânta Fecioară Maria cu Pruncul Iisus și Dreptul Iosif au găsit loc într-o casă de oaspeți. Aici i-au găsit magii și s-au închinat Pruncului, aducându-I daruri de aur (ca Unui împărat), tămâie (ca Unui preot) și smirnă (ca Unuia care Își va jertfi viața pentru mântuirea oamenilor). Înnoptând la Betleem, cei trei magi au primit înștiințare în vis să nu se mai întoarcă la Irod, încât a doua zi au pornit spre țările lor pe alt drum. Deasupra peșterii în care magii și-au petrecut prima noapte după plecarea lor din Betleem există astăzi mănăstirea Sfântului Teodosie, începătorul vieții de obște.

„După plecarea magilor, îngerul Domnului i s-a arătat în vis lui Iosif, zicând: «Ridică-te, ia Pruncul și pe maica Sa și fugi în Egipt și stai acolo până când îți voi spune eu, fiindcă Irod

vrea să caute Pruncul ca să-L omoare». Și ridicându-se Iosif, i-a luat în timpul nopții pe Prunc și pe maica Sa și a plecat în Egipt” (Matei 2,13-14). Pe drum, celor trei le-a ieșit în cale un tâlhar vestit, care privind la fața Pruncului, a exclamat: „Chiar dacă Dumnezeu S-ar fi făcut om, nu ar fi putut fi mai frumos decât Pruncul Acesta”, și i-a lăsat să-și continue călătoria, fără să le facă vreun rău.

Dându-și seama că magii nu se mai întorc la el, „*Irod s-a mâniat foarte și, trimițând ostași, i-a ucis pe toți pruncii care erau în Betleem și în toate hotarele lui, de doi ani și mai în jos, după timpul pe care îl aflase de la magi”* (Matei 2,16). Prin această crimă în masă odioasă regele credea că Îl va ucide pe Pruncul Iisus și în acest fel își va proteja tronul. Pe cât de nepopular fusese Irod între evrei până acum, din acest moment va ajunge să fie urât de către supușii săi.

Dreptul Iosif, Sfânta Fecioară Maria și Pruncul Iisus au stat o vreme în Egipt, existând până astăzi numeroase mărturii ale trecerii lor prin această țară, iar „*după moartea lui Irod, îngerul Domnului i s-a arătat în vis lui Iosif, zicându-i: «Ridică-te, ia Pruncul și pe maica Sa și mergi în pământul lui Israel, căci au murit cei ce căutau viața Pruncului». Iar el, ridicându-se, a luat Pruncul și pe maica Sa și a venit în pământul lui Israel. Și auzind că Arhelau domnește în Iudeea, în locul lui Irod, tatăl său, s-a temut să meargă acolo și, luând poruncă prin vis, s-a dus în părțile Galileii și a venit și a locuit în orașul numit Nazaret, ca să se împlinească ceea ce s-a spus prin profeți, că Nazarinean Se va chema”* (Matei 2,19-23).

Aici se încheie pasajul evanghelic citit astăzi la Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie.

Întrucât Domnul Hristos și-a petrecut copilăria și primii ani ai tinereții în Galileea, conducătorii evreilor nu știau că El s-a născut în Betleem. Din acest motiv, când la sărbătoarea Corturilor

din Ierusalim numeroși iudei ziceau despre Mântuitorul: „*«Într-adevăr, Acesta este Prorocul!»*. Iar alții ziceau: *«Acesta este Hristosul!»*. Iar alții ziceau: *«Oare din Galileea va să vină Hristos?»*” (Ioan 7,40-41), arhieriei și fariseii i-au zis lui Nicodim, care l-a luat apărarea Domnului Hristos: „*Cercetează și vezi că din Galileea nu s-a ridicat proroc*” (Ioan 7,52). Și acesta este un motiv pentru care Mântuitorul nu a fost acceptat ca Mesia de către unii evrei.

Astăzi îl prăznuim și pe Sfântul Cuvios Nicodim cel Sfințit de la Tismana, de aceea voi vorbi despre viața lui.

Sfântul Nicodim de la Tismana s-a născut în anul 1320 în orașul Prilep (situat astăzi în Macedonia de Nord), într-o familie de vlahi sau macedo-români.

Nicodim a simțit din adolescență chemarea de a-și închina întreaga viață lui Dumnezeu. Cunoscând câțiva călugări din Sfântul Munte, acesta a plecat cu ei la Athos. S-a stabilit la Mănăstirea Hilandar, unde a fost primit ca frate și a învățat temeinic limbile greacă și slavonă, însușindu-și o profundă cultură teologică.

Datorită credinței lui jertfelnice, a iubirii față de toți, a râvnei spre cele bineplăcute lui Dumnezeu, a smereniei, a posturilor și a rugăciunii neîncetate, după trei ani a fost tuns în monahism, apoi a fost hirotonit ierodiacon, iar la scurt timp ieromonah.

Fiind prețuit de toți monahii, după trecerea la cele veșnice a starețului, soborul mănăstirii l-a ales în fruntea obștii călugărești de la Hilandar. Și în această slujire s-a dovedit a fi un bun organizator și îndrumător al monahilor, ostenind zi și noapte alături de ei, în posturi și rugăciuni, în copierea de manuscrise și alte îndeletniciri potrivite cinului călugăresc.

Dorind însă o viață mai liniștită, Cuviosul Nicodim a plecat din Sfântul Munte și s-a stabilit în regiunea Cladova, la

locul numit Șaina, în apropiere de Dunăre. Împreună cu ucenicii care s-au strâns în jurul lui, a ridicat acolo o bisericuță. Tradiția populară sârbească îi atribuie și întemeierea mănăstirilor Vratna și Manastirița, din regiunea Craina.

La scurt timp însă, această regiune a fost ocupată, pentru câțiva ani, de regele Ludovic cel Mare al Ungariei (1342-1382), începându-se de îndată și o puternică acțiune de răspândire a catolicismului. În aceste împrejurări, în anul 1364, Cuviosul Nicodim a trecut în ținuturile învecinate din nordul Dunării, pe pământ românesc. Aici a ridicat o altă mănăstire, la Vodița, probabil pe locul unei așezări sihăstrești mai vechi, ca un centru de apărare ortodoxă la frontiera cu Ungaria catolică.

Biserica mănăstirii a primit hramul „Sfântul Antonie cel Mare”, fiind sfințită în anul 1369.

Mănăstirea Vodița era de sine stătătoare, scoasă de sub orice autoritate din afară, fiind condusă numai de propriul ei sobor, rânduială folosită la Muntele Athos, pe care Sfântul Nicodim a adus-o și în Țara Românească.

Cea mai veche mențiune scrisă despre prezența Cuviosului Nicodim în Țara Românească se face într-un hrisov al domnitorului Vladislav Vlaicu (1364-1377), din anul 1372, prin care acesta oferea o seamă de danii Mănăstirii Vodița, ridicată și pictată din inițiativa Sfântului Nicodim, cu cheltuiala domnitorului.

Mănăstirea Vodița este cea mai veche ctitorie voievodală românească atestată documentar.

În anul 1346, sub țarul Ștefan Dușan (1331-1355), Biserica Sârbă s-a proclamat Patriarhie autocefală, fără acordul Patriarhiei Ecumenice, fiind anatematizată. Pentru a mijloci o împăcare între cele două Biserici, în 1375, cneazul Lazăr al Serbiei (1370-1389) a trimis la Constantinopol o delegație condusă de Sfântul Nicodim (pe care unii îl socotesc a fi rudă cu cneazul

Lazăr). Cu acest prilej, patriarhul ecumenic Filotei i-a acordat Cuviosului Nicodim rangul de arhimandrit, cu dreptul de a sfinți biserici, dar și părțile din moaștele Sfântului Ignatie Teoforul, ale Sfântului Ioan Gură de Aur și ale Sfântului Cuvios Teofil Mărturisitorul, care se păstrează până astăzi, ca odoare de mare preț, la Mănăstirea Tismana.

Nu se știe cu exactitate când s-a întors Sfântul Nicodim de la Constantinopol în Țara Românească. Cert este că nu și-a mai putut continua activitatea la Mănăstirea Vodița, pentru că la sfârșitul anului 1375 ungurii au cucerit ținutul Severinului, în care era situată mănăstirea. În aceste împrejurări, Sfântul a pornit în căutarea unui loc mai potrivit pentru a ridica un nou așezământ de viață sihăstrească. Acest loc a fost găsit în părțile de nord ale Olteniei, pe valea râului Tismana, la poalele munților. Se pare că, datorită felului în care și-a îndeplinit misiunea încredințată la Constantinopol, în eforturile de ridicare ale Mănăstirii Tismana, pe lângă daniile domnitorilor români: Radu I (1377-1383) și Dan I (1383-1386), Cuviosul Nicodim s-a bucurat și de sprijin financiar din partea cneazului Lazăr al Serbiei.

Un fapt îmbucurător a fost acela că prin anii 1383-1384 Severinul a reintrat în stăpânirea Țării Românești. Sfântul Nicodim a putut astfel să preia și conducerea Mănăstirii Vodița. În felul acesta, monahul a cârmuit cu vrednicie amândouă mănăstirile.

Cuviosul Nicodim a fost un sfetnic de nădejde al domnitorului Mircea cel Bătrân (1386-1418), care a făcut mai multe danii în bani și moșii celor două mănăstiri.

Sfântul Nicodim a purtat corespondență cu Sfântul Eftimie, ultimul patriarh de la Târnovo (1375-1393), un teolog cunoscut și foarte apreciat în țările ortodoxe, încât mulți ierarhi și teologi îi cereau lămuriri în felurite probleme dogmatice și morale. S-au păstrat două scrisori ale acestui patriarh către

Nicodim de la Tismana. În prima îi răspundea la șase întrebări pe care i le-a pus în legătură cu sfinții îngeri, iar în a doua îi dădea lămuriri cu privire la curăția morală a celor ce doreau să primească Taina Preoției. Din cercetarea întrebărilor puse de Cuviosul Nicodim reiese că el n-a fost numai un bun organizator al vieții monahale, ci și un temeinic cunoscător al Sfintei Scripturi și un călugăr dornic să cunoască și să adâncească felurite probleme teologice.

La Mănăstirea Tismana, Sfântul Nicodim a întemeiat o vestită școală de caligrafi și copişti de cărți bisericești, renumită în toată peninsula Balcanică.

Prin anii 1404-1405, Cuviosul Nicodim a caligrafiat pe pergament un frumos Tetraevanghel în limba slavă bisericească, acesta fiind primul manuscris cu dată sigură scris pe teritoriul țării noastre.

Încă din timpul vieții, Cuviosul Nicodim a fost învrednicit de Dumnezeu cu darul facerii de minuni. Astfel, Sfântul a vindecat-o pe Elisabeta, fiica regelui Sigismund al Ungariei, care era bolnavă de epilepsie. Odată Cuviosul a trecut prin foc, împreună cu un ierodiacon, amândoi fiind îmbrăcați în odăjdii, iar flăcările nu s-au atins de ei. În tradiția mănăstirii se spune că unii bolnavi se vindecau numai când ajungeau la Tismana pentru a lua tămăduire prin rugăciunile Sfântului.

Spre sfârșitul vieții, Sfântul Nicodim a încredințat conducerea Mănăstirilor Tismana și Vodița ucenicului său, ieromonahul Agaton, iar el s-a retras într-o peșteră de deasupra Mănăstirii Tismana. De acolo cobora numai duminica și la praznicele împărătești, când slujea împreună cu părinții din mănăstire și se împărtășea cu Preasfântul Trup și Sânge al Domnului Hristos.

Cunoscând, prin descoperire dumnezeiască, apropierea mutării sale la Domnul, Sfântul Nicodim a coborât la mănăstire,

s-a împărtășit cu Trupul și Sângele Domnului Hristos, le-a dat sfaturi duhovnicești monahilor, iar în ziua de 26 decembrie 1406 și-a încredințat sufletul în mâinile lui Dumnezeu, fiind îngropat în mormântul dinainte pregătit, în apropierea bisericii Mănăstirii Tismana.

După mutarea Cuviosului din această viață, la mormântul lui s-au săvârșit numeroase minuni, mai ales vindecări de boli, semn că Dumnezeu l-a învrednicit de cununa sfințeniei.

După o perioadă de timp, călugării de la Tismana au dezgropat trupul Sfântului Nicodim și au constatat că acesta era nestricat, de aceea l-au pus într-o raclă, pe care au așezat-o cu cinste în biserica mănăstirii. Tradiția spune că, după mai mulți ani, fiind în primejdie de a fi răpit trupul Sfântului, acesta i s-a arătat în vis unui călugăr, apoi starețului, poruncindu-le să-i ascundă moaștele, lăsând spre închinare numai un deget de la o mână. Ele au fost ascunse în locuri tainice, dar cu timpul li s-a pierdut urma, încât astăzi nu se știe unde sunt.

La Mănăstirea Tismana se păstrează până astăzi degetul Sfântului Nicodim și câteva obiecte care i-au aparținut: o cruce de plumb, un epitrahil și o bederniță.

Sfântul Nicodim a fost un mare organizator al vieții monahale la noi, după rânduierile isihaste de la Muntele Athos, un luptător energic împotriva acțiunilor prozelitiste catolice patronate de regatul ungar în regiunile balcano-dunărene și un bun cunoscător al problemelor teologice. Rânduierile statornice de el la cele două mari ctitorii ale sale din Țara Românească au servit ca model pentru numeroasele mănăstiri pe care le-au ctitorit mai târziu domnii Țării Românești și ai Moldovei.

Sfântul Cuvios Nicodim de la Tismana este considerat reorganizatorul monahismului românesc. Cu vasta sa cultură teologică de factură isihastă, dar mai ales prin exemplul

său personal, urmat de ucenicii săi, el a dat un nou impuls monahismului din nordul Dunării.

După mutarea lui din această viață, Cuviosul Nicodim de la Tismana a fost trecut în rândul sfinților, dar nu se știe când.

În ședința sa din 28 februarie 1950, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române l-a înscris pe Sfântul Nicodim de la Tismana în calendarul creștin și i-a generalizat cultul în toată țara.

În cuvântul meu de astăzi am prezentat exemple pozitive, precum păstorii de lângă Betleem, care au fost primii martori ai nașterii lui Mesia cel făgăduit, i-am pomenit pe cei trei magi de la Răsărit: Gașpar, Melchior și Baltazar, care din țările lor îndepărtate L-au căutat și I-au adus daruri Pruncului Iisus și am vorbit și despre Sfântul Nicodim de la Tismana, care și-a închinat întreaga viață lui Dumnezeu, dar am menționat și un exemplu negativ, în persoana regelui Irod, care a ordonat un masacru sângeros, irațional și inutil.

Să urmărim întotdeauna exemplele pozitive, fiindcă în acest fel dobândim viața veșnică și să ne ferim de a le imita pe cele negative, care duc la moarte sufletească, conform celor spuse de Dumnezeu poporului ales: „*Iată, eu astăzi ți-am pus înaintea viața și moartea, binele și răul, binecuvântarea și blestemul. Alege viața, ca să trăiești, tu și urmașii tăi!*” (Deuteronom 30,15 și 19).

Amin

A treia zi de Crăciun

(27 decembrie)

Preacucernici Părinți, iubiți credincioși,

În cea de-a treia zi de Crăciun, la Sfânta Liturghie s-a citit pericopa evanghelică în care Domnul Hristos a rostit pilda lucrătorilor celor răi, pe care o voi prezenta și explica în cele ce urmează.

Dacă cele mai multe pilde ale Domnului Hristos sunt, de fapt, niște comparații dezvoltate, pilda despre lucrătorii cei răi ai viei cuprinde mai multe detalii cu valoare simbolică sau alegorică. Ea este ceea ce se numește o „parabolă alegorizantă”. La tâlcuirea acestor parabole, nu avem altceva de făcut decât ca, reducând pilda la o comparație cât mai simplă, să extragem lecția pe care Mântuitorul a voit s-o dea ascultătorilor Săi prin această parabolă, și, desigur, lecția pe care Evangheliștii au avut-o în vedere pentru cititorii Evangheliilor lor. În schimb, în „parabolele alegorizante”, mai multe din detaliile „tabloului” nu au numai rostul de a contura mai bine acest tablou sau de a-l face mai viu, ci au o valoare simbolică sau alegorică, aceste detalii au, adică, și un alt sens decât sensul lor literal. La tâlcuirea uneia dintre aceste parabole, va trebui deci nu numai să extragem „lecția” parabolei, ci, de asemenea, să evidențiem sensul simbolic sau alegoric al acelor detalii care comportă un astfel de sens.

Pilda despre lucrătorii cei răi ai viei este ceea ce se numește o parabolă despre istoria mântuirii. Ea arată ce a făcut Dumnezeu pentru mântuirea omului și cât de vinovați sunt cei care nu răspund pe măsură harului lui Dumnezeu.

În această parabolă, Domnul Hristos preia un text al pro-rocului Isaia, pe care-l desăvârșește. Profetul, gândindu-se la răbdarea lui Dumnezeu cu israeliții, a scris: „*Vreau să-i cânt prietenului meu cântecul lui de iubire pentru via lui. Prietenul meu avea o vie pe un deal înalt, în pământ mănos. El a îngrădit-o, a săpat șanț împrejurul ei, a sădit-o cu viță de bun soi, în mijlocul ei a zidit un turn și a săpat un loc pentru teasc. Și aștepta să facă struguri, dar ea a făcut aguridă*” (Isaia 5,1-2).

Mântuitorul preia această parabolă profetică, bine cunoscută iudeilor. În textele celor trei Evanghelii sinoptice care o redau regăsim aceleași detalii cu privire la tot ceea ce a făcut stăpânul viei pentru via sa. În parabola evanghelică apar însă câteva elemente noi, astfel încât această pildă despre istoria mântuirii este, am putea spune, „adusă la zi”, până la trimiterea Fiului lui Dumnezeu în lume și la uciderea Lui, și are loc o deplasare de accent, lecția parabolei vizând responsabilitatea lucrătorilor și pedeapsa care-i așteaptă pe aceștia.

Domnul Hristos desăvârșește parabola preluată din Vechiul Testament. Și felul în care o alcătuiește are două dimensiuni: Una istorică și una profetică. Dimensiunea istorică se referă la atitudinea lui Dumnezeu față de evreii neascultători de-a lungul veacurilor. Dimensiunea profetică se referă la ceea ce-I vor face iudeii în viitor Lui Însuși și la faptul că păgânii se vor converti și vor intra în împărăția cerurilor.

Mântuitorul Își începe parabola prin cuvintele: „*Era un om oarecare stăpân al casei sale, care a sădit vie. A împrejmuit-o cu gard, a săpat în ea teasc, a clădit un turn și a dat-o lucrătorilor, iar el s-a dus departe*” (Matei 21,33).

Ca și în textul din Isaia, stăpânul viei este Dumnezeu Însuși, iar via este poporul ales. Dumnezeu îi învățase pe evrei că El era proprietarul viei și că toate posesiunile lor le fuseseră încredințate spre administrare, ca să fie folosite pentru El.

Pe stăpânul viei din parabolă, adică pe Dumnezeu, oamenii Îl consideră departe din cauza păcatelor lor.

În această pildă avem un tablou luat din viața obișnuită. Cultivarea viței-de-vie era o ocupație străveche în pământul Canaanului. Sfânta Scriptură ne spune, de pildă, că Noe, îndată după potop, „*a sădit vie*” (Facere 9,20). Când Moise a trimis iscoade în pământul Canaanului, Iosua și Caleb, ca dovadă a rodniciei pământului făgăduinței, printre altele, au adus înaintea israeliților, purtată pe o pârghie, o viță-de-vie cu un strugure de o mărime neobișnuită (Numeri 13,23-27). Până astăzi se pot vedea în Țara Sfântă vii frumoase, îngrijite ca și via din Isaia 5,1-2. Astfel, de pildă, călătorind pe drumul dinspre Betleem spre Hebron, pot fi văzute dealurile pietroase, dar totuși „*mănoase*” (Isaia 5,1), ale acelor locuri plantate cu viță-de-vie „*de soi bun*” (Isaia 5,2). Pietrele adunate de pe locul plantat sunt folosite atât pentru zidurile care susțin terasele, cât și pentru gardurile împrejmuitoare, și unele și celelalte fiind zidite din pietre fără mortar între ele. Tot astfel sunt zidite și turnurile, de unde via este păzită împotriva răpitorilor (mai ales în perioada în care se coc strugurii, împotriva păsărilor). Teascul, spre deosebire de teascurile de la noi, este săpat. Căci, într-adevăr, așa sunt teascurile pentru struguri în Țara Sfântă. Mai peste tot, sub stratul subțire de pământ, dai de stâncă.

Via din această parabolă este poporul ales. Psalmistul îi mărturisește în acest sens lui Dumnezeu: „*Via din Egipt ai mutat-o; izgonit-ai neamuri și ai răsădit-o pe ea. Cale ai făcut înaintea ei și i-ai răsădit rădăcinile și s-a umplut pământul*” (Psalmul 79,9-10). Psalmistul face aici referire la ieșirea evreilor din robia egipteană, sub purtarea de grijă a lui Dumnezeu, peregrinările prin pustiu și așezarea lor în Canaan, Țara Făgăduinței.

După ce a vorbit despre cântecul de iubire al prietenului său pentru via lui, prorocul Isaia a scris: „*Via Domnului Atotțiitorului este casa lui Israel, iar oamenii din Iuda sunt sădirea Sa dragă.*”

El nădăjduia ca aceasta să fie un popor fără păcate, dar iată-l plin de sânge. Nădăjduit-a să rodească dreptate, dar iată: răzvrătire” (Isaia 5,7). Dumnezeu le-a mai trimis evreilor acest mesaj prin gura profetului Ieremia: *„Eu te-am sădit pe tine viță roditoare și de cel mai bun soi: Cum te-ai schimbat și te-ai prefăcut într-o coardă de viță sălbatică?”* (Ieremia 2,21).

De asemenea, scopul lui Dumnezeu era ca prin poporul ales să împartă binecuvântări bogate asupra tuturor popoarelor. Prin Israel trebuia să fie pregătită calea pentru răspândirea luminii Sale în întreaga lume.

„Lucrătorii” cărora Dumnezeu le-a încredințat îngrijirea viei Sale și din mâna cărora El așteaptă roadele sunt păstorii lui Israel, șefii spirituali ai iudaismului, mai-marii preoților mozaici, precum și cărturarii și fariseii. Despre ei este vorba în context. Parabola, alături de pilda cu cei doi fii, este un răspuns dat *„arhierilor și bătrânilor poporului”*. Sfântul Evanghelist Matei a consemnat că, ascultând aceste pilde, *„arhierii și fariseii au înțeles că despre ei vorbește”* (Matei 21,45).

Gardul cu care a fost împrejmuită via simbolizează Legea Veche, descoperită de Dumnezeu lui Moise în Muntele Sinai, prin împlinirea căreia evreii își realizau menirea de popor ales și prin care erau feriți de amestecul cu celelalte neamuri și mai ales cu religiile lor politeiste.

Turnul despre care se vorbește în parabolă reprezintă templul iudaic din Ierusalim.

În viile din Țara Sfântă, un loc cu piatră tare și netedă este amenajat ca teasc, pe două nivele: sus, o suprafață netedă și cu un canal de jur-împrejur, este locul pe care se vor zdrobi strugurii, prin rularea deasupra lor a unei pietre grele în formă de trunchi de con, iar ceva mai jos este cavitatea săpată în stâncă în care se adună mustul.

Teasca simbolizează jertfelnicul templului din Ierusalim.

În plecarea departe a stăpânului, Sfântul Ioan Gură de Aur vede, pe de o parte, îndelunga răbdare a lui Dumnezeu în relație cu noi, iar pe de alta, spațiul libertății noastre.

Domnul Hristos spune în continuarea parabolei: „*Când a sosit timpul roadelor, stăpânul a trimis pe slugile sale la lucrători ca să-i ia roadele. Dar lucrătorii, punând mâna pe slugi, pe una au bătut-o, pe alta au omorât-o, iar pe alta au ucis-o cu pietre. Din nou a trimis alte slugi, mai multe decât cele dintâi, și au făcut cu ele tot așa*” (Matei 21,34-36).

Așadar, stăpânul viei nu-și primește roadele așteptate nu atât din pricina viei înseși, ci pentru că lucrătorii viei sunt necredincioși legământului făcut.

Pentru a cunoaște contextul în care Mântuitorul a rostit această pildă, este necesar să știm că în timpul Lui întreaga vale superioară a Iordanului, probabil și țărmurile de nord și nord-vest ale Lacului Ghenizaret și, de asemenea, o mare parte a platoului galileean aveau caracter de latifundii și erau în mâinile unor moșieri străini. Numeroși dintre acești moșieri trăiau în străinătate și poate că erau priviți ca niște străini. Arendașii pot să-și ia libertăți față de trimișii stăpânului, ca în această parabolă, numai dacă acesta trăiește în străinătate. Un astfel de comportament se datora atitudinii revoluționare a țăranilor galileeni față de latifundiarul străin, care fusese stârnită de mișcarea zeloților, ce își avea cartierul general în Galileea.

Slugile trimise, rând pe rând, de stăpânul viei la lucrători sunt prorocii. După ce poporul ales s-a maturizat și trebuia să aducă roadele credinței, Dumnezeu trimitea din vreme în vreme câte un profet, pentru a-i îndemna pe evrei să împlinească Legea. Asemenea slugilor din parabolă, prorocii nu au fost bine primiți de evrei, ci au fost prigoniți, bătuți sau chiar omorâți, pentru că îi muștrău pe evrei pentru păcatele lor și încercau să-i aducă pe calea lui Dumnezeu.

Dintre profeții prigonii și omorâți de evrei vom menționa că Miheia a fost bătut. Isaia a fost tăiat în două cu ferăstrăul. Ieremia era să fie omorât de două ori, iar cartea cu prorociile sale a fost arsă în foc de regele Ioiachim. Despre uciderea cu pietre a unuia dintre profeții trimiși de Dumnezeu la păstoriei lui Israel - „*Zaharia, fiul lui Varachia*”, - vorbește Mântuitorul Însuși, acuzându-i pe cărturari și farisei de această crimă (Matei 23,35), Sfântului Ioan Botezătorul i-a fost tăiat capul cu sabia, la porunca regelui Irod.

La un moment dat, Domnul Hristos a zis: „*Ierusalime, Ierusalime, care-i omori pe proroci și-i ucizi cu pietre pe cei trimiși la tine*” (Matei 23,37). Parabola lucrătorilor cei răi ai viei nu este decât un ecou al acestui cuvânt al Mântuitorului, despre felul cum au fost tratați trimișii lui Dumnezeu în lume.

Domnul Hristos spune în continuarea pildei: „*La urmă, stăpânul a trimis la ei pe fiul său, zicând: Se vor rușina de fiul meu. Iar lucrătorii viei, văzând pe fiul, au zis între ei: Acesta este moștenitorul; veniți să-l omorâm și să avem noi moștenirea lui. Și punând mâna pe el, l-au scos afară din vie și l-au omorât*” (Matei 21,37-39).

Fiul stăpânului din parabolă este Fiul lui Dumnezeu, care a venit în lume pentru mântuirea ei.

Dacă cele spuse despre primirea slugilor țin de istorie, cele afirmate despre fiul din pildă reprezintă o profeție, pentru că Mântuitorul viza aici comportamentul căpeteniilor poporului față de propria-I persoană.

După slugi, este trimis la lucrătorii viei însuși fiul, moștenitorul stăpânului. Dumnezeu Îl trimite la poporul Său pe Însuși Fiul Său Cel preaiubit. Dar nici de El nu se rușinează păstoriei cei răi ai lui Israel. Ei hotărăsc să-L omoare. Și, cu grabă, își și pun în aplicare planul ucigaș.

Sosirea fiului îi face pe lucrători să presupună că proprietarul este mort și că fiul a venit pentru a-și lua în primire

moștenirea. Aceștia consideră că, după îndepărtarea unicului moștenitor, ei vor fi în măsură să pună mâna pe proprietate fără nicio piedică. Este vădit că ei au în minte acea lege după care, în circumstanțe speciale, o moștenire poate fi privită ca proprietate fără stăpân, care poate fi reclamată de oricine, cu condiția ca dreptul prioritar să aparțină celui pretendent care se prezintă primul. Astfel, dacă îl omoară pe moștenitor, via rămâne fără proprietar, și ei o pot pretinde ca fiind primii la fața locului. Însă nu avem nicio dovadă că ar fi existat vreo situație în Israel, în care ucigașul să aibă dreptul să-și însușească proprietatea celui ucis.

În Evanghelia după Marcu citim că „*lucrătorii au pus mâna pe fiul stăpânului, l-au omorât și l-au aruncat afară din vie*” (Marcu 12,8). Acest aspect al parabolei subliniază, pur și simplu, întreaga întindere a fărădelegii lucrătorilor. Ei ajung să reverse asupra trupului mort cea din urmă profanare, aruncându-l peste zid și contestându-i celui ucis până și dreptul de a avea în proprietatea sa mormântul, darămite dreptul de moștenire al întregii vii.

Nu tot așa se întâmplă în relatările Sfinților Evangheliști Matei și Luca, pentru că aceștia îl prezintă pe fiul ca fiind mai întâi scos din vie, și, apoi, ucis în afara ei. Acest aspect nu se referă numai la faptul că Mântuitorul a fost răstignit într-un loc care se afla în afara zidurilor Ierusalimului, ci și la faptul că, fiind dat pe mâna romanilor, El a fost, de fapt, excomunicat din sânul comunității israelite. Păstoriile lui Israel se arată astfel, încă o dată, a fi ucigași. Vor fi chiar numiți astfel, în capitolul următor (Matei 22,7). Numai că, de data aceasta, este ucis Însuși Fiul lui Dumnezeu. Lucrătorii cei răi au atins punctul maxim al răutății lor. Așadar, mai marii poporului lui Israel nu i-au lăsat loc Domnului Hristos, nici la moartea Sa, în mijlocul neamului, pentru care a venit (Ioan 1,11). L-au expulzat dintre ei, L-au dat la o parte chiar și mort.

După ce a rostit această pildă, Domnul Hristos i-a întrebat pe ascultătorii Săi: *„Deci, când va veni stăpânul viei, ce va face acelor lucrători? Iar ei I-au răspuns: Pe cei răi, cu rău îi va pierde, iar via o va da altor lucrători, care-i vor da roadele la vremea lor”* (Matei 21,40-41).

Fără să-și dea seama, cei ce I-au răspuns Mântuitorului și-au pronunțat propria condamnare. Nu ne putem aștepta ca ei să fi înțeles parabola. Au înțeles relatarea, i-au dat un răspuns bun Domnului Hristos cu privire la consecințe, dar niciunul nu și-a dat seama că de fapt Mântuitorul îi adusese în situația de a-și pronunța singuri sentința, față de modul cum se purtau și cum se vor purta până la urmă cu El.

Prin răspunsul ascultătorilor Domnului Hristos este anunțată pedeapsa lucrătorilor celor răi și, totodată, catastrofa națională iudaică din anul 70, când a fost distrus templul, când jertfele mozaice au încetat, când, odată cu dispariția templului și a statului iudaic, a dispărut însăși rațiunea de a fi a arhieriei și a bătrânilor poporului.

În relatarea pildei, Sfântul Evanghelist Luca surprinde dorința ascultătorilor, de fapt dorința lui Israel, de a nu se întâmpla una ca aceasta: *„Iar ei, auzind, au zis: Să nu fie!”* (Luca 20,16). Probabil că cei care au exclamat aceste cuvinte se simțeau direct vizați.

„Iar Iisus a zis: De aceea vă spun că Împărăția lui Dumnezeu se va lua de la voi și se va da neamului care va face roadele ei” (Matei 21,43).

Noul Testament ne arată că chemarea păgânilor la mântuirea în Hristos nu era ceva de sine înțeles pentru iudeii veacului apostolic. Înșiși Sfinții Apostolii au avut nevoie de călăuzirea Sfântului Duh pentru a înțelege că *„Evanghelia este putere a lui Dumnezeu spre mântuire tot celui ce crede, întâi iudeului și de asemenea elinului”* (Romani 1,16). Apostolului

Pavel i s-a făcut cunoscută, printr-o descoperire dumnezeiască, taina universalității mântuirii în Iisus Hristos, o taină „care, în alte veacuri, nu s-a făcut cunoscută fiilor oamenilor, cum s-a descoperit acum sfinților Săi Apostoli și prorocilor, prin Duhul: Anume că păgânii sunt împreună-moștenitori cu iudeii și mădulare ale aceluiasi trup și împreună-părtași ai făgăduinței, în Hristos Iisus, prin Evanghelie” (Efeseni 3,5-6).

Auzind răspunsul evreilor la întrebarea Lui, Domnul Hristos le spune că tocmai la ei se referă această parabolă, fapt pentru care nu vor ajunge în împărăția cerurilor, pe care Dumnezeu o va deschide neamurilor care o vor merita. Prin aceste cuvinte, Mântuitorul repetă afirmația făcută la vindecarea slugii sutașului roman: „Și vă spun Eu vouă că mulți de la răsărit și de la apus vor veni și vor ședea la masă cu Avraam, cu Isaac și cu Iacov în Împărăția cerurilor, iar fiii împărăției vor fi aruncați în întunericul cel mai din afară; acolo va fi plângerea și scrâșnirea dinților” (Matei 8,11-12). Din cauză că nu L-au acceptat pe Mântuitorul, care a afirmat despre Sine: „Eu sunt Calea, Adevărul și Viața. Nimeni nu vine la Tatăl Meu decât prin Mine” (Ioan 14,6), evreii nu vor ajunge în împărăția lui Dumnezeu, unde intră numai cei ce cred în Domnul Hristos, se botează în numele Lui și săvârșesc fapte bune.

Cuvintele Mântuitorului adresate iudeilor: „Împărăția lui Dumnezeu se va lua de la voi și se va da neamului care va face roadele ei” erau o sentință de dezmoștenire care va rămâne valabilă peste veacuri.

Împărăția lui Dumnezeu este un dar, așa că ea poate fi luată de la cineva și dată altcuiva. Aici se vede clar că Domnul Hristos nu vorbește despre o schimbare a lucrătorilor viei în cadrul lui Israel, ci despre o înlocuire a lui ca și întreg.

Ca o concluzie la pilda rostită de El și la răspunsul primit de la ascultători, Mântuitorul le-a spus: „Au n-ați citit niciodată

în Scripturi: Piatra pe care au nesocotit-o ziditorii, aceasta a ajuns să fie în capul unghiului. De la Domnul a fost aceasta și este lucru minunat în ochii noștri?” (Matei 21,42).

În cuvintele Sale, Domnul Hristos redă o prorocie din cartea Psalmilor (Psalmul 117,22-23). Situația descrisă de Mântuitorul este clară: Niște zidari ridică o clădire importantă, folosind materialele puse la îndemână. Se împiedică însă mereu de o piatră, pe care o dau cu mânie la o parte, pentru ca, până la urmă, să-și dea seama că tocmai această piatră se potrivește exact în locul cel mai important. În Vechiul Testament citim: „Așa zice Domnul: Iată, Eu am pus la temelia Sionului o piatră, o piatră de încercare, de mare preț, piatra din capul unghiului, o piatră bine pusă la temelia lui; și cel ce va crede în ea nu se va clătina!” (Isaia 28,16). Astfel, „piatra din capul unghiului” este o piatră de temelie, desigur cea care realiza îmbinarea a două laturi ale temeliei unei clădiri. Dacă privim astăzi la ceea ce a mai rămas din templul de la Ierusalim, vedem pietre care au uneori mai mult de 10 metri lungime și ne dăm seama ce însemna pentru o astfel de zidire „piatra din capul unghiului”.

Pentru niște învățători de Lege, cum erau preopinenții Domnului Hristos, răspunsul Acestuia era clar, mai ales că se asocia cu profețiile mesianice din Vechiul Testament, pe care ei le cunoșteau foarte bine. Era ca și cum le-ar fi spus: Cel nesocotit astăzi va ajunge să fie cel mai important, „piatra din capul unghiului”, adică aceea care ține toată construcția. Mântuitorul era cel nesocotit de iudei, aceasta a vrut să le spună. Și ei au înțeles, dar n-au fost de acord cu El, nu L-au crezut, nu L-au luat în serios pentru că erau din categoria lucrătorilor viei, aceia care nu i-au primit nici pe proroci, și care nu-L primeau acum nici pe El. Ba chiar, ca și aceia, îl vor și omorî, ca pe fiul din parabolă.

„Piatra cea din capul unghiului” este Domnul Hristos, însă în zidirea poporului lui Israel, așa cum și-au imaginat-o

responsabilii săi religioși, nu s-a găsit loc pentru El, Care a fost dat deoparte. Și totuși, El „a ajuns să fie în capul unghiului”. Așa a fost voia lui Dumnezeu: „De la Domnul a fost aceasta și este lucru minunat în ochii noștri”. Astfel, profeția Mântuitorului nu se oprește la omorârea Lui. El prevestește și preamărirea Sa, pentru că Dumnezeu Tatăl „L-a înviat din morți și L-a așezat de-a dreapta Sa, în ceruri, mai presus decât toată Începătoria și Stăpânia și Puterea și Domnia și decât tot numele ce se numește, nu numai în veacul acesta, ci și în cel viitor. Și pe toate I le-a supus sub picioare și, mai presus de toate, L-a dat pe El cap Bisericii, care este trupul Lui, plinătatea Celui ce pe toate întru toți le plinește” (Efeseni 1,20-23). Traseul istoriei mântuirii este parcurs astfel până la punctul său culminant.

Sfântul Ioan Gură de Aur înțelege prin expresia „piatra din capul unghiului” pe Domnul nostru Iisus Hristos Cel înviat. Vorbind despre sensul „pietrei din capul unghiului”, Sfântul Teofilact al Bulgariei are aceeași viziune, zicând: Mântuitorul, după ce a înviat din morți, S-a pus „în capul unghiului”, adică s-a făcut cap Bisericii, unindu-i pe iudei și pe păgâni într-o credință. Căci precum piatra care într-o zidire stă în capul unghiului, unind doi pereți și pe amândoi îi ține, așa și Domnul Hristos, într-o credință, pe toți împreună ne-a legat, pentru că Biserica este cea care ne ține pe noi împreună și ne unește prin credință.

Această interpretare a „pietrei din capul unghiului” o găsim pentru prima dată exprimată de Sfântul Apostol Pavel, care le-a scris efesenilor: „Aduceți-vă aminte că odinioară voi, păgânii cu trupul, numiți «netăiere împrejur» de către cei numiți «tăiere împrejur» - făcută de mână în trup - în vremea aceea erați fără Hristos, înstrăinați de cetățenia lui Israel și străini de așezămintele făgăduinței, lipsiți de nădejde și fără de Dumnezeu în lume. Dar acum, întru Hristos Iisus, voi care altădată erați departe, ați devenit aproape prin sângele lui Hristos. Căci El

este pacea noastră, El, Care în trupul Său a făcut din cele două lumi una, adică a surpat peretele cel din mijloc al despărțirii - ura -, desființând legea poruncilor în opreliștile ei, pentru ca să-i clădească întru Sine pe cei doi într-un singur om nou, făcând pace, și prin cruce, omorând în ea ura, să-i împace cu Dumnezeu pe amândoi, uniți într-un singur trup. Și, venind, a binevestit pace vouă celor de departe și pace celor de aproape; că prin El și unii și alții într-un singur Duh avem calea deschisă spre Tatăl. Prin urmare, voi nu mai sunteți străini, și nici venetici, ci sunteți concetățeni ai sfinților și casnici ai lui Dumnezeu, zidiți pe temelii Apostolilor și a profeților, piatra cea din capul unghiului fiind Însuși Iisus Hristos, întru Care toată zidirea, bine încheiată laolaltă, crește spre a fi locaș sfânt întru Domnul; întru El sunteți și voi zidiți împreună, spre a fi locaș al lui Dumnezeu întru Duhul” (Efeseni 2,11-22).

Domnul nostru Iisus Hristos dă sens istoriei. Prin El, toate lucrurile capătă un sens. El nu este unul dintre întemeietorii de religii, ci El este Totul. „*El este chipul nevăzutului Dumnezeu, Întâi-Născut a toată zidirea, pentru că întru El au fost zidite toate, cele din ceruri și de pe pământ, cele văzute și cele nevăzute, fie Tronuri, fie Domnii, fie Începătorii, fie Stăpânii. Toate prin El și pentru El s-au zidit și El este mai înainte decât toate, și toate întru El se țin împreună. Și El este Capul trupului, al Bisericii, El, Care este Începutul, Întâiul-Născut din morți, ca să fie El Cel dintâi întru toate. Căci în El a binevoit Dumnezeu să sălășluiască toată plinătatea și prin El pe toate întru El să le împace, fie cele de pe pământ, fie cele din ceruri, pace făcând prin El, prin sângele crucii Sale” (Coloseni 1,15-20).*

Ca să nu mai rămână nicio îndoială asupra faptului că evreii vor fi dezmoșteniți de către Dumnezeu, pentru propria lor atitudine, Mântuitorul, folosind în continuare metafora pietrei, a mai adăugat, prinându-i pe ascultătorii Săi ca într-un clește din

care nu există nicio scăpare: „*Cine va cădea pe piatra aceasta se va sfărâma, iar pe cine va cădea îl va strivi*” (Matei 21,44).

Cum adică? Întâlnirea cu Domnul Hristos poate însemna sfărâmare, strivire? La un moment dat, Sfântul Apostol Petru a mărturisit că Fiul lui Dumnezeu întrupat are „*cuvintele vieții veșnice*” (Ioan 6,68). Ce vrea să zică aceasta? Pentru unii Mântuitorul este Cel care avea cuvintele vieții celei veșnice, iar pentru alții înseamnă sfărâmare, strivire? Cum trebuie să înțelegem aceste cuvinte? „*Dumnezeu Tatăl nu judecă pe nimeni, ci toată judecata I-a dat-o Fiului, și putere I-a dat să facă judecată, pentru că El este Fiul Omului*” (Ioan 5,22 și 5,27), încât este imposibil să nu ne confruntăm cu Fiul lui Dumnezeu întrupat, într-un fel sau altul. Recunoscându-L, primim cuvintele vieții veșnice; negându-L, ne zdrobim noi înșine încercând să-L lovim. Așa cum vor păți și cei care Îl vor da morții. Pe drumul Damascului, Hristos cel viu i-a spus lui Saul, viitorul Apostol Pavel: „*Saule, Saule de ce mă prigonești? Nu-i așa că-ți este greu să lovești cu piciorul în țepușă?*” (Faptele Apostolilor 9,4-5). Sigur că este greu. Cine ar fi atât de nesăbuit încât să lovească cu piciorul gol în capul ascuțit al unei sulite? Cu siguranță că cel care s-ar zdrobi ar fi piciorul, nu vârful sulitei.

Mesajul parabolei îi vizează și pe lucrătorii cei noi ai viei Domnului, adică pe păstorii Bisericii, fiindcă este lucru înfricoșător să te porți cu neglijență față de Domnul Hristos, „*piatra cea din capul unghiului*”. Era înfricoșătoare slujirea păstorilor lui Israel. Textele profetice anunță o pedeapsă gravă pentru păstorii necredincioși. Dacă însă a fost înfricoșătoare slujirea Legii celei Vechi, care era numai „*umbra bunurilor viitoare*” (Evrei 10,1), și dacă a fost cumplită pedeapsa lucrătorilor necredincioși ai lui Israel, Apostolul neamurilor le atrage luarea aminte iconomilor tainelor lui Dumnezeu din Noul Testament: „*Cu cât mai aspră credeți voi că va fi pedeapsa meritată de cel*

ce L-a călcat în picioare pe Fiul lui Dumnezeu și I-a nesocotit sângele testamentului prin care s-a sfințit, și a batjocorit Duhul harului?” (Evrei 10,29).

„Iar arhieriei și fariseii, auzindu-I parabola, au înțeles că despre ei vorbește. Și căutând să-L prindă, s-au temut de mulțime, pentru că îl socotea profet” (Matei 21,45-46).

Din pilda lucrătorilor răi ai viei învățăm să împlinim poruncile lui Dumnezeu și să ne ridicăm la înălțimea chemării noastre. Să nu ne asemănăm conducătorilor evreilor, care erau mereu cu numele lui Dumnezeu pe buze, dar faptele lor erau departe de vorbele lor, ceea ce L-a făcut pe Dumnezeu să afirme cu amărăciune: *„Poporul acesta Mă cinstește cu buzele, dar inima lui este departe de Mine”* (Marcu 7,6). Să nu fim creștini numai cu numele sau cu vorba, ci și cu fapta, pentru că Mântuitorul a zis: *„Nu tot cel ce-Mi zice: Doamne, Doamne, va intra în Împărăția cerurilor, ci acela care face voia Tatălui Meu Celui din ceruri”* (Matei 7,21).

Amin

A treia zi de Crăciun (altă cuvântare)

Preacucernici Părinți, iubiți credincioși,

Astăzi, în cea de-a treia zi de Crăciun, îl prăznuim pe Sfântul Apostol, întâiul Mucenic și Arhidiacon Ștefan, de aceea în cele ce urmează voi vorbi despre viața lui.

După Pogorârea Sfântului Duh, Sfinții Apostoli au tras sorți, pentru a ști fiecare dintre ei unde îi rânduiește Dumnezeu să răspândească învățătura Domnului Hristos și au pornit la propovăduire. Cu toate acestea, ei reveneau cu anumite ocazii la Ierusalim, în special cu prilejul marilor praznice, unde petreceau o perioadă de timp. În momentul în care o parte dintre iudeo-creștini le-au cerut creștinilor proveniți dintre păgâni să se taie împrejur, această problemă a fost discutată în Sinodul Apostolic ținut la Ierusalim.

În urma condamnării la moarte a Domnului Hristos, pe când Acesta era răstignit, *„lângă crucea Lui stăteau mama Sa și sora mamei Sale, Maria lui Cleopa, și Maria Magdalena. Atunci Iisus, văzând pe mama Sa și pe ucenicul pe care-l iubea stând alături, i-a zis mamei Sale: «Femeie, iată, fiul tău!». Apoi i-a zis ucenicului: «Iată, mama ta!». Și din ceasul acela ucenicul a luat-o la sine»* (Ioan 19,25-27). Întrucât Sfântul Apostol Ioan a primit-o în grijă pe Maica Domnului, el nu a putut părăsi Ierusalimul decât însoțit de aceasta, cum s-a întâmplat atunci când au vrut să-l viziteze pe Lazăr cel înviat a patra zi din morți, care se refugiase în Cipru, pentru a nu fi omorât de iudei, iar din pricina unei

furtuni au ajuns în Muntele Athos, care se află până astăzi sub protecția Maicii Domnului.

Câtă vreme Sfânta Fecioară Maria a fost în viață, Sfântul Evanghelist Ioan și-a petrecut aproape tot timpul la Ierusalim și în împrejurimi, organizând și conducând din punct de vedere duhovnicesc, împreună cu ceilalți Sfinți Apostoli aflați în trecere prin Cetatea Sfântă, cu episcopul Ierusalimului și cu preoții, comunitatea creștină de aici, care *„stăruia în învățătura Apostolilor și în părtășie, în frângerea pâinii și în rugăciuni. Iar toți cei ce au crezut erau laolaltă și aveau toate de obște. Și își vindeau pământul și bunurile și le împărțeau tuturor, după cum avea nevoie fiecare”* (Faptele Apostolilor 2,42 și 44-45).

Având toate bunurile în comun, creștinii din Ierusalim organizau mese de obște, la care luau parte toți. Aceste mese în comun erau numite agape, de la cuvântul grecesc „*αγάπη*” (agapi), care înseamnă „iubire”, fiindcă cei care au îmbrățișat credința în Domnul Hristos își împărțeau averile din iubire față de Dumnezeu și de semenii. Termenul „agapă” s-a păstrat până astăzi în limbajul bisericesc, fiind folosit pentru mesele oferite cu anumite prilejuri după sfintele slujbe.

În epoca apostolică, mărimea diasporei iudaice era estimată la peste patru milioane de evrei, în comparație cu o populație palestiniană iudaică de cel mult o jumătate de milion. Aceasta ne poate da o idee asupra extensiunii migrației iudaice, care a fost stimulată de tentația condițiilor de viață mai favorabile din marile cetăți comerciale ale Levantului și de frecvența incidentă a foametei în Palestina.

Dintre evreii din diaspora unii s-au stabilit la Ierusalim, dar și-au păstrat limba greacă, pe care o vorbeau în țările din care proveneau, aceasta fiind de largă circulație în perioada respectivă în întreg Imperiul Roman și chiar în afara lui.

Iudeii vorbitori de limbă greacă erau numiți eleniști, iar aceștia aveau propria lor sinagogă în Ierusalim, în care cultul era oficiat în grecește. Această împărțire s-a păstrat și în prima comunitate creștină din Cetatea Sfântă.

„În zilele acelea, înmulțindu-se ucenicii, eleniștii cârteau împotriva evreilor, pentru că în slujirea zilnică văduvele lor erau trecute cu vederea. Și chemând cei doisprezece mulțimea ucenicilor, au zis: «Nu este potrivit ca noi să lăsăm deoparte cuvântul lui Dumnezeu și să slujim la mese. Drept aceea, fraților, căutați între voi șapte bărbați, cu nume bun, plini de Duh Sfânt și de înțelepciune, pe care noi să-i rânduiim la treaba aceasta; iar noi vom stărui în rugăciune și în slujirea cuvântului». Și a plăcut cuvântul înaintea întregii mulțimi; și au ales pe Ștefan, bărbat plin de credință și de Duh Sfânt și pe Filip și pe Prohor și pe Nicanor și pe Timon și pe Parmena și pe Nicolae, prozelit din Antiohia, pe care i-au pus înaintea Apostolilor; și ei, rugându-se, și-au pus mâinile peste ei” (Faptele Apostolilor 6,1-6).

Cei șapte bărbați aleși de comunitate și hirotoniți de Sfinții Apostoli au fost numiți „διάκονοι” (diaconi), adică „slujitori”, de la cuvântul gecesc „διακονία” (diakonia), care înseamnă „slujire”, fiindcă principala lor datorie era aceea de a sluji la mesele de obște.

Ținând cont de faptul că nemulțumirea legată de slujirea zilnică a văduvelor a pornit din sânul grupării eleniste, este posibil ca toți diaconii să aparțină acesteia, din moment ce toate cele șapte nume sunt grecești și fiecare înseamnă ceva. „Στέφανος” (Stefanos = cunună, coroană și prin extensie: recompensă, onoare, renume, faimă), Φίλιππος (Filipos = pasionat de cai), Πρόχορος (Prohoros = conducătorul dansului), Νικάνωρας (Nicanoras = biruitor), Τίμωνας (Timonas = onoare, respect), Παρμενᾶς (Parmenas = constant, permanent), Νικόλαος (Nicolaos = biruința poporului).

Pe lângă faptul că slujeau la mesele comune, întrucât erau hirotoniți, diaconii din Biserica primară ajutau la săvârșirea slujbelor, îi botezau pe cei care credeau în Domnul Hristos și propovăduiau cuvântul lui Dumnezeu.

Pobabil că Sfântul Ștefan s-a născut în Ierusalim, cu siguranță într-o familie de iudei eleniști. Întrucât a crescut în Cetatea Sfântă, el era și bun cunoscător al limbii aramaice.

După ce Mântuitorul și-a început activitatea publică, Ștefan a devenit unul dintre ucenicii Săi, care L-a urmat pretutindeni, ascultându-I învățătura și fiind martor al faptelor Sale.

După înălțarea Domnului Hristos cu trupul la cer și pogorârea Sfântului Duh în ziua Cincizecimii, el era foarte apreciat de comunitatea creștină din Ierusalim, din moment ce la propunerea Sfinților Apostoli de a căuta printre creștini „*șapte bărbați cu nume bun, plini de Duh Sfânt și de înțelepciune*” el a fost ales primul, fiind și singurul arhidiacon dintre toți.

Sfântul Ștefan și-a îndeplinit cu multă râvnă îndatoririle care îi reveneau, iar pentru credința lui cea tare și numeroasele sale fapte bune, Dumnezeu l-a învrednicit să fie „*plin de har și de putere, încât făcea minuni și semne mari în popor*” (Faptele Apostolilor 6,8).

După alegerea și hirotonia celor șapte diaconi, „*cuvântul lui Dumnezeu creștea; și numărul ucenicilor se înmulțea foarte în Ierusalim; și multă mulțime de preoți se supuneau credinței*” (Faptele Apostolilor 6,7).

Sfântul Ștefan era un bun cunoscător al Vechiului Testament, precum și a învățaturii Mântuitorului, iar în cuvântările sale dovedea cu argumente de necontestat că Domnul Hristos este Mesia cel făgăduit de Dumnezeu și așteptat de poporul ales, încât numeroși preoți ai Legii Vechi îmbrățișau credința creștină, fiind urmați de păstoriții lor, ceea ce i-a speriat de-a dreptul pe conducătorii iudeilor.

Atunci „s-au ridicat unii din sinagoga ce se zicea a libertilor și a cirenenilor și a alexandrinilor și a celor din Cilicia și din Asia, care se luau la întrebări cu Ștefan și nu puteau să stea împotriva înțelepciunii și Duhului cu care el vorbea” (Faptele Apostolilor 6,9-10). Pe lângă cunoașterea aprofundată de către primul arhidiacon al Bisericii a Vechiului Testament, a interpretărilor lui, a vieții și învățăturii Mântuitorului, cu el s-a întâmplat ceea ce Domnul Hristos le spusese Sfinților Apostoli și urmașilor acestora: „Iar când vă vor duce în sinagogi și la dregători și la stăpâniri, nu vă îngrijiți cum sau ce să răspundeți sau ce să spuneți, că Duhul Sfânt, în chiar ceasul acela, vă va învăța ce trebuie să spuneți” (Luca 12,11-12).

„Atunci cei din sinagogă au pus pe niște bărbați să zică: «L-am auzit pe Ștefan grăind cuvinte de blasfemie împotriva lui Moise și a lui Dumnezeu». Și au întăritat poporul și pe bătrâni și pe cărturari și, năvălind asupra-i, l-au răpit și l-au dus în sinedriu” (Faptele Apostolilor 6,11-12). În urmă cu două mii de ani sinedriul era organismul judecătoresc suprem al poporului evreu.

„Și au pus martori mincinoși, care ziceau: «Acest om nu încetează a grăi cuvinte de blasfemie împotriva acestui loc sfânt și a legii. Că l-am auzit zicând că Iisus, acest Nazarinean, va strica locul acesta și va schimba datinile pe care ni le-a lăsat nouă Moise». Și ațintindu-și ochii asupra lui, toți cei ce ședeau în sinedriu au văzut fața lui ca o față de înger. Și a zis arhiereul: «Adevărate sunt acestea?»” (Faptele Apostolilor 6,13-15 și 7,1).

Plin de curaj, Sfântul Ștefan le-a prezentat celor de față, foarte pe scurt, istoria poporului ales. Dintre toate cuvântările consemnate în cartea Faptele Apostolilor, cea rostită de primul arhidiacon al Bisericii în sinedriul din Ierusalim este cea mai lungă.

Sfântul Ștefan și-a încheiat discursul prin cuvintele: „*David a aflat har în fața lui Dumnezeu și a cerut să-I găsească un locaș Dumnezeului lui Iacov. Dar casa I-a zidit-o Solomon. Cel Preaînalt însă nu locuiește în case făcute de mâini, după cum zice prorocul: Cerul este tronul Meu, iar pământul, așternut al picioarelor Mele. Ce casă îmi vei zidi tu Mie - zice Domnul -, sau: care este locul odihnei Mele? Oare nu mâna Mea a făcut toate acestea? Voi, cei tari în cerbice și netăiați împrejur la inimă și la urechi, voi pururea Îi stați împotriva Duhului Sfânt; precum părinții voștri, așa și voi! Pe care dintre profeți nu l-au prigonit părinții voștri? Ei i-au omorât pe cei ce-au prevestit sosirea Celui-Drept, ai Cărui vânzători și ucigași v-ați făcut voi acum, voi, cei ce în rânduială de la îngeri ați primit legea și n-ați păzit-o! Iar ei, auzind acestea fremătau de furie în inimile lor și scrâșneau din dinți împotriva lui. Iar Ștefan, fiind plin de Duh Sfânt și privind la cer, a văzut slava lui Dumnezeu și pe Iisus stând de-a dreapta lui Dumnezeu. Și a zis: «Iată, văd cerurile deschise și pe Fiul Omului stând de-a dreapta lui Dumnezeu!».* Iar ei, strigând cu glas mare, și-au astupat urechile și într-un cuget s-au năpustit asupra lui. Și scoțându-l afară din cetate, îl loveau cu pietre. Iar martorii și-au pus hainele la picioarele unui tânăr numit Saul. Și îl loveau cu pietre pe Ștefan, care se ruga și zicea: «Doamne Iisuse, primește duhul meu!». Și, îngenunchind, a strigat cu glas mare: «Doamne, nu le socoti lor păcatul acesta!». Și zicând acestea, a adormit” (Faptele Apostolilor 7,46-60).

În timpul activității Sale publice, Domnul Hristos le-a spus Sfintilor Săi Apostoli și tuturor celor ce vor crede în El: „*Aduceți-vă aminte de cuvântul pe care vi l-am spus: Nu este sluga mai mare decât stăpânul ei. Dacă M-au prigonit pe Mine, și pe voi vă vor prigoni; dacă au păzit cuvântul Meu, și pe al vostru îl vor păzi. Dar pe toate acestea vi le vor face din pricina numelui Meu, pentru că ei nu-L cunosc pe Cel ce M-a trimis.*

Pe acestea vi le-am grăit ca să nu vă poticniți. Vă vor scoate din sinagogi; ba chiar vine ceasul când tot cel ce vă va ucide să creadă că-I aduce închinare lui Dumnezeu. Și pe acestea le vor face, pentru că nu L-au cunoscut pe Tatăl Meu, și nici pe Mine” (Ioan 15,20-21 și 16,1-3).

Cu Sfântul Ștefan s-a întâmplat întocmai cum a grăit Mântuitorul, el fiind primul martir al Bisericii sau, după cum se traduce numele lui, cel dintâi creștin care a luat „cununa” muceniei, murind pentru credința sa în Domnul Hristos și, asemenea Celui în care credea, în clipa morții I-a cerut iertare lui Dumnezeu pentru cei care îl omorau cu pietre.

Din relatarea martirizării Sfântului Ștefan remarcăm două lucruri. În primul rând, cel dintâi mucenic creștin a văzut slava lui Dumnezeu și pe Mântuitorul lumii stând de-a dreapta lui Dumnezeu Tatăl, iar în al doilea rând, cerul s-a deschis pentru a-i primi sufletul.

Sfântul Evanghelist Luca, cel care a consemnat în scris martiriul primului creștin, a făcut o precizare extrem de clară în prezentarea sa. În limba greacă există doi termeni care au un sens asemănător, dar sunt totuși diferiți. Este vorba despre „κάθισαι” (cathise), care înseamnă „a șede” și „ἵστημι” (istimi), care se traduce prin „a sta”. „A șede” înseamnă în limba română a se afla așezat pe ceva (un scaun, o bancă etc.), iar „a sta” înseamnă a se afla în picioare, în poziție verticală. În textul din Faptele Apostolilor, când vorbește despre Iisus sau despre Fiul Omului, autorul utilizează de ambele ori verbul „ἵστημι”, „a sta” (conjugat „ἑστῶτα” = „stând”), indicând prin aceasta faptul că Domnul Hristos s-a ridicat în picioare de pe tronul Sfintei Treimi, din respect pentru jertfa primului său martir, pentru a-i primi sufletul în Împărăția cerurilor.

În icoanele Sfintei Treimi, Domnul Hristos este reprezentat întotdeauna șezând de-a dreapta Tatălui, pe tronul Său

ceresc, iar în textele liturgice se face referire la El șezând în slavă, niciodată stând.

În privința datei la care Sfântul Arhidiacon Ștefan a fost martirizat, unii cercetători ai Sfintei Scripturi afirmă că aceasta a avut loc cam la un an după pogorârea Sfântului Duh, în timp ce alții susțin că s-a petrecut la aproximativ trei ani după înălțarea Domnului Hristos cu trupul la cer.

Conform tradiției creștine, din depărtare, de pe un deal, Maica Domnului și Sfântul Apostol Ioan au asistat la martiriul primului creștin, rugându-se pentru el în timp ce era omorât cu pietre.

În cartea Faptele Apostolilor citim că cei care l-au omorât cu pietre pe Sfântul Ștefan „și-au pus hainele la picioarele unui tânăr numit Saul. Și Saul se învoise la uciderea lui” (Faptele Apostolilor 7,58 și 8,1). Se vehiculează opinia conform căreia primul arhidiacon al Bisericii ar fi fost rudă cu Saul, motiv pentru care acesta, deși a fost de acord cu uciderea lui, totuși nu a luat parte la ea.

În urma martirizării Sfântului Ștefan, Saul i-a prigonit pe creștini, însă la scurt timp a îmbrățișat credința creștină, după ce Domnul Hristos i s-a arătat pe drumul Damascului, el devenind Apostolul neamurilor, cunoscut sub numele de Pavel.

Le evrei exista obiceiul ca o persoană lapidată să nu fie îngropată în mormântul familiei, de aceea cei care l-au omorât pe Sfântul Ștefan i-au lăsat trupul să fie mâncat de câini și de păsări, însă acesta a rămas neatins, iar a doua zi seara „niște bărbați cucernici l-au îngropat pe Ștefan, și plângere mare au făcut pentru el” (Faptele Apostolilor 8,2).

Se crede că renumitul rabin Gamaliel, „la picioarele căruia studiase Saul” (Faptele Apostolilor 22,3), era prieten apropiat sau chiar rudă cu Sfântul Ștefan, iar acesta a îngropat trupul mucenicului într-o peșteră din satul său natal, numit Cafargamala (sau Cafarganda).

Fiindcă au văzut fața ca de înger a primului arhidiacon al Bisericii și i-au auzit mărturia, Gamaliel și fiul său, Aviv, au crezut în Domnul Hristos, fiind botezați de către Sfinții Apostoli.

„Și în ziua aceea s-a făcut prigoană mare asupra Bisericii din Ierusalim. Și toți, în afară de Apostoli, s-au împrăștiat prin ținuturile Iudeii și ale Samariei” (Faptele Apostolilor 8,1).

Cu trecerea vremii, în peștera din Cafargamala au mai fost înmormântați Nicodim, cel cu care Domnul Hristos a purtat o discuție de taină (Ioan 3,1-21) și care a ajutat la îngroparea trupului Mântuitorului (Ioan 19,39-42), precum și Gamaliel și Aviv.

În anul 415, Gamaliel i s-a arătat de trei ori în vis preotului Lucian din Cafarganda, spunându-i unde se află îngropate cele patru trupuri. Slujitorul lui Dumnezeu și câțiva bărbați s-au dus în locul respectiv, au găsit cele patru sicrie și, când au deschis racla cu moaștele Sfântului Ștefan, au fost învăluiți de o mireasmă plăcută și au văzut trupul nestricat al celui dintâi mucenic al Bisericii.

Preotul l-a anunțat pe episcopul Ioan al II-lea al Ierusalimului despre cele întâmplate, iar acesta, însoțit de episcopii Eusthonus al Sebastiei și Elefterie al Ierihonului, de numeroși preoți și diaconi, precum și de mult popor, s-au dus la mormântul Sfântului Ștefan și i-au mutat, în procesiune, sfintele moaște într-o biserică de pe Muntele Sion din Ierusalim, unde le-au depus cu mare cinste.

Având evlavie la Sfântul Ștefan, împărăteasa bizantină Aelia Eudocia (401-460) a ridicat în Ierusalim o biserică închinată acestuia, în care sfintele lui moaște au fost depuse în anul 439.

După o vreme moaștele primului martir creștin au fost duse la Constantinopol, iar ulterior la Roma, unde se păstrează până

astăzi, alături de moaștele Sfântului Arhidiacon Laurențiu, în bazilica „Sfântul Laurențiu în afara Zidurilor”.

Pe lângă sărbătoarea de astăzi, Sfântul Ștefan mai este pomenit în calendarul creștin în ziua de 4 ianuarie, când este prăznuit „Soborul Sfinților Măriților Apostoli, cei șaptezeci la număr”, dintre care a făcut parte și cel dintâi arhidiacon al Bisericii. De asemenea, în 15 septembrie avem pomenirea aflării moaștelor Sfântului întâiului Mucenic și Arhidiacon Ștefan, iar în ziua de 2 august pomenirea aducerii moaștelor Sfântului întâiului Mucenic și Arhidiacon Ștefan la Constantinopol.

În decursul timpului, moaștele Sfântului Ștefan au săvârșit nenumărate și diverse minuni.

Să urmărim pilda vieții Sfântului Ștefan și să ne rugăm lui, pentru a-l avea ca mijlocitor înaintea lui Dumnezeu.

Amin

Cuprins

Sfântul Voievod Ștefan cel Mare (2 iulie).....	3
Sfântul și slăvitul Proroc Ilie Tesviteanul (20 iulie)	16
Schimbarea la Față a Domnului (6 august).....	41
Adormirea Maicii Domnului (15 august)	65
Tăierea capului Sfântului Proroc Ioan Botezătorul (29 august)	77
Tăierea capului Sfântului Proroc Ioan Botezătorul (altă cuvântare).....	88
Nașterea Maicii Domnului (8 septembrie).....	114
Maica Domnului - protectoarea Zalăului	133
„Bine este cuvântat Cel ce vine întru numele Domnului!” ...	141
„Mare ești Doamne și minunate sunt lucrările Tale!”	149
Mireasa lui Hristos”	164
Săptămâna la creștini	179
Înălțarea Sfintei Cruci (14 septembrie).....	188
Acoperământul Maicii Domnului (1 octombrie)	206
Sfânta Cuvioasă Parascheva (14 octombrie).....	217
Sfântul Mare Mucenic Dimitrie, Izvorătorul de Mir (26 octombrie).....	227
Soborul Sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil (8 noiembrie).....	241
Soborul Sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil (altă cuvântare).....	258
Soborul Sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil (încă o cuvântare)	272
Intrarea în biserică a Maicii Domnului (21 noiembrie)	287

Sfântul Apostol Andrei cel întâi chemat, Ocrotitorul României (30 noiembrie)	304
Sfântul Ierarh Andrei Șaguna, Mitropolitul Transilvaniei (30 noiembrie).....	317
Sfântul Ierarh Nicolae (6 decembrie)	326
A doua zi de Crăciun (26 decembrie)	335
A treia zi de Crăciun (27 decembrie)	346
A treia zi de Crăciun (altă cuvântare).....	360

